سوزلیک

قابوس نشریاتی

گنبد کاوس ۱۳۶۴

۵۰۰۰/

سوزلوك

تدوین : ازقاضی گنبد

مشخصات :

نام کتاب : سوزلوك

ناشر: قابوس انتشاراتی- گنبد

تایپ : میلانی

قطع : وزیری

تیراژ : ۳۰۰۰ جلد

تدوین : از قاضی گنبد

چاپ : سعدی مشهد تلفن ۲۸۰۶۷

بسم الله الرحمن الرحیم ، السلام علیکم

برادرمیزمراد دردی قاضی دامفیضه

توّیس یوّراکدان یتیک سلامدان سونگ یالنگیز تنگری تعالی دن استارمیز سیزنی شوا وغیرده اوُلی اوّستین لیک لـره یتوشد یریب ترکمن لاری بتَرده ترکمن جوانلارمیزی اوُزداتلی انه دیلیمیز بیلن تانیشدیرسون .

گیجه گوندیزبوتین هنگاملارده آرزومیزشودور ، کـه دینی ، اجتماعی ، مذهبی وملی اوغیرده بولان رسالـه لارومقالـه لار چاپه ـ یتوروب اولی بیردوشغن چیلیق لارغه اولی ملت میزدوش بولسون. ولی بیراوُلی نظره وفکراوینه توُتمالی بیرزات بار ،ملت لارمیزا فتنه وقالما غال ودارغاوجیلیق کترماگه اجتماللی رسالـه لاردان سا قلانمالی .

سیزلارینک شوا وغیرده اولی اوّستین چیلیک لارکه دوش بولما

غینکزنی استان برادرنکز :

عبدالجلیل آخوند جعفربای کنبدی

بسم الله الرحمن الرحیم

سوزباشی

"""""""""

چاک سیز حمدوسانسیز شکر ،دنیانی یاردان یالنگیز الله تعالی غه وبیروبارجهانی دولاندیریجی غه ،وکوب لارچه درود پیغمبر علیه السلامینگ پاک روحنه ،اول آدملاری خدای تعالی نی تانیتماقد ایول گؤرگزیپ ،قارانگقی لیقدان نادان لیقدان وگمراليقدان دانالیق یاغتی سرایه ودوغری یوله یولباشچلیق اتدیلار .

جهاندا بؤتین مخلوق لرینگ ایچنده دینگه آدمیزاد آیری بیریارادیلان لارینگ ایچنده بودوردانه سوزلاماگنه بزاندیلار .چاره سیزسوز لوک لاره احتیاج تاپدیلار ،اونینگ اوچین یازماق واوقیماق لیق یوزه چیقدی ،زمانینگ گچشینه گورا ،آدمیزاداوزیوراگینده بسلان اولی آرزوینه یتدی . اون سونگ دانش وبیلیم نی ساقلاماق اوچین اؤزاورانان علملرینان دولی پیدالانماق مقصدی بیلن سوزلوکی بیریره توپلاماقلی بولدی لر . شیله لیک بیلن بیله بیر ترکمن سوزلوکی چاپ ادیب سیزقدرلی اوقوجیلارینگ ارکینده قویدوق .

مراد دردی قاضی

آ

**
****

آبا : بابا ،قاقا .

آباد : آبادان ،یقیلمان ،یومرولمان قالان ،زیان یتمه دیک ،
بتین ،صفالی یر ، اوتلی سولی یاشالیان یر .

آبادان : یربه یرآباد ،شکست سیز ،فراغت ،دینچ ، آغیزی بیر .

آبادانلاشمق : بارها آبادبولمق ،آبادان ادیلمک ،یربه یربولمق.

آبادانلیق : آبادانچیلیق .

آبادلاتماق : آبادبولماق ،آبادادیلمک ،دوزگونه سالینماق ،
دیکالدیلمک ،بجریلمک.

آبادلاماق : آبادانمک ،دوزگونه سالماق ،یربه یراتمک ،آبادان
گورنیشه سالماق .

آبادلانماق : آبادبولماق ،آبادادیلمک ،دوزگونه سالینماق .

آبادچیلیق : آبادلیق .

آبادلیق : دویک ینجیک دال لیک ،بوزوق دال لیک ،یربه یرلیک .

آبانماق : بیری نینک یادابیرزادینک اوستونه گورانگی اگمک ،
آبای ، بیری نینک اوستونه قهارلی

قیغیریش ،هایبات ،حمله ،سیاست ،توپ وتشرا اورماق .

آبرای : اینام ،حرمت ،سیلاغ ، شرف ،مرتبه .

آبرای سیز : هیچ کیم طالا فیندن حرمت قویولمایان ،بی‌آبرای ، سیلاغ سیز . sülayan

آبرایلی : آبرایدان پیدالانیان ،آبرایه‌ایه‌بولان ، حرمتلی ، سیلانیان . (سیلاغان)

آبی توفان : توزانلی گؤیچلی یل، گؤیچلی یاغینلی خاراسات .

آبرایلی لیق : آبرایا ایه‌بولمق لیق ،اؤلی اینا مرحمتا ـ مناسیب لی لیق .

آبشارتماق : آیاقلارینگ آراسینی گینگ آچیپ قویماق .

آبشارماق : آیاقلارینگ آراسینی گینگ آچمق .

آبشاریلماق : آبشاریپ دوران .

آبشاناقلاماق : آیاقلارینگ آراسینی بیرنمه‌کؤولدیپ آچیپ راق یوریمک .

آبیرزابیر: بؤلاربؤلماز ،هایبات ،حمله

آپ‌آچیق : اؤران أشکار ،آیدینگ ،بللی ،مالم malim

آپباسی : یگریم کوپک لیک پول . öran

آپ‌تاپ : آبینی تابینی آلماق ،بیرایش بیلن اؤرانیشمک ، ایشینگ تأرینی آلماق . Tarin

آتا : چاغانینگ قاقاسی نینگ قاقاسی ،دادنگ دادا سی .

آتابابا : نسل بویونچا اؤنگکی یاشاپ گچن آدا ملار .

آتابیرانه‌بیر : بیرانه‌وآتادان دوغانلار .

آتارماق : اوجا غینگ اوّستونده قویماق ،ناهار بیشرمک .

آتارمان : باطیر ،اِدرمن ،قاهرمان (قهرمان) .

آتالیق : آتانینگ یا غدایی ،قاقالیق .

آتاناق : ایکی چیزیغینگ ،آغاجینگ وش .م. کسیش مگیندن عمله گلیان شِکل .

آتغیر : قووی آتیان ،مرگن .

آتماق : اوقلاماق ،تاشلاماق ،زینگنمق .

آتیم : بیرزادینگ بیریولا آتاریالی مقداری ،بیرزادینگ بیر یولا قبول ادیلیان مقداری .

آتیشماق : بیربیرینه اوق آتماقلیق ،بیربیرینه گوللهیاغدیرماق

آجایب : (عجایب) اوّرانقاوی ،اونگات ،جیدا یاخشی اگیرت.

آجال : (اجل) اوّلوم فرصتی .

آجی : طغمسیز ،سویجی دال .

آجیتماق : طغمنی آجا اوّویرمک ،آجیماغنه سبب بولماق.

آچ : آچلیغی دویان ،دوق دال ،زادایمه دیک .

آچار : قولفی وش .م. آچماق ،یاپماق .

آچ گوّز : هیچ زاتدان گوّزی دوّیمایان ،حسود ،قیسغانچ .

آچلیق : حاصل بیترمزلیک یادا باشغا سببلی آزقه اوّنوم لرنینگ یتمزلیگی .

آچماق : بیرزادینگ قاپاغینی ، آغیزیا پیسینی آپرماق ،آغزینی آچماق .

آچیق : پاپیق دال ،باغلی دال ،آیدینگ .

آخر : تمام ،ایز ،بیرزادینگ قوتاریان یری ،اینگ سونگی .

آخرت : قیامت ،اول دنیا ،باشغا بیردنیا .

آخرسونگی : اینک سونگی ،اینک آخری .

آخلاق : وجدان ،دوٚیغی ،ادب ،ترتیب ،خلق .

آخمال : ممکن ،بولسا بولار ،اوسال .

آخمیر : آرمان .

آخون : اولی ملا، دین اوغریندا اوقاب بللی بیربلیم درجه سینی آلان .

آدا : داش توراگنی سوقورشاب آلان قوٚری یربوله گی، (جزیره) .

آدات (عادت) : بیرملتنگ دورموشینا اورناشان قدیم دن گلیان داب دستور .

آدات لانماق (عادت لانماق) : بیرزادا،اندیک اتمک ، عادت ـ ادینمک .

آداجیق : کیچی جیک آدا ، (کچی جزیره) .

آداغ : اوغلان بیلن قیزی بیری بیرینه قاویشرماق اوٚچین بللامک دابی .

آداغلامق : قیزی اوغلانا آداغلی اتمک .

آداغلی لیق : آداغلی بولما قلیق ،بللامک لیک .

آدالت (عدالت) : بیرینه یادا بیرزادبولان دوغری حقیقی قارایش حقیقت ۲ ـ انصافلی بولما ق .

آدالتلی لیق (عدالتی لیق) : عدالتلی بولما قلیق .

آدالی : آداسی باربولان .

آدالیق : کوپ آدا یرلشیان یر .

آدام (آدم) : کپلامکلیگه وفکرآلیشما ق لیغا جمعیت چیلیق زحمت دورمیش اوچین سررشته بولان انسان .

آدام آتا : بهشت دن چیقاریلیپ یریوزوندا ایلکی پیدابولان آدام

آدام چی : آدام دیشلایان ،آدام قاپیان ،آدام ما ارجشیان (حیوان) .

آدام خور : آدام زادینگ جانینا قصدا دیان قانخور، قانینی سوریان.

آدام زاد : آدمینگ فرزندی ،آدام انسان .

آدام سیز : آدمی یوق بولان .

آدام سیزلیق : آدام یوقلوق ،ارسیزلیک ،باشی بوشلوق ، دولی لوق .

آدام کارچلیک : آدام ما ،مخصوص بولان ،قاوی قلیق ، حاصیت ـ انسانچلیق .

آدام کارچلیک سیز : اربت قلیق ،حاصیت ،ادب سیز .

آدام کارچلیک لی : قاوی ،حاصیت لی ،ادبلی ،ملایم .

آدام کارلیک : آدام کارچلیک لی .

آدامکارلیک لی : آدا مکا رچلیک لی .

آدا ملیق : آدا مکا رلیک ،ا ونگا ت بولوشلیق .

آدا مسویير : آدا مزا دا حرمت قوییا ن ،آدمزا دمرتبه‌سینی بلنـــد توتیا ن .

آدریس : خطینگ پاکتی نینگ یوّزوندا با رجا ق یری وشوُنی آلجـق آدی گوّرکزیا ن یا زغی .

آدیل (عا دل) : رحملی عدا لتلی ،فرا ستلی ،پا یخا سلی۲ـ انصافلی رحملی .

آدیل لیق (عا دل لیق) : عا دل بولما قلیق ،رحملی لیک .

آدرلیق : قورا ق یورتلاردا بیک لی ،پس لی هم‌دا تویون وچا گـه قا تیشقلی حا صل سیزیرلر .

آدی یا ما ن : آرفا بوغدا ینگ ا یچنده گوُگرَیا ن دا نه‌لی ها شال‌اوت

آر (عا ر) : یتیرلن زیا نینگ عوضینی آلما ق .

آرا : اورتا ، میا نه .

آرا با چی : آرا با سورا ن ،آرا با ا یشلایا ن .

آرا با غلانشیق : بیری نینگ یا د؛ بیرزا دینگ آرا سینداکـی ـ ایسنیشقلی قا تنا شیق .

آرا بوزا ر : آدا ملارینگ آرا سینداکی ا ونگا یلی‌قاتناشیقی، با ریش گلیش دوستلوغی بوزوجی .

آرا چی : آرا لایا ن آدا م .

آراسسا : تمیز ،پاکیزه ،حفه بولمادیق .

آراسسالیق : تمیزلیک ،پاکیزه لیک .

آراقاتناشیق : باریش گلیش ،دوستلوقلی قاتناشیق .

آراکسمه : دینچ آلماق اوچین بللانیلن مهلت ،دینچ آلنیان ـ وقت .

آرالیق : ایکی زادینگ آراسی ،اورتالیق .

آرام : اورتا ،آرالیق ،نه‌گویچلی نه‌یواش .

آرام : فراحت لیق ،آسوده‌لیق ،راحت لیق ،اینجالیق .

آراماق : بیری بیریندن آیریشدیرماق ،بیری بیریندن،بولوشد یرمک سایلاماق .

آران : بیرزادینگ اوجونا داقیلیان دیرناقدلی یلگن چک .

آرپا : کوپلانج یازدا اکیلیان دانه‌سی قیلچیق لی اوسوملیک .

آرپاغان : آرپا منگزش ،باشی قیلچیق لی یابان اوت ،چول اوت

آرتدیرماق :آرتیپ قالدیرماق ،سویشیرمک .

آرتلاشماق : ایکی بولوپ مینمک ،آطه ،اشاگه ،دویاوش .م.

آرتماق : آراسسه‌لاماق ،سوبرمک ،تمیزلمک .

آرتماق : آرتیقماچ قالماق ،سویشمک .

آرتیزیان : بیراولانیپ قازیلیپ سولی توربالی بادلی چیقیان قویی .

آرتیست : صنعت اثرلرنی صحنه‌داکوچلیک اونگنده یرینه یترمک

بیلان مشغوللنیان آدام .

آرتیق : سؤیشمک ،آرتیقماچ ،گره‌گیندن آرتیپ قالان زات .

آرتیقماچ : گره‌گیندن آغدیق ،کؤپ ،آرتیق .

آرجانگ : عارلی ،نامیسلی .

آرچا : همیشه‌گوک ،داغدا بیتیان آغاچ .

آرچین : اوبه‌باشلیغی ،کدخدا .

آردانا : کوشک سیزسا غدیریان دؤیه‌یاتانه‌سیزسا غدیریان‌سیغیر بیریللیق تانه .

آردیلماق : آرتیلماق ،آراسسه‌لانماق ،تمیزلنمک .

آرریق : حورات سیز ،قان سیز ،سونگ لری چقیشیب دوران .

آرریق لاچ : اونچا قلی‌رات لی قانلی بولمادیق ،سمیزدال .

آرزان : نرخی پس بولان ،قمّت دال ،بهاسی آزبولان .

آرسلان : پیشیک لرماشغالاسیندن بولان ،شیر ، یولبارس .

آرغاچ : ارپشینگ ایچیندن‌ایکی طارافلاین گچریلیان یوپلیک .

آرغیش : سودا ، ادیب بیریورتدان دانه غله‌گتزمکلیک .

آرغین : یاداپ‌خالیص بولان ،یاداو .

آرفا : گویزاکیلیپ یازاؤریلیان حاصل واونینگ دانه‌سی .

آرقا : گورانینگ اگیندن اینچه‌بیله‌چنلی بولان توتوش بوله‌گی ، (پشت) .

آرقا : نسل آیلانشیغندا هربیرنسل .

آرقا : یای گؤرنوشینده‌قورولیان قورولشیق ،یای گؤرنوشینـــدا ادیلیان بنا .

آرقا به‌آرقا : آرقا مه‌آرقا : پشت درپشت .

آرقا داغ: یاقیندن بریلیان قولداو ،آرقا نگی توتیان ،طارافنگی چالیان .

آرقا دایانچ : قولداوبریان ،حمایت ادیان ،طارفدار .

آرقالی : گینگ ساغیرلی ،گینگ یاغرین لی ،آرقاسی اولی‌بولان

آرقالی : طارفداری باربولان ،قولداولی ،دایانچ لی .

آرقان : آرقالیلغنا ،آرقاسینا ،یاغرینسی آشاق .

آرقایین : راحت ،حواتیرسیز ،آسوده‌بؤکدانج سیز ،اینجالیق‌سیز.

آرلی : بیل تومیس‌قیش یالی وقت آنگلادیان سوز .

آرلی (عارلی) : عاری باربولان ،اؤچلی .

آرماق : یادامق ،یاداب بیزاربولماق .

آرمان : یتیلمادیک مقصد ، دورموشاگچمادیک آرزو .

آرمان : اؤکونجی بیلدیریان سؤز ،واخ ،بیدرک ،ناحق یالی‌معنی لاردا گلیان سوز ۲ـ آرزو ، امید .

آرمان سیز : آرزوسیز ، امیدسیز .

آرمانلی : آرزولی ،امیدلی .

آرمان یادامان : بیرسیخللی دینوسیز ،همیشه یادولیغی‌بیلمیان.

آرنامیس (عارنامیس) : حیاشریم ،اقرار ،وجدان .

آرواخ : جن ،آل .

آروانا : اینن دُیه .

آری : مورموجک لرماشغالاسیندن بولان چاقیان ،قاناتلی موجه جیک ،بال موجگی .

آری : آغاچ کسمک اوّچین پولاتدن ادیلیان ایری دیشلی یاسّی ایکی آدام‌بولوپ ایشلنیلیان پچغی .

آریپ (عارف) : بیلملی ،ادبلی ،پایخاسلی ،فراساتلی .

آریش (عرش) : یدینجی آسمان جنت ،عرشایتمکّ‌دا باراسی داغ ـ آشماق .

آریش : عرابانینگ قوشولیان مالینگ ایکی طارافیندن گلیان اوزین ویوغین آغاچلاری .

آزآولاق : آزکم، بیرنمه ، بیرآزاجیق .

آزا (عزا) : آغیری ،آزار ، عذاب ،جفا ،حورلوق .

آزاپ (عذاپ) : چکلیان جفا ،گوُرگی ،جبر ،قین چلیق .

آزاد : هیچ کیم‌طارافیندن ازیلمیان ،اوزاختیارلی ،حق‌حقوقلی ارکین .

آزادلیق : ارکین لیک اوزاختیاری لیق .

آزادماهی : اِتی قیزقیلت نازک سوّیجی بالیق .

آزار: آغیری ،ازا ،درد ،کِسل .

آزارلاتماق : یوقانچ کِسل بیلن کسلّتمک .

آزارلاماق : یوقانچ کسل بیلن کِسل لامک ،کیف سیزبولماق،ناشه سیزبولماق .

" آزارلانماق : یوقانچ کسل بیلن کسل بولماق .

آزاشدیرماق : بیری نینگ یولینی یالنشگدیرماق ،ترس اگری ـ گوُنوکدیرمک ،یولدان ساوادوشرمک .

" آزاشماق : یولدان ساوادوشمک ،ترس اوغراگیتمک .

آزالتماق : بیرزادی کمالتمک ،اکیسمک ،اکسیک اتمک .

آزالماق : کمالمک ،اکسیلمک ،آزبولماق .

آزان (اذان) : نمازاوقولجاق وقتی نینگ اوُنگ یانیندانمازی اوقیماغنه چاغیرماق.

آزان چی (اذان چی) : آذان آیدیان آدام .

آزچی لیق : آزلیق .

آزدیرماق : یولدان چیقارماق ،بیری نینگ باشینی آیلاماق ، اخلاق تایدان بوزماق .

آزراق : آزاجیق ،بیرنمه ،بیرآزاجیق .

آزغین : یولدان چیقان ،اخلاق تایدان بوزولان .

" آزغین : قاوی نینگ بیرگوُرینشی .

" آزغین چلیق : آزغین لیق .

" آزغین لیق : یولدان چیقانلیق ،اخلاق تایدان ،بوزوق لیق .

آزلیق : سان یادا مقداروش .م . تایدان کملیک ،کوب دال لیک .

آزم : (عزم) اِتمک ،اورمق ،هایبات آتماق ،غضب لانماق ، بیری نینگ اوستنه چیشمک .

آزماق : یولدان چیقماق ،یولونگی اورد ورماق ،اخلاق تایدان بوزولماق .

آزوکوپ :آزهم ،کوپ هم بولسه ،ناچه هم بولسه .

آزی :آلین دیشلردن آنگرقی ایمیت چینالیان بری ویاسّی دیشلر

آزیرقانماق : آزگورمک ،نفسینگه بویروپ بیلمان آزحساب اتمک

آزیق : ایمیت اوچین گره‌ک بولان اونوم، ایمیت .

آزیق سیز : آزیق بیلن اوپچین ادیلمادیک .

آزیق سولوق : بیریره گیدیلنده گوتاریلیان ایمیت اونوم لری ، یول ایمیتی .

آزیق لی : آزیق بیلن اوپچین ادیلن ،آزیغی باربولان .

آژدار : اژدرها ،اولی ییلان .

آژدارها : آژدار .

آس : کوپلانج کونه تاملاردا ،حاپا یرلرده بولیان حاژژیغا ،حاژژیق.

آسال : سوّیجی شیرین زات .

آسان : آنگسات ،یُنگل ،شولی .

آست : بیرزادینگ آشاغی ،دوُیبی ،تی .

آسسا : یواشلیق بیلن ، چالت دال ، یواش یواشدان .

آسسارلاماق : آسسارتیکمک ،آسسارقویماق ،ایشلیک لمک .

آسسرین : هیچ کیمه دویدورمان ،گیزلین ،یاشیرین ،اوغرین .

آسغیرماق : قاتی سسلی اوسگران یالی ادیب آغزینگدان ـ بورنینگدان نملی هاواگویبرمک .

آسغین : گۆیجی پس ،گۆیچ سیز ،قووشاق .

آسغینجاق : قاپدالدان قوشولیپ ،جانا دردبولیان .

آسما : آسلیان ،آسلیب قوییلیان ،آسیب بولیان .

آسماق : بیرزاتدان ساللاب قویماق .

آسمان : یرینگ یۆزوندا کی گۆرینیان گنبذگورنوشیندا کی گینگش لیک ویلدیزلارا وندەگورینیار .

آسوده : اوم سوم ،راحت ،دینچ ، پاراخات ،یواش ،آزادا رکین .

آسوده لیق : اۆم سۆملیک ،پاراخات لیق ،دینچلیق ، آزادلیق .

آسیر : (عصیر) یۆزییل ،یۆزییل آراسیندا کی وقت ،دۆۆر .

آسیق : عیال لارینگ ساچینه داقیان پیلچه گۆرنیشلی کۆموش شایی بزاگی .

آسل : (آصل) ، دویب ،چقیش ،دوره یش ،حقیقی بۆلوش ،باشلا ـ نغیچ .

آسی : (عاصی) گناهکار ،یازیقلی ،گناه لی .

آشا : اۆته ، آنگری ،خاص یوقاری ،کۆپ .

آشاق : دۆیب ،آست ،اتک .

آش قازان : معده .

آشنا : دوست ،قدیرلی ان ،دوست یار .

آشیره : آشیرآتماق ،کلّانک اوستندن آشیریلماق .

آشیریلماق : بیرزاتدان گچریلمک .

آشیق : آرت آیاغینگ اینجیک سونگکی بیلن بوت سونککونی برلشدیریان چاغه‌لرینگ اوینایان آیراتین بیرحیل لی سونگکی .

آشیق : (عاشق) بیرینی توٴیس یوٴراکدان سویین .

آط : مونمک اوٴچین پاداایش مالی حکمینده پیدالانیلیان بیر توینقلی ایری اوی حیوانی .

آط کچه : آطینگ اوٴستینه چکلیان کچه .

آطلانماق : آط مونمک ،آطا مونیپ گیتمک .

آطلس : یلمانماق ویالپیداویق یوفک ماتا ،پارچه .

آطلی : آط مونیپ باریان آدام .

آط یووروک : داشی آق ،ایچی قیزغیلت اون یالی کومه‌لک .

آغاچ : باغ ۲ـ آلتی کیلومترا وزینلیق .

آغاچلیق : آغاجنگ کوٴپ بیتن یری ،باغلیق .

آغاچچی : آغاچ اوٴسسه‌سی ،آغاچ ایشلاب بجریان اوسسا .

آغاران : دوٴیه‌چالی نینگ یوٴزونه غالیان،قاتیق .

آغارتمق : آق رنگگه اوٴویرمک ،آق اتمک .

آغارمق : آق بولماق ،آق بولوپ گوٴرونمک .

آغالیق : (آقالیق) : حکمدارلیق ،حاکملیک ،بایارلیق .

آغایانا : (آقایانا) اۆزمیلنگه ،کیپ ادیان ،آرقاین ،قایغی سیز .

آغتا : ارکک لیک اعضاسی نینگ مازلری آیریلان ،بیچیلان .

آغتارتماق : بیرینی یا دا بیرزادی گۆزلتمک ،بارلاتماق .

آغتارماق : بیرینی یا دا بیرزادی تاپماق اۆچین گوزلمک ، سرمشدیرمک .

آغتاریش : عملی تایدان بارلاغ ،گۆزلگ .

آغتاریشماق : تاپماق اۆچین بارلاشماق ،گۆزلشمک .

آغتاریلماق : تاپماق اۆچین بارلانیلماق ،گوزلانیلمک .

آغتالیق : ارکک لیک اعضا مازلری آیریلان لیق ،بیچیلان لیک .

آغتیق : اوغلونگدن یا دا قیزینگدن بولان چاغا .

آغدارتماق : بیله‌سینی اۆویرتمک ،بیرزادی ایکنجی یۆزونه اۆویرتمک .

آغداردونگدیر : آقان دوکان ،آقان یقان ،ترتیب سیز .

آغدارماق : بیرینی یا دا بیرزادی بیرطارفدان ایکنجی بیر طارافینا یا دا قاپدالینا اۆویرمک .

آغداریلماق : بیرطارافینگدن بیله‌کی طارافینکا اۆویرلمک .

آغدیق : سان تایدان آرتیق لیق ،مقدارتایدان کۆپ .

آغراس : سهلچه آغیرگلیان ،آغیرراق بولان .

۲ آغرالتماق : بیرزادی آغیراتمک ،بیرزادینگ آغرامینی آرتد ـ یرماق .

۳ آغرالماق : آغرامی آرتماق ،آغرامی کوپالمک .

۴ آغرام : بیرزادینگ آغرلیغی ،آغیرلیق .

۱ آغزالماق : بیرزادبارادا گوّرونگ اتمک ،آیتماق یادلاماق .

۲ آغزاماق : بیرزادبارادا گوّرونگ ادیلمک ،آیدیلماق .

۱ آغساق : مایب موجریب ،شکست لی .

۲ آغساقلاماق : بیرآزآغساب یورامک .

۳ آغساقلیق : آغساغینگ یاغدایی ،آغساق بولماقلیق .

۴ آغساماق : آیاغه شکست یتمگی سببلی کیتکلاب ،پایدقلاب یورامک .

۴ آغشام : گوّنونگ یاشان چاغی ،گوّنونگ یاشان وقتی .

۵ آغشام آراء : گوّنونگ یاشان چاغی ،آغشام دوشن وقتی .

آغشاملیق : آغشام ،اینگریک قارالان سونگ .

۱ آغلاتماق : بیری نینگ آغلاماغنه سبب بولماق ،گوّزیاش اتدیرمک .

۲ آغلاشماق : کوپچلیک بولوپ آغلاماق ،گوّزیاش ادیشمک .

آغلاق : آزسانلی ،سیرق ،سلچنگ ،داغینیق .

۳ آغلاق : همیشه آغلاب یوران ،کوّپ آغلایان ،کان آغلایان .

۴ آغلاماق : گوّزیاش اتمک ،گوّزونگدن یاش دوکمک .

آغناماق : ایلاک بیلاک توغالانماق ، آغداریلماق ،قایتاقایتا اوّریلمک .

آغلا ۵ آغی : بیرزادا قاتی قینا نیلانده یا دا قاتی آغیری سببلی دیلیان گؤزیاش .

آغیر ۵ آغیر : آغرامی کؤپ بولان ،ینگل بولمادیق .

آغی ۶ آغیراق : آویشیپ دوران ،آویب دوران ،سیزلاشیپ دوران .

آغی ۷ آغیراماق : آغیرماق ۲ ـ کونگلنگ قالماق ،کونگلنه دیگیلمک ، ناگیله بولماق .

آغی ۸ آغیرتماق : آغیری دویولما غنا سبب بولماق ،آغیری سیزدرمان.

آغیر ۶ آغیرلاچ : یواشلیق بیلن ،لارسیلدیلی سالداماق .

" ۷ آغیرلیق : آرتیق لیق ،کؤپلیک .

آغی ۹ آغیرماق : آغیری دویماق ،آغیری سیزماق .

آغی ۱۰ آغیری : ناساغلیق یا دا شکست یتمک سببلی بیریرینگ آویماق ، ایزا .

آغی ۱۱ آغیری سیز : آغیرسی بولمادیق ،آغیری دویولمایان ،ایزاسیز .

" ۱۲ آغیرلی : آغرسی باربولان ،ایزالی ،آویلی .

آغیز ۳ آغیز : آشاقی ویوقارقی اینگک آرالیغنداکی دیل دیش یرلشیان بوشلوق .

آغیز ۴ آغیزاورماق : ایب دا دیب قالماق ،دیشلمک .

" ۵ آغیزبوغی : حالتا ،غانارچووال وش .م . آغیزینی بوغماق اوچین اولانیلیان باغیوب ،دانگی .

" ۶ آغیزدان آغیزایا یراماق : دیلدن دیله گچمک ،ایل آراسینا

یا یرا ما ق .

۷ آغیزدا بولما ق : ایل آرا سینده گؤررونگینگ ادیلمک ،آدینگ ـ چکلمک .

۸ آغیزدریق : (آغیززریق) آطینگ آغیزینا سالینان اؤیان ، ـ برکیدیلیان حالقه‌لی دمیر .

۹ آغیزدریقلاما ق :آغیزدریق گیدرمک ،آغیزدریق سالما ق .

۱۰ آغیزدریقلی :آغیزدریق سالنان ،آغیزدریغی باربولان .

۱۱ آغیزسووی : ایچیم‌لیک سو .

۱۲ آغیزسیز : آغیزی بولمادیق ،کپله‌مزک ،گؤرله‌مزک .

۱۳ آغیزغاپاق : بیرزادینگ آغیزینی یاپماق اؤچین بجرلن قاپاق ، آغیزیالی .

۱۴ آغیزلاندیرماق : آدام‌یادا حیوان چاغه‌سینا ایلکنجی‌گزه‌گا ایمیت لندرمگی اؤیرا تمک .

۱۵ آغیزلانماق : ایمیت‌لنمگی اؤرانمک .

۱۶ آغیزلی : آغیزی باربولان ،سوزی اشیدیلیان ،آغیزلی آدام .

۱۷ آغیزماآغیز : جیق مه‌جیق ،زادقویمان ،بارینی .

۱۸ آغیزیارماق : بیرگؤررونگی آیتماق ،گؤررونگ ادیب برمک .

آغیل : مال لاری ساقلاماق ،اکلمک اؤچین دوار ،آغاچ آیلانان یر.

آغیم : سوری بیراوغرا یونالنده‌گونی گیتمانی کاتگه‌لانیب کا ـ اؤیرلیپ یواش یواش اوتلاب گیدیان حرکتی .

آغ ۷ آغیم‌تیل : بیرنیمه‌آغراق ،آق اووسیان .

آغین : بوتین لی ،دورشنه ،توکل .

آغ ۸ آق : قارینگ رنگکی یالی رنگک .

" ۹ آق : سوّیت ،قاتیق .

" ۱۰ آق : بالیق توتولیان تور .

آغار- آقابا : کسیلمان آقیپ دوران ،مداما آقیپ دوران آقار ، آقیان اوغری ،سوآقیپ عمله‌گلن یاب ،جار .

آغار ۲ آقار : دینوسیز آقیپ یاتان ،آقیان یاپ .

" ۳ آقارباش : یوّزه ،ال آیاغه‌چقیان سولی باش .

گئدیر ۴ آقان دوّکان : بولام‌بوجار ،چالام‌چاش ترتیب سیز ،بولاشیق .

۵ آقان ـ دوّکانلیک : بول لیق ،جیداکوّپ لیک ،بولام‌بوجارلیق .

آغ ۱۱ آق باش : مایداجیق گل لی قاواچا بوی لی اوت .

" ۱۲ آق پامیق : یومشاق یافراقلی یازیب اوّسیان حاشال اوت .

" ۱۳ آقجارماق : آق بولوپ گوّرونمک ،آغاریپ گوّرونمک .

" ۱۴ آق جیق : دوری آق دال ،آغیمتیق ،آق جیماق ،آغراق .

" ۶ آقدیرما : سوی بیراوغرا اوغروقدیرما .

" ۷ آقدیرماق : سوّوّی بیراوغرا گوّنوکدیرمک ،سووی بیریره‌گویبرمک ساوماق .

" ۸ آقرب : (عقرب) ، ایچیان ،یئلدیزلارتوپارینداان باتا یلدیزی .

آغ ۱۵ آق ساقغال : اوبانینگ یاش اوّلیسی .

۹ آقغیر : قاتی آقیان ،چالت آقیان (سوحقدا) .

۱۰ آقغین : دریانینگ ،یا بینگ وش .م . آقیش اوغری ،آقیان یولی طارافی .

۱۶ آقلاماق : رنگگینی آق اتمک ،آق رنگ برمک ،آق رنگگه اوویرمک .

۱۷ آقلانگ : گوگرمیان چاگه دفه سی .

۱۸ آقلانگلیق : کوپ سانلی آقلانگ دن عبارت .

۱۹ آقلانماق : آغاردیلماق ،آق رنگ بریلمک .

۲۰ آقلیق : آق رنگده بولما قلیق سرقاوه طبیب چلیک اوْلهَنی اوْچین طبیبه بریلیان سیلاغ .

۲۵ آقماق : بیرطرفه دوکولمک ،قویولماق .

۲۱ آقماق : (احمق) عقلی قیسغا ،عقل سیز ،ینگل کلّه ،سامسیق ، کم عقل .

۲۲ آقماقلیق : عقل قیسغالیق ،عقل سیزلیق ،سامسیقلیق .

۲۳ آق مانگیز : بیردوْرموشینگ قین چلیق لارینی،باشیندن گچرمه دیک ،دورمیشدا تجربه سی بولمادیق .

۲۴ آق مانگیز : قاوین نینگ بیرسوْرتی ،بیرحیللی سی .

آقیت ماق : بیری نینگ الینی آقیتماق .

آقیر : اوقور ،کوْنه سانه ذاتلار .

۲۶ آق یال : ساچی ساقغالی ،آغاران عیال .قارران عیال .

آقیل : (عقل) آدامینگ فکرلنمک اوقیبی ،آنگلی دوْشنجه لی

دورموشینگ اساسی .

آقیل لانماق : عقللی بولماق ،پاراساتلی بولماق .

آقیل لی : عقلی کوپ بولان ،دوشنجه‌لی ،پایخاسلی .

آقیل هوش : آنگ دوشونجه ،پایخاس ،یاد .

آقیم : سووینگ آقیان اوغری ،گیدیان اوغری .

آقین : سووینگ آقیان اوغری ،گیدیان اوغری .

آق یوراکلی : صاف یوراکلی ،آق کونگللی .

آق یوراکلی لیک : صاف یوراکلی لیک ،آق کونگللی لیک .

آل : قیزقیلدیراق ،قونگغورنگ ،قیزیلمتیق .

آل : آرواخ جن .

آل : دورلی رنگ لردن عبارت بولان .

آل الوان : قیزیل آلا ،قیزیلی کوپ بولان .

آلابهار : یازفصلی نینگ تازه باشلان وقتی .

آلابوله : دینگه آیراتین ،آیری باشغا .

آلاتوزان : یوقاری قالان توزان ،توزان توزان .

آلاجا : بیرتاری آق ،بیلاکی تاری قارا ادیلیب ایشیلن آلایوپ .

آلاجاگوزن : پشیگه‌گوراکچیراک/آلارنگلی/پورسی/ایسلی،کیچی جک حیوان ،پورسی گوزن .

آلاچ : (علاچ) چاره ،یاغدای ، درمان .

آلاچ سیز : چاره‌سیز ،یاغدای سیز ،علاچ تاپمایان .

۱۲ آلاچالی : قزل شکرقاریلان یاغ .

۱۳ آلاحکک : قانا تلارینده آق پری بولان، قارغه لار، ماشغالاسینا، گیریان قوش .

۱۴ آلادا : بیرزات بارا دا ادیلیان فکر .

۱۵ آلاداسیز : هیچ زادی فکراتمیان ، آلاداسی بولمادیق ، غمسیز .

۱۶ آلاداسیزلیق : آلاداسیزبولماقلیق .

۱۷ آلادالانماق : آلاداادینمک ، فکراتمک .

۱۸ آلادانگدان : دانگ آتمازی نینگ اونگی یانی ، یانگی دانگ ـ آغاربران وقتی .

۱۹ آلارماق : آلابولماق ، آلابولوپ گورینمک .

۲۰ آلاسارمیق : دوشنوکسیز ، گومورتیک ، نه ایلاک نه بیلاک .

۲۱ آلاس قوپاس : آلجرانگگی یاغدای .

۲۲ آلاشا : تخم آط بیلن تخم دال بایتال دن بولان اورتاچا آط ، قومه دیین یالی .

۲۳ آلاقا : سیچانلارماشغالاسیندن ، سیچانه گوراا ولی راق ملهرنگلی گمیرچی .

۲۴ آلاقا : آراقاتناشیق ، باریش گلیش .

۲۵ آلاقارانگقی : نه قارانگقی نه یاغتی بولوب دوران وقتی .

۲۶ آلاقالماغال : قیقیلیق ، قوپغین .

۲۷ آلاقاووردا ق : نه قارانگقی نه یاغتی بولوب دوران وقتی .

۲۸ آلاقایش : آطینگ گووسیندن آیلانیپ دا قلیان یوزی نقش لی - قایش .

۲۹ آلاقجاماق : یتیشیک سیزحالده ،بولماق . آلاخ (علن)

۳۰ آلاگوز : قارا سیندن،آغی کوپراک بولان گوز .

۳۱ آلامات : (علامت) نشان ،بلگی ،تاغما .

۳۲ آلامان : چپاویل چیلیق اتمک ،تالاماق مقصدی بیلن ادیلیان چوزوش .

۳۳ آلامانچی : آلامانا قاتناشیجی .

۳۴ آلامانچی لیق : قدیم‌لاردا اولجالاماق مقصدی بیلن کسه‌کی یوردا گیدیپ ادیلیان چپاویل چلیق .

۳۵ آلانگ : دپه ،بیک راک یر ،بیک لیک .

۳۶ آلانگ لیق : آلانگینگ کوپ یری .

۳۷ آلانگگرت : گمیرجیلرماشغالاسیندن بولان آلاقا منگزش کچی جک حیوان .

۳۸ آلاو : اوت آدی .

۳۹ آلایار : شادلیقلی ،شوخونلی ،گولشوکلی یاغدای .

۴۰ آل هوا : بلنداوران یوقاری ،آل آسمان .

۴۱ آل یاشیل : یاشیل قیزیل ،گوک وش .م . (رنگ حقدا) .

آلتی : سان حسابی (۶) .

آلتی آتار : آلتی اوق یرلشیان تفنگ .

آلتی قانت : آیری آیری آلتی تأریمدن عبارت اُولی اُوی .

آلتی یاشار : آلتی یاشین دولدوران آلتی یاشلی .

آلتمیش : سان حسابی (۶۰) . (فلان آقا آلتمیش یاشینده) .

آلتین : قیزیل .

آلجیراماق : حوصله‌دوشمک ،اُوزینگی یتیرمک ،ال آیاغنگی ـ چاشیرمق ،باشاغای بولماق .

آلجیرانگگی لیق : باشاغای حالدا بولماقلیق ،اُوزینگی یترمک لیک .

آلچی : آشیغینگ آط مونیان طارافی .

آلچاق : کُونگلی آچیق ،ملایم ،قدرلی ،شوخ .

آلچاقلیق : کُونگلی آچیق لیق ،ملایم‌لیق ،شوخلی لیق .

آلداو : حیله یا یالان سوز ،قالیپ حرکتلی دوغری سوز .

آلداواچ : آلدان آدامینگ اُونسوزنی چکیان زات ،اُوزنه‌چکیجی.

آلداجی : آلیپ یولوپ باریان ،آلداماق یادا باشغا حیللی یول بیلن بیرزادی اله‌سالماق .

آلداماق : آلداوه‌سالماق ،یالان سوزله‌مک ،بیرزادی نادوغری آیتماق .

آلدانماق : آلداوه‌دوشمک،بیرینه‌اوزونگی آلداتماق ، یالان سوزه‌اینانماق .

آلغی : بیرینه‌قرض بریلن پول یا باشغا بیرزات .

آلغی لی : بیرینه پول یا باشغا زات قرض برن آدام .

آلغیر : چونتی دیرناغی ،گوزلری اولی چالیمتیق ملهرنگلی ـ یرتیجی قوش .

آلقیم : آدامینگ حیوانینگ اِنگه گینگ آشاغی .

آلقیملاق : آلقیمی اِتلک ،آلقیمی اولی .

آلقیش : بیری نینگ اِدن یخشی لیغی اوچین ،اونونگ مقصدینا یتماگنی استاپ آیدیلیان سوز .

آللاماق : یاش چاغانی یاتیرماق مقصدی بیلن هودی له مک .

آلله : (الله) خدای ،تانگری ،یارادان .

آلما : توغالاق گورنوشلی میوه .

آلماز : برک لیکی بیلن تفاوتلانیان یالدیراویق رنگسیز قیمتلی، بهالی داش .

آلماق : الینگدا یرلشدیرمک ،الینگدا یادا باشغا بیریرینگده ـ ساقلاماق .

آلمالیق : آلما آغاجی نینگ کوپ یری .

آلمیت : پاره ،پیشکش .

آلوان : کرتوبه منگزش داغدا بیتیان میوه اوسوملیک .

آلها آللیق : بیرزادی نبسه ورلیک بیلن آلماقلیق ،یرلی یردن آلماقلیق .

آلیجی : خریدار ،ساتین آلیان .

batardis

آلیس : یاقین دال ، بترداش ،قاتی اوزاق .

آلیش چالیش : خریدی ارزان آلیپ قمت ساتما ،آونیق سودا .

آلیشدیرماق : زاتلاری طیاراتمک ،آلیپ قویماق .

آلیشماق : چالیشماق ،من مردبیلن چاقیمی آلیشدیم .

آلیق : مالینگ قولاغینا کسیلیپ سالینیان تاغما ،ادیلیان بلگی.

آلیم : (عالم) آخوندعلمینگ پودا غیندن کؤپ اوقاپ اؤکده بیلیان ،علمدارآدام ۲ـ دانشمند .

آلیمساق : پارا ،آلماغی ،قاوی گوریان ،هیچ بیرزاتدان ـ دویمایان ، بدنفس .

آلین : آدامینگ وحیوانینگ وش .م . کلّه سونگکی نینگ یوزطارافی اؤنگ طارافی .

آلین دانگی : عیال لارینگ مانگلای لارینا دانگلیان یالیغی .

آمات : اونگای فرصت ،دگرلی وقت ،چمه سینی تاپماق .

آماتلی : اونگایلی ، درکلی ، پیدالی .

آمال ، عمل : چاره ،اوغور ،عمل اتمک ، عملهآشیرماق .

آمان : ساغ سلامت ،ساغ آمان .

آممار : (انبار) بوغدای ،آرفاوش .م . غلهساقلانیان جای .

آمانت : اوزپنگکی بولمادیق ، کسه کینگکی ، باشقه نینگکی .

آنتیک : قدیمی یاداقدیم مدنیتنه صونغته دگیشلی بولان،

آندیز : مایداجه یافراقلی کوکی اوزین یازغین بولوپ اوسیان درمان اوت .

آنط : (آنطایچمک) اللهنینگ آدینه وعده برمک ، سوّزبرمک .

آنگتاماق : ایزارلاماق ، بیرینی یادا بیرزادی توتماق ، یادا یوّق اتمک مقصدی بیلن گوّزلهمک .

آنگتایجی : بیرینی توتماق ، یوّق اتمک مقصدی بیلن ایزارلایان گوّزلهیان .

آنگدرماق : دویدورماق ، بیلدیرمک ، مألم ، أشکارا تمک .

آنگری باری : اودوق بودوق ، اوجوق بوجوق .

آنگری باش : باریب پاتان ، جیداقاوی ، بهاسینه یتمز ، اینک یوقاری .

آنگری اوجی : یاغدایی بولسا ، ممکن بولسا .

آنگریق : آنغیرلیغنه ، بیلهطا رافنا .

آنگزاق : الهنج ، سوویق ، قوراق ، آیاز ، شمالی آیاز .

آنگق : آنگق اتمک ، حیران قالماق ، تحسین قالماق .

آنگق : اولی آلاقوش .

آنگقا : (آنگقا آشماق ، آلجیراماق ، إل آیاغنگی یتیرمک) .

آنگقارماق : بیرزادی گنگ گوریپ حیران قالماق ، آنگق بولوپ دورماق .

آنگقاتانگقا : (آنگقاتانگقا بولماق اتمک) اوّزینگی یتیریپ

گنگ قالماق ، آلجیراماق .

آنگگالماق :پوچ قالماق ،بیهوده دورماق ،آلدانماق .

آنگگیرماق : قیغیرماق ،سس اتمک (اششک حقدا) .

آنگلی : پایخاسلی ،دوشنجه لی ،دوشبی .

آنگماق : دوشینمک ، عقل یتیرمک .

آننا : هفته نینگ یدینجی گونی نینگ آدی ،جمعه .

آنیق : آیدینگ ،دوشنوکلی ،تحقیق ،مألم .

آنیق لیق : آیدینگ لیق ،دوشنوکلی لیک ،آچیق لیق .

آو : حیوانلاری ،قوشلاری آولامق مقصدی بیلن اولاری گوزله مه ، ایزارلاما ،شکار .

آوارا : دورمیشدا اوزونه بللی بیراورون مکان تاپیپ بیلمان ایغیپ یوران ، سرگزدان .

آوارالیق : دورمیشدا بللی بیراورون تاپیپ بیلمان . ایغیپ یورمک لیک .

آواتماق : (آویتماق) آغیرتماق .

آوچی : آوآولاماق بیلن مشغول بولیان آدام .

آوچی لیق : میدان حیوانلاری قوشلاری توتماق بیلن مشغول ـ لانماقلیق ، آواتمکلیک .

آولاتماق : آواتدیرمک ،آوآولاپ توتدورماق .

آولاغ : آولانیلیان یر ،آوینگ بول یری ،آومیدانی .

آولامق : میدان حیوانلارینی قوشلاری آتماق ،یادا باشقه یول بیلن توتماق ،آوآتماق .

آولانماق : آوایدیلمک ،آوادیلیپ توتولماق .

آووندیرماق : بیرینی یتی بدن آغیرسینا سزاوارا تمک ،بیرینی اوغوشدورماق نینگ بیریرینی قاتی آغیرتماق .

آووی : زهر ،اولدوریجی .

آی : آسمان جسمی ،گۆنونگ شعله سیندن یاغتی آلیان،اۆزحرکتی بویونجا یرینگ همراسی .

آی باآی : هرآیدا ،آیلی آینا .

آی باشی : آیلاردا آیدا بیرگزاک بولیان بیرآچیلما .

آی پالتا : آغاچ یۆنماق اۆدون چاپماق وش .م . اۆچین یاسالان آغزی اولی پالتا .

آیا : الینگ ایچ یوزی ،یومروق آچیلاندا الینگ ایچ یوزوندا کی تکیزیر .

آیاز : گۆیچلی قوری ساویق ،آنگزاق .

آیاق : جانلی جاندارلاردا یورامک اۆچین خذمت ادیان اورگان .

آیاق چی : مورموجک لرماشغالاسیندن بولان چیبینا منگزش موجه جیک .

آیاق قاپ : دری دن یادا باشغا زاتدان تیکیلیپ ،آیاغا گیلیان قاپ .

آیال : (عیال) جنسی بویونچه‌ا رکه‌گه قاپما قارشی لیقلی بولان آدام .

آیاق : آیاولی ،ساقلاماق ،قایغیریپ ساقلاماق .

آیان : (عیان) آیدینگ ،آشکار ،مآلم ،آچیق، بللی .

آیانماق : اُوزاُوزونگی آیاماق ،قوراماقلیق .

آیاو: قوراما،قوراپ ساقلاما ،ضایه‌اتمان ساقلاما .

آیاولی : قورالیان،آیالیپ ساقلانیلیان .

آی بوغداش ،باغداش: آیاقلارینگی چالشریب دابانینی دیزینگ آشاغینا سالیب اوتوریش ،اوتورمه .

آی بوکه : یلکن لی ناوینگ قوروغنداکی دوشاک .

آیتدیرماق : خبربردیرمک ،مآلم‌اتدیرمک .

آیتماق : بیرزادحقدا خبربرمک ،دوُیدوُرماق .

آیتیم: اِلینگ آیاسی .

آیدیجی : خبربریجی ،بیان اِدیجی ،دویدیریجی .

آیدیلماق : دوُیدورلماق خبربریلمک .

آیدیم: سازقوشوپ لفظ لی هنگ بیلن آیدیلیان قوشقی .

آیدیمچی : آیدیمی یرینه‌یتریجی ،آیدیم‌آیدیجی .

آیدینگ : یاغتی ،دوری ،آچیق ،آی آیدینگ .

آیدینگ لاتماق : بللی سینی اِتدیرمک ،مآلم‌اتدیرمک .

آیدینگ لاشدیرماق : آنیغنا یتمک ،تحقیق لاماق .

آیدینگ لیق : یاغتی لیق ،دوری لیق ، آچیقلیق .

آیرا : بیری بیریندن آیریلان ،آیرالیقدا بولان ،اؤزنگه آیرادو-
شمک .

آیراتین : اویتگاشیک ، تفاوتلی .

آیراتین لیق : اؤیتگه شیک لیک ، تفاوتلی لیق .

آیراچیلیق : آیرالیق .

آیراق : داغ کییگی .(آیری دولانان)

آیران : قاتیق یا ییلیپ یاغی آلینا ندان سونگ قالیان سوووق
چال .

آیری : اؤزگه ،باشغا ،اؤیتگه شیک .

آیری : ایکی اؤرکوچلی مایا ،بوغرا .

آیری آیری : باشغا ـ باشغا ،دورلی ، دورلی .

آیری باشغا : آیراتین باشغا .

آیریق : چات آچان یر ،ایریک یاریق .

آیریلشماق باشغالاماق : چات آچیپ ،یاریلیپ باشلاماق .

آیریلماق : چات آچماق ، یاریلماق .

آیش عشرت : (عیش عشرت) صفالی چاغ ،وقتی خوشلوق .

آیغیر : کابیرمالارینگ غیل یالینگ اِشاگینگ اِرکه گی .

آیغیت : آیدینگ ، اُشکار ،بللی ،مألم .

آیغیتلی : اُشکارادیجی ،کسگیت لی .

آیلاو : چاپیشیقی گچریلیان یوریته میدان ،آط چاپیلیان میدان.

آیلاو ـ آیلاو : آیلاوی کوپ بولان ، کوپ آیلاولی ، کان آیلاولی .

آیلاوچا : کچی جک آیلاویر ،اوروم ،چلشیریملی .

آیلاغ: دنگیزینگ ،کولونگ قوُری یری .

آیلاماق : پُرلاماق ، تگیرلهمک .

آیلانماق : پُرلانماق ، تگیرلنمک .

آیلانگ چایلانگ (اِتمک) : آزوقت گزهلنج اِتمک ،گزمهلهمک .

آیلیق : بیرآینگ دوا میندا چکیلن زخمته دولت طارافینـــدن یا باشقه قورامانگ طارافینذان بریلیان حق .

آیلیق چی : آیلاین ایش حقی آلیپ ایشلهیان آدام .آیدالیق حق آلیب ایشلهیان آدام .

آیمانچا: اودون ، آغاچ ،مال وش .م . ساقلاماق اوچین ایدیلیان اوستی آچیق حیاط آیلاو .

آینا : کوارتس چاگه سینی اریتمک یولی بیلن آلینیـــان دوری جسم .

آینی : دورلی حرکتلارا دیپ ایل گوُلَشدیریان کلپنگ آدام .

آینی : (عینی) ادیل ،توُیس .

آینگالتماق : کِسل دن آچیلشما غنا کمک اِتمک .

آینگلماق : کِسل دن آچیلشماق ،سیرقا ولیقدان بیرنمه ساغالماق غنیمت لاشماق .

آیيپ : (عيب) كوپچليك دوزگونينه لايق بولمادیق يگرانيليان ايش ،يارامازايش .

آيیپ لايجی : آيبنی ثبوت اديجی ، قارالايجی .

آيیپ لاشماق : اؤيكه اتمک ، اؤيكه لشمک . كينه

آيیپ لاماق : قارالاماق ، اديلان اربدايش اؤچين يازغارماق .

آيیپ لی : آيبی باربولان ، اتميشلی .

آييرماق : آليپ باشقه يرده قويماق ، سؤيشرمک .

آييق : آنيق .

آييل سايل اتمک : سايغارماق ، تفاوتلاندیرماق .

آييلغانچ : قورقينچ ، حوپلی ، ايمنج .

آييينگ : قوانينگ يؤپلرنی دانگليان آغاج .

ا

**

****

آب داب : عادت بولوپ گليان ترتيب ، دؤزگون ، اندیک بولان عرف وعادت .

آبرمک : بيرزادی بيرينه برمک ، آليپ برمک .

yagitlig

اَپیشگه : یاغتیلیق وها وا اَوچین جاینگ دیوارینداـ ادیلیان دشیک ،پنجارا ،آینا .

caynig

اَتیاج : (احتیاج) خبردارلیق ، صره صافلیق ، اَگاه لیک ،گراکلی لیک .

اَجیت ماجیت : آلیپ یولوپ باریان ، گوزه باشادوشیب باریان آللاجی (آلداجی) .

اَحتمال : (احتمال) بلکی ، ممکن ، چن ، گمان .

اَدیک : اوزین قونچلی آیاق قاپ .

دوزلکن بجرمان

اَدیکچی : آیاق قاب تیکیان وبجریان آدام ،اوسسا (اوستا) .

اَدیمآردیم : یوَریشده آیاق حرکتنینگ آرالیغی ، قدم .

آردیملهمق : اَردیم آرتماق ، اَردیم ادیب گیتمک ،بارماق ، یوره مک .

اَر : ماشغالادا عیال بیلن نکادا دوروپ ،شرعی اساسدا یاشایان اِرکک آدام ،عیالینگ یولداشی .

اَسگرمک : بیرزات حکمینده گورمک ،درکلی حساب لاماق ، سانا قوشماق .

اَشکار : آیدینگ ،عیان ، آچیق ،بللی،مأ لم (معلوم) .

اَشکارلیک : آیدینگ لیق ،عیانلیق ،آچیق لیق .

اَفت : (آفت) اُوران اُولی ،خاص اُولی ،قاتی اُولی ،اَگرت اُولی اُوران . ۲ـ بلا ، زیان ،کسل .

agirt
agirt

اَکیتمک : بیرزادی یا دا بیرینی اُوزونگ بیلن آلیپ گیتمک ، آلیب بارماق .

اَکیدیلمک : آلینب گیدیلمک ،باشغا بریره دا شالماق ، التیلمک.

اَگا : هوشگار (هشیار) ساق ،خبردار ،برک

اَگیرت : اُوران ،خاص ،قاتی ،اَفت ،اُوران اولی ،خاص اولی .

اَگینمک : آیاق چکمک ،بیرآزدورماق .

اَلم : (عالم) دونیا ،جهان .

اَلم : چتیلیپ دوقالیان زاتلارینگ حالی قیراسیندا کی نقش ارغاچ گچریلیپ دوقالیان زاتلاردا بولسا (پالاس) نقشدان اونگرتی گلیان قیرا .

اَلمجهان : (عالمجهان) بوّتین دونیا ،اهلی یریوزی ،هممه یر ، هممه طاراف دوملی دوش .

اَلمقوشار : گوُن شعله لری نینگ یاغیش دا مجالاریندا دوولمگی ـ نتیجه سینده آسماندا عمله گلیان اوغگوُرنوشیندا کی دوُرلی رنگکلی زول .

اَنگ : کلّه سونگکی بیلن بیرلشیان ،اِنگک سونگکی .

اَنگتمک : سراِتمک ،قارا ماق ،باقماق ،گورمک .

اَنوویچ : حالی نینگ قیراسیناسانجیلیپ چکد بریلیان اوجی قانگیرچاقلی بیرطارافی بولان انجام .

اَومک : هاولیقماق ، قیسّانماق .

اَهت (عهد) : شرط ،سوٚز ،بوٚرچ ،قسم ،سوٚزبرمکلیک .

اَهتبار (اعتبار) : اینام ،اینانج ،آبرای ۲ـ اوویت آلماق .

اَهلی : همه ،بوٚتین ،باری .

اَهمیت : ضرورلیق ،مهملیق ،واجب لیق .

اَهمیتلی : بللی اهمیته ایه بولان ،اهمیتی باربـــولان ، مهم ، گراکلی .

اَهنگ : هنگ ،لبیز (لفظ) .

ا

**

****

اِبد : همیشه ،مداما ،باقی . اوٚزال

اِبلا : اگین باشی یرتیق ،یرتیق ایریک گیملی آدام .

اِپلشمک : بیرزادی اپله ماگه ،بوکماگه ،قات قات گه کمک برمک کمک لشمک .

اِپلم : بیرزادینگ اپین توتان یری ،اپله نن قات .

اِپله مک : بیرزادی بوکمک ،قات قات اتمک .

اِپه نگ : بیرزادینگ ایچیندن گچریلیان ،اوقونگاوخنا برکلیک

اۆچین گیدیریلیان تگه‌لک دمیر ، قایش پیل سا پی وش .م
زا تلار .

اِپیلمک : اپین عمله‌گلمک ،اپین توتماق ،قاسین آتماق .

اِتدیرمک : بیرایشی عمله‌آشیرتماق ،یرینه‌یتیرتمک .

اِتراپ (اطراف) : یر ،یوورت،اولکه‌تووه‌رک ،چت ،قیرا ،قاباو .

اِتک:گیمینگ کۆنه‌گینک آشاق قیراسی .

اِتکلمک : بیریرینگ اته‌گی بیلن گیتمک ،اِته‌گی توتوپ دورماق
اِته‌گه‌دۆشمک ،آشاقلاماق .

اِتلک : اِتی کوپ ،اِتی دولی ،سمیز ،قورغین .

اِتلی : اِتی بولان ،اِتی کوپ ،اِت آتیلان ،اِت سالنان ،اِت بولان
طیارادیلن .

اِتلی قانلی : گۆزه‌دولی گورونیان ،حورا ینچه‌دال .

اِتمیش : یازغاریلیان ایش ،نادوغری حرکت ،گناه ،عیب .

اِتمیش لی : اِتمیشی باربولان ،اِتمیش ادن ،گناه‌لی ، عیبلی-
گناهکار .

اِتیگمک : اۆزونگی توتماق ،غورپلانماق ،دایانماق ،سمریمک .

اِثر : دورادیجی لیگینگ اۆنومی ،ایشینگ زحمتینگ نتیجه‌سی‌ایز.

اِجاب : (حجاب) عیبلی ایشه‌دۆشونمکدن یۆزه‌چقیان چکینمک‌لیک
اوتانماقلیق دۆیغوسی اوتانچ ،حیا .

اِجارا : بیرملکی بللی بیروقته‌اجاره‌برمک لیک .

اِجه : چاغانی دوغران ،چاغاسی بارعیال ،انه .

اِجه‌لیک : اووی اِجه ،اِجه‌دراگینه‌قبول ادیلن عیال .

اِجیز : (عجیز) گویجی بولمادیق ،گوْیچ قواتی آزبولان ، گویچدن دوشن ،گوْیچ سیز ،اسغین سیز ۲ ـ پس اسغین ،قاوشاق .

اِجیز : اخلاقی روحی تایدان بولان هورلیق ،جبر عذاب ،جفا ،ستم

اِجیزلمک : گوْیچدن غوریدن دوْشمک ،گوْیچ قواتی آزبولماق ، گوْیچ سیز .

اِدا : اوْزونگی اوْنگات آلیپ باریش ،ادبلی لیک .

اِدارا : هایسی هم‌بولسا ایشینگ بیرگوْرنوشی بیلن مشغوللنیان قورامه .

اِدب : قاوی تربیه ،قلیق خاصیت ،اِدب اِکرام ،ترتیپ ، دوزگون صفائی لیق ۲ ـ دانش فرهنگ .

اِدب ارکان : اِدب .

اِدبلی : قاوی قیلیق ،تربیه‌لی ،صفایی .

اِدبی : چیرا دبیاتادگیشلی بولان .

اِدبیات : عموما" یازوفورماسیندا بولان اثرلرینگ جمعی ، همه‌سی

اِدبیاتچی : ادبیاتی اورنیش علمی بویونچا یازیجی .

اِدرمن : باتیرغای ،باتیر ،یوراکلی ،دوغوملی،غایراتلی‌آدام .

اِده‌هت : قیلیق خاصیت ،بولوش ،آیراتین لیق .

اِدیلمک : بیری طارافیندان یرینه‌یتیریلمک ،عمله‌آشیریلماق .

اِدم (عدم) : یوٚق لیق آرادن گیتمک لیک .

اِدینمک : اٶزونگ اِتمک ،اٶزونگ یرینه یتیرمک ،اٶزونگ اٶچین عملهٔ آشیرماق .

اِربت : اونگات حیللی بولمادیق ،یامان ،یارامان ،موردار .

اِربت لیک : اربت چلیک .

اِرته : ارتیر .

اِرته‌کی : کوٚپلانچ جادیلی واقالاری بیان ادیان حلق دورادی ـ جیلیک اثری ،حکایا ،بای .

اِرته‌کی : اِرتیرکی .

اِرتیرکی : شوگونوٚنگ ایزیندن گلیان گوندا کی ،اِرتیربولجاق ، اِرتیربولجاق ،گلجک وقتدا کی .

اِرتیرلیک : اِرتیرناهاری ،اِرتیربیلن ،ایربیلن ایلیان ـ ناهار .

اِرتیرینه : اِرتیروقتی ،ایربیلن ،ایردن ،سحربیلن .

اِرجل : بیرایشی عملهٔ آشیرماقدا توتان یرلی ، قایدوسیز ، فعال لیق .

اِرجشمک : بیرایشی اِتماگه گیریشمک ،بیرایشه باش اورماق،بیری نینگ قارشیسینا چیقماق ،بیری بیلن باش دالاشماق .

اِرسمک : اوٚیتگه مک .

اِرک : بیرایشی اتماگه بولان حقوق ،اختیار ،غایرات ،اوقیپ .

اِرک : قویوُنینگ بیرجنسی .

اِرکانا : قاراشیلی بولمادیق ،آزاد ،اِرکین ،اُوزباشداق .

اِرکک : ارکک لیک جنسلا دگیشلی شخص ،جنسی تایدان عیال‌لارینگ ترسینه بولان شخص .

اِرکین : آزاد ،اِرکانا ،دینچلیقدا .

اِرکین لیک : آزادلیق ،اُوزاختیارلی لیق ،دینچلیق .

اِرگنک : گرمو ،آیمانچا ،حایات .

اِرگین : اِریدیلن ،سوُوُق حالدا بولان .

اِرنگک : بیرزادینگ غیراسی ،یاقاسی ،کناری .

اِریدیجی : هایسی دابولسا بیرمادەنی اوزون دەارگین حالاًاوویریان سووقلیق .

اِریدیلمک : اِرگین ادیلمک ،اِرگین ،سوُوُق حالا گتیریلمک .

اِریش : یوُنگدن اگریلن یوُپلوک ،دوقالیان زادینگ یوپ لیکدن ادیلیان اساسی .

اِریشمک : بیری نینگ قارشیسینا چیقماق ،بیرینه هجوم اتمک .

اِرین : دودا قلارینگ چوولانیپ بیرلشیان یری دوداق .

اِرینلک : دودا غی اولی ،دودا قلاچ ،آغیزی اولی .

اِزبر : ایش باشارجنگ ،اوزایشینی اُونگات بیلیان ،اُوکده چیر

۲ـ یادینگده ساقلاماق اُونتماسیزلیق (درسی یا برشعری) .

اِزەنگ : گیمینگ یاقاسی .

إزیجی : بیرزادی أزمکایشی بیلن مشغوللنیان .

إزیز : (عزیز) مهربان ، مهرلی ، قدرلی ، حرمتلی ، قاووی، یاغشی عزیزقمّتبها .

إساس : بیرزادینگ چشمه‌سی ،پایا ،دویب .

إساسا" : بوّتین لی دیین یالی ،عموما" ، عمومی حاصیتدا .

إساسلانماق : بیرزادادلیل (توتارغا) دایانماق ،بیرزادا ـ اساس ادینمک .

إساسی : خاص اهمیتلی ،مهم‌واجب ،اساسه‌حاصلانان .

إسردنگ : آییل سایيل بولوپ دوران ،دایاو ،ایری .

إسریک : کوپ اسرییان ،ایچکی تایدان جوشغونلی یاغدایدا ـ بولان ،لوممورلومموراديب سس چیقاریان .

إسریمک : ایچکی دوّیغی تایدان جوشغونلی یاغدایدا بولماق ، لوممورلوممورادیب سس چیقارماق .

إسسه : سان بیلن گلنده مقدارینگ آرتیق لیق درجه‌سینی‌گوّرکزیان سوز .

إسگی : آونوق اوشاق ماتابوله‌گی ،غیقیندی ،کونه‌سونه ماتا بوله‌گی .

إسن تانیش : یادی ـ یاقینی سایغارمازلیق ،اونگدن تانیش یالی بولوپ قاتناشیق .

إسوان : صره‌صاف بولماقلیق ،گوّزقولاق بولماقلیق ، آنگاتمک

لیک .

اِشدیلمک : قولاغینگ بیلن اِشیتمک ،قولاغا ایلمک .

اِشرت (عشرت) : لذت ،راحنت ،بختلی لیق اوتورُشیق دوستلق .

اِشئک : غیل یاللارماشغالاسیندن بولان بویی پس یوّزی اولی،قولا قلاری اوزین حیوان .

اِشئک آرقا : ایکی طارافا یاپغیت ادیلیپ سالنان اِشئک گریش تامینگ اوستی حقدا .

اِشئک چی : اویونده اوُتوُلان طاراف ،اِشئک سوران ،اِشئک ایشلایان

اِشئک گریش : اِشئک آرقا .

اِشیتگیچ : اشیتگیر .

اِشن : مال قوزلان وقتینده چاغا بولانده دوُشیان یوقاات باردا سی چاغانینگ یولداشی .

اِشیتگیر : اونگات اِشیدیان ،قولاغی یتی ،اشیتگیچ .

اِشیک : گییم ،اگین باش ،لباس .

اِکابر : یاشی تایدان اولی بولان ،یاش اولی ،قاری،قوجه .

اِکدی : الده ساقلانان ،آدامینگ اِرکیندن چیقمیان ،اوُرنیشد ـ یریلن اِندیک اتدیریلن .

اِکدیرمک : یره تخم سپدیرمک ،آغاچ اوتورتدیرماق .

اِکسیک : مجبری کملدیلن ،آزالدیلن ،دولی دال .

اِکسیلمک : مجبری آزالماق ،کملمک ،اکسیک بولماق .

اِگلمک : بیرینی ایدریپ گیدریپ ساقلاماق ،بیری نینگ دورمو شیناکمک اتمک ،اِیدتمک .

اِکلنج : اِکلنمک اُوچین گرَک بولان ضرورذات ،سررشته ، گذران ، یاشاماقلیق ،گوُن گچرمکلیک .

اِکن : بیرزادینگ شیله دیگنی ،شیله بولاندیغنی سونگ دویما — قلیق ،میشین ،میش .

اِکه جی : گلنینگ آدا مسیندن اولی عیال دوقانینا بولان قاتنا — شیغی گوُرکزیان سوُز .

اِکیز : بیرانه دن بیروقتده ،بولانلار ، (چاغا آولاق قوزی حقندا) .

اِکیش : اکین اکمک .

اِکیلمک : یره تخم سپیلمک ، آغاچ اوتور دیلماق .

اِکین : اِکیلان زات ،اِکلیان میدان .

اِکین لیک : اِکینی بولان ،اِکیلن یری کوپ بولما قلیق ، کوپ اِکیلن یر .

اِکینمک : اُوزومک اوّچین اِکین اِکمک .

اِگدیرمک : بیرزادی بوکدورمک ،آشاق انگگیت اِتدیرمک ، آشاق یا پیرْتماق .

اِگر : حرکتنگ قیمیلدی نینگ بللی بیرشرطده عملـه آشیریلیان دیغنی گوُرکزماگه قاتنا شیان کمک چی سوُز .

اِگرلمک : اِگری بولماق ،گونی بولما زلیق ،قیشارماق،بوکولمک

ayrim büyrüm

اِگرم‌بوغرام : قیشاریان یری کۆپ بولان ،دوغری بولمادیق،اگری بوغری .

giriş an?

اِگری : دوغری بولمادیق ،اِگره‌لیپ گیدیان ،قیشیق .

giriş

اِگری بوغری : اِگرم‌بوغرام.

اِگریلمک : تووولانیپ ساپاق ادیلمک ،توبریلیپ اِریش اِدیلمک .

۲ ـ بیریرده بیرزادینگ داشینا یغنا ماق توپلانماق اۆیشمک داشینی آلماق .

اِگلنچ : گژک بولان وقتدان کۆپ بولما قلیق ،گیجا قالما قلیق ، ساقلانما قلیق .

اِگلنمک : بیریرده بیرسبب بیلن ممکن یا داگژک بولان وقتدان کوپ ساقلانماق ،گیجا قالماق ،اوزوقتنده گِلمزلیک .

aymax اِگیرمه : سۆیۆمه توبرِیپ ساپاق ،اِریش ،اِریش اِگریش .

aksitmak اِگیسمک : آزاتمک ،آزالتماق ،پسلتمک ،مچبرینی کَمْلَتْمک .

اِگیلمک : بیلینگی اپمک ،آشاقلیغنا انگگیت اِتمک ،بوقولماق،اپلمک.

اِگین : قولونگ پیلچه‌بیلن سپیشان یریندن بوینا چنلی بولان قیسغا آرالیق گردن.

اِگین اشیک : اِگین باش .

اِگین باش : اِگین اِشیک ،گییم‌گجیم ،بدنه‌اورتویان زاتلارینگ جمعی ، گیلیان گیم‌لرینگ باری همه‌سی .

اِلبته : گورورونگ سیز ،ایکی اوچ سیز ،شهبه‌سیز ،دیین یالی معنی

لاردا گلیپ تصدیق لاماغی معقول لاماغی آنگلادیان سوز یقین ، آنیق .

إلَتْدیرمک : بیرینه بیرزادی اؤزی بیلن آلیپ باردیرماق ،اکیت دیرمک .

إلتی : اُرلری دوقان بولان عیال لارینگ بیربیرینه بولان قارین داشلیق قاتناشیغنی آنگلادیان سؤز .

إلتیشمک : بیرزادی بیریره آلیب بارماقلیغا کمک لشمک ،آرقالا شماق ،اَکیدیشمک .

إل چالغیچ : سوپورینمک ،بیرزادی سوپورمک اؤچین اولانیلیان اوزین ماتابوله گی .

إلقوش : الده اکلنیلیپ ،آواسالنیان یرتیجی قوش .

إلک چلک : (إتمک) بیرزاداگنگ قالان ،آلجیرانگ ،حیران قالان یاغدیدا .

إلکین : آیری باشقالیقدا یاشاماق ،یکه ،اؤزباشداق ،آیری .

إللشمک : حوشخاللیق بیلدیرمک نشانا حکمینده بیری بیرینگ بیلن ال توتوشماق .

إللی بیزار : بؤتین لی بیزار ،اصلا دؤیبوندن بیزار ،بیریندن یادا بیرزاتدان بیزاربولماقلیق ،یوزدوندارمک لیک طمانگی اوزمک لیک .

إللیک : إله گیدرمک اؤچین ماتادان ،یوپلیدن ،قایشدن ادیلیان

امر = ارک - بویروق

زات ،اونوم .

اِلمتاس (بولماق) : آلجرانگگی یا غدایدا بولماق ، چاشان ، آلجرانگ گؤرنوشده ،بولماق .

اِلمدام : همیشه ،هممه‌وقت ،مدامایالی معنی داگلیپ ، وقت - آنگلادیان سؤز .

اِلوان : آچیق قیزیل رنگک (ماتا) .

اِلهپیس : گؤیچلی دؤیغینی ،گنگ قالماقلیغی ،حیران قالما قلیغی آنگلادیان سؤز .

اِلهمک : اَلکدَنگچریپ آراسسه‌لاماق .

اِلهنج : قورقولی ،قورقونچ ،خوفلی .

اِل یازما : قول یازما .

اِل یاغلیق : اَل یؤزسؤپؤرمک اؤچین دورت بوّرچ گؤرنوشلی ماتا بؤلَه‌گی .

اِمّا : قارشیلیغی آنگلادیان باغلایجی سؤز .

اِمای : امای بیلن ،یواشلیق بیلن اِم‌بیلن ،سره‌صافلیق بیلن .

اِمجک : اورگانیزمینگ بیربؤله‌گی ،سؤیت اؤندریان یغنایان اورگان ،گؤوس ،یلین .

اِمدیرمک : بیرزادی ((اِمجه‌گی)) سوردورماق ،سوویق زادی (سؤیدی) سوردورماق .

اِمر (۱) : بوّیروق ،حکم ،بیرزات ،اتماگه‌رسمی رخصت ،اِرک .

اِمر (۲) : حکمدار ،حاکم .

اِمزیک : چاغانینگ سوریان، امیان، زادی (اوُزین لوّلهجیک) .

اِمگک : روحی تایدان بولان هورلوق ،عذاب ،جبر ،جفا ، ستم ، زحمت ، قینچلیق .

اِمل : (عمل) حیلهگارلیک ،مکرلیک ،یسرلیک ،آلداو .

اِملی : (عملی) طبیعی بولمادیق ،یاساما ،حقیقی یالی ادیلن .

اِمنجنگ : بیرزاداِمتیلاغان ،اِمتیلماغاِندیک ادن ،حان طماع بولاغان .

اِمندیرمک : بیرزادابیرینی اِمتیلدیرماق ،قیزیقلاندیرماق ، هوسلندیرمک ،بیری نینگ اوّنسونی چکمک .

اِمنمک : بیرزاداِمتیلماق ،اوّنسونکی برمک ،خان طما بولماق.

اِمهجین : کوپ امیان ،کوپ اماگهاِندیک اِدُن ،اخلاص بیلن امیان

اِمین : اینانیلیان ،دوغری آدام.

اِنایی : قاوی ،آوادان ،گورمهگی .

اِنتگ : هنیز ،حاضر ،شوُوقت ۲ ـ اِنتک ،اِندک ،آزاجیق .

اِنتهجیک : آزاجیق وقت ،بیرسالیمجیق .

اِنتهمک : (انتیمک) اوُزونگی ساقلاپ بیلمان ایکی با قاچایقا ـ نماق ،اِیرانماق ،اِندیراکلهمک .

اِنجام : بیرزات اِتمک اوّچین گرّک بولیان آبزارلار ،ایش وسیلهلری ۲ ـ بیرایشی آخرهیترمک .

اِنچه : اِنچمه .

اِنچمه : بیرناچه ،مجبری سانی بویونچا کۆپ گزک ، اِنچه .

اِندام: بدن ، اورگانیزم ، اۆنونگ داشقی گۆرنوشی ، تن .

اِندیره مک : یغی یغیدان تیتره مک ، ساندیراماق ، اِیرانماق .

اِندیشه : آلادا ،اینجالیق سیزلیق ، راحت سیزلیق ، قورقی‌قایغی.

اِندیک : عادت بولان حاصیت ، قلیق ، بولوش .

اِندیگان : دنگ ،قیرۆد نگ ،بیرسیدیرغین ، بیرمنگزش قادالی .

اِنگترماق : (اِنگدرماق) قابی آشاق توتوپ ،اِگیسپ بیرزادی دۆکمک،آقدیرماق ، قویماق .

اِنگره ماق : قینانچدن یانگازارینلاپ گۆزیاش اتمک ،زار-زار، آغلاماق .

اِنگسی : سووق گیرمزلیک اۆچین اۆیونگ قاپیسینا توتولیان گۆل سیزکچیراک حالی .

اِنگسه مک : اِنگرمک .

اِنگک : اِنگک سونگک لرنینگ برلشیان یۆزونگ آشاغی‌چورولیان یری .

اِنگمک : آشاقلیغنا قایتماق ، اِینمک .

اِنگیلمک : آشاقلیغنا قایدیلماق ، اِینلمک .

اِنه : دادینگینگ (قاقانگینگ) اِجه‌سی .

اِنه‌که : باشغانینگ چاغاسینی تربیه‌لاپ ساقلایان عیال .

اِنه‌لیک : انا نینگ یا غدایی ، اجه‌لیک .

اِیسام : (اوندہ) شیله ،بولسا ،ایسه دیمک یالی سوٚزلرینگ قاپد الیندن گلیان کمک چی .

اِیسه : ایسام .

اِیله‌کی : بیله‌کی ، باشغاسی .

اِیله‌مک : اِی برمک ،درینی اِیه‌یاتیرماق ،اِی بریب بجرمک .

اِیله‌مک : اِتمک .

اِیمسره‌مک : بیرزادینگ ایه‌سی بولان بولماق ،بیرزاداایه چیقان بولماق .

اِیمنچ : قورقی دوٚیغی سینی دوردیان ،حوف دوردیان ،قورقونچ قورقولی الهنج .

اِیمنمک : بیرینمدن یا دابرزاتدان قورقماق ،چکینمک ، هدرِ تمک اوٚیشانمک .

اِییام : بللی بیروقت آرالیغنی اوٚزایچنه آلیان دوور ، زمان .

اِییر : اوٚستنده اوتورماق اوٚچین غیل یالا سالیثیان اسباب .

اِییرچنگ : هایسی هم‌بولسا بیرجمعیت چلیق حرکتنه اِییرجی ، قوشولیان آدام .

اِییرلمک : غیل یالا اِییرسالماق ،غیل یالینگ اوٚستونه اییربرکتمک .

اِییرمک : بیری نینگ یادا بیرزادینگ یانی بیلن گیتمک ـ ایزیانیندن بارماق .

أو

***

******

أوپمک : بوسه آلماق ،اوغشاماق .

أوتری : سببلی ،گورا ،ضرارلی ،اوچین یالی معنی دا اولانیلیان کمکچی .

أوتگچی : گچیب گیدیپ باریان ،گچگچی ،یولاقچی .

أوتگون : چاسلی ،بادلی ،گویچلی ،تأثیرلی (سس آهنگ حقدا) .

أوتگیر : کوتدک دال ،قاوی کسیان ،یتی کسگیر .

أوتمک : گچیپ گیتمک ،قاپدالیندن اوستوندن گچمک .

أوتن : أونگ ،گچیپ گیدن ،أونگ بولوپ گچن ،اونککی اوزالقی گچن .

أوتوک : حیاطینگ ،دیوارینگ آشاغیندا قویولیان گچلگه ،سومیلکه سوآقاریالی دشیک .

أوتونچ : گناه با غیشلانما غی اوچین ادیلیان ،تواقغا ، حوایش، عرض .

أوته : چاقدان آشا ،حددن آشا ،آرتیق ،آشا ،قاتی ،بتر .

أوجشمک : اوجکمک .

أوجکمک : بیرینه بولان اوجونگ آرتماق ،قهارینگ گویجه مک ،

اوجشمک .

اُوچغون : شعله‌سی اونچا قلی یتی بولما دیق ،سولغوُن بولان –
اُوچوگسی .

اُوچلی : بیرینده اُوجی بولان ،عاری قالان ،عارلی .

اُوچورمک : یانماسین کسمک ،سوُندوُرمک .

اُوچوگسی : شعله‌سی آزبولان ،چالایاغتی بریان .

اُوده‌مک : بیرنیت لانان زادا یا دا آدا مناسیپ بولماق ، بیر
زادا لایق ایش اِتمک ،هوتداسیندن گلمک .

اُور : (اُورتورماق قالماق) اوتوران یرینگدن (ک) قالماق ،
یوُقاری توُرماق .

اُوران : (جیدا آرتیقماچ ، قاتی ،خاص) دیین معنی دااولانیلیان
گوّیچلاند یریجی ،کمک چی .

اُورتگی : بیرزادینگ داشینا یاپماق ،یوُزونی اُورتمک اُوچین
اولانیلیان زات .

اُورتمک : اُوستنی یاپماق ،بوره‌مک .

اُورتوک : اُورتُگی .

اُورتونجه : اُورتونمک اُوچین انجام ،یاپینجا .

اُورته‌مک : بیرزادا غینا ندیریپ عذاب چکدیرمک ، گوُنه ، اودا
یاقماق .

اُورتی : اُورتگی .

أورچ : (اورچ آلماق) بارها گؤیجه مک ، موج آلماق .

أوردک : کؤپلانچ سودا یاشایان یاسسی چونتلی قیسغا آیاقلی قوش .

أوردیرمک : أوروپ طیارا تدیرمک (اگین باش جوراب بارادا) .

أورک : دانگی ، باغ ، طناب .

أورکلسه مک : مالی اوتارماق اوچین اوتلوق یرده دانگماق .

أورکوچ : دؤیانینگ آرقاسی نینگ تونگگی یری .

أوروزمک : أورکزیپ اوچورماق ، أورکزمک .

أورنگه مک : نسل آرتماق ، کؤپلمک .

أورولمک : تأرلاری بیری بیری نینگ ایچیندن گچریپ ایشلمک ، أوروپ قوتاریلماق .

أوروم : ساچینگ اورولیشی ، ایشیمی .

أوری : مال باقیلیان اوتلوق میدان ، اوتلاغ ، یایلا .

أوزآرا : بیری بیری بیلن ، بیری بیری نینگ آراسیندا ، أوز أوز لری نینگ آراسیندا .

أوزباشداق : بیلاکیلردن آیری ، هیچ کیمه باغلی بولمادیق ، قاراش سیز .

أوزگرمک : باشقه گؤرنوشه گیرمک ، اوالقی بولوش دان باشقا بولوشه گچمک .

أوزگریش : بیرگؤرنوشدان باشقا گؤرنوشه گچیش ، اویتگه یش ، تحول .

أوزگه : باشغا ، بیله‌کی .

أوزلی : آنگسا تلیق بیلن یولوُنما یان ، سوزولیان (أوزل‌خمیر) غلیظ .

أوزن : آغا جینگ ایچکی قاتی بوله‌گی .

أوسگون : بویونی آلان ، قیتق دال ، بویی اوزین ، قاوی اوسن بویی بِتَن .

أوکده : بیرکارینگ ، بیرایشینگ اوینونگ وش .م . تأرینی‌الینه آلان ، قاوی بیلیان اوستا ، چِپِز .

أوکده‌لیک : أوکده بولما قلیق ، قاوی بیلیجی‌لیک ، اوستالیق .

أوکوز : سغیرلارتوخمیندان بوُلان إرککَ جنسلی ایری شاخلی اوی حیوانی .

أوکوزچه : ایکی یاشاراُوکوز : ایکی یاشیندا کی یاش اُوکوز .

أوکونچ : نادوغری ادیلن ایش ، حرکت اوچین بیلدیریلیان قینانچ

أوکونمک : اوزادن نادوغری ایشینگ اوچین آخمیرچکمک ، آخمیر دابولماق ، قینانماق ، پشمان إتمک .

أولچرمک : اندیگان یاقماق اوچین آغاچلاری قوزغاشدیرماق ، چالایانیان بولک لری گوُیچلی یانا ریالی إتمک .

أولچگ : اولچه‌یش .

أولچگلی : بللی اولچه‌گی باربولان ، اولچه‌گی کسگیت لنن .

أولچلمک : بیرزادینگ اولچه‌گی کسگیت لنمک ، اولچگه‌قویولماق .

اُولدورمک : یاشایش دان محروم اِتمک ،اُولومه سزاوار اتمک .

اُولشوک : بیری بیرینگی اُولدورمک لیک ،قان دوکوشوکلی اوروش پچاقلاشما قلیق ، قیرلیشیق .

اُولمزیتمز : عمرلیک شُهرا ته اِیه بولان ، آدم لارینگ یا دینده همیشه لیک قالان .

اُولنگ : گیدیپ یاتان اوتلوق ، چمن لیک ، زول اوتلوق .

اُولنگ : قیزچیقارلاندا آیدیلیان دورت سطرلی قوشقی .

اُولنگ لیک : اوتلوق ، چمن لیک یرلر .

اُولوگسی : یاغتیسی آزبولان ، چالا یاغتی بریان ،چالاجا یانیان .

اُولی : دیری دال ، جان سیز ، اُولن .

اُومیر (عمر) : بیری نینگ یادا بیرزادینگ یاشایش دُوْری ،یاشایش مدتی .

اُوندەماق : بیرینه بیرایشی اِتمک لیگی دُویدورماق ، اشارت آرقالی آیتماق ، خبربرمک ، یولا سالماق .

اُونگ : بیرزادینگ یوّزطارافی ، آلین طارافی .

اُونگاتلی : گلینی آلنما غاگیدیلندقا یدیلنده گلن آلجیلاردن اوّزیان آطلی لار، آط باشچی .

اُونگراک : موندان بیرآز اُونگ ، سهل اُونگ .

اُونگرتی : اوزالی بیلن ، ایلکی بیلن ، اوزال باشدا ،اووینچاک

اُونگقی سونگقی : اوزالقی وحاضرکی اهلی باشدان گچه نینگ ،

باری ، باشدان آیاق .

اۆنگلی سونگلی : ایمیقلی ، همیشه‌لیک .

اۆنمک : اۆندوریجیلیک لی بولماق ، کوپالمک .

اۆنوم : اۆندوریلیان زاتلارینگ همه‌سی یادا اۆنۆمچلیکده

اۆندوریلیان زاتلارینگ بیرگورنوشی .

اۆنیپ اۆسمک : دنیا اینمک ، دوره‌مک ، دوغولماق ، ویاشاماق .

اۆوت : بریلیان مصلحت ، نصیحت ، عقللی معنی لی آیدیلیان

سوز .

اۆوت نصیحت : اۆوت ، پند .

اۆورمک : ایزینگا آیلاماق ، ایزینا قایتماق .

اۆورولمک : ایزینگا آیلانماق ، ایزینگا قایتماق ، دولانماق .

اۆورنمک : بیلیمی اۆزلشدیرمک ، بیرکاری، صنعتی، اله آلماق ،

بیرزادینگ تأرینی آلماق .

اۆورنجه : بیرایشه یانگی گیریشیب باشلان ، بیرایشی صنعتی

یانگی اۆورانیپ باشلان .

اۆوسگین : چالا اۆوسیان ، شمال ، کاگویجاپکاپسلیان یل ،

ملایم یل

اۆوسۆن : (اۆوسون آتماق) دۆرلی رنگده اۆوسمک یالپیلداماق .

اۆوسۆن : کابرزاتلار داشعله دوشمه‌گی ، سبب لی یۆزه چقیان

یالپیلدی ، دورلی رنگداکی گۆرنوش شعله .

أووگی : تأریپ بیریش

أوولیاء : أولی جایلانیان یر ، مازارچلیق ، غونا مچلیق ، ولی‌لر .

أوومک : تأریپ اتمک ، أووگوسینی یتیرمک ، تأریپ لاماق .

أوی : حقیقی أوزانه‌سی یا داآتاسی دال ده‌انه‌لیک یا داآتالیق ادیان ، بدل .

أوی : اساسی تأریم‌لردن عبارت بولان ، یوقاری بوله‌گی ، اوق وتوینوک آرقالی برلشیان ، أوستی کچه‌بیلن اوریتلن‌تگه لک گورنوشلی یاشالیان جای .

أوی اوزار : یاشایش جای ، أوی ماشغالا .

أوی ایشیک : أوی .

أویسون : سواگلن قوشلاری آتماق أوچین دریانینگ باشیندا چوپ چالامدن آغچدن وش .م . قورولیان أویجوک .

أویکن : آدملارینگ واونگرغالی حیوانلارینگ دم‌آلیش اورگانی

أویکنمک : بیرزادی بیرنسخه‌بویونچا اِتمک ، بیری نینگ ادن زادینی منگزه‌دیپ اتجک بولماق . ۲ ـ بیرینه منگزه جک بولماق ، باشغا بیری نینگ بولشونی اوزینه منگزه‌دیپ اِتمک .

أویکه : بیریندن ناراضی بولوپ یا داگوونینگ قالیپ کینه ـ ساقلاماقلیق ، ناگیله ، کینه .

أویکه کینه : کینه .

اۆیکەلەمک : بیریندن اۆیکەاِتمک ، بیریندن ناگیلەبولماق ، گوونینگ قالماق .

اۆیلە : گون اورتانینگ سونگ یا نیندا کی وقت،گۆ نونگاورتادان گچن وقتی .

اۆیلنمک : هلی ، عیال آلماق ، اۆیلی ایشیکلی بولماق ، ماشغالا دورمیشی قورماق .

اۆیلی ایشیکلی : اۆیلەنن عیال لی ، ماشغالالی .

***

اوادان : داشقی گۆرنوشلی بویونچا یاقیملی ، گورمە گی ، گلشیکلی .

اواررا : داش آرالیق ، اوزاق آرالیق،اوزاق یر ،داش ،اوزاق .

اواررام : نامەبولسەشول ، بولسابولسون ، عیبی یوق،جهنم .

اواواز : بوغازپردەلزنینگ تیترامەگی نتیجەسینده عملەگلیان سس.

اوراتماق : مایده ـ مایدەاِتمک ، آونوق بولک لرەبولمک .

اوالقی : اۆزالقی .

اوبا : دایخانچلیق بیلن مالدارلیق بیلن مشغوللنیان ایلاتلی

اوبا داش : بیرا وبا ده دوغالان (دوغولان) بیرا وبا ده اُونیپ اوسن بیرا وبا ده یاشایان .

اوپورماق : قوپاریپ آیرماق ، یقماق .

اوتاغا : قیزلارینگ تاخیاسی نینگ قوُپاسینا برکیدیلیان پر ، بزک ، جیغا .

اوتلاماق (۱) : اُورا چیقماق ، اوت ایمک .

اوتلاماق (۲) : بیرزاده اوت برمک ، بیرزادی یاقماق ، یاندیرماق

اوتلوق : اوتنگ کوپ اوسن یری ، اوتلی اُوری میدانی ، چمن لیک .

اوتلوق : سماوارینگ توربا سی نینگ دویبنداکی ، اوستنده اوت یانیان دشیک دشیک یل چکری .

اوتلی : اودی بار بولان ، اوت یانیپ دوران .

اوتلی چوپ : اوت یاقماق اُوچین اولانیلیان باشی یانیان اینچه جیک چوبجاغاز ، کوکرت ، سوبیشگه .

اوتورماق : ایکی دیزینگی اُپیپ یرده اورناشماق .

اوتوریملی : همیشه بیریرده یاشایان ، گوچمه دأل ، یرلی .

اوتوقدیرماق : اوت اوتلاماغی ایم ایماگی اُوورا تمک .

اوتوقماق : اوت اوتلاپ ایم ایماک .

اوجاق : ایچنده یاقیپ اوستونده نها ربیشرمک ، چای قاینا تماق od+cag
اوچین قورلان اوی تتارگی .

اوجاق باشی : اوجاغینگ قاپدالینا دوشه مک اوچین یوریته
دوقالان کچی راک حالیچا ، کچه .

اوجون : بویوندیریغنگ آشاغیندن قویولیان کچه . ?

اودانماق : بیرزاداقاتی قینانماق ، یانماق ، هلاک بولماق . od+an

اودون : یاقماق اوچین اولانیلیان آغاچ ،سازاق وش.م. یانغیچ. od+un

اوراق : غله اکن لرینی اورماق یاداوت یغماق اوچین اولانیلیان vur+ag
آونیق دیشلی اگری ال آبزاری .

اوراقچی : اوراق اورماق ایشی بیلن مشغوللنیان آدام .

اورال یاشی گچیشن ، یاشی بیرچنه باران ، قارتاشان .

اورتا : بیرزادینگ مرکزی ، اورتا آراسی . oyr+ta

اورتاق : همه لره دگیشلی بولان ، اورتالیق ، شاریک .

اورتالیق : ایکی آرالیق ، ایکی طارافینگ آراسی ، آرالیق.

اورتامیان : اورتابویلی ، اوزینلیغی اورتاچه لی .

اورتانجی : ایلکنجی واینک سونگقی نینگ آرالیغندا بولانلار ،
اورتادایرلشن .

اورنماق : بیرزادی بیریرینگه ساریماق ، دولانماق . ornmak

اوردا : چنگیزخان مغول نینگ قشونی نینگ آدی .

اورشماق : اورماغاکمک لشمک ، بیله لیکده اورماق . vur+is

اورلاشماق : سسلی آغلاماق ، قیغیرشیپ آغلاشماق .

اورماق : غله یا دا باشغا اکنلری اوراق بیلن کسیپ یغنا ماق ، حاصلنی آلماق .

اورناماق : بیریرده برکیمک ، کوک اورماق ، یرلشمک ، سینگمک

اوروم : یغیم .

اورون باسار : بیرادارانگ باشلیغی نینگ اورنینی توتوجی ـ اورنونی توتماغا حقوقلی ایشگار .

اوزال : بیرناچه وقت موندان اؤنگ ، اؤنگکی وقتلار ، اؤنگلر ، اؤنگ اوال .

" اوزالقی : اؤنگ بولوپ گچن ، اَوْالْقی ، اؤنگکی .

" اوزان : آیدیمچی ، باغشی

اوزماق : اؤنگه گچمک ، یتیپ اوتمک ، اؤنگ گلمک .

اوسار : دویا نینگ کلّه سینه سالینان دمیردیشلی نوغتا .

اوسون : موی ، ییلان وش .م چاقاندا اوقولیان دعا .

اوغری : اوغرولیق ادیان ، اوغری لیق اِتمک بیلن مشغول بولیان آدام ، جوهری اوغری لیق ، کسه کی نینگ یا ـ جمعیت چلیک زادینی اوغر لیان ،اوغری نینگ یا غدایی.

اوغرین : هیچ کیمه دویدورمان ، یاشیرین ، گیزلین .

اوغشاماق (۱) : دودا قلاری بیرینه یا دا بیرزادا دگریپ اوپمک بوسه آلماق .

اوغشاماق (۲) : منگزه مک .

اوغشوق (۱) : ایکی یاشینگ ایچنداکی دۆیه .

اوغشوق (۲) : پوسا ، اوپوش .

اوغلان : اوشاق ، یاش چاغه لار ، چاغاجیق لار .

اوغول : اِرکک چاغا ، اوغلان .

اوغول قیز : چاغا ، ذریات ، نسل .

اوق : یای بیلن آتیلیان ، اوجی پیکا ملی اوزین گونی چیبیق .

۲ ـ تفنگ پله موت ، وش .م یا راغلاردا آتماق اۆچین ایچی داریدن دولدورلان آغزینا قورشون دیقیلان فشنگ .

اوق : ایکی اوجینا تگیرگیدریلیان ، تگیرلری برلشدیریان اوزین دمیر .

اوقات : گۆن گذران ، یاشایش اۆچین ایمیت ، (وقت لر) .

اوقارا : نهارایچیلیان کچیراک آغاچ یادمیرقاب .

اوقاماق : یازیلان یازغینی ، خطی، سسلی بیان اِتمک ،یادا سس سیزگۆزدن گچیرمک .

اوقداریلماق : بیری نینگ یادا بیرزادینگ اۆستونه اوقغونلی دوفولماق .

اوقغون : گۆیچلی ، میل بیلن ، هیجوبیلن .

اوقلاماق : بیرزادی بیریره زینگماق ، تاشلاماق .

اوقلاماق : اوت آچیان یاراغلارینگ آغزینا اوق برمک ، اوق

دولدورماق .

اوقلاو : خمیریایماق اوچین اولانیلیان، اوزین، اوجی اینچه میک، توغالاق آغاچ .

اوقوچی : بیلیم آلماق اوچین مکتبده اوقییان، یاداً، بیرهناری صنعتی اووراتمک لیک بیلن مشغول بولیان آدام .

اوقومیش : کوپ اوقان ، علملی ، عالم .

اوقیجی : اثرلری اوقاماقلیق بیلن مشغوللنیان آدام .

اوق یاراغ : اوروش تاتاریگی . (تاریکی)

اوق یای : قدیم وقتلاردا اولانیلیان آغاچ ، اوق آتیان ساویق یاراغ ، اوق ویای کمین .

اوقولی : اوقو اورانن ، بیلیم آلان ، علملی .

اولاق : گچی نینگ کیگینگ آلتی آیلیغا چنلی چاغاسی.

اولتانگ : آیاق قابینگ آشاغینا یاماليان گون ، قایش ، تله تین ، یاما .

اولجا : دوشماندن اوستون چیقیلاندا آلینان زات لار، اوق داری وش . م .

اولوم : سولی یابینگ یا اترک گرگان یالی آقارسوینگ گچمک اوچین یالپاق ومال سوایا قیلیان یری ،گذر ،گچلگه .

اوماچ : دوغرالان قیزغین چوره گی یاغدا اووپ طیار لانیلیان ایمیت .

اوماچا : قول یا بودسونکی نینگ بیربوله‌گی .

اومپا (اومپا :اوتورماق) : باش آشاق ، آیاغی یوقاری بولماق ،

۲ـ قورپدن دوشمک ، گوّیچ قواتنگ قاچماق ۳ـ بیریندن سوزده گوّررونگده ینگلمک ، باسیلماق .

اومچا : سازاغینگ آغاجینگ یوغین یری ، دوّیبی .

اومردان : قولونگ بدنه بیریگن یری ، چگین ، گردن .

اوموز : بدنینگ بویون بیلن قول آرالیغنداکی بوّله‌گی ،اگین، =گردن .

اوموزلاق : گینگ یاسسی چگینلی ، اگین لک ، گردن لک .

اونچاقلی : شیله بیر ،اونونگ یالی ، شیله ، ایله ،بیله ،اونچا .

اوّنگ : خیرلی ، شاولی ، پیدالی ، اوغرونا .

اونگات : یخشی ، قاوی .

اونگارماق : بیرزادی دوزاتمک ، ترتیبه سالماق ، بجرمک ـ

۲ـ بیرایشینگ هوتداسیندن گلمک .

اونگالغا : گوّن گذران ، اونگشوق گورمک اوّچین گرّک بولان سر رشته ،اونگات اونگشوق .

اونگالماق : ترتیپ دوزگونه گیرمک ، قاوی لانماق ،اونگا! تلانماق دوزلمک .

اونکشوق : اونکالغا .

اونگماق : گذران گچرمک ، گوّن گورمک ، یاشاماق .

اونوجاق : خاص اونوق ، اؤران اونوق .

اوورت : ایکی یانگاغینگ ایچ یؤزی ، ایچ بوشلوغی .

اوورتلاماق : اوورداآلیپ ایچمک (سووقلیق حقدا) .

اووز : تازه قوزلان مالینگ ایلکنجی سؤیدیندن بشیریلن اؤنوم (اووز سویدی) .

اوی : بیری یادا بیرزات بارادا ادیلیان فکر ، عقل یتریش .

اوی : پس یر ، چوکاکلیک .

اویاناماق : اوقی دن آچیلماق ، تورماق .

اویتاق : بیرنمه پسراک ، اویراق ، چوکاک یر .

اویقاناماق : بیرزاداسویکنمک ، یاپلانیپ قاشانماق .

اویلانماق : فکرلنمک ، بیرزاداؤنسونگی برمک .

اویلوق : اوی یر ، پس لیک .

اویلوق : ساویقدن قورانماق اؤچین اگنه آتیلیان ، کچه دن تیکیلن ینگسیزگییم ، یاپینچا .

اویناش : عیال بیلن قانون سیزیاشایان ارکک آدم یادا ارکک بیلن نکاسیزیاشایان عیال .

اویناماق : اویون بیلن مشغوللانماق ، اویناقاتناشماق .

اویولماق : اوی بولماق ، چوقوربولماق .

اویون : اوینالیان زاتلارینگ گورنوشی ، یولی .

اۆوی

اۆوبتۆک : پا میغنگ ،یۆنگونگ وش .م . کیچی جک بولەجیگی .

اۆوپجون : هیچ بیرزادا ماتا چلیکی یوق ، مادی حال یاغدایی یترلیک درجەدەبولان گراک زادی یربەیربولان ،طیارلیق.

اۆوپورچۆپور : اوپور ، سوپور .

اۆوپورسۆپور : یۆزی بیراندیگان بولمادیق ، یلمانان داۆل (ماتا گییم وش .م . حقدا)

اۆوتدۆرمک : کلّەباش آیاق ، قوش وش .م . توۆیونی ویلگینی - یولدوروپ آیرتماق .

اۆوتئلگی : قیرغا منگزش گیجەاۆچیان ییرتیجی قوش .

اۆوتمک : کلّەباش آیاق ،قوش وش .م . توۆیونی ویلگینی یولوپ آیرماق .

اۆوتۆک (۱) : ماتا ،گییموش .م . اۆوتولمک اۆچین قیزدریلیانآغیر آبزال (اوتو) .

اۆوتۆک (۲) : تویی ویلەگی اۆوتولن .

اۆوچ بیر : اۆوچ ، اۆوچدن بولان .

اۆوچ بۆرچلوق : بیربیرینی کسیپ گچیان چیزیق لارینگ نتیجه

سینده اوچ سانی ایچگی بوروچ عمله گلیان .

اوچئک : تأمینگ یوقاری اوستی .

اوچئم : اوچ ساندن عبارت بولان .

اوچ یاشار : اوچ یاشان ، اوچ یاشینگ ایچنداکی (دویه آط و سغیروش .م . مال حقدا) .

اوچین : سابلی ، گورا ، اوغریندا ، یالی معنی آنگلادیار .

اوچ ییلدیز : اولکرینگ ایزیندن دوغیان اوچ سانی سطرییلدیز .

اورپق : اوران آونیق ویومشاق (قوموش .م . حقدا) .

اورپوک : حالی نینگ ، ماتانینگ قینگاجینگ وش .م . قیرا ـ سینداکی یو یلوک اوچلاری سچک .

اورچ : اورچ اِتمک ، بیرایشی آیراتین هووس بیلن اِتمک ، بیر ایشه ایرمان عمل اِتمک .

اورکک : سهل زاتدن اورکوپ دوران ، سهل زاتدان تسگینیپ دوران ، قورقوق (مال حقدا) .

اورکک لیک : اورکمک لیک حاصیتی بولان ، اورکک قیلیق لی .

اورکی : حوپ ، قورقی .

اورکزمک : بیرزاتدن بزگک اِتمک ، اورکریالی اِتمک ، قور ـ قوزماق .

اورکوزیلمک : بزگک اِدیلمک ، قورقوزیلماق .

اورگنج : اِتی قیلچیق سیز ، اینچه اوزین قیزغیلت بالیق .

اُورگون : کوپورساپیاتان .

اُوزارلیک : قوملوق ، تاقیرلیق یرلرده اوسیان آق گوللوجه ایسلی اوت .

اُوزدورمک : یولدوریپ آیرتماق یولدورماق (یوّپ یوپلکوش.م حقدا) .

اُوزلمساپلام : آراسی آچیق ، هریرده بیری ، بولک ـ بولک .
۲ـ ایزی گیدارلی دال ، چندان بیر ، کاوقت بیر .

اُوزمک (۱) : بیرزادی بؤلماق ، یولوُپ بؤلک لره بؤلمک ، ـ یولوپ آیرماق .

اُوزمک (۲) : برگینگ بارینی برمک ،بورچونگی بریپ حسابلاشماق.

اُوزنگکی : آط یاداِشاگه موّنمک اوُچین همدا آیاغینگی باسیپ اوتورماق اوّچین قایش بیلن ایره یا قانگا برکیدیلیان دمیرحلقه لی آبزال .

اُوزنگه : بیری بیریندن آراسی آچیق ، آرالاری داش باغلانشیق سیز .

اُوزنیکسیز : آراسی اوزلمیان ، دینغی سیز ، بیرسیخلی .

اُوزوک (۱) : ترکمن قاراا اُویلریندا اُوغونگ توّتوّش اوّستنه یاپیلیان کِچه .

اُوزوک (۲) : بتاوی دال ، یولنان ،اُوزیلن ،قیریلان (یوپ وش.م . حقدا) .

اُوزول کسیل ، آیغتلی ، کسگیت لی ، برک ، قوتارنیقلی چورت کسیک .

اُوزولمک (۱) : یولونماق ، قیریلماق .

اُوزولمک (۲) : آلغی برگینگی دولی حسابلاشماق .

اُوزوم : حوشالی سویجی میوه‌گتریان ومیوه‌سیندن کشمش اتمک اوچین پیدالانیلیان چیرماشاغان باغچه اوسومیلگی و اونونگ میوه‌سی .

اُوزوم‌لیک : اوزومینگ کوپ یری ، اوزوملیک یر .

اُوست : بیرزادینگ یوقارقی بوله‌گی ، یوقارقی یوزی .

اُوست آشیر : بیری نینگ یادا بیرزادینگ اوستوندن ، یوقارسیندن دفه‌سیندن .

اُوست اوستنه : بیری بیری نینگ اوستونده .

اُوستون : اوکده ،ینگیجی ، آستین دال .

اُوستونلیک (۱) : ایشده ، زحمتده‌وش .م . قازانیلان ینگش‌شاولی لیق .

اُوستونلیک (۲) : یوک یوکله‌نندهایکی یان قاپدالنینگ اُوستوندن قویولیان زات ، بوغداق .

اُوسسه : آلشیق ، چالشیق ادیلاندابها نینگ اُوستونه آرتیقماچ بریلیان پول زات .

اُوسگرمک : دم‌آلیش اورگانینگ ساویقلاماغی یادا اونگایمیت

دوشوپ دووینمک لیک سببلی ضربلی سس چیقارماق .

اوسگولویک : دم آلیش ارگانینگ ساویق لمه سببلی واقتال وقتال ضربلی سس چقاریش .

اوشتمک : اوشی مگنه سبب بولماق ، ساویق ایدیرمک .

اوشئک لیک : ساویغا دوزومسیزلیک ، ساویغا جیدامسیزلیق .

اوشوق : اونس ، دقت ، اسوانلیق .

اوشیتمک : سرقاولیق ، ناساغلیق ، قورقسی سببلی اینینگ قاغشاماغی .

اوشیتمه : سیرقاولیق ، قورقی سببلی اینینگ قاغشاما .

اوفلهمک : دودا غینگی چممه لدیپ بادلی ها و اگویبرمک اوف ـ ادیپ یل چیقارماق .

اولپولدشمک : اولپ ـ اولپ ادیپ اوسوپ قالغاشماق ، آوشون آتیشماق .

اولپولدی : چالا حرکت بیلن آوشن آتما ، آوشونلی حرکت .

اولجه : توغالاجیق قیرمیزی رنگلی میوه گتیریان آغاچ واونوگ میوه سی .

اولفت : یاقین دوست ، یولداش ، سیرداش ، آشنا .

اولکر : بیرناچه ییلدیزدان عبارت ، توپلوم ییلدیز .

اولکه : ایل ، اولوس ، یورت .

اولوش : کابراوسوملیک لرینگ حاصلی نینگ یادا تخمی نینگ، بیر

گورنوشی .

اُوله : پای ، بولک .

اُوم‌سوم : سس سیز ،اُوینسیز ،ایمی سالا یاغدیدا ، غالما غال سیز ، یواش .

اُوم‌سوملیک : سس سیز ،اُوین سیز ،پاراغتلی ، ایمی سالالیق .

اُوملوک : بگنجی ، قینانجی وایچکی دُویغوینی آنگلاتماق اُوچین اولانیلیان سوز .

اُومور : بوق بیلن اُورتولن توتوق هاوا ،دومان .

اُومورلمک : هوا نینگ یُوزی بوغ‌بیلن اُورتولمک ، دومانلاماق .

اُومورسین : گُورگُوگرمک ، تُوتوش گُوگرمک ، کُوپ بیتن .

اُومیز : حیوانینگ یُوزونه تُوتوش یا ایران دومان توت .

اُونجی : آلادا .

اُونجی : آلادا ،انگکیس ، بی اینجالیق .

اُوندو : مصلحت .

اُوندوجی : مصلحت چی .

اُونده‌مک : بیراوغرا گُونیکدیرمک ، یول گُورکزمک .

اُونس : بیرزات باراداادیلیان چونگگوراوی ، فکر ،آلادا ،دقت.

اُووتمک : اون گُورنوشینه گتیرتمک ، اون حالینه گتیرتمک .

اُووریلمک : ایلاک بیلاک ایرالاپ حرکته گتیریلمک .

اُوورمک : ایلاک بیلاک ایراپ حرکته گتیرمک .

اۆوولمک : اون گۆرنوشینه گتیریلمک ، اون حالینه گتیریلمک (دانه‌وش .م . حقدا) .

اۆوومک : توممک ادیلیپ اۆیشورلیپ قویلان اۆیشمک .

اۆوونمک : او زونگ اوچین بیرزات اوومک .

اۆیتگه‌شیک : تفاوتلی ، باشغا حیلی ،اونگکی لره منگزش بولمادیق . ōndəki ōtə+kiši'k

اۆیتگه‌مک : باشقه‌گۆرنوشه‌گیرمک ، اولقیدن باشغا حالاگچمک اۆزگرمک . ōtəy+gəmək

اۆیشرمک : بیریره‌توپلاپ قویماق ، جملاپ قویماق ، یغناماق . ōyšūmək

اۆیشمک (۱) : بیرزادینگ اۆیشریلمگی توپباغی ، توپلومی . yīgīšmagī

اۆیشمک (۲) : بیریره‌توپلانماق ، بیریره‌یغنانماق ، بیریره جمعلنمک ، توپارلانماق . yīgš+mak

اۆیشنمک ، بیرنمه ،بیرآزقورقی دوراتمک ، بیریندن چکینمک بیریندن باسیلماق .

اۆیشمه‌لنگ : یغنانچاق ، ماراکه .یغنانشیق .

اۆین : سس . اصرکه

ōyn
ون

او

**

******

اوتانجانگ : سهل زادا اویالیپ دوران ، چکینجنگ ، یغریق اویالجنگ .

اوتانچ : آدمینگ اؤزونی آلیپ بارشیندا کی چکینجک لیک ـ دؤیغوسی اویات .

اوتانچلی : اوتانچ ایشی ادن ، عیبلی ، اتمیشلی .

اوتاندیرماق : بیری نینگ عیبنی آچیپ ، یؤزونی قیزارتماق ، اوتانجاقویماق .

اؤتانماق : بیرزات اؤچین اویالماق ، باسیلماق ، یؤزونگ قیزارماق ، چکنمک .

اوتدورماق : اویندا ـ اؤتولیشا سزوار بولماق .

اوتغاشماق : بیریکمک ، بیرلشمک ، قوشولماق ، سپلشمک .

اوتغاشیق : بیربیرینه اوتغاشیپ ، قوشولشیپ گیدن .

اوتماق : اویوندا گؤروشدا ،جدلده وش .م . قارشی داشنگدن اؤستون چیقماق .

اوتوق : اویوندا هرتاپغیردا کی قازانیلیان ینگش ،اؤستونلیک اؤتوش ، قارشی داشی ینگمک .

اوجا : اونگگورغاسونگگونینگ اوجیندا کی آرتیپ دوران بولک سونگک ، توره .

اوجال : یرسورلنده آزالینگ ایزیندا قالیان کیچیجک یابا منگزش ایز ، زولاق .

اوجیپسیز : اُوزان آز ، سهلچه ، سهل .

اوجیز : قمّت دال ، بهاء دال ، آرزان .

اوچدورماق : قانات یا ییپ ها وا قالدیر ماق ، آسمانداقاید ـ یرماق .

اوچراماق : دوش گلمک ، دویشماق ، ساتاشماق .

اوچغاقلاماق : اوچغانا قلار قایما لاشماق .

اوچغاناق : یاغیان غارینگ یادا شونگا منگزش زاتلارینگ ـ آوینجاق بوله جیک لری .

اوچغور (۱) : بالاغینگ وش .م . زاتلارینگ چرمگنینگ ایچندن گچریلیپ دانگلیان باغ ـ یوّپ .

اوچغور (۲) : چالت اوچیان ، قاتی اوچیان ، اوچاغان .

اوچغون : یانیان زادینگ هاوری بیلن هاواگوتریلیان ، اوت یالی آوینجان بوله جیک لری .

اوچلی : اوجی یتی بولان ، اوجی باربولان ، اوچ چقارلان .

اوچوریم : قانا تینی یله گینی اُونگات یترن ،اوچما قلیغا یتیشن (چاغا قوش حقدا) .

اوچوک : قیزدریپ سرقاولان وبیرزاتدن قاتی قورقماق سبللی دودا غاچیقان سولی قابارچاق .

اوربا : خمیریلمشمزیالی کندیریگینگ ایچنده قالدیریلیان آزاجیق اون ، اونینگ یوقی .

اوربالیق : اوربا اوچین قوییلان اون ، ۲ـ مالی ساقلاجاق بولوپ سورا قوشولیان مال .

اورپاق : چاگه نینگ ، قومونگ ، توپراغینگ کوپورساپ یاتان طبیعی اویشماگی ، توپپاق یری .

اورغان : یونگدن ، سیمدن وش .م . ایشیلیپ ادیلیان یوغین طناپ .

اورغی : اوریلماق تاثیری ، سارسغین ، ضربا ،دوقغوندی .

اورف : (عرف) عادت ، جمعیت چلیک اخلاقینگ همه لرطارافیندن قبول ادیلن ، قدیمدن داپ بولوپ قالان ترتیپ،دوزگون داپ دستور .

اورقاچی : آنه لیک جنسی بولان ، آنه جنسلی .

اورماق : بیرزادی بادلی دگرّیپ آغیراسزاوارا تمک ، اورغی تاثیرنی بتیرمک/ینچمک .

اورناماق : گیمه وش .م . اورناإتمک ،اورنااورماق ،اورنایتلمک

اوروش : سوگوشینگ ، یاقالاشیق بیلن یوزه چقیان ،دعواجنجل .

اوروشماق : سوگوشیپ ، یاقالاشیپ دعوا ـ ادیشمک ، جنجل لشمک

اوروغ : بیرآتا بابادان عمله‌گلن نسل لار توپاری ، شونونگ ـ یالی داعوما "نسل .

اوروغداش : بیراوروغدن بولان ، اوروغی بیربولان .

اورولماق : اوزونگی اوردورماق ، ینجیلمک .

اورونماق : الینگی آیاغینگی سیلکیپ چابالنمک ، جان آغیرسی سببلی حورلوق چکمک .

اورها ـ اورلیق : آلان آلدیلیق ، زلزله‌قوپغون ، قیقیلیق .

اوزاتماق : بیرزادی بیرینه‌برمک ، اوچین الینگی اونگه‌یازماق.

اوزادیلماق : بیرزادی بیرینه‌برمک اوچین الینگ بیلن ـ گونلدیلمک ، الینگ بیلن بریلمک .

اوزاق : یاقین آرالیقدادال ، داش ، آلیس .

اوزاقلاشماق : آرداشلاماق ، آراآچماق ، اوزاقاگیتمک ، داشا گیتمک .

اوزاقلیق : آرایاقین دال لیک ، آرادا شلیق ، اوزاق یرده لیک .

اوزال : اوزالماق ، اونگکی سیندن اوزین بولماق ، اونگکی سیندن اوزینلیغی آرتماق .

" اوزاماق : اوزالماق .

" اوزانماق : اوزالیپ یاتماق ، آزاجیق اوقلاماق ، سوینیپ یاتماق .

اوز : آوادان ، گلشیک لی ، قاوی ، شکل لی ، گورمه‌گی،نازنین گوزل .

اوزر : (عذر) اۆتونچ ، اۆتونچ ۲ـ بهانا ،دلیل .

اوزین : قیسغادال ، اپپاسلی ، اوزینلیغی باربولان .

اوستاخانا : اۆنوم چلیک صنعت لری یاسالیان وبجرلیان جای .

اوشاق : اونوق .

اوشاماق : آونا ماق ، آوینماق .

اوصلیپ : دوزگونه‌لایق .

اوصول (اصول) : بیرایشی دوغری یولی بیلن عمله‌آشیرماقلیق یادا یولی بیلن بارلاماقلیق تاری ، کوکلر ،پایه‌لار ، قاعده‌لار .

اوغراماق : یولا دوشمک ، بیریانا روانه‌بولماق ، گیتمک .

اوغریقماق : بیرطارافاگونلمک ، بیرطارافادوغورلانماق .

اوغور : اوزالیپ گیدیان زادینگ بویدان باشی ، تۆتۆش بویی.

اوغورداش : اوغورلاری بیربولان ، بیراوغوردا بولان .

اوغورسیر : مانی سیز ،نتیجه‌سیز ،بیدرک ، اهمیت سیز ،بولغی‌سیز.

اوغورلاشماق : بیرفکره‌گلمک لیک ، ایلالاشماق .

اوق : یوقارقی اوجی توینوگه ،آشاقی اوجی تاریمه‌برکیدیلیان واۆیونگ اۆستکی بوله‌گین عمله‌گتیریان اوزین اینچه آغاچ .

اوقلاماق : اوقولی حالدا بولماق ، اوقولی یاغدا یدا بولماق ،

اوقیپ : بیرایشی ، حرکتی یرینه یتیریپ بیلمک لیک ، باشار جنگ لیق .

اوقیپ لی : بیرایشی ، حرکتی یرینه یتیریپ بیلماگه باشار جنگ لیقی بولان ، اوقیبی بولان .

اُولاشماق : ایکنجی بیرزات بیلن سپلشمک ، ایکنجی بیرزادا ـ بیریکمک ، اوتغاشماق .

اولاغ : قاتناوِتمک ، یوک داشاماق اُوچین اولانیلیان سررشته (آط ، وش .م .) .

اولالماق : قاراسی ، گورومی آرتماق ، بیگلمک ، اُوسمک .

اولانماق : بیرزاتدن پیدالانماق ، زادینگ خیرینی گورمک .

اولانیلماق : پیدالانماق ، خیرلانماق .

اولغام : بیک لیک لرینگ وپس لیک لرینگ اولاشان ،اوتغاشیب گیدیان یری .

اوللاقان : کیچی دال ، قابا راسی ، گورومی اولی بولان .

اولنگاشماق : اولاشماق .

اولوس : اولی ایل ، خلق .

اولومسی : اُوزونی بیلمیش سایان ، اُوزونی اولی حسابلایان ، آدا ماگوُونی یتمایان (آدام حقدا) .

اولی : کیچی دآل ، گورومی قابارا سی اوللاقان ، قابا .

اولی کیچی : همه یاشلی لار ،همه لر ،باری .

اومغا : داغ کیگنینگ قوچی .

اوممما : آط سیز ،سوّرسوّز ،بوّتین لی ، اوّمدوزینه .

اومماسیز : چندان آشا ،جودا ،اوّران ، اوّگیرت .

اوّمما" : (عمومما") کوّپلانچ یا غدایدا ،اساسا" ، اصلا" ،اصلیتنده .

اوممی : (عمومی) همه لره دگیشلی بولان ، همه لرا وچین بولان ، کوّپچلیک لی .

اومید (امید) : بیر مقصدینگ عمله آشما ما غنه بولان ایسلگ طما ، آرزو .

اومیدگارلیک : امیدگارحالدا بولما قلیق .

اوّن : آرپا ،بوغدای وش .م . غله دانه لردن اویلیپ آلانیان نارسه

اوّناش : (اونلی آش) یوقا،یا یران خمیردن،اوزین اوزین کسیلن خمیرواوندن بشریلن ناهار .

اویات : اوتانچ .

اوّیالماق : بیری نینگ قلیق حاصیتی بیلن حالیص اورنیشیپ ، یوراگینگ بیلن شونگا اینانماق .

اویالماق : اوتانماق .

اویاماق : سوّیت حالیندن قاتیق حالینه اویریلمک ، قاتیق ـ حالینه گچمک .

اُویاَن : قایشدن تکیلیپ ، آطینگ کلّه‌سینه‌گیدریلیان اسباب .

اُویانلاماق : اویان سالماق ، اویان گیدرمک .

اویلوق : آیاغینگ چاتیلبابیلن دیزآرالیغی .

اُویمُوسُق : بیری نینگ ایزینا ایرمک ، بویون اگمک ، تابین بولماق ، اینانماق .

ئی

**

****

ایبریجی : زات ایبریان آدم خط وش .م .

ایبلیس : شیطان .

ایت : یورتیجی سوُیت امدیریجی لیگینگ آیراتین ماشغالاسیندن بولان اُوی حیوانی .

ایت تیرسک : قاباغینگ قیراسیندن دوموپ چقیان آغیرلی دوورتیک

ایت لیک : بی آبرای چلیق ، خاطراسیزلیق ، حیوانلیق .

ایته‌لمک : ایتکله‌مک .

ایچکی : بیرزادینگ ایچنده بولان ، ایچنداکی .

ایچلیک : گیمینگ وش .م . ایچ طارافیناتوتولیان ماتا،پارچه .

ایچمک : سوویق زادی آویرتلاپ یووتماق (سوایچمک) .

ایچمک : قویون دریسیندن یونگ طارافی ایچنه ادیلیپ تیکیلیان داشقی گییم ،پوستین .

ایچه‌ری : یاشالیان جاینگ ایچ قورومی ، یاشالیان جای .

ایچیان : بوغنا یاقلی زهرلی موجک .

ایدگ : گوزلک بیرینه یادا بیرزادا اسوان بولماقلیق ،بیرینه بیرزادا ادیلیان قاراشیق ، سوراغلیق .

ایدگ سوراغ : بیرینی یادا بیرزادی سوراپ آغتاریش،گوزلک .

ایرایمیش : میوه‌لرینگ عمومی آدی ، دورلی میوه‌لر .

ایرکیلمک : چالا اوقاگیتمک ، اوقلاماق ، امیزغانماق .

- ایرگیچ : اینگ سونگوندا ،بیروقت ، یرده گوچده .

- ایرگین : بیرزاتدان قاتی ایرن ، بیزاربولان ، پتنگ بولان ، یادان .

- ایرگین سیز : ایرمان آرمان ، ایزی اوزیلمان ، بیرسیخلی - یاداو سیز .

ایرمق : بیزاربولماق ، حالیص بولماق ، یاداماق .

ایرمان : آرمان ، آرمازلیق بیلن ، اصلا"یادامان ، یادوسیز دینوسیز .

ایرینگ : ادیلن ایشه آنگسات گوونی یتمایان ، اینجیق .

ایرینماق : بیرایشی گووینلی گوویینسیزاتمک ، ارینجیللیق

بیلن یرینه یترمک .

ایریشمه : اوّیانا وکلّه‌کا باغلانیپ ، آطینگ ، اشه‌گینگ وش .م .
آلقیمیندن قایدیان زنجیر ،نوخته .

ایسریف : (اسراف اِتمک) ضایالاماق ، بیهوده‌خرجلاماق .

ایسگنه : آغاچ دشمک اوّچین اولانیلیان اوجی یتی اسباب .

ایسلگ : بیرزادابولان هوس ، میل ، آرزو .

ایش آلادا : ایش پیشه ، ایش گوّیچ .

ایشبُل : بالیق یوموتغالارنینگ تخمی نینگ ماسّاسی .

ایشچی : ایشگار ، ایشلیان آدام .

ایشدا : ایماگه‌بولان ایسلگ ، میل .

ایشدامن : ایشداسی گوّیچلی ، ایشدابیلن حوران ، ایشدالی .

ایشدش : بیله‌بیرایشده‌ایشله‌یان .

ایشدیرمک : یوّنگ پوّپ ، یوّپلوک وش .م . تارلا رینی بیرلشد ـ یریپ یوّپ اِتدیرمک ، بوکدورمک .

ایششک : ایکی یاشینگ ایچنداکی قویون .

ایشگار : ایشلیان ، زحمت چکیان آدام .

ایشنگگر : ایش باشارجانگ لیقداتفاوتلانیان ، ایش باشاریان ، ایشه اخلاصلی .

ایشیک : قاپی .

ایک : یوّنگ پامیق وش .م . سوّیوّنلی زاتلاری اگریلیان ساده‌ال

آبزاری .

ایکی اوچلی : تحقیق کسگیت لنمه دیک ، بیرزادینگ بولجاغی و بولماجاغی نامعلوم وبللی سیز ، گومورتیک ، گمانه .

ایکی باشدان : بولمانداداً ، اونگی سونگی ، باری بیر .

ایکی چاک : دینگه ایکی بولوپ ، ایکی آدام بولوپ ، ایکی لیکده .

ایکی قت : گوراسینده چاغاقالان عیال ، حامله بولان ، گورالی .

ایکیلانج : ایکنجی گزک ، یانگادان ، تازه دن قایتادان ، یاماشغاندان .

ایکیندی : گون یاشماز ینگ اونگ یانینداکی وقت ، گون یاشماقا بیرساعت قالان وقتی .

ایکی یاشار : ایکی یاشایتن ، ایکی یاشلی (دویه وش .م .حقدا)

ایکی یوزلی : هرکیمه بیرسوزبریپ یوران ، ایکی طارافه خدمت ادیان ، ایکی دیللی بی وفا .

ایگه : پالته پچغی ، کرکی وش .م . کسگیریتی لتمک ، بودور سودوریرلرینی یونماق اوچین اولانیلیان آونیق و هم ایری دیشلی اسباب .

ایگلمک : کسل سببلی حورلانماق ، آریقلانماق ، اتی قانی قاچماق .

ایگنج : بیریندن یادا بیرزاتدان ناگیله بولوپ ادیلیان .

ایگنجنگ : بیرسیخلی ایگنماگه ، اینگرده ماگه اِندیک ادن آدام .

ایل : خلق ، ایلات ، آدا ملار .

ایل اُولوس : ایل .

ایلات : بیریورتدا ، شهرده‌وش .م . یاشایان ، خلق ، ایل .

ایلچی : یوقاری درجه‌لی ، دیپلماتیک وکیل ، سفیر .

ایلچی خانا : سفارت‌خانه‌ایلچی طارافیندن یولباشچلیق ادیان دیپلماتیک وکیل لیک هم‌داشول وکیل لیگینگ جایی .

ایلدیرگیچ : عیال بوروکلرنینگ مانگلاینا داقیلیان یوزی قاشلی بزک شائی کوینا گینگ یقاسینه‌ایلدیریلیان اگنه‌لیک .

ایلک آغشام : گوّن یاشاندن آز سالیم سونگ ، یاسی‌نینگ اونگ یانیندا کی وقت .

ایلکی : اوزالی بیلن ، اونگرتی ، باشدا ، دسلاپ .

ایلکی بادا : ایلکی بیلن ، اوزالی بیلن ، دسلاپ ، اونگرتی، باشدا .

ایلَن چالان : داشراق قاریندا‌ش ، قوم .

ایله‌ری : گوّن اورتاتارپ ، گوّن اورتاطارافا بولان اوغور .

ایم : مالاوش .م . بریلیان اوت ، آرپاوش .م . ایمیت .

ایمان : مسلمان دینینه‌بولان اینانچ ، اویماقلیق دیل‌بیله‌ه اقرارادیپ ، قلب‌بیله‌اینانماق .

ایمیت : ایمک اوّچین اُوندریلیان اُونوم ، آذوقه ، ناهار .

ایمیش : حاصل بریان آغاجنگ اوسوم لیگینگ ایلیان میوه‌سی.

ایمی سالا : آسوده ، پاراغت ، دینچ .

این : بدن ، اندام .

اینتظار : گورماگه‌زار ، گوزی یولدا ، قاراشیان قراشیق .

اینتیلمق : بارزاداوُنس بیلن سراتمک ، کوپ قاراشماق .

اینجه‌نر : باراوغیردن یوقاری تخنیکی بیلیم آلان (مهندس) .

اینجی : یاش چاغا اونونگ یاقین حوسساری ، قاریندا شی ـ طارافیندن آدی توتولوپ بریلیان مال .

اینچه : یوقین داُل ، یوقین بولمادیق ، (یوغی نینگ ترسی) .

اینچه‌ساغیت : اینچه‌دن گلن ساغدین .

اینچه‌میک : اونچاقلی اینچه‌بولمادیق ، یوغین داُل ، اینچه راک .

ایندیکی : گلجک ، گلجک کی ، سونگقی .

اینگ : اوز سونگونداکی گلیان سوٌزونگ معنی سینی گویچلند ـ یریان آونیق بولک .

اینگرده‌مک : ناراضی لیق بیلدیرمک ، ایگنج لی کپله مک ، طعنه‌اِتمک .

اینگره‌مق : اینگله‌مق .

اینلگه : آشاق دوشولیان ، آشاق اینلیان ، آشاق دوشریالی یاپغیت یر .

اینن : اِنه‌لیک جنسی باربولان ، اورقاچی (دویه‌بارادا) .

اینه : اینها ، شو .

اینه‌قانا : آرقاین ، آلنگاسامان ، هاولیقمان .

اینی بویی : بیرزادینگ کسه‌لیگی واوزین لیغی .

اینیش : آشاق طارافابولان یاپغیت ، انگگیت ، اینلگه .

ای
**
******

ایبارت (عبارت) : بیریادابیرتوپارزاتدن دوزیلن ، عمله .

گلن : بیرتوپارزادی اوز ایچنه‌آلیان ۲ـسوزی و دیشی یورماق لیق .

ایخلاص : بیرینه‌یادابیرایشه‌بولان جانیپ کشلیک ، هـــووس، آق یوراکلی لیک بیلان قارایش .

ایخلاصلی : بیرینه‌یادا بیرایشه‌جانیب کش لیک بیلن قارایان، آق یوراکلی لیک بیلن قارایان .

ایرادا : (اراده) ایسلگ ، آرزو ، میل .

ایرالاماق : بیرینی یادا بیرزادی ایلاک بیلاک چالا جا ایته لمک حرکت اتدیرمک ، یایقاماق .

ایرقیلدی : ایکی باقاچالاقیمیلدی ، یواش حرکت ، یایقیلدی.

ایرماق : بیرینی بیرزادا اینا ندیریپ راضی اتمک ،بویون اتمک اوز طارافینگه چکمک .

ایریاسیز : زیان سیز ، اسریف سیز .

ایریم : (اریم) قدیمی دن گلیان داپ ، دستور ، بیرزات نیت ادیلیپ توتولان داپ .

ایز : آدم و حیوان آیاغی نینگ وش .م . قالدایران صورتی،شکلی اثری .

ایزا : یتی آغیری ، اینجی .

ایزالی : یتی آغیرلی ، اینجی لی ۲ـ جبرلی ،ستملی،آزارلی.

ایزبه ایز : ایزلی ایزینه .

ایزغار : توپراقده ،هاواده ،جایداوش .م . بولان نم ،چیغ زیی .

ایزغارلی : نملی ، چیغلی ، زینلی .

ایزغیت سیز : رحم سیز ، ظالیم غاهارجانگ ، هیرسیز ، یووز .

ایزلاماق (۱) : انگره ماق ، آغلاماق ، زیرانمگ .

ایزلاماق (۲) : ایزارلاماق .

ایزلی ـ ایزینا : بیری بیری نینگ ایزیندن ، ایزلی ایزیندن، ایزبه ایز .

ایساج : بیرزادی قاپچاب توتماق ، قیسماق اوچین آتاغیز ـ گورنوشلی آبزال .

ایسسی : گویچلی ، قیزغین ، قیزان هاوا ، جوزا .

ایسغاماق : ایسینی آلماق اوچین بوروندان دم‌آلماق .

ایسغین : گوّیچ ، قووات ، قوربات ، مجال .

ایسماق : حرکت اتماگه قیمیلدامانماغا وقیبی بولماق .

ایسمانماق : بایرلیق میدان یرلرده گوگریان مایدا یاپراقلی قاینادیلیپ قاتیغه ،قاتیقلی آشاقاریلیپ ایییلیان یابانی اوتی .

ایسنات : یوزقارالیق ، بدنام‌لیق ، بی آبرایلیق،مسخره‌لیق.

ایسینشیق : بیربیرینگه‌بولان یاقین لیق ، یوراکدش لیک دوست لیق .

ایسیتما : قیززرما .

ایشارات : ایچکی دوّیغونی‌آنگلاتماق اوّچین ادیلیان یوّز گوّز: ال وش .م . حرکتی ، ام .

ایشانماق : اینانماق .

ایشغالانگ : بیردشیک دن ویاریق دن ایشقلاماق .

ایشق : (عشق) بیرینه‌یادا بیرزادا بولان ایچکی یاقینلیق ـ دوّیغوسی ، سویگی ، مهر .

ایشیق : یاغتی لیق ، شعله .

ایغال : قاریاغیش ، گوّرنوشیندایره‌دوشیان چیغ نم .

ایغتبار : (اعتبار) اینام .

ایغتبارلی : اینام‌لی .

ایغتیار : (اختیار) ، بیرزادا بولان ارک ، حق حقوق ایه‌چلیک .

ایغشیلداماق : ایغشیلدیلی سس ، چیقماق ، ایغشیلدیلی سسلنمک .

ایغلان : (ایغلان اِتمک) بیرخبری هممه‌نینگ دقتنا یتیرمک ، هممه‌لره مالم اِتمک ، اعلان .

ایق : یولینگ اوغری .

ایقبال : (اقبال) ، یازغیت ، طالی ، تقدیر .

ایقجام : اُوران یربه‌یر ، آماتلی ، چمه‌لی ، اونگایلی .

ایقرار : وعده‌لفظ ، عهد ، اعتبار .

ایقلیم : عالم‌جهان ، دونیا ، ایل .

ایلایتادا : آیراتین هم ، خاص هم ، آیراتین دا .

ایلالاشماق : بیری نینگ فکرینه‌قوشولماق ، بیری نینگ فکری‌ـ بیلن راضی لاشماق .

ایلخام : روحی گوتریلیش ، جوشغون ، هیجو ، الهام .

ایلخانات : نجیس ، یگرانجی ، پیس .

ایلغاماق : ایلغاوِاتمک ، یوورمک ، چاپماق ، یورتماق .

ایلمی بارلاغ (علمی بارلاغ) علمی تایدان گچریلیان درنگو بارلاغادگیشلی بولان .

ایمارات : (عمارت) اولی جای ، کوپ اوتاقلی تام ، جای .

ایمتیلماق : بیرزاتدان طماکین بولماق ، بیرزاتداخان طما

بولماق ، گۆزتیکمک .

ایمسینماق : خان طما بولماق ، طماکین بولماق .

ایمغیر : گیدن ، اولی ، گینگ ، چاک سیز ، اومماسیز ، اوران.

ایمیزغانماق : آزاجیق اوقلاپ تورماق ، ارکیلمک .

ایمیقلی : چینلاقای ، دۆیپلاین ، پوغتا ، بۆتین لی ، همیشه لیک .

اینام : بیری نینگ آق یۆراکلی لیگنه ، دوغورچیل لیغنا بولان اینانچ ، اغتبار .

اینامدار : اینام ادیب بولیان ، اینامی اوده یان ، اینا ملی، اینانچلی ، اینا ملی .

اینا ملی : اینامدار .

اینانجا : اینام .

اینانجانگ : آیدیلیان زادا آنگسا تلیق بیلن اینانیان،تیزلیک بیلن اینام بیلدیریان .

اینانچ : اینام .

اینانماق : اینام اتمک ، اینانچ بیلدیرمک ، ایشانماق .

اینجالماق : آغیردن ، دگن ضربه دان راحتلانماق ، کوششمک .

۲ـ بیریندن یادا بیرزاتدان آرقاین بولماق ، بیری بیرزات بارادا آلادا اونجی اتمزلیک .

اینجی : بریلیان آزار ، یتریلیان اذیت ، حورلوق .

اینجیق : سهلچه زاداۆیکه لیان ، گۆوونونه آلیان ، اۆیکه لک ، دوزوم سیز .

اینسان (انسان) : عموما" آدام نسل ، آدام .

اینسانیت : اخلاقلی لیق ، تربیتلی لیک .

اینسانیت لیق : آدمکارچلیک .

اینس جنس : هیچ کیم ، هیچ زات .

اینصاف : کۆپچولیکده جمیعتنگ اونگوندا یاداآیراتین حالتده اۆزونگی آلیپ بارسابولان، اخلاقی جواب کارچلیک ـ دۆیغوسی ، عدالتلی ایچکی دۆیغی ، اوتانچ ،حیا وجدان اورته یۆریش .

اینگدارماق : بیرقاپداکی زادی یقیپ دوکمک ، اینگدرماق ـ ایکنجی بیرقا باقویماق .

ب

***

****

با : حیران قالماغی ، بگنجی آنگلادیان سۆز

باب : اثرداکی اساسی بۆلۆملر .

باب : لایق ، مناسبب ، باب قافی ، دروازه ، اُوی قافیسی .

بابا : اجنگ قاقاسی ، داداسی .

باباداش : داشقیراق قاریندداش ، آتابالاری بیربولان آدملار .

باباتدا : باردا ،حقدا ،دوغرودا ،تایدان ، طرفدن دیین یالی .

باباسیل : گُونی ایچه گاُنینگ آشاق بؤلهگی ، کا وقت غاناپ دوول عملهگلیان کسل .

باتغا : پالچیق لی یر .

باتیر : باتیرلیق ، قورقیزیان ، یؤراکلی ، قورقمازاق .

باجا : عیال لاری دوقان بولان آدملارا دگیشلی لیکدا اولانیلیان آد .

باخیل (بخیل) : قیسغانچ ، بخیل ، خسیس .

بادا : تیزلیق ، باشدا ، ایلکی ، دررو .

بادابادا : شول بادا ، ایلکی بادا ، بیردان ، دررو .

باداق : گؤرشدا ، قارشیْ داشینگ آیاغی نینگ داش یؤزوندان اُوز آیاغینگه آدیب اونی یقماق مقصدی بیلن ادیلیان عمل .

بادلانماق : گؤیچلی حرکت اتمک ، موج آلماق ، بادآلماق .

بادلی : موج اوریان ، گؤیچلی ، جوشغونلی ، ضاربلی .

بارادا : حقده ،دوغرودا ، باباتدا ، بارا ، یان .

باراق : ساقغاربارا ق ، یابان قوش .

بارچا : همه ، اهلی ، باری .

بارس : پشیک لار ماشغالاسیندان بولان ، قاپلانگا منگزش یئرتیجی یابانی حیوان .

بارغا : سوویئنگ یاپ آشاق اُورکیچ لانیپ آقیان یری .

بارلاشماق : بیرینه بیرزادی بارلاماغادرنگاپ گؤرماگه گؤزاک چلیک گچرماگه آختاریشدیرماغاسیناغاتماگه کومک لشمک .

بارلاغ : بیرزادینگ دوغری لیغنی گؤزاک چلیک یاداسیناغ ـ آرقالی آنیق لاماقلیق .

بارها : گیتدیگیچا ، باردیغچا ، گؤنسایین ، گؤن گؤندن .

باری بیر : ناحیلی ده بولسا ، هرزاتدا بولسا ، هرُنچیک دا بولسا تفاوتی یوق .

باریش گلیش : دوستلوقلی قاتناشیق ، آراقاتناشیق .

باس : یاریش جدل ، بحث

باسا ، باس : مأراکانینگ کؤپچلیگینگ آراسینده ، دیکنشیق ، قیسلیشیق سببلی بولیان اِتلاشیک .

باسالیق : آرام ، گؤوینلیک ، راحت لیق ، اینجالیق .

باسغی : دیکنشیق ، باسا ـ باس .

باسلیق : حالی دوقیلاندا چتیمدن سؤنگ داً اولانیپ گچریلیان یوپلیک .

باسما : چاپ اتمکده اولانیلیان ، چاپ اتمکده پیدا لانیلیان چاپ.

باسماچی : تالانگچی ، قالتامان .

باسیم : تیزوقتینگ ایچنده ، دررو ، تیزحالت .

باسیم : سۆزلرینگ بللی بیربوغونی نینگ/بیلاکی بوغونلاریندن بادلی راق/ضارپلی/ آیدیلماغی .

باش آشا : بیرزادینگ یادا بیری نینگ اۆست آشیر ، کلّه سنینگ اۆستیندن .

باش آشاق : کلّه‌سی آشاق ، باشی آشاق ، آغزی آشاق ، یوقارسی آشاقلیغنه .

باش اۆچ : یاتان آدمینگ کلّه‌طارافی .

باش بۆتین : بۆتین لاین .

باش بوزار : ترتیپ دۆزگینی بوزیان ، قانونه‌بویون اِگمیان ، اۆزباشداقلیق ادیان .

باش توتان : کۆپه‌یولباشچلیق ادیان ، رهبر ، اونگه‌دوشیان .

باشاباش : یکه‌یک ، ایکی باش .

باشارجنگ : ایشه‌اوقیبلی ، ایش اونگاریپ بیلیان ، باشار ـ نیقلی قایراتلی .

باشاغای : اَتجَک ایشین بیلمان اۆزونی یتیریپ یۆران، اۆزایشی بیلن حرص اوریپ یوران .

باشداش : اَرکگینگ ایلکی اۆیلانن عیالی یادا عیالینگ ایلکی دورموشناچیقان اُری .

باشدان آیاق : باشیندن آخرینا چنلی ، اوچدان توتما ، بۆتین لی : باش بتین .

باشدان ساوما : هاولیغیپ ادیلن ، بولغی سیز ،هارسال ادیلن .

باشغاچا : باشغاحیلی ، اۆنگکیندن آیری ، باشغاتویسلی ـ اۆیتگاشیک .

باشلانغیچ : بیرواقعه نینگ یاغداینگ ایلکنجی یۆزه چیقان/ باشلانان دوری .

باشلی بارات : اوغری اوتغاسی یوق ، اوغورسیز ،اۆزباشداق .

باشلیق : سرکرده ، باش ادیلیپ قویلان .

باش یولیق : باش ، ساچ یوماق اۆچین نیت لانان قاتیق چال وش .م .

باغ : اولی آغاچلار ، اوسوم لیک .

باغ : یوپ ، طناب .

باغانا : تازه دوغان یاشاجیق قوزی نینگ بویرالی دریسی .

باغ باغچا : میوه لی ومیوه سیز آغاجلار .

باغبان : باغی بجریان ، ایده یان واونگاسرادیان آدام .

باغ بوستان : باغ باغچه .

باغت (بخت) : دورمیشدن راضی لیق ،یاشایشدان خوشحال لیق، قناعتلی دورموش/طالی اقبال نصیب .

باغتلی : بخته ایه بولان ، باغتی یاربولان .

دایام - داوام = دوام
قیغیر - قوردور
باغ - باق - باما - باقما = باقی

باغتیار : بختلی .

باغشی : ترکمن میللی آیدیم‌سازلارینی ، دستان لارینی آیتماقدا حلقینگ ایچنده تانیلیپ اوزینی گورکزن آدام .

باغ قویون : حوروش لیق اوچین الده باقیلیان قویون .

باغلانماق : دانگیلیپ برکیدیلمک .

باغلانیشیق : اوزآرا قاتناشیق بیربیرنه بولان قاتناشیق .

باغلی : باغلانیپ قویلان ، دانگیلغی ، دانگغیلی .

باغلیق : میوه‌لی یا دا میوه‌سیز آغاچلارینگ کوپ اکیلن یری .

باغیر : آدامدا حیوانلاردا ساغ غافیرغانینگ آشاغیندا ، قارین بیلن کوکراگینگ آرالیغندا یرلشن اودا یشلاپ چیقاریان اورگانیزم ، جگر .

باغیرماق : قیغیریپ سس چیقارماق ، قیغیرماق .

باغیشلاماق : بیری نینگ گناسینی اوتمک ، گناسینی گچمک ، یا بیرزادیگونه‌کی برمک .

باقنا : تابین ، قراشیق ، باغلی .

باقی : همیشه‌لیک ، مدامالیق .

باقیر : کوپ ، میس فلان یرده باقیربار ، بارسانگ باقیردا یوق تاقیردا (نقل) .

باقیشماق : بیربیرینگه یا دا بیرزادا بیله‌لیک دا سراتمک .

باقیلی : یوریته ایددیلن ، باقاقویلان (مال حقدا) .

بالا : چاغا ، فرزند ، اوشاق .

بالدیر : آیاغینگ اینجیک بیلن دیزینگ آراسیندا کی یومری اتلی یری .

بالدیز : گلنینگ آدمسی نینگ کیچی عیال دوقانی .

بالقیلداماق : آوشون آتیپ یالدیراماق .

باهاچیل : اوّززادینی قمّت ساتیان ، قمّت چیل .

باهاداش : دنگ بهالی ، بهاسی بیر ، منگزش بولان .

باهانا : یالان سبب ، اساس سیز ، دلیل بولغوسیز .

بایتال : اورقاچی غیل یال .

بایار : حمکدار ، خوجاین .

بایر : داغ اِته گیندا کی بلندلی پس لی دفه ، پس یاپغیست داغ

بایاقی : اول گوّنکی ، آراقی ، اوّنگراکی .

بایداق : دولته اداره ، قورامادگیشلی آغاجا برکیدیلن بللی بیررنگدا کی پارچه .

بایراق : یاریشدا یادا باشغا بیرزاتدا اوّستون چیقاندیغی اوّچین برلیان سیلاغ .

بایرام : بللی بیریخشی گوّنینگ شانینه توتولیان عید ، ارازعید قربان عید .

بایری : باشداش ، ایلکنجی عیال .

بایقوش : کؤپلانج خرابه‌لیقدایاشایان اولی تگه‌لگ گؤزلی‌توکقا کلّه‌سی اگری چُنتلی قوش .

باینا ماق : بول الین لیکده‌دوران سوّرمک ، کیفی‌صفاده‌یاشاماق بتر : یامان ، اربت .

بجرگی : یری ایشلاپ طیارلاماقلیق ، اِکینه ، اِکین میدانا ادیل یان قاراشیق .

پچغی : آغاچ دمیرکسمک اوّچین پیدالانیلیان دیشلی آبزار .

بداصل : قارایوراک ، اصل سیز ، اربت .

بداهت ، آگیرت اولی ، اوُران اولی .

بدره : سوقویماق اوّچین دمیردن یاسالینن قاپ .

بدنه : تورغیدن اولی راق بوزرنگ سایرایان میدان قوشی .

بدو : مینلیان چاپلیان گوّیچلی تخم آط .

بده : مال ایمیتی اوّچین قوریدیلیپ طیارلانیلان اوت .

بریم : بریلیان زات ، پارا .

برکیمک : قاتی بولماق ، قاتاماق دمیرگمک ، قاتیماق .

بزبلتک : توقلی تایلار ماشغالاسیندان بولان هم دا موسم لین اوچوپ گچیان آوقوشی .

بززات : ادب تربیتی بولمادیق .

بزم : شادلیق لی ، اوتوروشیق عیش وعشرت .

بزه‌مک : آوادانلاماق ، گؤزللشدیرمک .

girvanli

بزیرگن : قاتناپ سودا ادیان آدام ، گروانلی سودا ادیان سوداگار .

بقین : غافیر غالارینگ آشاق یوّزی .

بک : برگ . برک

بکله مک : یاپماق ، باغلاماق ، قولوپلاماق .

بکیتمک : برکیتمک .

بگ : بیراوبانینگ باشی ، اوُلیسی .

بگرس : داشقی گییم ، تیکیلیان یوقاری یوّنگ ماتا ، ماویت .

بگزادا : بگینگ اوغلی .

بگلیک : بگینگ یاغدایی ، درجه‌سی .

بگندیرمک : بیری نینگ گوّنینی حوش اِتمک .

بلگی : بیرزادی علامتلاندیرماق ، نشان ، بللک ، علامت .

بللامک : بیرزادینگ یوزونه بللک اتمک ، نشان قویماق .

بللی : مأُلم بولان ، همه‌لره آشکار ، عیان بولان .

بوتلاماق : دوّیانینگ کوشاگی بولماق ، کوشاک لامک .

بوتناماق : دوران یرینگدان قوزغانماق ، یوریمک ، قیمیلدامماق سوّیشمک .

بوّتین : همه ، اهلی ، باری .

بودریمک : آیاغینگ بیرزادادگیپ ، بادلی اِیرانیپ گیتمک ، انترکله مک .

بوّدورسوّدور : تکیزبولمادیق ، یلمانماق دال .

بۇراک : مالینگ ایيان اوتی نینگ بیرگورنیشی ۲ـ یاغابشریلیان ایچی خورشلی ایمیت .

بوران : سیرغین لی یل ، ایغاللی ساووق هاوا .

بورجی : قیشینگ ساووق آیلاریندا داشینگ داغینگ اۆستوم لیک لرینگ اۆستنده عمله گلیان غار .

بورجی : کابرمال لارینگ ، حیوانلارینگ بوتلاجاق قوزلاجاق بولانداکی حلق بولیان یاغدایی .

بۇرچ : برگی .

بۇرغی : یۆپ بورماق اۆچین اولانیلیان آبزال .

بۇرکوت : اولی وگۆیچلی پیرتیجی قوش .

بوروق : تاولی ، تاولانان ، بورولان .

بوروم ـ بوروم : تاولی ، تاولی ، بویرا ـ بویرا .

بوروون : آدمینگ یۇزونده حیوانینگ تومشوغیندا یرلشن دم آلیش وایس دویش اورغانی .

بوروون : اۆزال ، سونگ ، ایلکی ، اونگرتی ، اۆل .

بورونلاق : اوزین بورونلی ، اولی بورونلی .

بۇری : موجک ، قورت .

بۇز : چالیم تیل ارنک ، بوزآط .

بوز : دونگغاق سو .

بوزغاق : بوزیجی ، باش پوزار .

بوزوق : ساندان چیقان ، دوویک ، ضایه‌لانان .

بوّس بوّتیر : دوّیپ گوّتار ، دوّیبندان .

بوسا غا : قاپی نینگ آشاق بولاگیندا کی کسه‌لیگنه پولا برکیدیلیپ قویلان آغاچ ، ایشیک .

بوسماق : گیزلنمک ، یاشیرینماق ، بوقولماق .

بوش : ایچنه‌هیچ زات سالینمادیق ، دولدوریلمادیق ، ایچی زات سیز .

بوشلوق : شادلیقلی واقعه ، تازه‌لیک دوغورسیندا ، ایلکنجی گزک بریلیان خبرقوتلاغ .

بوُغ : ساویق لیق ، قیزدیریلماغی نتیجه‌سینده عملیه‌گلیان چیغلی گاز .

بوُغا : اوُکوز ، هووره‌گلمک ، بوغاگلمک ، (سیغیرحقدا) .

بوغداق : دانه‌دن وش .م . دولی بولمادیق آغزی بوغولان‌چووال.

بوُغرا : ایکی اوُرکیچلی دوّیه ، آیُری .

بوُغوُرچی : یانگی ایشده‌اولانیلماغا باشلانان توروم دن اولی اوُچ یاشیندا کی دویه .

بوُغوُن : اورغانیزمینگ آونیق بوُلک لری نینگ بیرلشیان یری الینگ آیاغینگ آونیق سونکلرنینگ بیری بیری بیلن بیریگشیان یری .

بوقاو : عیال لرینگ بویون لارینا داقنیان کومیشدن یاسالان ـ

قاشلی شمپه شایی .

بوقجا : ترکمن عیال قیزلارینگ اوچ بورجی اپله نیپ، بیری بیرینه تیکیلن وبیربورچلی هم آچیق ال ایشلرنی سالیان قابی.

بوقولماق : باشغا بیریندن گیزلنمک ، گیزلین یرده یا شیرینماق

بوکدلمک : بیرحرکتنگ اوسوشینگ اونگینه گچیلمک ، پاسگل بریلمک .

بوکدانچ : پاسگل چلیک ، بیرزادینگ اونگنی ساقلایان پاسگل چلیک .

بوکمک : بیرزادی اپمک ، اگمک .

بوکوردی : حیوانلارینگ ایکی باقا یورتانده چیقیان آیاق سسی .

بوکه : یلکن لی ناوینگ دوشاگی .

بولاشیق : بولام بوجار بولوپ گیدن ، ترتیپ سیز .

بولاغای : باش بوزار ، جنجل چی ، غالماغال چی ، بوزغاق ، آرا بوزار .

بولاق : چشمه سووی ، آقیان یاب جاغاز ، آریق .

بولاما : قویون گچی وسیغیرینگ آوویز سویدیندن سونگقی سویدنی بشیرمکدن آلینیان اونوم .

بولام بوجار : جای به جای دال ، قاریم قاتیم .

بولانچاق : دوری بولمادیق ، آراسسه دال ، بوقور .

بولایلاماق : بیرزادی هاوادا غالغتماق ، ایکی یانا بولاپ اشارت

اتمک .

بولدوملی ، اۆسگین/ بیتگین/ دایاو .

بۆلوّم : بیرادارەنینگ وکارخانەنینگ آیری آیری بیر بولاگی پوداغی ، یادابیرقورامانینگ بیرپودا غی .

بۆروک : اونگغیرغالاردا پشوبولوپ چقاریان اورغان .

بۆون : یوغین ایچەگە .

بۆویر : بیل بیلن قولتوغینگ آرالیغی ، بقین .

بویاغ : ماتادا شۇنگام . ش . ارنگ بریان جسم .

بویتار ـ سویتار : ساپالاق ، بهانا .

بویداش : بویی دنگ بولان . ۲ ـ یخشی گۆرونشیان دنگدوش .

بویرا : سودابتیان اوزین بالداقلی قامیش .

بویرا : بوروم توتان تاوآتیپ دوران .

بۇیروق : بیرایشی یرینەیترمک اوّچین ، دولت طارافیندان یا اولی آدملارطارافیندن بریلیان تابشیرغی .

بۆیسانماق : بیرزادا قوّانماق ، بگنمک ، اۆویینمک .

بویلاماق : سوویینگ چونگگورلیغنی بویوُنگ بیلن اۆلچاماک .

بۆیلی : دویانینگ بورنوندان گچریلیان اوجی ا پەنک لی آغاچ.

بۆینوز : شاخ .

بیتاوی : توتوش ، بۆلینمادیک .

بیتگین : قاوی بیتیمن ، اۆنگات اوسوّپ یتیشن .

بیتمک : تمام بولماق ، یرینه یتمک ، برجای بولماق ۲ـ گوگرمک .

بیتین : دوویلمادیک ، آباد ، توتوش .

بیجین : میمون ، اون ایکی یئلینگ دوقزینجی ییلی‌نینگ آدی .

بیچاق : چندان آشا ، چاکسیز ، اُوران آگیرت .

بیچدیرمک : ارکک لیک اورغانی نینگ مازینی کسیپ آیردیرماق .

بیچیم‌چی : گییم آیاق قاپ بیچیان اوستا .

بیرلشیک : بیریگشمک ، قوُراما جمعیت .

بیریکمک : قوشولماق ، بیریشمک .

بیری گوُن : ارتیردأل ، اوندن سونگقی گوُن .

بیرلیکده : گوُپلانج ، بیلان ، کومکچی سوُزونینگ سونگینده گلیپ بیلالیکده / بیله دیین / مغنیده .

بیردن : بیرضربا ، بیربادا .

بیردنکا : بیربادا ، بیردن .

بیز : آق ماتانگ آدی .

بیز : کوویش یا أدیک یالی آیاق قابی تیکیلیان آبزار .

بیزار : حالیص یادان ، آرغین ، آران .

بیشک : گمان سیز ، حکمان .

بیلدیر : أوتن ییل ، گچن ییل .

بیلگچ : بیلگیر .

بیلگیر : هربیرزاداقاوی دوشونیان .

بیلمدار : بیلملی .

بیلکه : یوقا یا یلیپ کسیلن خمیر .

بیله‌زیک : عیال لارینگ بیله‌گینه‌دا قنیان تایلی چایلیپ قیزیلدان کؤمیشدن یاسالان قاشلی بزک شایی .

بیله‌کی : باشقا ، ایله‌کی ، غایری ، اؤزگه .

بیمازا : تربیت سیز ، یاقیم‌سیز ، اینجالیق سیز .

بیهودا : بیدرک ، بوش ، نتیجه‌سیز ، پیداسیز .

بیهوش : اؤزوندن گیدن ، هوش سیز .

بییک : آشاقدن یوقاریق اوزالیپ گیدن ، یوقاریق گوتارلیپ دوران ، بلند .

پ

***

****

پاپاق : ارکک آدملارینگ کلّه‌سینه‌گییان/ماتادان ، تکلیان گیمی .

پاتا (۱) : (فاتحه) اوله‌نینگ خاطیراسی اؤچین اونینگ یاقین آدملاری نینگ یانینا باریب ، آیت اوقیب قایتماقلیق

دابی .

پاتا (۲) : آق پاتابرمک ، قاوی نیت بیلن بیرینه آرزواتمک ، آچیق یول ، ایشده اۆستونلیک قازانماغینی ایسلامک .

پاتاچی : (فاتحه‌چی) پاتاگلن آدام ، اۆله‌نینگ اۆیونه پاتا بریان آدام .

پاتدیق ـ پوتدیق : (پاتدیق پوتدیق اتمک) ایرانیپ زوردان یوره‌مک ، آیاقلارینگی چایشیق باسیب یورمک .

پاتلاق : باللداق یاپراقلی ، چال رنگلی اوسوملیک .

پاتی پوتی : آونیق دونیک اۆی قوشی ، غوش غولام .

پاجارلی : موج آلان ، پارلاق ، یایرانگ .

پاچ : بیریوردا گتیریلیان یادا باشغا ولایته اکیدیلیان خرید لاردان آلنیان سالغیت ، مالیات ، حراج ، شونونگ یالی بیردولتنگ باقنه یورتلردن آلیان سالغیدی .

پادیمان (پادوبان) : سیغیرچوپانی .

پارا (۱) : بی قانون ادیلن ایشینگ ، حرکتینگ اۆستنی یاپماق وادیلن گنانی ساتین آلماق حکمینده وظیفه لی آدما بریلیان پول یادازات .

پارا (۲) : بیربتاوی زادینگ بۆله‌گی ، بیربتین زاتدان ـ کسلیپ یادادولوپ آلنان بۆلک ، پارا ،واگری چیزیغینگ بیرگۆرنوشی .

پارا پورا : بیرنا چه بۆلکدن عبارت ، بۆلک بۆلک ، کسیم ، کسیم .

پاراخت (فراغت) : اوروش/غالما غال سیز ،دعوا سیز ،آغیزی بیر/ دوستلوقلی ، آسوده ، دینچ .

پاراخور : پارا آلیان آدام ، پارا آلماغی قاوی گوریان آدام .

پاراصات : آنگ/دۆشینجه ، فهم ، پایخاس ، عقل .

پاراصاتلی : آنگلی ، دۆشینجه‌لی ، فهم‌لی ، عقل لی ، پایخاس لی .

پاراووز: دون ، ایچمک وش .م . گییم‌لرینگ داشیادا ایچ یاقاسینا/ قیراسینا/ اته‌گینه/آوادا نلیق اۆچین توتولیان اینسیزجه ماتا (پارچا) .

پارچا (۱) : بیربتاوی زادینگ بۆله‌گی ، بیتاوی زادینگ ـ کسیلیپ یادا بولونیپ آلنان بۆلک ، تیکه .

پارچا (۲) : هرحیلی ، گیم‌لیک ماتانینگ آدی ، ماتا .

پارچالاماق : بۆلک ، بۆلک اتمک ، بۆلک لره بۆلمک ، تیکه ، تیکه اِتمک .

پارخ (فرق) : ایکی زادینگ آراسینداکی تفاوت ، منگزش دال/ لیک ، حیل ، صفت/گۆرنوش/وش .م . تایدان اۆیتگه شکلیک بیلدیریان عَلامت .

پارخاو : اۆری ، کومه .

پارران: گوس گونی ، اورتا آراسیندان ، ایچیندن (گچیپ) .

پارق : پارقیلدی .

پارک (۱) : هرحیلی گُل لار ، آغاچلار اکیلن/هم‌داگزه‌لنج‌ادریالی/سیئل باغی .

پارک (۲) : اوپچین ادیلیان گوچمه انبار .

پارلاق : یالپیلداپ/نورونی ساچیان/یاغتی/ایشیق بریان .

پارلاماق : یالپیلداپ نورساچماق ، یاغتی ایشیق برمک .

پازلاماق : وازیرداپ اوت آلیپ یانماق .

پاسیرپوسور : آمان زمانینی/برمان ، بادا باد ، بیربادا ،دررو بَردن .

پاش (فاش) : أشکار ، عیان .

پاشماق (۱) : عمله‌آشماق ، ایش یوّزونه‌گچمک .

پاشماق (۲) : دوّیانینگ سینگراقلی قاتی دایانی .

پاسگل : عمله‌آشیریلمالی ایشینگ/بیرحرکتنگ/اوّسوشینگ/اوّنگونه گچیان بوّکدانچ ، قارشی لیق ، قین چیلیق .

پاصل (فصل) : یئلینگ قیش ، یاز ، توموس وگوّیزموسملری نینگ بیرینی/وایچنه‌آلیان اوّچ آیدان عبارت بولان‌وقت دوری.

پاغتا : قاواچانینگ/حاصلیندن آلینیان اوّنوم .

پاغتاچی : قاواچااوسدیریپ یتشدیرمک بیلن مشغول بولیان دایخان .

پاغلاماق : پاغغیلدیلی سس چیقماق ، زوغدوریلیپ آقماق ،

آتیلیپ گیتمگ .

پاک : تمیز ، آراسا ، دوری .

پاکی : ساچ شاقغال سیریلیان ، اوزین چاقی یالی آبزار .

پال : آدمینگ اسله‌گی ، خیال ، نیت/فکری .

پالاس : دوقولوپ طیارلانیلیان کلیمدن اولی دوشاک .

پالان : کچه‌دن بجریلیان وقانگگا دراگینه‌اشاگه‌سالنیان اسباب.

پالاو : (پلو) ، یاغداقاویرلان اتینگ اوستنه‌سوغان دوغرالیپ سوقویلوپ تووبدن بشریلیان ناهار .

پالتا : آغاچ آیرماق ، یونماق ، بیرزادی چاپماق اوچین تایلانیپ پاسالان یوزی ایتی، ساپلی، دمیرآبزار ، آبزال.

پالوان (پهلوان) : گوراش بیلن مشغوللنیان گویچلی دایاو آدام .

پامیق : پاغتا .

پانی (فانی) : همیشه‌لیک دال ، گچیپ باریان ، سونگی پوچ وقتلاین دونیا .

پانگ : بوش .

پای (۱) : اوله‌شیکدن ، پایلاشیقدان دوشیان بولک ، حق زات، اولوش ، پای .

پای (۲) : پاهای .

پایتون : آدم‌قاتناتماق اوچین اولانیلیان تگرلی همده آط

قوشولوپ سۆرۆلیان فورغۆنا منگزش فایتون (ایکی تگرلی سی هم‌بار) .

پایخاس : دوری عقل ، ساغدین دۆشونجا ، فهم ، فراصات .

پایرداماق : باغیش یاغان یالی دۆکۆلمک ، سپه‌لنیپ قاچماق.

پایش : حاپا ، سۆگونچ ، گۆدک . یارامаз .

پایلاماق : بولوپ برمک ، اۆلش .

پاییز : گویز .

پتده : یانداق ، یوشان وش .م . اۆسوم لیک لرینگ یغیلیپ ، دپه‌لنیپ اۆیشرلن اۆیشماگی .

پتک : آیاق قابینگ ایچنده‌دوشه‌مک اۆچین یوریته کسیلن کچه یادا یوقاجیق قایش .

پتلی : پتله‌نیپ قاتا دیلان ، پت اورلان .

پتله : قابسانی (قافینی) وش .م . چهارچوبا ، سویابرکیتمک اۆچین اولانیلیان ایکی اپلنیان یاسسی دمیر (لولا) .

پتنگ (پتنگاتمک) : بیزاراتمک ، ایرزمک ، یاداتماق .

پتنه (فتنه) : غوغا ، غیق چیق، شر ، رسوالیق ، گمراه‌لیک .

پتیر : خمیرمایاسیزیوغورلیپ هم‌دا آلدیریلمان یوزی‌دورتولیپ بشیریلیان چوراک .

پچاتلامک : پچات باسیپ تصدیقلاماق ، مهرباسماق .

پچاق : دمیریا پولاتدان یاسالان ساویق یاراغ ، گزلیک .

پچک : چیرماشیق یا زغین اوسیان اوزین بالداقلی همده‌چیر ـ ماشاغان ، گُل لی سوپری یا پراق‌لی اوت .

پر (۱) : تاووغینگ/کابیرقوشلارینگ یلگَنینگ آشاغیندا بولیان آونیق/همدانا زک یلک .

پر (۲) : دگرمنی ، گاَ میلَری واُوچیان لاری حرکته‌گتریان چرخ.

پرده : صحنه‌نینگ ، قاپی نینگ آپیشگانینگ وش .م . اُونگونه توتولیان توتی .

پرس : گُورک ، شکل ، بوُلوُش .

پرمان (فرمان) : بویروق ، حکم .

پروانا : آونوق کبه‌لک .

پروای : آلادا ، آزار ، اونجی .

پریاد (فریاد) : یانغینلی آغی ، گوُیچلی آغلاما ، آهی نالا ، اُولی قینانچ .

پریشان : توقات ، قایغی ، غصه‌لی ، حسرتلی .

پس : بیک دال ، بِترلیک درجه‌ده‌بویی بولمادیق ، آشاق .

پسای : یواشلیق بیلن ، چالاجا (یل حقدا) .

پش : سلله .

پشت : تخم، تیچ ، قوم خویش ، نسل ، آتابابا .

پشو : بوُورکلارینگ اوُستی بیلن بوُلونیپ سییدیک لیک آرقالی چقیان همده‌دوزومیندهاورگانیزم اُوچین زیانلی ماده لار بار

بولان ساویقلیق سییدیک .

پشه : چیبین .

پشه مک : اُونگ آیاقلارینگ بیلن یری دؤرمک ، دؤرجه لمک ، اویماق .

پکر (فکر) : آدامینگ عقل یتریش اوقیبی ، آدامینگ حقیقتی آنگدا دؤشینجه ده شعله لندیریش درجه سی ، عقل یتریش .

پکرخیال : فکر .

پلاکت (فلاکت) : بدبخت ، شوم ، بذزات .

پلان : بیردستگانی ، قورلوشیقی یری صوراتلاندیریان چیزغی .

پلانلاشدیرماق : بیرزادینگ اوسیش پالانینی دؤزمک .

پلتک : کابیرسسی دوغری آیدیپ بیلمیان ، دیلی باسیق .

پلته : چراغ وش .م . ایشیق بریجی آبزارلاردایانیان اورالیان نفته یاداایشیق پامیق ، یوپ .

پللە (۱) : یاریشده اینک سونگقی باریلمالی یر ، یاداباریب قایدیلیان یر .

پللە (۲) : دنگ ایکی کسیلن قارفیزینگ بیربؤله گی .

پلنگ : یولبارس .

پناه : بیرزاتدان قؤرنماق اوچین بوقی یر .

پنجک : ارکک آدملارینگ گیان سرپمه یاقالی قیسغه اوستکی گیمی

پنجره : اپیشگه ، پنجارا .

پنجه : اِلینگ آیاسی بیلن بیلالیکده بارما قلارینگ/گرلن ـ گؤرنوشیندا کی توتوش بؤلهگی .

پنجه‌لمک : پنجه بیلن قیسیم لاماق ، توتماق .

پند : نصیحت ، وصیت ، تابشریق ، اؤوت .

پنهان : گیزلین ، یاشیرین ، اوغرین .

پوت : ۱۶/۴ کیلوگرامابرابرآغیرلیق اؤلچاگی .

پوچ : بیدرک ، بوش ، هیچ زات ، اوغورسیز ، هاوائی .

پوداق : آغاجینگ آوینجاق شاخاسی ، بالداغی .

پودالماق : پودا قلاری کسیپ یئلماق ، پودا قلاری چاپیش دیریپ آیریلماق .

پودورمک : زوغدوریپ بیردن بادلی چیقارماق .

پؤر : بویان/چرکز ، چتی ، یلغین وسازاق یالی اؤسیان اوسو ـ ملیگینگ آونجاق یا فراقلاری .

پورت (۱) : گامی لرینگ دورماغی وتعمیرادیلماگی اؤچین همدا گامی لره یوک یوکلهمک یا داگامی لردن یوک دوشرمک ـ اؤچین دنگیز/دریا/کنارینداپوریته بجرلن یر .

پؤرت (۲) : برک داؤل ، جیدامسیز ، یولنوپ اؤزولوپ دوران ، دؤولوپ دوران ، چویراپ باشلان .

پؤرچوک : سچه‌گینگ اوجیندا کی آوادانلیق اؤچین داقلیان ساپاقلار .

پۇرسات (فرصت) : وقت ، مهلت ، چاغ ، مدت .

پۇرکمک : پۇرککگیچ وش .م . آبزا ربیلن/یا دا/آغزینگا سوآلیب سپەلمک ، سپەلاپ دوکمک .

پوریجا : فرصت .

پۇسلاماق : یۇزی پوس بیلن اۇرتولمک ، پوس باغلاماق ، پوس بولماق ، رنگلمک .

پۇسسوق : خمیری آلدیرلیپ ، یاغابشیریلیان چاپاتی نینگ اوخار یۇقاویومشاق بیرگۇرنوشی .

پۇسسون (پوستین) : ایچمک .

پۇشمان : (پشیمان) ، نادوغری ادیلن ایشه سونگۇندان ادیلیان اۇکونچ .

پوغتا : برک ، قاتی .

پوغتالاماق : ماکام ادیپ قویماق ، برکیتمک ، برکلشدیرمک .

پۇقارا (فقرا) : بارلی بولمادیق ، یوقسول ، غریب (آدام لار) .

پوککی (۱) : توپ .

پوککی (۲) : چیشیپ پوککریپ دوران .

پهم (فهم) : پایخاس ، آنگ ، دۇشینجه ، عقل .

پیادەلاماق : پیادەیورەمک (یوریمک) ، اولاغا یا بیر وسیله مونمانی اۇز آیاغینگ بیلن یوراپ گیتمک .

پیالا : کاسه .

پیان : ایچگینی کوپ ایچیپ مس سرخوش بولان .

پیتراماق : هرقایسی بیرطارافادا غیپ گیتمک ، یایراماق .

پیدا : قاوی ، اونگایلی ، خیر ، نپ .

پیدالانماق : اوزگره گینگه گورا اولانیپ خیر لانیپ بیلمک ایشلتمک . (آبزار ، اسباب ، ماشین وش .م . بارادا) .

پیریق : شاوسیز ، بولاشیق ، خراپ ، ویران ، اونگ دال .

پیرلاماق : آیلاماق .

پیس : (پیس بولماق) ، پوچ بولماق ، هایی گیتمک ، قاوشاماق .

پیس : بولیشی ، خاصیتی ، قیلیغی یاراماز بولان .

پیسردا ماق : پسردیلی سس چیقماق ، پسردیلی سسلانمد یرمک پاسیردا ماق .

پیس لمک : اربت گورمک ، یامان گورمک ، مسخره لاماق .

پیس لیک : اربت لیک ، یاراماز لیق .

پیشباقا : اوستی بوینوزگورنوشلی قاپاق بیلن اورتولن قیسغا جیق آیاقلی سوپرانیجی پیشدیل (لاک پشت) .

پیشغیرماق : بورون دشیکلرینی آراسسالاماق اوچین بادلی ها وا چیقارماق .

پیشک : آیاغی مایپ آدملارینگ قولونینگ آشاغینا دیرگ ، سویک حکمینده اولانیان آبزاری .

پیشگه : دارالان یوّنگینگ دویرلنیپ اگیرماگه طیارلانان آراسسا گوُرنوشی .

پیشه : کار ، هنار ، ایش .

پیشیک : یولبارس ، قاپلانگ وش .م . وحشی حیوانلارینگ توپاریندن بولان سوّیت امدیریجی اوّی حیوانی .

پیغیل : پال ، فکر ، خیال .

پیکام : یای اوقی نینگ اوجوناگیدیریلیان اوُجی چیش دمیر .

پیل (فیل) : اوزین خرطوملی وایکی سانی اوزین غیاقلی اوّوران اولاقان سوّیت امدیریجی حیوان .

پیل : یردیپمک یادیرقازماق اوُچین اولانیلیان ، دمیردن یاسالان یاسسی آبزار .

پیلچه : کچی جک پیل ، کپچه .

پیله : یوفک آلماق اوّچین یوریته ساقلانیان یوفک قورچیغیندان حاصل بولیان اوُنوّم .

پیمان : بیرزات حقدا آیدیلان سوّز ، ادیلن عهد ، ادیلن قول و قرار .

پینگقیرماق : پس سس بیلن بردن بادلی گولوپ گویبرمک .

پیوند : (پیوند اِتمک) ساپماق .

ت

***

****

تاباق : ایچنه ناهارقویوپ ایمک اوچین اولانیلیان قاپ .

تاباق داش : بیری بیلن بیرتاباقدان ناهارا ییان ، بیله اوتوریب ناهارا ییان .

تابشیرماق : بیرایشی یرینه یترمگی بیرینه بویورماق ، بیری نینگ اوستونه یوکله مک .

تابین : بیرینه یادا بیرزادا قاراشیلی بولان ، مطیع ،ایزارلایش

تاپ : یاغدای ، حال ، رجه .

تاپاچه : ماتال . بعطل

تاپاق : گوزگچلیک یادا آغتاریش نتیجه سینده بیرزادی اله سالماق ، نیرده دیگنی بیلمک .

تاپیشماق (۱) : بیرینه بیرزادی تاپماغاوآختاریپ اله الماغاو کمک اتمک .

تاپیشماق (۲) : بیری بیلن دوشوشماق ، بیربیرینگه دوش گلمک

تاپیندی : آختارلیپ گوزلنیپ تاپیلان زات ۲ ـ تاپیلان قدیمی یادگارلیک لر .

تاخیا : نقش (کشده) سالنیپ تیکیلن کلّه گیلیان بوروک .

تار : یوپلوگینگ ، ساچینگ وش .م . بیرقاتی ، دینی ، رج .

تاراز : ساقا .

تارپ : اکیلمان سورولمان یاتان یر ، تدریم .

تارپاتاین : بیردنکا ، بیربادا ، قاراشیلمادیق یردن ،دۇیدان سیز ، خبرسیز .

تارتدیرماق : اۇزۇنه‌طرف چکدیرمک ، گۇیچ بیلن چکدیرمک ، دارتدیرماق .

تارخان : اۇزارکلی ، اۇزاختیارلی ، ایسلانینی ادیپ یۇران، اۇزباشداق .

تارتماق : چکیپ اۇزونگه‌طرف سۇیشورمک ، گۇیچ بیلن چکمک دارتماق .

تارقیلداماق : تارقیلدیلی سس چیقماق ، تارقیلدیلی‌سسلنمک.

تارلانگ : لاچینا منگزش القوش .

تاریپ : معقول لایجی ، اۇگی ، وصف .

تاریخ : اۇسوشینگ ، حرکتنگ حقیقتی ، بیرزادینگ‌اۇسوش یولی.

تاریخی : تاریخا اساسلانا" ، تاریخادگیشلی بولان .

تازی : اوزین اینچه تومشوقلی اینچه اوزین آیاقلی آوایتی.

تازیقماق : اۇرکوپ قاچماق ، اۇرکوپ باش اتدیرمان گیتمک .

تاساماق : اۇرکوپ آیاق آلدیغنا قاچماق ، باش‌اتدیرمان‌گیتمک

۲ـ ایکی یانا هاولیق ماقچلیق .

تاسلاماق : بیرزادینگ یازیلیپ یادا بجرلیپ قوتاریلمادیق نسخه‌سی ، سودوری .

تاشا : یل گوزدن ساویقدان قورانا ریالی ادیلیان آغیل یادا کوله‌گه‌لار یالی وقتلاین تلار .

تاشلاماق : زینگیپ گویبرمک ، اوقلاماق .

تاغارچیق : ارکک اسیرانده‌آغزیندن چیقیان بوون جیق ، قوران دری نینگ بیربوله‌گی .

تاغچا : دورلی قاپ قاچ کتاب وش .م . قویولیان دیوار ، اشکاف.

تاغسیر : علما لاره‌سیلاب واوزینگی کیچی توتوب آیدیلیان سوز .

تاغسیر : (تقصیر) گناه ، یازیق ، اتمیش .

تاغمه : داوارلارا قارا مال لارا بللیک اوچین سیم دمیر وش .م . زاتلاری قیزدریپ باسماق یولی بیلن سالنیان نشان ، علامت .

تاغمه‌لاماق : قیزدریپ دمیربا سماق آرقالی مال لارا نشان ، علامت .

تاقغا : بیردنکا ، بیربادا .

تاقغاز : کچیراک دنگیزبالیغی .

تاقلا : (تقلا) بیرزادی عمله‌آشیرماقلیق اوچین قورولیان‌چاره ، ادیلیان آلاداقاراشیق) .

تاقیر : دوزمیدان ، صافیر .

تاقیرتوقور : ایزلی ایزینا تاقیردیلی چقیان دونگگولدیلی‌سس .

تاقیرداماق : تاقیردیلی سس چیقماق ، تاقیردیلی سسلنمک .

تاقیلداماق : تاقیلدیلی سس چیقماق ، تاقیلدیلی .

تالابان : حقینا توتما ایشچی ، یللیق قاپیداگزیان تایخان .

تالخ : (تلخ) نه آجی نه ده سؤیجی ، طغام سیز .

تالخان : قاورولان اونا یاداقاوورغا اونوناقند ، قاریپ ایللیان ایمیت .

تالاماق : بیری نینگ زادینی ایلیندن زورلوق بیلن آلماق ، باسیب آلماق ، قاراقچلیق ایتمک .

تالانگ : بیری نینگ زادینی زورلوق بیلن باسیب آلیش ، تالاماقلیق .

تالانگچی : تالانچلیق ایشی بیلن مشغول بولیان قاراقچی تالانگ سالیجی ، تالاوچی .

تالاو : تالانگ .

تالواس : ایسلگ ، آرزو ، خیال .

تألیم (تعلیم) : اوقو ، تربیه ، گؤرالده علم یا هنری بیرینه اوراتمک

تام : کرپیچ آغاچ وش . م . دن ادیلن قورولان جای .

تامدیر : چوڑک بیشرمک اؤچین تویون پالچیق دان سالنیان اوجاق

تامدیرا : دوتار .

تامدیراچی : دوتارچی .

تامشانماق : طماکین بولوپ آغزینگی سووارتماق ، یودونماق .

تانا : گوله ، سیغیرینگ تازه بولان چاغاسی .

تانغیر : اونگ گوران زادینی سونگ قاوی سلجریپ تاناپ بیلیان.

تانقید : بهاء برمک ، کم‌چلیک نی دوزاتمک مقصدی بیلن هایسی دابولسا بیرزادی آرا آلیپ مصلحت لاشما قلیق ، گوزدن گچریش بیرزادینگ عیبنی آشکارا تمک .

تانگ : گنگ .

تانگ : گوّیچلی یاراغلار بیلن یاراغلاندیریلان زنجیرتگرلی آرابا .

تانگری : خدای تعالی ، یارادان ، الله .

تانگقا : چای قاینا تماق اوّچین یاسالان تونگچا نینگ بیرگوّرنوشی

تانگقیراماق : ایچی بوش قالماق چایچنده هیچ حیلی نم‌قالمان قوتارماق .

تانیش : اونگدن بیلیان ، گوروپ یوران آدمینگ . ۲ـ اونگدن مالیم بولان ، اونگدن بیلینیان .

تانیش بیلیش : اونگدن بیلینیان تانالیان ، تانیش آدملار .

تانیشماق : تانیش بولماق ، آیلانیپ گوروپ بلدبولماق .

تاوچا : اورغان اوّچین اوزباشداق ایشیلن یوّپونگ بیر قاطی لی دینی .

تاوخا : آشیغینگ آلچیدان بیله‌کی اِشئک مونن طارافی .

تاوساقلاماق : دوران یرینگده ایزلی ایزینا تاووسماق .

تاوشان : گمریجی لرماشغالاسیندن بولان ، قولاقلاری اشاگینگ قولاغی یالی/ملتیق دریلی/اتی ایییلیان/قورقاجیق/سؤیت امدیریجی حیوان .

تاوقی : باشادوشن ، بلا ، جبر ، ستم .

تاولام : تاولاماق نتیجه‌سینده‌دوشن تاو ، بوروم .

تاولاماق : تاوبرمک ، ایشمک ، بورماق .

تاووش : سس ، آغی .

تاووق (تاویق) : جوجه‌لیکداساقلانیان یومورتغاسی اِتی ایمیت اوّچین پیدالی بولان اوّی قوشی .

تای : بایتالینگ یاشاجیق قونانی (بیریاشاچنلی) .

تای : بیرزادادنگ ، لایق گلیان ، برابر .

تایاق : قورانماق اوّچین اولانیلیان دووینسیزیلماناق شاخا بولاگی .

تایاق سالیم : تایاق زینگیلاندا یتریالی آرالیق .

تایچاناق : بیریاشایتمه‌دیک تای .

تایخار : ایکی یاش بیلن اوّچ یاشینگ آرالیغینداکی یاش اِشئک

تای دیرماق : سورچک (سورشک) یردن یوریلانده آیاغینگی ـ تیپدیرماق .

تایلاماق : ایکی تاینی دنگله‌مک ، تای اِتمک .

تایلی : تایی باربولان ، جفت .

تایماق : سورشک یرده تاییپ گیتمک .

تایمیل : بیراورونلی ، کیچی جک قایق .

تاین : طیار .

تأثیر : بیری یا دا بیرزات طارافیندن بیرینه یا دا بیرزاد ـ ابریلیان گوّیچ ، ایزقالدیرماق ،بلگی قوپماق بیرزادا .

تأثیرلی : تأثیری یتیان ، سوزی گچیان آبرایلی ایزقالدیریجی

تأجر : خصوصی سوداگارنینگ ایه‌سی ، ایری سوداگار .

تأر : بیرایشی یرینه یترمک ، عمله آشرماق اوّچین ، اصول ، یول اوغور .

تأرت : (طهارت) نمازاوقیمازدان اوّنگ یونوپ آراسسالانماق .

تأریم : قاراا اوّیونگ دایانچ مرکزی بولوپ خذمت ادیان همده اوقلارینگ آشاق اوجی نی برکیدیلیان گوّزه نگ گوّزه نگ آغاج .

تأزه : هنیزگیلمادیک ، او لانیلمادیق،ال دگمادیک ۲ـ ایلکنجی گزاک یوّزه چقان پیدا بولان ، دوران .

تأزه‌دن : یانگادان ، یاماشغان ، قایتادان .

تازه‌لمک : کونانینگ یرینه تازه قویماق ، کونانی تازه بیلن چالیشماق .

تأزه‌لیک : هربیرتازه آچیش ، تازه اویلاپ تاپیلیش ، تازه ـ خریدلار .

تأزه‌دؤزگون : تازه‌اصول وش .م .

تأسین : (تحسین) ، اؤران گنگ ، انایی ، قاوی سایماق ،آفرین دیمک .

تأک : (تک) جفت بولمادیق ، قوشادأل ، بی تای .

تألی : اقبال ، قسمت ، یازغیت .

تأمیز : (تمیز) آراسسا ، پاکیزه .

تأمیزلیک : (تمیزلیک) آراسسالیق ، پاکیزه‌لیق .

تبسره‌مک : سوایسله‌مک ، دودا غینگ کپه‌مک ، سؤسا ماق .

تبیت : اساسا" اودونگ یالنینگ هاوانینگ تاثیرلی قیزغینی‌ـ هاوری .

تپ‌تکیز : دوپ‌دوز ،اؤران تکیز ،الینگ آیاسی یالی ، اندیگان.

تتاریک : کمک حمایت ، قولداو ، گذران ۲ـ یارلیق ، آلادا ، چاره (تتاریک) .

تتلی : منگزش ، یالی ، زیللی ، کمین .

تجربه : اؤزلشدیرلن بیلیم ،ایش توزغونلیغی ، ایش‌اصولی،سیناو اورانمه ، یاخشی یامانی سایغارما .

تجربه‌لی : بیلیملی ، ایشه‌تورغونلشن ، ایش اصولینی تأرینی آلان .

تحقیق : حقیقت ، عیان ، آچیق بیرزادینگ ایزینایتمک .

تحقیق لیق : آنیق لیق ، عیانلیق ، آچیق لیق .

تخنیکی : هایسی بولسا دا بیراوّنوم چیلیگه خذمت ادیان تخنیکاء دگیشلی بولان .

تر : یانگجه یولنان ، مسیّق دال ، سولی ، سولما دیق .

تراز لاماق : تراز اتمک ، دنگله مک .

تراشلاماق : دوزه دیپ ترتیبه سالماق ، تیمارلاماق ، بجرمک ـ یلماماق ، اندیگانلامک .

تراقغی : اوزونکه بزکاتمه ، بزانمه .

تراویخ : آرازه آینده جماعت بیلن اوقولیان ۲۰ رکعت نماز .

تربیه : دورمیشدا یاشایشدا یوّزه چقیان قیلیق خاصیت ، اندیگی ادب .

تربیه چی : تربیه ادب بریان آدام .

تربیه لمک : بیلیم بریپ ، قلیق خاصیت اوّراتمک ، تربیه برمک ادب اوّراتمک .

ترپنمک : قیمیلداماق ، قوزغانماق .

ترتیپ : پیرزادینگ دوغری دوّزگوّنلشدیریلن یا غدایی ،دوّزگون.

ترتیپ : دوّزگون ، دوغری یولا قویلان ، قاعده لاشن یا غدای ترتیپ نظام هرزادی اوزیرینده جایلاشدیرماق .

ترجمه : بیردیلدن ایکنجی بیردیله گچرمه ، گچریش .

ترس : نادوغری ، دوعری دأل ، اونگای سیز .

ترسک : قولونگ چگین سونککی بیلن بیلک سونککی نینگ اپیلیان

یری .

ترسینه : ترس طارافا ، ترس اوغرا ، قارشی طارافا .

ترک : تیز ، ال چکمه .

ترناو : یاغین سولاری آقاریالی تامینگ اوستونینگ قیراسینده قویولیان یاریم‌تورپا شکلی ناودان .

ترنه : بیشمه‌دیک کچی جک قاوون ، تووه‌لک .

ترنه‌لمک : قاوون پازیلی دووپ ، ترنه‌گورکزیپ باشلاماق .

تره‌زی : آغیرلیق اولچلیان آبزاری ، میزان .

تره‌که : میراث بولونشیگی ، میراث قالان مال ملک پایلانشیغی.

تس تگلک : اوران تگله‌لک ، خاص تگله‌لک .

تسلی : اینجالیق ، راحت‌لیق ، قرار .

تسمک : ایزه‌باسماق ، ایزه‌چکیلمک ، ایزه‌سوئیشمک ، دورماق .

تشنه : سوایچه‌سی گلیان ، سوسان ، سوسیز .

تشویق : آلادا ، اونجی ، آزار ، پاسگل ، چاشغین ، دینچ سیزلیق پریشانلیق .

تشه : آغاچ یونماق اوچین اولانیلیان آبزار .

تغشیت : بی صرف توتمان آرتدیریلان ، صرفه‌جوئی .

تغشیت‌لی : تغشیت‌ادیان ، آیاولی خرج ادیان ، بی صرف توتمان آرتدیریان .

تفاوت : بیرزادینگ ایکنجی بیرزاتدان آیراتین لیقی ، فرخ.

تف دان : چلیم‌قالیندیسی وآونیق دونیک حافازاتلاری آتیلیان وتؤیکریلیان قاپ .

تقدیر : خدای تعالی نینگ بنده‌سی اوچین نصیب وقسمت اده‌نی .

تقمین : (تخمین) ، چاق بیلن ، چن بیلن .

تقوا : پرهیزلیک ، خدایدان قورقیپ امرینی توتمه .

تقوالیق : پرهیزکارلیک .

تکبّر : هیچ کیمه‌کونگلی یتمه‌دیک ، کونگل یتمزچلیک ادیان ، اولومسی .

تکجه‌تکجک : قاپ‌قاچ قویماق اوچین دیوارینگ یوزوندان - اویولوپ ادیلیان سکی .

تکرار : قایتالاما .

تکه : گچی نینگ ارکه‌گی ، ارکک جنسلی .

تکیز : یوزی ، اوستی اندیگان ، اوی دال ، بلندلی پسلی بولمادیق ، ایلمانا ق .

تکیزلمک : تکیزاتمک ، اندیگانلامک ، دوزلمک .

تگه‌لک : حلقا گورنوشلی آیلاو .

تگه‌لمک : حلقا گورنوشینه‌سالماق ، تگه‌لکاتمک ، آیلاو اتمک ۲ - توتوش بیتین اِتمک .

تلبه : کم‌عقل ، دالی سامسیق ، تنتک .

تلبه‌لیک : کم‌عقل لیق ، دالی لیک ، سامسیق لیق ،تنتک لیک .

تلپک : دریدن با غانادان تیکیلیپ کلّه‌گیلیان گییم .

تلک : یالنگش ، نادوغری ، غلط ، بولمایان ، گلشیک سیز .

تلار : اُویونگ ایشیگنده ،اکین دکینینگ اوّستونده‌کوله‌گه لمک اوّچین آغاچدن ادیلیان وقتلاین ، کپبه ، جای .

تللی پللی : ایله‌بیله ، یارپی یالتا ، یقمایقیلما .

تله‌تین : قاوی تویسلی ایشله‌نن قایش .

تله‌که : قاوی داُل ، پس ، اِربت ، یاراماز ، یامان .

تلیم : بیرناچه ، اِنچمه ، کُوپ .

تمام : بوّتین ، اهلی ، هممه ، باری .

تمام (تمام‌بولماق) : تماملاماق ، تمام‌اِتمک .

تمبر : بیربلنددا کی سسینگ یوغینلیق اینچه‌لیک آوادان لیق بابتدا کی حاصیتلی آیراتینلیغی .

تمثال : مثال حکمینده‌گتریلیان قیسغاجیق گُوررنگ .

تمک : بورون .

تممی : ادیلن گناه یالنگش لیق سببلی گُورولیان چاره ،بریلیان جزا .

تمن : یوغین زاتلارتیکیلیان اولی گُوزلی یوغین ایگنه .

تمنچه : بیراوجی یتی بیراوجی کله‌لیجه‌باغجیق یرینه‌اولانیلیان ایگنه .

تن : آدمینگ داشقی گُورنوشی ، بدن ، اندام .

تنتک : کلّه‌سانگ ، تلبه ، کم‌عقل ، سامسیق .

تنگ (حالی تنگ) : یاغدایی آغیر ، حالی دورمیشی قین .

تنگگه (۱) : یگریمی کوْپوک لیک کوّموش پول .

تنگگه (۲) : بالیق وش .م . کابرجاندارلارینگ شایی گوْرنوشلی بدن اورغانی .

تنگلنمک : هایسی دابولسا بیرزادینگ ایچنه‌یل گیریپ گوّبرمک دارتیلماق .

تنگین : ایسّی لیق سبلی تنه‌اوْریان آوینجاق دوورتیک .

تنمک : ایسّی سبلی اندامینگ بیشمک ، آوینجاق دوورتیک ـ اورمک .

تنها : یکه ، یالنگیز ، تاک ، بیر .

توبا (توباتمک) : بولانینا ادیلانینه‌بویون بولماق ، قایل بولماق : قایتمیشم‌دیمک . ادن گناهنگه‌پشمان اتمک حق یوله‌گیرمک .

توبا تقصیر : توبا .

توپ‌توپ : توپ .

توْپ : یاسّی بدنلی سوّیجی بالیق .

توپار : آدملارینگ ، حیوانلارینگ یادا باشغا زاتلارینگ بریره جملانن اوْیشمه‌گی .

توپارلاماق : بیریره ، بیرتوپارا جمله‌مک ، بیریکدیرمک .

آماس = ماس.

توپاز : (توپباز) اولی مالینگ آشیغی .

توپاق : سولوق یرلرده بیتیان حاشال اوت .

توپبارماق : گوبریپ دورماق ، پوککرمک ، تومارمک .

توپباش : چوپان تلفک ، اوسوملیگنه منگزش اوت .

توپبی : عیال لارینگ قینگاچ ، آلین دانگی وش .م . زاتلاری اوراپ کلّه لرینه گییان سومماغی بوروک .

توپراق : یرینگ اوستکی قاتلاغینی عمله گتریان ماسسا توپار .

توپلاماق : بیریره یغناماق ، یغناپ جمله مک ، اویشورمک .

توپلوم : توپار ، اویشمک .

توپوق : اوکجه بیلن اینجیک سونکونینگ بیریگن یریندا کی ایکی طارافا پوککاریپ دوران سونگ .

توپولماق : بیری نینگ اوستونه هایبات آتیپ هجوم اتمک ، هایبات آتیپ اوقدریلماق .

توت : دومان ، اومور .

توتاچ : اساسا" قازان وش .م . زاتلاری گوترمک اوچین اولانیلیان آبزار .

توتاریق : توتالغا .

توتاشدیرلیق : اودتوتاشدیرماق اوچین خذمت ادیان آونیق آغاچ یاداکاغذبوله جیک لری .

توتاشدیرماق : یاقیپ گویبرمک ، اودبرمک ، اودلاماق .

توتام : کرا متلی نسل ، حسا بلانیا ن خوجا .

توتام : قسمینگ توتیا ن یری گۆرکزیا ن اولچک .

توتاواچ : بیرآبزا رینگ ا ل بیلن توتولیا ن یری ، توتغوچ .

توتای : تایا غینگ وش .م . توتولیا ن ، توتما غا اونگات یری .

توتداباس : باشا غای ، آلجرانگگی یا غدای .

توتغای : بردن دویدا نسیزیوّزه چقا ن کسل ، قارا قوش آغیری کسل قاقین .

توتغایلی : توتغای کسل لی قارا قوش آغیری لی ، قاقین لی .

توتلوق : توت آغاجی نینگ کوّپ بیتن یری .

توتماق : بیرزادی إللهمک ، إل بیلن ساقلاپ دورماق ، بیرینه یا بیرزاداا ل بیلن یا پیشماق .

توتوش : اوچدن توتما ، بوّتین ۲ ـ بوّتین ، اهلی،هممه .

توتوشلاین : اوچدن توتما ، باشدا ن آیاق ، بتاوی لین .

توتوشماق : بیرزادی توتما غاکمک لشمک ، ساقلاشماق ۲ ـ بیر ـ زادی إیدتماگه کمک لشمک .

توتوق : یوّزی سالیق ، توقات ، قایغیلی ، غمگین .

توتوم : سغیم‌لی لیق ، سغیم ،گۆروم ۲ ـ بیرزادا گۆرولیا ن ـ طیارلیق ، بیرزات اوّچین ادیلیا ن آلادا .

توتونماق : اوّزونگ اوّچین بیرزات ساقلاماق ، بیرزاتادینمک.

توتی : آچیق آلامولایلک لی توقای قوشی .

توتی : ایکی آرالیغا توتماق اوچین بیرناچه این ماتادان تکیلن پرده .

توخوم : اکمک اوچین نیت لنن سایلاما دانه .

توخوم‌لیق : توخوم اوچین نیت لنن دانه .

توخوم ـ تیچ : آتا بابا ، قوم قاریندا ش .

تور ، بالیق : قوش وش .م . توتماق اوچین اوریلن یوپ .

تؤر : اویونگ خاطیرالی حسابلانیان دؤیپ طارافی دؤیپ .

تورانگگی : دریا یاقالاریندا اوسیان سوویدا منگزش آغاچ .

تؤرپی : ایگه یالی ، آغاچ یونولیان ایری دیشلی آبزار .

تورچ : (تورچ اِتمک بولماق) کوپ دپگیله مک ، باسغیلاماق ، بالیغینگ آرقاسونگگی .

تورره : اونگغورغانینگ یانجیق بیلن بیریگیان یری .

تورسارماق : یوزونگی تورشیتماق ، قهرلی کینه لی گؤرنوشیندا بولماق .

تورسوق : ساقغارتورسوق .

تورشوتماق : آچیدیپ تورشی اِتمک .

تورشوجا : تورشی طعملی قوریدیلن لیمون .

تورغای : سرچه لرتوپارینده ن بولان چیرلاغا منگزش ، اوپوکلیجه سایرایان قوش .

تورف : باتغالیق اوسوملیک لرینگ چویرونتگسینده ن عمله گلن

یانغیچ .

(۲) تورقوش : الدکی آدیلمه دیک ، بابانی آلغیرانه قوش .

تۆرک : تۆرک لر ۲ ـ سادا آدم بارادا .

تۆرکانا : ساده راق .

تۆرکمن لر : ایللری بوینچه تورکی دیللرتوپارینا گیریان ـ تورکمن صحراده یرلشن یرلی، حلقی، ایلاتی .

تۆرکمن چلیک : کۆنه تورکمن عادتنا ایه ریجی لیک ، داب توتیجی لیق .

تۆرلاماق : تورسالیپ ، ییرتیغی تیکمک ، چاتماق .

تورمه : آزادلیقدان محروم ادیلن ، توتولان آدم لار ساقلانیان جای .

(۲) توروم : آلتی آیدان بیریاش آرالیغیندا بولان اۆلی کوشاک .

تۆره : اۆلی درجه لی آبرایلی آدام .

تۆز : اولالیپ قالان ، یومری چیش .

توز : توزان .

توزماق : توزان تورماق ، یل سبیلی قارسیپ دورماق، ساوریلماق.

توزان : هوادا یادا بیرزادینگ اۆستونده یغنانان آوینجاق چانگ ، توز .

توزغا : اۆسوملیک گول لارنینگ خانه سیندا یرلشن ارکک لیک جنس اویجک لری .

توزماق : ملک سیزا ملاک سیز قالماق ، باتماق دارغاماق .

توساغ : آزادلیق دان محروم ادیلن آدام ، زندانی .

توسلاماق : بیرزات بارادا ـ اویلانیپ تاپیلان یالان گورونـــک سوز ، یاسامافکر .

توسون : ایشه سالینمادیق ، ایش گورمه دیک ، بشیشمه دیک .

توسونلیق : ایشه اورانشمه دیک ، ایشه بشیشمه دیک .

توشاپ : کابیراوسوملیک لرینگ میوه لرینندن قاینادیلیپ آلنیان قویی اونوم .

توغتاماق : آیاق چکمک ، دورماق ، ساقلانماق ، یاتیرماق .

توغ : بایداق .

توغداری : غازلار توپارینندن بولان اولی آو قوشی .

توغالاق : شارفورماسیندا بولان ، توپ فورمادا .

توغالاماق : بیرزادی توغالاق اتمک ، شارگورنوشینه گتیرمک .

توقا : قوشا غینگ چکی نینگ اوچوندا کی تسما برکیدیلیان دمیر حالقا ، دوقا .

توقار : بیله کیلره قاراندا ـ ایری اولی .

توقای : هرحیلی قیریمسی یادا اولی آغاچلارگوگریپ اوتوران گینگ میدان یر .

توقغا : یاسسی دال ، لوقغا ، توغالاق .

توقات : قایغیلی ، غملی ، غمگین .

توقلی : بیریا شینی دولدوران قوزی .

توقلی تای : هندی قوشلار توپا ریندن بولان چول یرلرده یاشا یان اولی آو قوشی .

توقماق : بوغدای ، آرفا وش .م . دُوْمک اُوچین اولانیلیان سوقی داش ، گُورنوشلی اوزین آغاچ ۲ـ تنقیدتینلی سوز .

تولقون : سووینگ یوزونده گویچلی شمال وش .م . سببلی عمله گلیان قای ، سوونگ یوزی نینگ حرکتی .

تُولگ : بیرزادا بریلیان حق ، تولنیان پول .

تولوم : ساویق زاتلار ساقلاماق اُوچین توّیی اُوتوّلن دری قاب ، مشیک .

توما ر : وعیال قیزلارینگ دلقینیان توغالاجیق سوینمک بزک شایی.

تومزاق : قاتی قاناتلی لار بولاگیندن بولان قاراجومک ،تومیس قان .

تُومشوق : حیوان کلّه سنینگ بوروون آغیزیرلشن بوله گی .

تومّلوق : آیراتین توم ـ توم یادا بیرتوم ادیلیپ چیقاریلیان.

تومماک : تومماریپ دوران بیرزادینگ توقغاتوتوپ دوران ـ بوله گی چیش .

تُولنمک : بیرزادینگ کرایینی ، حقنی برمک ، اوزمک .

تُونگگه : کسیلن یادا چاپیلان آغاجینگ کوکلی بُوله گی،دُوّیبی.

تُوکل : ایشینگی خدایه تابشیرماق ، باشقا بیرینه اینانماق.

تۆوللا : بیرینه ایله بولما بیله اتمه دییپ ، کوشوشدیرمک مقصدی بیلن یۆزلنمه ، بریلان اویت نصیحت .

تۆه رک : هربیرنقاطه مرکزدن دنگ داشلیقدا بولان بیرلشن اگری چزیق تگه لک دوملی دوش .

تۆوقع : حایش (توقّع) .

توهمت : (تهمت) بیرینه تونگکلیان مجابت ، گناه ،قارالیق .

توی : بیری نینگ یادا بیرزادینگ خاطراسیندا ـ ادیلیان ـ توی توماشا .

توی خانا : توی گچریلیان یر ، توی برلیان جای .

تویلاماق : توی اتمک ، توی گچرمک .

تویلوق : توی توتارلیق ، توی ادرلیک ، توی اۆچین .

توینا ق : کابیرسۆیت امدیریجی حیوانلارینگ آیاقلارنینگ ـ قوتاران یرینده عمله گلن بوینوز .

توینوق : آشاق اوجوندن توتاریالی ادیلیپ ، کسیلیپ آلنان شاخا ، حاججا .

تۆتون : توسسه ، تنباکی .

تۆرگن لمک : بیرهناری اله آلماق ، تورگن بولماق ،اۆکده لمک .

تۆف دان : چلیم قالیندیسی وآونیق دونیک حافازاتلاری آتیل یان وتویگریلیان قاپ .

تۆفنگ : اوت آچیان اوزین نیللی یاراغ .

توّفنگ لشمک : بیربیرینگه توفنگ آتماق ۲ ـ بللی بر نشانانی اورماق مقصدی بیلن توفنگ آتیشماق .

توّکتمک : صرف اتمک ، خرچلاماق ، یوّقلاماق .

توّکل : اهلی ، همه ، بوّتین لی .

توّکل لمک : گوّزدن گچرمک ، بارلاماق ، حسابلاماق .

توّکنمک : صرف بولماق ، خرچلانماق ، قوتارماق .

توّکه نیکسیز : اوّران کوُپ ، اگسیلماز ، قوتارنیقسیز ، اوزنیکسیز.

توّم : گوُزه دورتمه قارانگقی .

توّملوک : گوُزه دورتمه قرانگقی لیق .

توّممک : اولی بولمادیق بیک لیک ، قوموش .م . اوّیشماگی .

توّممی : قالیپ دوران ، بیگه لیپ دوران .

توّمن : اون قرانادنگ بولان پول برلیگی .

توّنک : یاشایش جای ، اوّی ایشیک .

توّنگگی : اگرالیپ گوبریپ دوران اگرالیپ قالیپ دوران ، اونگه چقیپ دوران ، تومماریپ دوران .

توّنگچه : چای قاینادیلیان چورنیک سیزقولوپلی قاپ .

توّوه : قولاجین ، اوّچ یاشارسغیر .

توّوه لک : ترنه .

توّولمه : بیرایش قاوی باشارنیقلی یترن آدماووپ یادا ادن ایشی معقول گوُرلوپ آیدیلیان سوز .

تۆوه‌لی : تۆوه‌لام ـ تۆوه‌لام بولوپ ، حرکت ادیان توزانلی یل.

تۆی : آدملارینگ کابیرحیوانلارینگ بدنینه چیقیان غیل .

تۆیجرمک : یۆزونه اۆپور ـ اۆپورتوی چیقماق ، یۆزونده پیدا بولماق .

تۆیجیک : تۆیجیک بولوپ دورماق .

تۆیچوک : تۆیجریپ دوران ، یۆزی ، اۆپورسۆپور تویلاپ دوران .

تۆپدوک : قامیشدان وقارقیدن وش .م . یاسالان ساز .

تۆیدوکچی : تۆیدوک چالیان سازندا .

تۆیس (۱) : گۆرنوش ، کسب ، صفت ، رنگ ، یۆز .

تۆیس (۲) : حقیقی ، حقیقت دن ، باریپ یاتان ، ادیل .

تۆیسلی : گۆرنوشلی ، حیلی .

تۆیکرمک : آغیزبوشلوغینا یغنان تۆیکریگی (توف) ادیپ چیقارماق .

تۆیلوک : کۆپ واۆسگون تۆیلی .

تۆینوک : قارا اۆیونگ اوقلارینی بیرلشدیریان یوقارقی تگه‌لک بۆله‌گی .

تی : بیرزادینگ آشاقی ، دۆیبی .

تیپ : بیرزادینگ فورماسی ، بللی بللی زاتلرینگ حادثه ـ لرنینگ توپاری دنگ نسخه .

تیپ‌لی لیک : منگزش لیک ، بیرگۆرنوشلی لیک ،بیرتیپه مناسیپ

لیق .

تیترامک ، ناخوشلیق یا دا قورقی سببلی بدنینگ ساندیراماق ،

اندیرامک ، قالپیلداماق .

① تیتره ویک : اِندیراپ دوران ، قالدیراپ دوران ساندیراویق .

تیجنمک : طیارلیق گؤرمک ، قایراتاگلمک ، آیاق اؤستنه قالماق ، حملنمک .

تیکدیرمک : بیچیلن ماتانینگ قیرالارینی سافاق لی ایگنه ماشین بیلن برکیتدیریپ بیرفورماگترمک .

تیرانا : بکرامنگزش بالیق .

تیردیرمق : یغدیرماق .

تیرکلمک : بیرزادینگ ایزینا برکیدیلمک ، قوشولماق .

تیرکمک : قوشونگاآلماق ، ایزینگاقوشماق .

تیرمه : (تیرمه قوشاق) (تورمه) ایکی قیراسی سچکلی وقاپمالی یوپوکدان دوقالان قوشاق .

تیره : اوروغ ایچیندا کی قاریندا شلیق طارافیندن بولینن توپار.

تیز : چالت ، باسیم ، دررو .

تیز : آدماؤرانشمه دیک ، یواش دال ، بد ، سارچ .

تیزمیق : اورکوپ قاچماق ، اورکمک .

تیسگنمک : دویدانسیزلیقدا بردن قورقوپ حرکت اِتمک .

تیکن : یاندا غینگ دمیرتیکا نینگ یادا آغاجی نینگ اینچه

جیک یتی اوجی .

تیکین : سافاقلی ایگنه ماشین بیلن تیکیلمک نتیجه سینده قالان ایز .

تیکین چی : تکین تیکمک ایشی بیلن مشغوللانیان آدام .

تیکه : بیرزادینگ کچی جک بوله‌گی .

تیکه‌نک : تکنلی اوسوملیک واونونگ ایگنه یالی اوچلی تیکنی.

تیگیر : اوزاوقونینگ داشینا آیلانیپ ، حرکته گترمک اوچین خذمت ادیان وسیله .

تیگیرچک : کچی جک تیگیر .

تیلکی : ایتلرماشغالاسیندان بولان ، اوزین قویروق، سوییت امدیریجی، ئیرتیجی وحشی حیوان .

تیمار (تیماربرمک) : تیمارلاماق .

تیمم (تیمماتمک) : سوسیزطهارت قیلماق .

تینگگردمق : تنگگی تونگگی ادیپ سس چیقماق ، تنگیردیلی سسلنمک .

ج = ژ = س = ش = ی = ح = ر = ز = د

***

****

جاجک : دوویلن آینا ، سۆیشه اۆنوم‌لاری نینگ بۆله جیک‌لری .

جار (۱) : سیل سوویینگ آقیان اوغری .

جار (۲) : بیرزات بارا دا ادیلن اعلان ، خبر .

جار (۳) : دوپلمان قالان باش قاتیشقلی دانه ، دۆووک دویبی .

جانان : سویگیلی ، دلدار ، مهربان ، معشوق .

جاناجان : وفالی ، یورۆکدش ، جانیپ‌کش ، جان کۆیر .

جان کۆیر : جانان .

جانلی جمنده : آدام ، انسان .

جان هاویل : اۆلومینگ اۆنگ یانینداکی یاغدای ، فرصت ـ ۲ ـ هاولیقماچ .

جانیپ‌کش : ایشینی جانیغیپ ادیان بیرزادا اخلاصلی یا پیشیان.

جای : یرلیکلی ، اونگات ، اونگایلی .

جایلی : جایی باربولان ، جای بیلن اۆپچین ادیلن ، اۆرۆن لی هاولیقما زاق .

جبر : عذاب ، جفا ، گۆرگی ، ظلم ، ستم ، حورلوق .

جبیس : برک ، پوغتا .

جدا : آیرا ، آیرالیق .

جدل کش : جدل چی .

جدلیک : بیری ـ بیرینگ بیلن جدبولما قلیق ، آرالاری یوقلیق ترس لیک .

جرن : قوم و داغ کیگنینگ گچی سی ، کییک .

جزا : ادیلن گناه یادا جنایتا قارشی گوریلیان جبر ، بریلیان برک تممی .

جسد : تن ، بدن، میت .

جفا : عذاب ، گؤرکی ، ظلم ، حورلوق .

جفاکش : زحمتدن قاچمیان ، زحمت سوییر، هیچ بیرقین چیلیقدن قاچمیان .

جگی : اؤزونگدن یاش کیچی بولان ارکک یادا عیال دوقان .

جلاتای : جالای .

جماعت : آدملار ، جمنده ، محل له ، ماراکه .

جمال : گؤرک ، گؤرمک ، گؤزل لیک ، حُسن .

جمله : سؤزلم .

جمله جهان : بؤتین یریؤزی ، همه یورت ، اهلی یر .

جنان : گؤرمه گی ، نازنین (عیال ماشغالا حقدا) .

جنایت : گناه کارچلیکلی حرکت ، قانوندن چیقما قلیق ، قانونی پوزما قلیق ، گناه اتمیش .

جنده : کۆنه‌گییم ، کونه‌اشیک . (ژنده) .

جوان : یاش جاهیل ، یگیت .

جوانا : ایکی یاشاراۆکیزچه .

جوجوق : دونگغیزینگ چاغاسی ، کۆله‌سی .

جودا : (جدا) چندان آشا ، حالیص ، خاص ، اۆوران .

جورا : بیری بیری بیلن یولداشلیق ، دوستلوق ، قاتناشیقنی ساقلایان قیزیا داعیال بویداش .

جورانمک : یتی آغیری سببلی آوینماق ، زیرانمک .

جوشغین : دریادا سووینگ کۆپه‌لیپ داشماغی ، موج اور ماغی، داشغین ، داشیماق .

جوغاب : (جواب) سوراغ سببلی یوزه‌چقیان فکر ، قایتارغی .

جوغابکار : اۆزحرکتنگ بولشینگ گۆنلیک یاغداینگ وش.م .اۆچین حقوق وبورجا ایه‌بولان .

جۆگی : حیله گر ، مکر .

جۆل : آطینگ ، تازی نینگ اۆستونه یاپیلیان یاپینجه ،باسیریق .

جۆلگه : (جلگه) دریانینگ ، داغینگ اوغرونا اوزاپ گیدیان ـ اونگی برکلی دره .

جومارت : الی آچیق ، قیسغانچ دأل ، ساخی ، آلچاق .

جووار : یاغ ایشلاپ چیقاریان آبزال ، یاغچقاریلیان یر .

جۆوزا : گۆن شعله‌سنینگ گۆیچلی قیزدریان وقتی ، توموس ایسّی

گؤنلاری ، یا نغینلی ایسّی .

جوولان : (جوولان اورماق) ، ایلاک بیلاک چاپالانماق ،آلاقجا ماق، یؤراک قیسماق ، داریقماق .

جویا : خطرلی اکینلرده خطرلرینگ آراسینا چکیلن دا راجیق ، زولاق کیچی جک، یا پجا غاز .

جهاد : (جهاد دتوتماق) برک توتماق ، گؤیچ قویماق ،اخلاص اتمک، دین یولینده سواش اتمک .

جیزا : غلاپین گؤیزآیلاری یا غیشدن سونگ دونگاق لیق سبللی عمله گلیان غیراو . حکورو

جیغبا جیغ : (جیغبا جیغه گلمک) قیزدی قیزآ گلمک ،قیسّاغلی وقتدا

ج

***

****

چابالانماق : ناراضی بولوپ ، اؤیکه کینه ادیپ ، ال آیاغینگی حرکتلندیریپ توغالانیپ یاتماق ، ال آیاغینگی قاقیپ یاتماق .

چابراماق : لاویرداپ یالینلی یانماق .

چابغا : گوّیچلی یا غین، یا غیش .

چابیت : اگنه گیلیان یا دا باشا آتیلیان یوقاجیق عیال گیمی دون .

چاپارمان : چاپاغان ۲ ـ اوکده چاپیپ بیلیان ، چاپماغی قاوی باشاریان .

چاپار : یوریته ایبریلیان خبریتریجی ، آطلی (آدام) .

چاپادی (چاپاتی) : خمیردن تکلک ، یوقایا یلیپ یاغدا ـ بشریلیان پوسسیقه منگزش ایمیت .

چاپاق : آونیق بالیق .

چاپاول : (چپاول) یوریته ایبریلیان آدام ، وکیل ۲ ـ تالانگ چی لیق ، تالانگچی .

چاپچی : چاپ ایشی بیلن مشغول بولیان ایشگار .

چاپخانا : نشرمطبوعات ، چاپ ادیلیان جای .

چاپدیرماق (۱) : آیاق آلدیغنا یوروتماق ، ایلغاماق .

چاپدیرماق (۲) : یتی یاراغ بیلن کسدیرمک ، بوْلک بوْلک ـ اتدیرمک .

چاپراز : چابیدینگ یاقاسینا داقیلیان قولوپلی آپاسی، اریال.

چاپغی : یوریته ات ، اوت وش .م . زاتلار چاپماق ، کرچه مک (کرچیمک) اوّچین اولانیلیان آبزار .

چاپغیر (۱) : خاص قاوی چاپیان ، بُلدام ، یوّوروک .

چاپغیر (۲) : قاوی کسیان ، یتی .

چاپماق (۱) : آیاق آلدیغنا یوُورمک ، ایلغاماق .

چاپماق (۲) : یتی یاراغ بیلن کسمک ، بوُلک بوُلک اتمک ، کرچه مک .

چاپی : دونونگ سینینا اورولیان اوزین ماتا .

چاتالبا (چاتیلبا) : آدمینگ یا داحیوانینگ ایکی آیاغی نینگ برلشیان یری .

چاتریق : یولونگ ، کوچانینگ وش .م . بیری بیری بیلن کسیشیپ گچیان ، برلشیان یری ، آیریت .

چاتلاماق : چات آچماق ، جاریق آچماق ، یاریلیپ دوولمک .

چاتما : اوُیونک تاریمنی آیریپ ، اوقلاریندن ادیلیان جای ، اوراچا ، قارقی دن ، آغاچدن ادیلیان کچی جک چاتلیپ ادیلن جایجاغاز .

چاتماق : بیرتیلان یا دا سوُکوُلن یری دپچه مک ، تیکمک .

چاتی : زات آسماق اوُچین اوُچ سانی آغاجینگ شاخانینگ اوچلاری چاتیلیپ ادیلن انجام .

چارباغ : گزه لنج ، سیل ادیلیان باغ ، باغلیق یر ، پارک .

چارپارا : دورت بولونیان ، دورت آیریلیان .

چارپایا : دورت آیاقلی آغاج ، اوتورلقیچ .

چارپماق : الینگ آیالارینی بیربیرینه بادلی اوروش شارپیلدی

لی سس چیقارماق .

چاراماق : باشینگی چاراماق ، اۇزاۇزونگی اونگارماق ،یاشاماغی باشارماق ، اونگشوق اِتمک .

چارشاو : چارشاو ، یوفک دن دوقیلان عیال لارینگ باشاآتیانی .

چارغات : عیال لارینگ باشاآتینان اولی یوّنگ یاغلیغی .

چارقانداق : بیک لی پسلی ، چوقاناق یر ، بوّدورسوّدور .

چارلاق : گۇریلک لی ، کلتهآیاقلی سودایوّزیان قوش .

چاریق : دوّیه وسیغیرحامیندن ، قایشدان ، تلهتیندن تیکل یان اوکجهسیزآیاق قاب .

چاروا : مالدارچلیق ایشی بیلن مشغول بولیان اوتوروملی دأل گوچوپ قونوپ یوران اۇیلی .

چاروادار : چاروا چلیق ایشی بیلن مشغول بولیان آدام .

چاسلانماق : تیزلشمک ، چالت لاشماق .

چاسلی : بادلی ، گوّیچلی ، یتی ، هایباتلی .

چاشغین : اۇزینی یتیران آلجرانگگی یاغدیدابولان ، چاشان .

چاشماق : چالام چاش بولماق .

چاشی : گۇزلری نینگ گورهجی نادوغری یرلشن ، گۇزی قیشیق بولان .

چاشیرماق : چالام چاش اِتمک ، پیتراماق .

چاغ : وقتهدوۇر ، چاق .

سوراماق = ایسته ماخ

چاغا : آدامینگ وکا بیرحیوانلارینگ یاشاجیق بالاسی .

چاغاریق : توغینوگینگ ایچیندا کی آتا نا قلاین قویولیان آغا ـ چلار .

چاغالاماق : چاغادوغورماق ، چاغاسی بولماق .

چاغالیق : چاغانینگ کیچی یاشلی وقتی ، چاغاوقتی .

چاغلاماق : کوک اتمک ، سازلاماق ، کوکلمک .

چاغیل : توغالاق یادا قیچاق ـ قیچاق آونوق داش بؤلک لری .

چاغیرجی : دورموشا چیقان قیزینگ آتاسی اؤینه قایتارلیپ ـ ایلتیلمگی خوایش ادیپ باریان عیال یادا بیرناچه عیال ، چاغیریان .

چاغیریش : یغنا غینگ ، ومجلسینگ وش .م . وکیل لری ، چاغیرلیپ گچیریلیان چاره لرینگ ایش دستوری .

چاغیرماق : قیغیریپ بیرینه (گئل) دیمک ، یانینگه گلمگنی خوایش اتمک ۲ ـ چاقلیق اتمک ، بیری نینگ بیر یره گلمگنی سوراماق .

چاغیریش : چاقیلیق ۲ ـ چاغیریش ۳ ـ یولباشچلیق آنگلادیان سیاسی طلب لاری گؤرکزیان ، یوّزلنمه .

چاغیریلماق : غیغیریلیپ (گئل) دییلمک ، غیغریلماق .

چاق : گمان ادیلیان فکر ، چن .

چاقان : چالیمتیق ، ماوی گوّزلی .

چاقدان آشا : خاص کوپ ، گره‌گیندن آرتیق ، حددن آشا ، چندن آشا .

چاقریق : توغدری یالی کچیراک آو قوشی .

چاقریم : یاغتی سالیان زاتلاردان دوشیان یتی گون شعله‌سی .

چاقغان : اوران چالاسین ، تیزوچالت حرکت ادیپ بیلمک لیک چالاسین لیق .

چاقغی : (چاقی) دیلی اپله‌نیپ آچیلیان ویا پیلیان کیچی جک جوبی پچاغی .

چاقلانگ : گورومی وآغرامی بویونچا اونچاقلی اولی بولمادیق کچراک .

چاقماق (۱) : چلیم وش .م . بیرزادی اوقلاماق ، اوتلاماق اوچین یوریته یاسالان آبزار .

چاقماق (۲) : اِگنه‌سینی سوقماق ، دیشله‌مک ، ئیلان آری ایچیان وش .م . حقندا .

چاقیر (۱) : اساسا" اوزوم‌دن طیارلانیلیان الکل لی‌ایچگی شراب .

چاقیر (۲) : قوراپ آغاریپ گیدن ، قوراپ یئلچری چیقان سونگک وش .م . حقدا .

چاقیزا : واقتال واقتال قاتی توتیان کلّه‌آغیری کسلی .

چاقیشدیرماق : قاریشماقارشی گتریپ بیربیرینه‌اوردورماق ، سوسوشدیرمک .

چاقینشاق : بیربیرینه قاباتگلیپ چاقیشماق .

چال (۱) : آق وقاراقاتیشقلی ، کۆل رنگگینه منگزش رنگک .

چال (۲) : دۆیه‌سۆیدی تورشادیلیپ (تورشیدیپ) یادا سوزمه چکیده‌سوقاریلیپ طیارلنیان اۆنوم .

چال (۳) : سیق دال ، آرغاجی قاوشاق قاقلیپ دوقالان ،ماتا .

چالت : اۆوران تیز ، باسیم ، چالاسین .

چالجارماق : چال بولوپ گۆورونمک ، چال رنگگه‌اۆورلمک .

چالا : یواشجا ، سهلچه .

چالاجان : اۆلجک بولوپ یاتان ، گۆیچ دن قاچان حایاللان .

چالاچولا : دولی دال ، یارپی یالتا ، بولاربولماز، یترلیک سیز.

چالشیق : بیرزادینگ اورنونا ایکنجی بیرزات آلینما قلیق ، آلیش چالیش .

چالچا : زول زول ادیلیپ دوقالیپ تیکلیان کچیراک قاپ ، کچیراک چووال .

چالغی : اگری قیلیجه منگزش اوزین ساپلی اوت اورولیان چالنیان (یاتیرلیان) آبزار ، آبزال .

چالی : چرکزینگ بیرگۆرنوشی .

چالیجی : سازندا .

چالیشماق : بیرزادینگ دراگینه ایکنجی بیرزادی بریپ آلیشماق دگیشمک .

چالیقماق : بیرنمه‌قوراماق ، قوریمق ، ساریقماق .

چالیماتمک : بیرزادا ، بیرینه‌بیرآزمنگزه‌مک .

چالیمداش : بیرینه‌بیرنمه‌منگزش ، بیرینه‌چالیمادیان .

چالیمتیق : چالاریب گؤرونیان ، کؤل رنگگینه‌منگزش راک بولان .

چالینماق : سازبیلن هنگ یرینه‌یتریلمک ، سازادیلمک ، اورینماق

چامان : یلدام‌دأل ، یؤریک بولمادیق ، حایال گیدیان ، یاراماز چاپیان (آط اشئک حقدا) .

چاناق : آغاچدن اویولیپ یاسالان ، ناهارایییلیان قاپ ، کچیراک کرسن .

چانگ : هوادا قایمالاشیان یادازاتلارینگ اؤستونی یوقاجیق اؤرتیان کرشنی ، توزان بؤله‌جیک لری .

چانگاماق : (چانگیماق) چانگ بولوپ دورماق ، توزاپ دورماق ، توزاماق .

چانگجارماق : چانگ قاتیشقلی دومانلاپ دورماق ، اومرلاپ ـ گؤرونمک .

چانگگال : باش بارماق ، پنچه .

چانگگالاق : آچیلان وایچیندن پاغتاسی آلنان قوزاقابیقی . ـ چاگانینگ آراسینده‌بولان قولاغه‌منگزش نارسا .

چاولاماق : چیبیق ، قامچی وش .م . زات بیلن اوروپ آونیدیرماق

اورماق .

چاوماق : هوا داقا یيپ گيتمک ، اۇزيولوندان ساواغيتمک ، قيشارماق (اوق وش .م . حقدا) .

چاووش : يوا شجادان قولاغا آيديليان گۇررونگ ، پيشردی سس پرده‌لرنی تيتراتمان و (پيشی پيشی) يوا شجادان ـ کپله‌مک .

چايشيق : اِگری ، قيشيق (آياق وش .م . حقدا) .

چايقاماق : آراسسه‌ليق اۆچين ايچنه‌سوقويوپ يوماق ، ايکی يانا ارالاماق ، ايکی يانا سيلکمک .

چايماق : بيرزادينگ يۆزونه‌کۆموش ، قيزيل يالی ايکنجی بيرزادينگ سووينی اِرگينينی چالماق .

چاُبير : کوکی باجاقلی ، گۇرگۇگريان اوت .

چاُرک : (چاريک) يۆزگراماُدنگ بولان آغيرليق اولچاگی ، بير زادينگ تورت دن بير بۇله‌گی .

چاُره : بيرزادينگ يادا ايشينگ چيقماغی ، عمله‌آشماغی ، اۆچين گچريليان ، گۇرولیان آلادا ، علاج .

چاُش : گۆنونگ قوشلوق بولان وقتی .

چاُشيرماق : قيشاريپ ياتماق ، اۇزونگدن گيديپ ، بولاشيپ ياتماق ، پتيراتماق .

چاُک ياقا : ارکک آدملارينگ کوينا گی نينگ گردنه ياقين ا ديليپ

آچیلیان یا قاسی .

چاکلنمک : بیرزات یا دا بیرایش بللی بیردرجا یتیریلیپ - قویولماق . ۲ - قنا عتلانماق .

چاکمن : دۆیه یۆنگیندن دوقالیپ تیکیلن ایچلیک سیز داشقی گییم .

چاگه لیک : چاگانینگ کۆپ یری ، سمنده قاریلیان داشینگ آوینجاغی نینگ کۆپ یری .

چاینک : چای دمله مک اۆچین قولوپلی وچورنیکلی قاپ ،دمکچ .

چبکیش : آلتی - اون بیرآی آرالیغنداکی ، گچی نینگ چاغاسی.

چپ : ساغینگ قارشی لیق طارافی ، بدنینگ یۆراک یرلشن طارافی، سول .

چپبه : بیرزادینگ یاغدای نینگ آمات سیز ، ترس طارافی ترسی.

چپبه کی : ایشی چپالی بیلن یرینه یترماگه اِندیکاِدن (آدام).

چپر : اۆزایشینه اۆکده ،بیرایشی نفیس یرینه یتریان اوستا .

چپک : قالینگ تله تیندن یادا ساناچدن وش .م . سیردالیپ ، دینگه دابانینگ آشاغینی یاپیان ، اۆستی آچیق باغچیق لی ، توموس گیلیان آیاق قاپ ، یلکن .

چت : بیرطارااف ، قیرا .

چتبر : بیرگروانکانیگ دورت دن بیری ، بیرکیلووینگ اون دن بیری .

چتی : قومدا بتیا ن ، چرکزه منگزش قیریمسی اوسوملیک .

چتیک : چویچه لرینگ آیا غینا بللیک اوچین دا نگلیان یوپچا غا ز .

چتین : آنگسات داٴل ، قین ، آغیر .

چرخ : حرکت ادیا ن دیشلی تگیر ، دگیرچک .

چررلمک : چوٴیجرمک (گوٴزحقدا) .

چرریک : چولدا بیتیا ن زهرلی اوت .

چرکز : قومدا بیتیا ن ، سا زا غا منگزش قیریمسی اوٴسوملیک .

چرم : ایشله نن یوقا دری ، قا یش ، تله تین .

چرمک : با لاغینگ یا دا جولبا رینگ اوچغوری ، ارزین اوتورولیان یری ، بیله دا نگلیا ن یری .

چرمه مک : گیمینگ ینگینی یا دا با لاغینگ آغزینی ترس لیگنه دویرلاپ چیزغا ما ق .

چشمه : یرینگ آشا غیندن اوٴزی سیزیپ چقیا ن سو ، بولاق .

چکدیرمه : آزرا ق سوقویلیپ ، تا زه ا تدن تووی بیله بشریلیا ن نا ها ر .

چکدیرمک : بیرزا دی دا رتدیرما ق .

چکره مک : سا ندیرا ویق سسلی ما له مک (گچی حقدا) .

چککه : یوٴزونگ دولوقدا ن یوقا ری ، قولاغینگ اوٴنگ یا نیندا کی بوٴله گی .

چکه لشمک : بیرزا ت سببلی دعوا ادیشمک ، چکه لشیک اِتمک جدل

لشمک .

چکه نه : آیری آیری آدملارینگ آز آولاق داوارینی توپلانیپ باقیلیان سوروسی .

چکیچ : بیرزادینگ اوّستوندان اورماق ، چوی وش .م . قاقماق اوّچین اولانیلیان آغاچ ساپلی اوسّا آبزاری .

چکیرتگه : جیریلدیلی سس بیلن تووسیان اوچیان تایغانلره زیانلی موجه جیک .

چکیک : گچی قوشا منگزش کچی جک قوش .

چکیلمک : دارتیلماق ، چکدیریلمک .

چکیملی : هوانینگ آغیزبوشلوغیندان پاسگال چی لیک سیز چیقماغی بیلن صاف آوازدان عمله گلیان سس .

چکینمک (۱) : یغرالیق اِتمک ، اوتانماق ، یغریق لیق اِتمک اویالماق ، اوتانجیراماق .

چکینمک (۲) : اوّزونگ اوّچین چکمک .

چلتیک : تووی نینگ ایچنده آراسسالانمان قالان شالی دانه .

چلپک : خمیردان یوقاجیق یا یلیپ یا غدا بشریلیان قاتلاما منگزش ایمیت .

چم : یاغدای ، فرصت ، مای .

چمچه : سووق یادا پتراپ دوران ایمیتی ایمک اوّچین یاسالان آبزار ، قاشیق ، قالام .

چممر : ها ویدینگ ماکام دورما غی اۆچین دویا نینگ قارنی نینگ آشا غیندن آلینیپ دا نگلیا ن یۆپ .

چمن : هردورلی گُلّ لی اوت لار ، گۆگرا ن یر .

چمن زا ر : گلزا ر .

چمه لمک : چمه سینه گتریپ ، طیا رلاپ قویما ق ، قا با تلاپ حا ضر لمک .

چن : گما ن اِتمک لیک ، چا ق .

چن چا ق : بیرزا دینگ بللی چا گی ، سرحدی ، درجه سی .

چندا ن : چندا ن یا ریم ، کا محا ل ، کا یا ریم ، کا وقت ، وا قتا ل ـ وا قتا ل .

چندا ن آشا : چا فدا ن آشا .

چنگگک : اوجی قا نگیر چا ق ا یلدیرگیچ ، ا یلگنچک .

چنلی : بیریریا دا یا غدای بیلن ا یکنجی بیریرینگ یادا یا غدا ینگ آرا لیغنی ووقت مچبرینی گۆرکزیا ن کمک چی سوز .

چنه مک : نشا نا آلما ق ، گزه مک ۲ ـ اولیلغنی کیچی لیگنی دنگا پ گۆرمک .

چۆپ : اوتلارینگ ، آغا چلارینگ قورا ن با لدا غی .

چۆپرک : کلته ، قیریق ، یا را ما ز (یۆنگ حقدا) .

چۆپلامک : یکه یکه یغنا ما ق ، یغنا پ اۆیشورمک . ۲ ـ حا صلینی یغما ق .

چۆپله مه : آونوق آغاچ ، شاخا بولک لری .

چۆپۆر: گچی تویی .

چۆپۆر : یۆزی ما ما دیشا ن ، قوتور .

چۆت : سا ن حسا بینی اِ تمک اۆچین ا ولانیلیا ن سیملره دوزو لن تگرجیک چوپلی دورت بورچ آبزار .

چۆر: گچی ، قویون یا لی آونوق ما ل لارینگ تزه‌گی .

چۆراکلی : چوره‌گی با ربولان ۲ ـ ارسغا للی ، با رلی .

چۆرت کسیک : اۆزۆل کسیل ، چورت یولوق .

چۆرت ـ یولوق : چورت کسیک .

چورتما ق : جورتما ق .

چۆرشوک : قیزغین زا دا ، یا لنا ، اوداوش .م . یا نیپ یغیرلان بۆرۆشن .

چۆرلاما ق : کیربا غلاما ق ، کیربا سما ق .

چۆری : دپه‌سی یا دا آشا غی چوولی ،آشا ق یا دا یوقا ری طا را فی اینچه .

چۆزما ق : هجوم اِ تمک ، اۆستنه دوکولمک .

چۆزمک : دا نگیلان یۆپی ، سا رغینی وش .م . آچما ق .

چۆزولمک : هجوم ا دیلمک ، اۆستونه دوکولمک .

چۆشله مک : کولته مینی ، سا رغیسینی آچما ق ، سوکمک .

چوغ : گۆزونگ شعله نینگ وش .م . یا قیپ با ریان ها وری‌ء اسّی‌سی.

چوغان : یابانی گوگریان چالیم تیل رنگلی اوسوملیک (کیر یوماق اوچین پیدالانیلیار) .

چوغدام : بیراویشمک ، بیرتوپباق ، بیرپنجه .

چوغدام : بیریره اقجام اویشریلن ، توپلانان ، اویشمک .

چوغماق (۱) : قاینابپ قابینگ اِرنگه گینه چَنْلی یِتْمک ،قاینااب داشینا دوکولمک ، جوشیپ داشیناچیقماق .

چوغماق (۲) : چوغدام .

چوغوتماق : اویشاپ یادا باشقه بیرسابه گورا پوختا بیغیریلماق بیغیریلیپ اوتورماق .

چوقاناق : اوی ، چوقور (یرحقدا) .

چوقماق : چونتی بیلن ایمک ، چونتی بیلن اورماق ، توتماق.

چوقور : قازیلان یادا ـ اویولان یر .

چوقول : قیزلرینگ ینگسه چوقوریندا قویولیان چوغدام ساچ .

چوقونماق : خدایا یادا بیرکرامتلی زادا یوزتوتماق .

چوکرمک : دیزلاری نینگ اوستنه اوتورتماق ، آیاقلارینی ـ اپدیریپ اوتورتماق (دویه حقدا) .

چوکه : (چوکه دوشمک) ایکی دیزینگ اوستونده اوتورماق .

چول (۱) : گینگ میدان ، قوملوق میدان ، دوزمیدان .

چول (۲) : اوران آز ، سلچنگ دوش گلیان ، غیت .

چولا : گوپچولیک دال ، داش توراگینده هیچ زات بولمادیق ،

چتده بولان .

چولاق : آیاغی کسیلن ، دوویک ، مایيپ ، چوناق .

چُولاشیق : دوّون ـ دوون بولان ، بوُلام بوُلجار ، اوجی یتی (یوپلوک حقیندا) .

چُولاماق : بیرزادی ایکنجی بیرزادینگ آراسیناسالیپ داشینی اورتمک .

چوللیک : آنگرسی گوُرینمیان چول میدانلیق ، گیدن گینگ میدانلیق .

چولوُق : چوپانینگ کمک چیسی ، چوپانینگ شاگردی .

چُولوُم : ایشینه اِقجام بولان ، اوُکده بولان ، ایشی چالت یرینه یتیریان .

چوُمری : اوتوریملی واِکرانچلیق بیلن مشغول بولیان ایلات .

چومماتما : تووویغا (تاویغا) دگیان کسل .

چوّممک : دورتولیپ ، سانجیلماق ، باتماق .

چوّمموّک : سام و سوُم بارماقلارینگ بیرلشن اوجی ، شونونگ بیلن ادیلیان حرکتنگ آدی .

چوّنکی : (سببی ، شونگا گورا) وش .م . معنی داگلیان کمک چی سوز .

چونگ : اوُران چوُقوُر بولان ، چوُنگگوُر .

چوُنگگوُر : چوّنگ .

چونگگه : قاوی گورمیان کوتک (گوزحقندا) .

چونوق : چولاق .

چووال : اون ، بوغدای وش .م . سالماق اوچین الده دوقالیپ تیکلیان قاپ .

چوورمه : یاتانینگده گییلیان توی یوزی ایچنه اوورلیپ تیکیلن یلفک .

چووره : دوزویوزی دال ، ترس (گییم ، ماتاوش .م . حقیندا) .

چووشی : قارا ـ اویی یل یقمازلیق اوچین اوستاشیر آتانا قلاین گچریلیپ ایکی یان یوزونده قازیغی دانگلیان یوب .

چویجرمک : بیرزادا گوزونگی چرلدیپ چنگردیپ سراتمک .

چویره مک : بوزولیپ باشلاماق .

چویماق : اودا توتوپ ییلاتماق ، ییلتماق ، قیزدیرماق .

چویون : پولادا قارانده دوویله گن معدنی اریدیلیپ آلنیان متال .

چیبان : دوموپ چقیان ایرینگلی یارا ، باش .

چیبیق : آغاجینگ اینچه جیک اوزین شاخالاری ، بالداقلاری .

چیبین : خورتوم جیغی بیلن قان سوروپ ایمیت لنیان ، قوشا قاناتلی موجه جیک ، پشه .

چیپار : قیزیلمتیل ساری ، ساری غیلت .

چیپلانگ : چیپلاق ، یوقه کیملی .

چیتمه : چیتلیپ دوقالان ، چیتلیپ ادیلن (توربا ، چووال وش .م زاتلار) جیته نک

چیته‌نک : سالقیم‌دن آیریلیان دورت باش اوزوم دانه سیندن عبارت اوزوم تورشی سی .

چیتنک (۱) : قاپانینگ چیرتمه‌گینگ دیلی نینگ ایلدیریلیان کرینجه‌گی .

چیتنگ (۲) : آرقا ، قارنا باسلیان قیزغین یاراغینگ ایزی .

چیتنیک : چتیک .

چیدام : (جیدام) آغیرا یا دا باشغا بیرزادا بولان دوزوم .

چیداماق : (جیداماق) آغیرا یا دا باشغا بیرزادا دوزمک جیدام اتمک .

چیداملی : (جیداملی) آغیرا یا دا باشغا زادا دوزوملی .

چیرا : یاغتیلیق بریان دورلی گورنوشداکی آبزار .

چیرتمک : کچی جک قوشلاری توتماق اوچین یوریته ادیلیان چیگنیگ بیرگورنوشی .

چیرک : کیر ، حاپا ، یوقوشان قارا .

چرکزمک : یاغاداغلاماق ، اودایالناتوتوپ حامینگ وش .م. یوزونداکی تویونی یله‌گینی یاقماق ، یالنا چابرادیپ آراسالاماق .

چیرکین : آییلغانچ ، یاقیم‌سیز ، قورقولی (سس حقدا) .

چیرلاق : تورغایا منگزش قونگرومتیل ساری ، منک ، منک یلکلی کچی جک قوش .

چیرماشیق (۱) : بیله‌گی اوت چوپ لاره چولاشیپ چیرماشیپ اوْرالیپ اوسیان اوت .

چیرماشیق (۲) : بیری بیری نینگ ایچندن گچیپ چولاشان ، بولاشان (یوْپ یوپلیک حقدا) .

چیریش : داغ و قوم یرلرینده بیتیان ، سوغانینگ یاشینا منگزش یاشلی اوْسوملیک .

چیزماق : چیزیق چکمک ، چیزیق گچرمک .

چیش : اوجی یتی آغاچ دمیر ، اوچلی آبزار (تایاقوش .م .حقدا)

چیشرمک : چیش عمله‌گتیرمک ، پوکگرمک ، گوییرتمک .

چیغ : ایزغار ، نم ، ایغال .

چیغجارماق : بیرنمه‌درلمک ، چالا درلمک .

چیغ لیق : یاغینلیق ، ایغاللیق .

چیغیرماق : اینچه‌دن یتی سس بیلن قیغیرماق .

چیغیلماق : آزسالیم لیقچا دمینگ توْتوْش حیقلاماق ، اوْزونگه زورسالماق .

چیقالغا : چیقلیان یر ، قاپی ، گِچلگَه .

چیقان : ایکی عیال دوقانینگ چاغالارنینگ بیربیرینه بولان قاریندا شلیق آرا قاتناشیقی .

چیقداجی : بللی بیرزادا ادیلیان خراجات ، چقیان پول .

چیقیش : چقیپ کپله‌نینگ سوْزی .

چیقغینسیز : علاج سیز ، چاره‌سیز ، چیقالغاسیز (یا غدای) .

چیککه : گوزونگ ایکی قیراسی .

چیگ : یترلیک قاورولمادیق ، یترلیک قاینادیلمادیق ،بیشمادیک (ات وش .م . حقندا) .

چیگار : قوری دال ، چیغلی ، اول ، قورا مادیق (قوریمادیق) چرکزوآغاچ لار (وش .م . حقدا) .

چیگیت : کابیراوسوملیگینگ میوه‌سی نینگ دانه‌سی (قارفیز ، قاوون ، گونه‌باقار ، پاغتاوش .م . اوسوملیک حقدا) .

چیگیت لمک : چگیدی چاقیپ ، مانگزینی ایمک ،مغزینی‌قابیغیندن آراسسه‌لاماق .

چیگراک : ارتیرلرینه‌یاداآغشام‌لرینادوشیان ینگلجک سووق چالاجا آیاز .

چگیلدام : دویبی سوغان گورنوشلی ، آوادان قیزیل گول لی میدان اوتی .

چیگین : ترسک بیلن گرده‌نینگ آرالیغی ، اگین .

چیل : اکین میدانلارینداپلینگ قیراسینا چکلیان اوزاپ گیدن بیک لیک ، چاک .

چیلشریم : بولاشیق لیق ، چولاشیق لیق ، قین لیق .

چیللە (۱) : قیش وقتی ، قیش فصلینگ اینگ سووق گونلری ، قیشینگ اورکوجی .

چیللە (۲) : بللی بیرمقدارداکی سارالان یوفک ، کلپ یوفک .

چیلیک : اوجی اگری تایاق بیلن سونگک اورلوپاوینالیان اویون وشول توغالاق سونگک ویاآغاچ .

چیلیم : چکلیان تنباکی ، پاپروش ، (سیگار) وش.م . زاتلار .

چیلیم‌کش : چیلیم‌چکیان آدام ،چیلیمی اورج ادیپ چکماکی اندیک ادینن آدام .

چیم‌چیق : سرچه .

چین : حقیقته دوغری گلیان ، حقیقت .

چینار (چنار) : یاسسی بیرتیق یاپراقلی ، حوز آغاجا منگزش بیک آغاچ .

چینغارتماق : چینا حقیقتا اُورمک .

چینگساماق : بللی سببه‌گورا اینجه‌چیک ناهنجار اوزین سس چیقارماق (ایت حقدا) .

چینگقیرماق : اوزولماقدان ، دالانماقدان ایزلی ایزنا اینچه قاتی سس چیقارماق (ایت حقدا) .

چینلاماق : چینه‌توتماق ، چینینگی اِتمک .

چینه‌مک : آغزه سالیپ بوُلک ـ بوُلک اِتمک ، آوراتماق .

ح

***

****

حاجت : ضرارلیق ، گراک زات ، طلب ، ایسلگ ، مأتاچ لیک .

حاجت خانا : آیاق یولوناگیتمک اوچین یوریته‌ادیلان جای .

حاجی : مکه‌زیارتاگیدیپ گلن آدامابریلیان آد .

حادثه : بیرزادینگ عادتداکی یاغدایینی گیدیشینی بوزیان واقعه .

حاراصات : توزان قاتیشقلی گوچلی یل غای ، طوفان .

حارچلاماق : خرج اِتمک ، صرف اِتمک ، یوقلاماق .

حارس (حارص اورماق) : بیرزات اوغریندا آلدیغینگا هایداپ حرکت اِتمک ، هاولیقماچ .

حرکت اِتمک ، ایکی باقایورتماق یوریمک ، قیمیلداماق .

حارسال : آراسسا ، نفیس ، یرینه‌یتریلمدیک اوغورسیزیاراماز، چالا چوله‌ادیلن گودک چلیک ، هاولیقماچ یوزلای یرینه یتریلن (ایشینگ حیلی حقدا) .

حاسا (۱) : اساسا" اینچه‌جیک یالنگات یوپلوکدن دوقالان یوقاجیق آق نخ ماتا .

حاسا (۲) : قوشونگ سوتوک یالی یله‌گی .

حاسسا : سرقاو ، مریض ، ناخوش .

حاصل : غله ، پاغتا اکین لری نینگ ، گؤک اِکن لـــری نینگ ، اؤسوملیک لردن وش .م . یتشدیریلیپ آلنیان اؤنوم .

حاصیت : آدا ما مخصوص بولان قیلیق ، اؤزونگی آلیپ باریش ـ اِندیک ، بولان صفت ، خوی .

حاضر : شووقت ، شووقتنگ اؤزونده ، طیار .

حاضرکی : شووقتقی ، شو وقتینگ اؤزونده بولوپ دوران .

حال : دورمیش ، یاغدای ، قوجیر ، تاپ ، شووقت .

حالاشماق : بیربیرینگی سویمک ، بیربیرینگی حالاماق ، قاوی گوروشمک .

حالاماق : یؤراکدن سؤیمک ، مهرینگ آلماق ، قاوی گؤرمک ، ـ گوونه یاقماق (یوقماق) .

حالتا : ماتادان تکیلیان کیچی جک کیسه تاویره قاپ .

حالوا : سؤیت ، کونجی ، شکرقاریلیپ طیارلانیلیان سؤیجی ایمیت

حال یاغدای : حال احوال ، گؤن گذران ، یاغدای ، دورموش ، یاشایش .

حامیت : آرا باقوشولیان مالینگ بوینونا گیدریلیان اسباب .

حانا : کؤزونک یرلشن یری .

حایا (حیا) : اوتانچ ، شریم .

حایاط (حیاط) : داشینه دیوار آیلانان یر .

حایال : یواش حالدا ، (حرکت بارادا).

حایب : (حیف) : نفسینگ آغیریپ ، رحمینگ گلیپ ،آرمان چکیب آیدیلیان سوز .

حایران (حیران) : گنگ ، تحسین ۲ـ بیرینه یادا بیرزادا گنگ قالیپ آیدیلیان سوز .

حایوان (حیوان) : اُویده یادا میداندا یاشایان جاندار ، مال قارا ، جاناوار .

حجره : مدرسه طالیب لاری نینگ دینی اوقوا وقولیان جایلاری .

حد : درجه ، چاک ، چن چاق ، یاغدای ، قاعده .

حرامی : حرام ایشلربیلن مشغوللنیان ، حرامخور .

حرکت : قیمیلدی .

حرمت : بیری نینگ خاطیراسی ساقلانیپ ادیلیان سیلاغلی ـ قاتناشیق ، سیلاغ .

حرمتلی : حرمت قویولیان ، سیلاغ حرمت ادیلیان ، خاطیراسی توتولیان .

حساب : حسیب ، حساب .

حسابات : بیرایشینگ ، یومشونگ یرینه یتریلشی بارلاغینگ نتیجه سی وش .م .

حسرت : غم ، غصه ، عذاب .

حسن : یوز ، جمال ، کشپ ، گورک .

حسیردی : آونیق ، اوشاق ایش ، آلادا .

حضور : قارشی ، آلین ، اُونگ .

حق (۱) : چین ، دوغری ، حقیقت .

حق (۲) : ادیلیان ایشه‌چکیلن زحمته‌تولونیان پول ، آیلیق ، گۆنلیک ، مزد .

حق حسیب : حسیب حساب ، حسابلاشماق .

حق لاشماق : آلغی برگی بیلن اوزیلشمک ، حسابلاشیق ، اتمک ، حسابلاشماق .

حقیقت : چین ، دوغری ، حقیقی ، حق .

حقیقی ، حقیقتا لایق بولان ، چین دوغری .

حکایا : قیسغا گۆرنوشلی چپریا زیلان چاقلانگراق اثر .

حکایت : بولوپ گچن یا دا بولوپ دوران واقعه‌حادثه ، یاغدای .

حکمت : ۱ـ سبب ، ظفر ۲ـ عجایب ، گۆیچ ، سر .

حکمدار : یوقاری حاکم ، حکم بریجی .

حکومت : دولت حاکم لاری نینگ مرکزی ارگانلاری نینگ جمعی ، دولته باغلی بولان ارگانلار .

حکیک : چالیلکلی اولی بولمادیق سایراق قوش .

حکیم : طبیب چلیک ادیان آدام ، طبیب ، دکتر ۲ـ فراساتلی ، پایخاسلی .

حلال : حرامینگ ضدی ، روا ، شرعه‌دوغری بولان .

حلال‌خور : اُوز زحمتی ال عذابی بیلن حلال لقمه ایبان .

حمال : یوک اکیدیجی ، یوک داشایان (داشیان) آدام .

حمام : سووادوشولیان یوریته‌جای .

حمایت : کمک ، آرقا ، یاردام .

حمله : قهارلی ادیلیان آبای ، سیاست ، اورولیان عزم ، چوزیش .

حوایش : بیرضرورلیغی ، ایسلاگی قنا عتلاندیرماق بارادا بیریندن ادیلیان توا قغا ، یوُزتوتما .

حور (۱) : سمیزدال ، آرریق .

حور (۲) : آیدیملی سازی بیله‌لشیپ یرینه‌یتریان آیدیم ـ چیلارتوپاری ، شونونگ یالی دا ارکستر ، آیدیمچی توپلومی .

حوز : داشی قاتی قابیق لی توغالاق میوه‌گتریان آغاج واُونونگ میوه‌سی .

حوسیت (حسود) : جومارت دال ، قیسغانچ ، گُوریب ، بخیل .

حوصله : آلادا ، بی اینجالیق ، قورقی ، صبر ، جیدام‌لیق .

حوض : ایچنده‌سوساقلاماق اوُچین یوریته‌قازیلیپ اورلیپ بجرلیان سوانباری .

حویر : آوادان ، گُورمه‌کی ، شکل لی ، نازنین ، قاراگوُز .

حیل : بیرینی یادا بیرزادی بیربیریندن تفاوتلاندیریان ـ زادینگ حقیقی بولمالی یاغدا اینا لایقلیقداکی درجه‌سی،

بولوش با غدایی .

حیله (۱) : دورموش بیلن با غلانشیقلی قورالیان یسیرلیک ،عمل مکرلیک ، بهانا .

حیله (۲) : حق ، پای ، قوشانت .

حینه : ساچ ، دیرناق رنگکلنیان ، قیزغیلت ساری رنگگ آلنیان اؤسوملیک .

خ

***

****

خابار (خبر) : بیر ، یادا بیرزات بارادا مالم ادیلیان معلومات آیدیلیان گؤررونگ دؤیدوریش .

خابارچی : ادیلن گؤررونگی ، خابلری تابشریغی نی حالقا خابار بریان ، آیدیان ، اشیتدیریان آدام .

خابارخاطیر : خابار .

خابارادار : بیرزات بارا دگینگ معلوماتی بار بولان .

خابارسیزلیق : بیرزات بارادا خابار بولمادیق ، بیخابارلیق.

خابارلاشماق : بیرزات بارادا معلومات آلماق ، مقصدی بیلن

بیریردن بیریندن خابارتوتماق .

خاتار (قطار) : گؤنی دؤزیلن ، سطر ، صف .

خاتار (خطر) : قورقولی ، وهملی ، حوفلی .

خاتین : عیال ، هِلی ، زنانه .

خاراز : دگیرمن .

خارازبان : دگیرمنچی .

خارای : کمک ، قولداو ، یاردام .

خارخمیر : بولاربولمااز ، آنگری باری ، بیدرک زات .

خارلاماق (خوارلاماق) : خوارتوتماق ، بی قدرساقلاماق ،قیمتنی قاچیرماق .

خازان (خزان) : یل حسابی بویونچا عقربینگ اؤنگ یانینداکی حساب حسیب ، گؤیزفصلی نینگ یافراقلاری دوکولوپ اکینلری ساویق اؤوران دوری .

خازینا (خزینه) : دولت املاگی واؤنونگ ساقلانیان جایی .

خاص، آیراتین : آیراتینده ، اؤران ، جودا ، دییـــن معنی آنگلادیان سوز .

خاطیرجمع : آرقابین ، آلاداسیز .

خال : آدمینگ یؤزونده ، بدنینده بولیان قارامنگ .

خالات (۱) (خلعت) گییم : دون ۲ـ آیری آیری یاغدای لاردا کسل خانه لاردا اشگینگ اؤستوندن گیلیان یکتای یالی گینگ

واوزین گیم .

خالات (۲) : وقت ، دوور ، زامان ، ماحال ،فرصت دیین معنیده .

خالات (۳) : قدرت ، عجایب ، گوّیچ .

خالق : خلق ادیجی ، دورادیجی ، خدای تعالی ، یارادان .

خالیص : آق ، آراسسا ، صاف ، توّیس حقیقی، چین .

خامچام : باریش گلیش ادیشیان ، اوتورتوریش ادیان ،دنگ دوش درد دش .

خامخیال : قوری خیال ، بوش آرزو .

خامسا (خمسه) : باش کتابدان دسسان پوئمادان عبارت بولان اثر .

خان : کابیرترک موغول خلق لاریندا اوروغاطایفا ، یوردا حاکمیت لیک ادیان آدام .

خانا : گوّزونگ یرلشن یری .

خان طما : کسه‌کی نینگ زادینا ایمتیلیان ، ایل قارایان ،طماکین.

خاننا س : حسود ، قیسغانچ ، خسیس ، بدنفس ، آچ گوّز .

خانیمان : باربولان اهلی بایلیق ، دولت ، بیری نینگ اهلی زادی .

خایر (خیر) : پیدا ، نپ (نفع) گیرده‌جی ۲ ـ بافید، قولداو ، یاردام .

خایرشیر : پول آتماغینگ بیرگورنیشی ، یرینگ یوّزونه ایزلی

ایزینا (خیر) (پیدا) دییپ یرچزیق و (شیر) (شر) زیان دییپ بیرچزیق چکیپ بیرزادینگ یاغدایینی نتیجه سینی گؤرمان بیلجک بولماقلیق .

خاین : حلقینه دونوکلیک ادیان ، وطنینی حلقینی ساتیان ، عهدی یالان .

خاییار : بی حیالیق ، بیلن قالماغال توروزیان ، نادارا ، دعوا ادیان ، جنجال چی شرمنده .

خدمت : چکلیان زحمت ، ادیلیان ایش ، گؤنلوک .

خدمتکار : بیری نینگ خصوصی ایشنده خذمت ادیان ایشلیان آدام .

خراب : ضایا ، بوزوق ، دووک .

خرابا : یقیلیپ ، یومورلیپ قالان جای .

خراجات : خرچ .

خرچلاماق : خرچ اِتمک ، صرف اِتمک ، ساوماق ، یوقلاماق .

خرس : آیی .

خرمائی : خرما نینگ رنگکینه منگزش ، خرما رنگکلی .

خریدار : بیرزادی آلماغا هوسی ، میلی ، ایسلگی بار بولان ، آلیجی .

خصوصاً : آیراتین ، ایلاتیا ، عموماً .

خصوصی : شخصی اُوزونگه دگیشلی بولان ، یکه وارا ، یکه بارا .

خصوصیت : شخصاً دگیشلی بولان ، آیراتین لیق .

خط : بیرزات حقدا خبربرمک ، مألم اِتمک .

خطا : بیرسبا به گورا یوّزه چقیان یالنگش لیق ، گویبریلیان ـ یالنگش ساو .

خطاب : هاودینگ اُونک طارافی نینگ اُوستنـدن قویولـوپ ـ برکیدیلیان توّبنوک شکلی دورت آغاچ .

خطاط : خطه اُوکده .

خلاص : آزاد ، اِرکین ، بوش ، خلاص بولماق ، بیـر حـوف دان ، بلادان باشینگی قوتارماق .

خلیفه : شاگرده هنراوردیان آدام ، مغلم ، اوستاد .

خواتیر : قورقی ، آلادا ، فکر ، حوصله ، وهیم ، احتیاط .

خواندار : یاقین قاریندا ش ، یاقین خوسسار ۲۰ـ یاقین یولداش .

خوپباط : گوُرگی ، جبر ، عذاب .

خورجین : خالی یالی چتیلیپ دوقالیان ، قوشا گوُزلی قاپ ، قوشه قاپ .

خوراک : ایمیت ، ناهار .

خوران ، هربیرزادی ایشدامن ایان ، ایرمـن ، ایشدالـی ایشدامن .

خوش : بولیاریاغشی دیین معنی دا .

خوشا (۱) : آرفه بوغدای یالی اِکنینگ حاصلی یغیلانده ،دوکولوپ قاچیپ قالیان باشی .

خوشا (۲) : اۆزومینگ توتوش بیرسالقیمی .

خوش روی : آوادان یۆزلی ، گۆلریۆزلی ، گۆرمه‌گی ، گلشیکلی

خوشبخت : باغتلی (بختلی) .

خوشا مایلیق : ملایملیق ، یاقیملی لیق ، ملاقتلی لیق .

خوشحاللیق : گۆنگلینگ خوش بولماق ، خوشحال بولماق .

خوشلاشماق : بیری نینگ یانیندن آیریلیپ گیدنینگده ، اوغرانینگده وش .م . حوش ساغ بول دییشمک .

خوشلوق : کیپی خوش وقتلی لیق ، راضی لیق ، منت دارلیق .

خوشنود (خشنود) : خوشوقت .

خوف : قورقیلی یاغدای ، قورقی ، وهیم ، خطر ، بلا .

خوفلی : قورقولی ، خطرلی ، وهیملی .

خونابه : قایغی ، غصه ، عذاب ، جبر .

خونخوار : جان آلیجی ، قانخور ، قان اوجاق .

خیال ، بیرفکر ، ایش بارادادوره یان میل ، ایسلگ ، آرزو .

خیالی : حقیقی بولمادیق بوش آرزو ، توسلاما .

خیانت : ادیلیان یاماتلیق ، یتریلیان ضرر ، زیان ، اربت لیک .

خرچ : خرچنگی دیشلمک ، آخمیرچکمک ، اۆکونمک ، قهار ، غضب ، بیلدیرمک .

خیرسیز : صفایی چلیق سیز ، قهارجانگ .

خیرش : اورشما قلیغه گوْیج سینا نیشما قلیغا بولان میل، ایسلگ خیال .

خروج : هیجو، جوشغون .

د

***

****

دابارا : بیرواقعه نینگ شانینا گچریلیان اُولی باریام ،توماشا، شادلیق ، شاوخین .

داپ : همه لر طارافیندن قبول ادیلن دوْزگون ، ترتیب ،دستور عادت .

داتلی : قاوی طغاملی ، لذتلی .

دادران : داغلیق یرلرده بیتان یاسسی یافراقلی ویوقین - کوکلی اوْسوملیک .

داده : قاقا ، اوغلینگ اوْزآتا سینه بریان آدی .

دار : قوشولان سوزونینگ معنی سی بیلن باغلی لیق داشخص آنگلادیان سوْز ، یاساجی قوشولما .

دار (۱) : سیرلاشیپ دوران ، قیسیپ دوران (کچی گییم حقدا) .

دار (۲) : اُولوم‌جزاسی بریلانلاری آسماق اُوچین ایکی ساتی دیکیلن آغاجنگ اُوستوندن کسه‌لیگنه آغاچ قویولوپ‌ادیلن آلت = انجام .

دارا قلیق (۱) : دابانینگ اوزانگی لیکدن بارما قلارا چنلی بولان بؤله‌گی .

دارا قلیق (۲) : یاشیل رنگلی چونتی اوزین وقویروغی (قوریغی) دارا ق یالی یازیلیپ دوران سارامنگزش قوش .

دارتی : دوقالیان زاتلاردا ارشینگ آراسینی آچماق اُوچین یوریته ادیلن آبزار .

داری : شالی اُوسوملیگه منگزش اُوسوملیک واونینگ آوینجاق ساری دانه‌لی حاصلی .

داری : اوق آتیان یارغی گُوچورمک اُوچین پیدالانیلیان ـ پارتلایجی ماده .

داری درمان : سرقاوا ، ادیلیان هرحیلی درمان .

داش (۱) : اوزاق آرالیقدا بولان ، اوزاق آرالیقدا یرلشن آلیس .

داش (۲) : بیرزادینگ داشقی طارافی ، داش توراگ ، دوزیک ، یوزی .

داش (۳) : توقغایا داتوتوش مسئله‌دن عبارت ، سودا پترا میان سویینمیان قاتی داغ جنسی .

داشاری (۱) : جاینگ داش طارافی ، حولی ، کوچه .

داشاری (۲) : بللنن مقدارینداں کوپ ، آرتیق ، آغدیق .

داشغین (۱) : سوویینگ جوشیپ، کناردان آغماغی ، جوشغون .

داشغین (۲) : داشاری .

داش دشن : سرچه لرماشغالاسیندن بولان برک چونی چونتلی قوش .

داغ : تکیزلیک لارینگ بللی بیریرلرینده یوقاری قالیپ گیدن داش جنسلی ماسسه لی بیک لیک لر .

داغ : سالنان تغمه ، بلگی ، (داغ سالماق) .

داغدان : داغدا بیتیان برک اولی آغاچ .

داغدان : داغدان آغاجیندن ، کومۇشدن وش .م . یاسالان گلین قیزلارینگ بویونینا داقینان بزه گی .

داغینیق : دورلی یرلرده داغاپ ، پتراپ یاتیان ، یایرانگ .

داللش (۱) : گلین آلینما غه باریلانده عیال لارینگ اوزآرا لرینده توتولاشماق ، گوروشمک دابی گوۇرش .۲۰ ـ اوۇزآرا باسالالشیق اوۇزآرا اادیلیان اویونلار ، چکه لشیک .

داللش اِتمک : یابیشماق ، باش قوشماق ، اِرجشمک ، توقونماق ، باسالاشماق .

داللاق : آدمینگ اورغانیزمده قانلی شاریک لری ایشلاپ چیقارماق باغلی لیقده دورلی چلشریلمی یرینه یتریان ایچکی اساسی اورغان .

دالاماق : باسیپ باسمارلاب ، آغیزاوروپ چینه مک ، یارماق

حورلاماق یا رالاماق .

دالچین : آغاچلار ماشغالاسیندن بولان کابیراوسوملیک لارینگ قوریدیلان ایسلیجه‌کوکی ، درمان اوسوملیگی .

دالدا : پناه ، حمایت ، کمک ، یاردام ، آرقا ، دایانچ .

دالی : روحی تایدان ناساغلیق تاپینان جنلی ، عقلی اویتگان .

دالی پورخان : (بولماق) بیرزادینگ عشقینا دوشوپ ، بولوپ بیلانی نینگ بولماق ، بیرزادینگ اوغروندا مجنون بولماق .

دالی تلبه : روحی تایدان ناساغ ، تنتک .

دامار : بدنینگ قانینی جریانه سالیان ، اینچه‌جیک لوله‌قانی بدنه‌آقدیریاریورا گینگ قانینی بدنه‌یتریان دامارلار .

دامجا : سیریغیپ دامیان کیچی توقالاجیق ، سووق لیق ، سوویق لیق دومه‌جیگی .

دانا : کوپ زاتدان خبرلی ، بیلملی ، عقلی ، عقلدار ، پاراساتلی .

دانه : غله‌اوسوملیک لاری واولارینگ حاصلی ، تخم .

دانمک : بیرایشی اتماگه‌سوزبریپ سونگره‌بویون تاولاماق بویون قاچیرماق ، برن سوزونگدن دانمک .

دایانچ : بیرزادی برکیدمک اوچین گراک بولان سویگیت دیرگ ، گویچ ، آرقا .

دایخان : اساسی کاری یربجریپ اکن اکمک ایشلربیلن مشغول بولیان آدام (تایخان) .

دایزا : اوزا جنگینگ عیال دوقانلارینا واونونگ ارکک دوقانلاری نینگ عیال لارینا دگیشلیکده قاریندا ش لیق آراقاتتا شیق گورکزیان سوز .

دایم : المداما ، همیشه ، باقی ، مدام .

دایی : اوزا جنگنگ ارکک دوقانلارینا هم‌داشول طارافدن بولان ارکک آدملارا دگیشلیکده قاریندا شلیق آراقاتنا شیفنی گورکزیان سوز .

دپ (دپ بولماق) : یوق بولماق ، باشینگدن ساویلماق . ـ آیریلماق .

دپک : دپماگه اِندیک ، دپمکلیک حاصیتی باربولان ، دپه‌گن (مال حقدا) .

دپگین : بیرزادی عمله‌آشیرماقلیغینگ ، بیرایشی یادا ـ تابشیرقینی یرینه‌یترمک لیگینگ چالت لیق درجه‌سی .

دپه (دفه) : طبیعی یادا عملی اولاقان قوم ،تومه‌گی اویشمه‌گی.

در : دری آستی مازلردن چیقیان سووق لیق ، چیغ .

درجه : بیرزادینگ دنگشدیرلیش ، اولولیغی ، اولچاک ،مچبر .

دردسر : آلادا ، اونجی ، حسیردی ، قایغی .

درس (۱) : بللی بیراوغوربویونجا مکتب لرده اوقادیلیان سافاق.

درس (۲) : مال تزک لاری نینگ چۆرلرنینگ دورلی قارینديلار بیلن قاریشما غیندن عمله‌گلیان دوکون . دۆلۆن

دِرک (۱) : سۆوِتلرما شغالاسیندن بولان دیک اوسیان یُلدیراویق آغاچ (تِرک) . darik

دِرک (۲) : خیر ، ایدگ ، اوغیردرنگه‌مک ، بیرایشینگ دوغورد یغنی وقانونا لایق گلیاندیغنی بارلاماق بارلاغ اِتمک . idig

دره : داغلیق یرلرده ایکی یانی بیک لیک بولوپ اوزالیپ گیدن گینگش لیک پر .

دسلاپ : ایلکی بیلن ، اۆنگ بیلن ، اوزالی بیلن .

دعوا : بیرزات بارا سینده ادیلیان جدل ، دعوه‌شر ، غوغا .

دقت : اۆنس ، فکرینگ نظرینگ اشیدیش اعضانگی بیرزادا گونینگ güvink دیریلمگی .

دِگسین : دگسین اِتمک ، اۆلانینگ حوُرمَتنا خاطیرا سینا ، بشیرلن زادی ایپ دعا اِتمک ، اوقاماق . niksin niskil yiyip

دِگشیک : بیربیرینه دگشیپ دوران ، یاناشیق . tikişik

دگمسیز : سۆومسیز ، کلپنگ ، بینگل کلّه ، پانگقی . yekil-yünkül

دِگیرمن : دانه‌اوویان اَل آبزاری ، حاراز . o-uan

دِگیرمنچی : دگیرمه‌نینگ اِیه‌سی ، دگیرمنده ایشله‌یان آدام ـ کیلوانچی . yiya kilvan

دِگیشگن : دگیشمکلیگی قاوی گوریان ، چپر سۆزلری بیلن آدملاری degişmaklik

گولْشْدیریپ بیلیان ، شوخ .

دِگیشْلی : قارا ماغینده بولان ، قاراشلی ، باغلانْشیقلی .

دِلالت : خیرْپیدا ، مک یاردام یول گؤرکزمک .

دِلیل : بیرزادی ثبوت اِتمک اوْچین گتیریلیان اساس ، بهانا سبب حجت ، برهان .

دِم : آغیزیادا بوروندن اُویکن آرقالی آلینپ گویبریلیان هوا .

دِمرو : دری نینگ یوْزونده تگه لک ـ تگه لک ، توزغاپ دوران ـ گؤرنوشده عمله گلیان دورلی کسل .

دِمریک مک : دپه لنمک یادا باسغیلانیپ باسلیقماق ، قاتالماق.

دِمقیسمه : یوْراگینگ یادا برونخلارینگ کسل لمگی نتیجه سیندا عمله گلیان بوغولماکسلی .

دِمیق : دمآلماق اوچین آغیربولان ، دمقیسدیریجی ، قفس (هوا حقدا) .

دِنگیز : آجیمتیق دوزلی اولی سوگینگْشلیگی ، دریا .

دو ـ آق : چوآق ، اُوران آق ، آپ آق .

دوام : بیرزادینگ قوتاریلماق عمله آشیریلمان قالان ،ایزی، سونگی .

دوپ دوری : آپ آراسسا ، قاتی پاکیزه اُوران تمیز ،اُوران دوری.

دوْپ دوْز : تپ تکیز ، اندیگان ، یلمانان ، تکیزدوْز .

دوپپه دوغری : گونه لیپ دوران ، اِگری داْل ،گوْس گوْنی ،دوغری.

دوتار : برک آغاچدان (توت یالی) کؤولوپ یاسالیان کلّه سی کأدی گؤرنوشلی اوزین ساپلی پرده‌لی ، ایکی کریشلی ترکمن ساز آبزاری .

دوداق : آغیزینگ غیرالارنی عمله‌گتریان کؤتی إتمک (یومماق) هم‌إرین ، لب .

دور : غیزغیلت ، ملّه (آطینگ رنگگی حقدا) .

دور : ـ ـ ـ ـ ـ دانه ، هونجی ـ گؤرنوشلی قیزغیلیت یادا ساریم‌تیق آق رنگلی قمّتبها قاتی جسم .

دورالغا : اوتلی ، اوتوبوس وش .م . قاتناوسررشته‌لر ین یولا قچیلاری موندوریان ، دوشریان یری ، ایستگاه .

دورادیجی : ناَمه‌هم‌بولسا بیرزادی دوره‌دن ،یؤزه‌چقاران آدام .

دؤرتؤک : دورتوک ـ دورتوک ، ادیلن ، دورتیلن .

دؤران : لذتلی ، کییپ‌صفالی ، شادلیق لی گچریلیان عمر ـ دورموش ، یاشایش وقت .

دورق : گؤرنوش ، سودور ، شکل ، یاغدای .

دورلانماق : سوویقلیقلار هاپادان صافلانماق ، آراسسالانماق ، دوری گؤرنوشه‌گلمک .

دورلوق : قارا اؤیونگ تاریمینگ داشیناآیلانیان کچه‌گؤرنوشلی اورتگی .

دۆرلی : بیر منگزش دال ، بیر بیرینه منگزه میان ، اویتگه شیک ، آیری آیری هرحیلی .

دۆرلی دۆمان : هرحیلی ، حیلی حیلی ، بیری بیله کینیئه منگزه میان ، بیرناچه گۆرنوشلی .

دورموش : یاشایش دوری ، زمان ، اۆمیر (عمر) .

دورنا : اوزین آیاقلی ، اوزین بویونلی واوزین چونتلی باتغالیق یرلرده یاشایان قوش .

دوردم : بیرزادینگ دوروش ، ساقلانیپ ، قالیپ بیلیجی لیک درجه سی .

دوری : بولانیق بولمادیق ، بولانچاق دال ، آراسا ، پاکیزه صاف.

دۆز : قازیلیپ آلینان یتی طغاملی ، قاتی آق جسملی نارسه .

دۆز (۱) : میدان ، چول ، تاقیر .

دوز (۲) : دوغری ، حق ، راست .

دۆزاق : قوشی یاداقاچاق مالی توتماق اۆچین حلقا گۆرنوشلی قورولیان عمل ، طلسم .

دۆزگون : ادب ، ترتیب .

دۆزمک : بیرحم بولماق ، رحمسیزلیک اِتمک ، گۆزغیماق .

دۆزمک : بیرناچه زادی یۆپه ، چیشه وش .م . ایزی گیدارلی دۆزیپ چیقماق .

دوس (دوست) : بیری بیلن اۆزآرا اینا ملی لیق ، سویگی لی لیک

، وفالی لیق دا بولان آدم یولداش .

دوس دوغری : گونه لیپ گیدن ، گونی بولوپ دوران .

دۆش : بدنینگ قا پیرغا لاری بیرلش دیریان سۆنگکلی اۆنک طرفقی بۆله گی .

دوش (۱) : تووه رک ، چن ، چا ق ، تخمین .

دۆش (۲) : سووا دوشمک اۆچین پورکغوچلی دستگاه اۆستنگه سو پورکیان آبزار .

دۆش : دوش بولما ق .

دوشا ق : دۆیا نینگ ، اِشا گینگ ، آطینگ وش .م . ایکی اۆنگ آیا ق لارینی چا تما ق ، دا نگما ق اۆچین پیدا لانیلیان یوپ با غ ، طنا ب .

دۆشا مک : دۆشک یا زیپ قویما ق ، دۆشک یا زما ق .

دۆشا وینت : دۆشیا ن گیرده جی ، قا زانچ ، خیر ، پیدا .

دۆشبی : بیرزا ده تیزلیق بیلن دۆشونیا ن ، تیزفهم ادیان ، فهملی ، ذهنلی ، دۆشگور .

دۆشک : یا تما ق اۆچین گرا کلی زا تلار (یورغا ن دۆشک چه یاسسیق ، وش .م .)

دۆشنوکلی : آنگسا تلیق بیلن دۆشونیلیا ن ، آیدینگ ، آچیق .

دۆشما ق : بیرینه دۆش گلمک ، سا تا شیما ق ، قا با ت گلمک .

دۆشوشما ق : بیری بیری بیلن سا تا شما ق ، بیری بیرینه دوش

گلمک ، گۆروشمک .

دۆشوملی : قاوی گلیان ، اونگات گلشیان .

دۆشونجه : اۆزینگده بولان معلومات ، بیرزادی بیلمک لیک بیر زادی دۆشونمک لیک ، دوشنوم ، فهم .

دۆشونجه‌لی : هر بیر زادا دۆشونیپ بیلیان ، عقل یتریپ بیلیان ، فکرادیپ بیلیان .

دوغ : هنیزقوزیلاما دیق ، بیر یاش بیلن ایکی یاشینگ آرالیغنداکی یاش گچی .

دوغان : بیرانه ، آتادان بولان چاغه‌لار .

دوغان اوغلان : قاقالاری دوغان بولان ، داده‌لری دوغان بولان .

دوغانلیق : دوغانلارینگ اۆزآرا ماشغالا آرا قاتناشیق یاغدایی .

دوغرامچه : دوغرالان بیربولگ اِت .

دوغری چیل : یالان سوزله میان ، دوغری کپله‌یان ، حقیقت چی .

دوغری لیق : اِگری داۆل لیک ، گونی لیک ۲ ـ یالان داۆل لیک .

دوغورلاماق : دوغری اِتمک ، گونولمک .

دوغوملی : اِدرمن ، باتیر ، یوراکلی ، غایراتلی .

دوقماچی : ماتا ، حالی وش .م . دوقماچلیق ایشنده ایشله یان آدام ، ایشچی .

دوقماچی لیق : دوقمه ایشنده بولان .

دۆکمک : بیرزادی بیریره قویماق ، آغدارماق .

دُول : اِرکک لیک اعضالاریندن بولونیپ چقیان تخم اسپرما ـ
۲ ـ قاوون قارپزخیار ، پُمه‌زوراوُسوملیگینگ دوویب
بریان حاصلی .

دول : اوُیونگ ، جاینگ ، ایچی نینگ چپ یاداساغ قاپدالی .

دول : عیال یادا اُری اولن ، عیال سیزیادا اُرسیزقالان باشی
بوش .

دولاق : اُدیک ، چوقای وش .م . آیاق قاب گیلنده آیاغادولاماق
اوّچین یوریته‌دوقالان یادا ماتادان ادیلیان بوُلک
ماتا .

دولاما (دولمه) : دوویلن اِت قاریلیپ کلم یادا اُوزوم‌یابادام
جانه‌دولانیپ بشیریلیان ناهار .

دولاماق : داْشینا آیلاپ دانگماق ، داْشیناساریماق اوراماق .

دولاماق : بوّره‌مک ، اُورتمک ، چُولاماق .

دولت (۱) : یوردونگ آغالیق ادیان صنف نینگ باربولان ترتیبی
غوراماقلیقی وبیله‌کی صنف لارینگ قارشیلیغنی ـ
باسماقلیغی اونگوده مقصادیپ قویان سیاسی قوراماسی
وشیله سیاسی قوراماليی یوردونگ اوزی .

دولت (۲) : مال ملک ، بخت .

دولماق : ایچنه‌سالینیپ آغزینا اِرنگگنه‌چنلی گلمک ، پوره‌پور
بولماق .

دولوق : یۆزونگ ساقغال ساپی بیلن اِنگک آرالیغینداکی‌قاپدال طارافی .

دومالان : داغ اِتِکْ لرینده یابانی بیتیان ، یردن گوبریلیپ قالیان ، بۆورک طغملی اۇسوملیک .

دومان : دوری دال هوا ، اۆمیر ، توت .

دوملی دۆش : چارتوارک ، داش توارک .

دومو : ساویقلاماق ، اعضانینگ سووغا اوردورماق سببلی یۆزه چیقیان ناخوشلیق یونگ .

دون : ترکمنینگ اوزین وگینگ داشقی گیمی .

دونگاق لیق : یرینگ توپراغینگ دونگان حالداکی یاغدایی .

دۆندارمک : بیر طارافیندن ایکنجی بیر طارافینا اۇویرمک آغدارماق .

دۆنگدرمک : دویبنی یوقاریق ادیپ آغدارماق ،دویبنی یوقاریق ادیپ اۇویرمک ، آغزینی آشاق ادیپ قویماق .

دۆرمک : ایلاک بیلاک پشه مک ، قورجاپ قاریشدیرماق قورجاماق .

دووار : آونوق مال لارینگ عمومی آدی (قویون گچی) .

دۆوک : بوغدایی ، جوون ، آرپاوش .م . دانه لی اۇسوملیک اۇرلوپ آلنیاندان سونگ دسته لانیپ اۆبشرلیپ - دوویلمک ایشی وهمده شونونگ دوویلیان یری .

دۆویر : بیر زادینگ بولوپ گچیان دوام ادیان وقت آرالیغی ،

زمان .

دۆوێش : اوروش ، سوویش چاقنی شیق .

دۆوویک : دوویلیپ ساندان چیقان ، دۆویلن سینیق (شکسته) .

دۆوێم : دۆویپ آلنیان بۆلک (اساسا" چوراک حقدا) .

دۆیپ : بیر زادینگ آشاق طارافی ، آشاغی ، آستی .

دۆیت : دوغری یانمایان چرادان وش .م . عملهگلیان توسسه ، دۆد .

دۆیتمک : کوپگیدرمک ، اوزاغاگیتمک ، جیداماق (گییمگجیم حقدا) .

دۆیدۆرماق : اونگوندن خبربرمک ، مالماتمک ، خبرداراتمک .

دۆیپ : بیر زادینگ آشاق طارافی ، آشاغی ، آستی .

دۆیرمک : دولاپ ، اۆراپ توربا گۆرنوشلی توقالاماق .

دۆیش : اوقلاپ یاتان آدامینگ کلّه سینده پیدا بولیان خیالی زاتلار .

دۆیغی : آدامینگ حقیقتی دوغریدن دویماق لیق آرقالی شکل لندیریشی داشارقی دونیانینگ حادثه لارینی ـ اۆزلشدیریش وسایغاریش اوقیبی .

دۆیغون : مازالی ، قاوی آلان ، یترلیکلی بویالان (رنگ حقدا)

دویماق : دوییانچانگ ایمک ، گرهگنگچه ایمک ، مازالی نهارلانماق.

دۆین : شو گۆنونگ اۆنگ یانینداکی گۆن ، گچن گۆن .

دۆینه مک : زیارت اِتمک ، اولیاء سیغینیپ آیلانماق ، قالماق .

دیار : یاشالیان یر ، ولایت ، اۆلکه ، یورت .

دیدار : یۆز ، گۆروش گۆرمک .

دیده : گۆز ، گۆراج ، قاراق .

دیرانمک : سۆیگیت اۆچین اِلینگ یادا باشغا بیر بیرینگی ـ بیر زادا اورماق یا پلانماق .

دیرجاشماق : جان چکمک ، جان اِتمک ، اخلاص بیلن یاپیشماق بار گۆیجینگ قویماق ، چالیشماق .

دیرمیق : آغدارلان یرینگ کسک لرینی (ترسک لرینی) آو رادیپ، دوزله مک یادا سپلین توخمینگ آوراتماق اۆچین اولانیلیان اوزین ساپلی دیش ـ دیش تایخانلرینگ آبزاری،شابی.

دیزاماق : زوربریپ دوفولجاق بولماق ، اوقدا ریلجاق بولماق.

دیزچاناق : دیزینگ اۆستوانداکی ایلاک بیلاک سۆیشیپ دوران تگه لجیک سونگک .

دیش : ایمیتی دیشلاب آلماق چیناب ایمک اۆچین آغیزدایرلشیان سونگک .

دیش ـ دیش : دیشلاپ کِرتیک ـ کِرتیک ادیلن دیش گۆرنوشینده بولان .

دیشلم : آغیزاسیغاریالی ، بیرآغیزسالیم، بیربۆله جیک ، آزاجیق .

دیقی : آغزی دا راچیق قابلارینگ قاپاغی ،(تیقی).

دیل : آغیزبوشلوغینده یرلشن طغام بیلیش اعضا .

دیل : فکر لنما نینگ ایشلایش نتیجه لرینی بللیان وآدملارینگ آراقاتناشیق سررشته سی بولان سس لرین وسوزلوک گرامماتیک سرشته لرنینگ (دستوری) .

دیلکاو : بیر زادینگ اینسیزجه اوزین بؤله گی ، قیرقیندیسی.

دیلگ : بیریندن بیرزات سوراپ یؤزتوتماق ، خوایش .

دیللی : کؤپ کپلایان ، کپلمسک ، دیله وار ۲ ـ دیللی دوزلی قایتارغی ، جواب بریان .

دیلماج : ادیلیان گؤررونگی ، کپله شیگی بیردیلدن بیر دیله گچریان آدام ، ترجمه چی .

دیله وار : چپرکپلیان ، کپه چپر ، سخنور.

دیمک : بیرینه بیر زات آیتماق ، خبربرمک ، دؤیدورماق .

دینچ : راحت لیق یاغدایی ، صرف ادیلن اؤچین ، قواتی اونگکی قدینا اِلتمک اؤچین ، ایشلنمان دم آلنیان بوش وقت ، راحت ، آسوده .

دیندارماق : خلاص اِتمک ، آزادِاتمک ، باشیندن ساوماق قوتارماق.

دیندارماق : اینجالتماق ، آغلاماسینی اِنگراماسینی بس ـ اِتدیرمک ، کوشیتمک .

دینغی : کپلاشیکده ، ایشده وش .م . قیسغاجیق آراکسمه ،

وقتلاینچا ساقلانماق .

دینگ (۱) : گوزگچلیک اِتمک ، سر اِتمک اوچین پالچیق دان داشدان وش .م . یاسالان مناره .

دینگ (۲) : دینگ آرقان ، سرالمک آرقالیغنا یقیلماق .

دینگرگمک : بیر زات حقدا بورونگی دینگلهمک ، فکر اِتمک .

دینگلهمک : قولان سالماق ، اشیتمک ، قولاق آسماق .

دینگه : یکه ، بیر ، یکه یالنگیز .

دییوس : قلیق حاصیتی تایدان ، پیس ، اِربت گورولیان جنس .

ذ

***

****

ذره : توزانینگ کیرشه نینگ چانگنگ اینگ مایداجا بوله جیک لاری ، توزانینگ اوچغانا جیغی .

ذریات : اوغول قیز ، نسل ، چاغا .

ذوالفقار : حضرت علی نینگ قلیجی نینگ آدی .

ذوق ، صفا : کیف ، لذت ، عشرت ، دادماق .

ذوقی صفا : ذوق صفا ، عیش وعشرت .

ذهین : عقل یترمک لیک تایدان آدمدا باربولان طبیغی اوقیب فهم .

ر

***

****

راحت : اوم‌سوملیک ، دینچلیق ، آسوده‌لیق .

رادیکال : آیغتلی ، اوزیل کسیل حرکت لرینگ قارایشلارینگ طارافداری اساسی دویبلی دوزالتمه‌لرینگ طارافداری.

راست : دوغری ، چین ، حقیقت .

راضی : بیر زادا اؤزونینگ راضی لیغنی بیلدیریان ، کامل بولیان بیر فکره‌قوشولیان خشنود ، خرسند .

راضی چلیق : راضی لیق .

راوی : روایت آیدیجی ، حکایاچی ، اِرته‌کیچی .

رای (١) : اؤز آقیملی حرکت .

رای (٢) : اؤزونگدان گیتمک کسلی ، بیهوش بولماق کسلی .

رای : قوشما سوزلرینگ ایشمچی معنی سینده اولانیلیان برینجی بؤله‌گی .

رای داش : بیری یادا بیر زات بیلن الالشیان ،اونگارایداشلیق ادیان ، اؤنونگ فکرینه‌قوشولیان دؤیغی داش .

رایش : یاپ وش .م . قازیلانده ایکی طارافیناچیقارلان قوم ، اؤیشورلن قوم سنگری .

رحم : اُوزگانینگ غم غصه سینه ، بدبخت چیلیغنا قلبینگدا دورا یان قینا نچلی دۆیغی داشلیق ، شفقت .

رحمدار : رحملی .

رحنت : عشرت ، لذت ، مازا .

رسم : عادتی یا غدایی ، دۆزگون ترتیپ عادتی ، داب دستور .

رسوا : مسخره آبرای سیز .

رشته : سافان ، یۆپلوک ، اریش ۲ ـ آراقتناشیق ، باغلانشیق .

رنک : بویالان چالنان زادینا باشغا چاگۆرنوش بریان وبویاماق اۆچین اولانیلیان زات بویاغ .

رنک به رنک : دورلی رنکداکی ، هر حیلی رنکلی .

رنده : آغاجی تکیزیونیان یلماماق اۆچین آبزار ، یونغی .

روا : (روا گۆرمزلیک) لایق گۆرمزلیک ، مناسیپ گۆرمزلیک .

رواج : شۆلی ، اۆستونلیک لی ، اونگایلی .

روانا : (روانا بولماق) ، بیریانا اوغراماق ، یولادوشمک ، یۆنالماق .

روایات : دیل اۆستی بیلن نسلدن نسله یا یرایان حکایا ارته کی .

روح : روحلانماق ، کیپی گوتاریلمک ، روحی گوتاریلمک ، جانلانماق ، روح جان .

روش : یاغدای ، گۆرنوش ، حال .

روشن : یاغتی ، نورانا ، لاله زار ، پارلاق ، آیدینک .

روغسات (رخصت) : بیر زات بارادا آلنان یادا بریلن اختیار ، حکم ، حق .

ریغما : شعر سطرلرنینگ سونگوندا کی سازلاشیق ، قافیه .

ریگان : بیدرک ، بیهوده ، یرلیک سیز ، هیچ ، پوچ .

ز

***

****

زات : هر دورلی خرید لار ، اؤنوم لروش .م .

زار : اهلی نالا ، زیرانچ ، نالیش ، داد و فریاد .

زار : کابیرآتلارینگ سونگونا قوشولیپ کؤپلوگی آنگلادیان ـ قوشولما .

زارلاماق : اهلی زارچکمک ، نالیش ادیپ آغلاماق .

زارین : رحم ایتدیریجی نالیشلی یوراگینگ غیپ باریان ـ ۲ ـ ناهنجار ، اشیدیلیان قایغیلی .

زاغ : قاراقارغا .

زالوات : تاسین (تحسین) قالماغی آنلادیان سوز ، زانگگار .

زامچه : داشی دیلیم ، دیلیم توغالاق قاوون ، گرمه یالی .

زانت : پال ، (فغل) خیال ، نیت .

زاندی یامان : زاندی بوزوق ، پالی یامان ، بدنیت .

زبون : قاتی رحم‌سیز ، چاقدان آشابرک ، پوغتا ، بیچاره .

زحمت : آدا مزادینگ بللی بیر مقصدی اوچین صرف ادیان عقل همده فیزیکی گوچ .

زر : آلتین ، طیلا ، قیزیل .

زرّ (زرّدالی) : باریپ یاتان ، دألی ، توّیس دالی .

زرافشان : زرآلتین سَچْلیپ دوران .

زرباف : زربیلن بزه‌لن ، زریالی ، زرمالی .

زرضایا : خراب بولان ، جوداضایالانان ، توّتوّش خرابه‌دونن .

زرگار : (زرگر) کوّموّش اوستاسی ، کوّموّشدن ، آلتین دان شای سپ یاسایان اوستا .

زکوة : اسلام دینی دستوربویونچاهر ییلده‌قازانیان‌قازانجینگدن قرق دن بیرینی اوز غریبینگه بریلیان پول .

زنخدان : آلقیم ، اِنگک .

زنگ : پوس .

زنگگی : ایلچر قارا رنگک آدام .

زوال : فاسگل چلیک ، قارشی لیق ، بوکدانچ ، زیان ، داش بولماق .

زور : گوّیچ ، قووات ، قوجوز ، آرادان گیتمک .

زوراماق : گوٚیچلانمک ، ضربلانماق ، بادلانماق .

زورروق : گودک ، یوغین (سس حقدا) .

زول : زولاق ، کابیرگوٚلالک لی زوللار ، گیدیب یاتان اوزینلیق حقدا .

زول : ایزینی اوزمان ، هر گزٚک بیرسیخللی ، قارشی ـ قارشی، هالی شوندی .

زوٚلف : قیزلارینگ ، عیال لارینگ ایکی چکّه سینـــدن تاولاپ ـ گویبریان ساچی .

زهر : اولدوریان آوی لی ماده ، آوی .

زهره : بیر صیّلدیزینگ آدی .

زیارت : گورمه ، گوٚروش ، دیدار ، بیرزیارتگاه دن یا بیر اولی آدمدان باریپ گوٚرمک دیدار لاشماق .

زیان : بیریندن یادا بیر زاتدان یتیان نقصان ،ضرر ،شکست .

زیبا : آوادان ، گوٚرمه‌کی ، گلشیکلی ، گوٚزل ، (آراسته) .

زیتون : همیشه‌گوک سالیپ دوران اوٚسوملیک واوٚنونگ‌یاغ‌آلنیان قارالی پسند میوه سی .

زیرانچ : بیر زاتدان دلگیر بولوپ سوز بیلن بیلدیرمک .

زیرانمک : بیر زات بارادا راضی لاشمایان لیغنکی ناکیله‌لک بیلن بیلدیرمک .

زیرزبیل : زبیل آغتاردونگتر .

زیرک : یتی ، فهملی ، عقل لی .

زیغیر : دانه‌سیندن یاغ،بالداغیندان بولسا سؤیوم اؤنوملری - آلنیان اؤسوملیک .

زینتلی : آوادان ، گؤرنوشلی ، بزگلی .

زینهار : اصلا، هرگیز، هیچ وقت ، پناه ، امان .

زیبلی : یالی ، دک ، تتلی ، کمین .

س

***

****

ساباب (سبب) : بیرزادا - اساس ، بیرحادثا ، یاغدای اکیدن زات ، دلیل سوی .

ساپار (سفر) : سیاحت ، گزه‌لنچ .

ساپار (سفر) : یولا ، گزک ، مرتبه ، بار .

ساپاق (۱) : تیکین تیکمک اوچین یوکدورلن ایشیلن اینچه جیک یؤپلوک .

ساپاق (۲) : اوقوجانلار بیندا اوقادیلیان یوریته اوقو درس .

ساپاق دش : مکتبده بیله بیر ساپاق کچیانلار ، درسی بیربولان .

ساپان : یوْپدان اوْرولیپ وایشلیپ ، اورتاسینا داش قویولوپ، آتیلیان اسباب .

ساپلاماق (۱) : ساپ اِتمک ، ساپ اوتورتماق (پیل وپالته وش.م حقدا) .

ساپلاماق (۲) : (صافلاماق) ، قایری قوشانت لاردان آراسّلاماق، تمیزلِمک .

ساپلیق : آراسسه لیق ، پاکیزه لیک .

ساپماق : ساپاغی اوْتورمک ، ایگنانینگ گوْزینه ساپماق .

ساپالی (صفالی) : گوْون گوْتریان ، عشرتلی ، کیپ لی .

ساتاشماق : سزاواربولماق ، دوچاربولماق ، اوچراماق ، دوش بولماق ۲ـ بیری بیلن دویشماق ، تاپیشماق .

ساتان : آیاغینگ چاتیلباچنلی اوزینلیغی ، ایکی آیاغینگ آراسی .

ساتدیرماق : بیر زادی پولا اوْورتمک .

ساتاللاق : او زین ساتانلی ، ساتانلارنینگ آراسی گینگ .

ساتلیق : ساتیلماغا قویلان ، ساتماق اوْچین هودورلنیان بللنن .

ساتیحی : دوکاندا ساتا گوچمه تارده آلیجی لارا زات ساتیان دوکانچی .

ساتیریکی : ساتیراخاص بولان ، ساتیرادگیشلی اِرباَسلاَماَق .

ساتیلماق : بللی بیر مچبرداکی پولا بریلمک .

ساچاق : چوراک دولانماق ، نهار ایپلَنده یازماق وش .م . اوچین اولانیلیان یوریته دوقالان یا دا بؤلک‌ماتاپارچه (سفره)

ساچماق : یایراتماق ، سچیلمک ، پیتراتماق .

ساخی : ایلی آچیق ، قیسغانچ دال ، جومارت .

ساخیفا (صحیفه) : کتابینگ ، دفترینگ وش .م . کاغذلرینگ بیر یؤزی بیر طارافی .

ساخنه (صحنه) : تأتر اوینی آلیپ باریلیان یوریته میدانچا وعموما" تأتر ، تأتر ایشی .

سادرانچ : کوشت ، ۲ـ سومالاپ ، سوممالیپ دوران یادادیکیلن اوزین زات .

ساده : یؤنه‌کی ، چیلشیریمسز .

سار (۱) : سرچه‌لر ماشغالاسیندن بولان ، قارآلایک لی اوچوپ گچیان سایراق قوش .

سار (۲) : برک لیک ، دورق ، قایملیق .

ساراماق (ساریماق) : بیر زادینگ داشینا ساغی ،یؤب اوراماق ، سارغی بیلن دانکماق .

سارسغین : ضربانینگ/کؤیچلی اورغانینگ/نتیجه سینده دورایان تیترامه ، ارغیلدی .

سارغان : آووز سؤید وندن بشیرلیپ طیارلانیلیان اونوم .

سارغی : ساراغ ، اینچه یوب .

سارغیت : بیرینه بیر یردن بیر زات گتریپ برمگی یا دا بیرینه بیر زات آیتماغی / دییلیپ ، سورالیپ ، ادیلیان تابشریق خوایش :

سارقماق : سیریغیپ آقماق ، سیریقماق .

ساری یاغ : اریدیلن مسگه یاغ ، ساری : اوغیر ، طارا ف .

ساز (۱) : بیر یادا بیرناچه سس لرینگ آهنگ لرینگ سازلاشیقلی اوتغاشدیریلماغی بیلن ایچکی دونیغی لاربیان ادیلیان صونغت .

ساز (۲) : دوویک ینجیک دال ، دوزو .

ساز (۳) : قامیشدن ادیلن آبزال .

سازاق : قوملوق یرلرده بیتیان ، یانغیچ حکمینده اولانیلیان پوریا پراقلی آغاج .

سازصحبت : سازلی ، آیدیملی ، اوتورلشیق ، سازچالماق لیق آیدیم آیتماقلیق ویا یوقوملی (یاقیملی) کورونکلر میلس .

سازلاشماق : سس لر قوشولیپ بیر آهنگده یانکلانماق ، چیقماق .

ساغ آمان : هیچ زیان سیز ، آمان اِسن ، ساغ غورغون ، ساغ سلامت .

ساغات : دونیبوندن کسل سیز ، ساغلیغی اونکات ، ساغدین .

ساغالماق : ساغلیغی قاولانماق ، کسل دن قوتولماق ، کسلدن

آچیلماق .

ساغداق (۱) : یاپینگ اوقی سالنیان قاپ .

ساغداق (۲) : حالچا نینگ اورتاسینا سالنیان آونوق ناغیش .

ساغری : کابیرمالینگ (آطینگ ، ایشه‌گینگ وش .م . بیلیندن قوروغینا چنلی بولان آرالیق) بیلدن ایزقی طارافی .

ساغ سول : ساغ وچپ قاپدال .

ساغماق : مالینگ یلنیندن سوّیت اونومینی آلماق .

ساغیم : بیر یولا ساغیلیپ آلنان سوّیدونگ مقداری .

ساغیمچی : مال ساغماق بیلن مشغول بولیان آدام .

ساغینماق : یایدانجیراپ بیرزادار بیرینه قاراشماق ، خیال ـ اتمک ، یایدانماق .

ساق : هوشگارلیک بیلن گوزگچلیک ادیان ، ایشنه پوغتا .

ساقا : یابینگ ، دریانینگ سوونینگ بولونیان یری ، تاراز .

ساقار : (ساقغار) مانگلایی آق ، دفه‌لی (حیوانلارحقدا) .

ساقاق : اویانینگ کلّه‌کی نینگ وش .م . آلقیم قایش ، آلقیسما

۲ ـ کله‌گیلیان تلپک پاپاق یالی زادینگ گچمزلیک اوّچین یوریته‌ادیلیان باغیچیق ، آلقیم‌باغ ، تسما .

ساقاو : ساقینیپ کپلیان ، ککچ .

ساقچی : بیرزادی ساقلایان ، گوزکچلیک ادیان ، قوراقچی قاراوول .

ساق ۲ ساقغا : اوسلاما زحالتدا ، بردن دستنه (ساقغا آیاق چکمک ، ساقغا دورماق .

ساقغال : چکگه ، دولوغا ، اِنگه‌گه بیتیان غیل لار،توی اُورتوگی.

ساقلاماق : توتوپ دورماق ، اِلینگده توتماق .

ساقلاو : بیرزادی بیرینه‌قوراپ ساقلاماق اوّچین قویلان توپار ، قوراغ (آدم‌وش .م . حقدا) .

ساقیرتغا : مال لارینگ بده‌نینه یاپیشیپ ، اولارینگ قانینی سوروپ یاشایان موجه‌جیک .

ساقیرداماق : آراسینی کسمان کپلاپ دورماق ، بیر سیخیلّی ـ دینمان کپلّه مک .

ساقینماق ۱: ساقاولاپ کپله مک ، ساقینجیراپ کپله مک .

ساقینماق ۲: بیرآزساقلانماق ، بیرنمه‌دورماق .

سال (۱) : قاپی نینگ یای گورنوشیندا کی ایکی یانا آچیلیان بوّله‌گینی آچماق اوّچین اوّستوندن باسیلیان ، یای بریپ دوران دمیری . ۲ـ آتش گیرینگ ایکی اوزین توتغوجی ، سالی قاوشاق ـ اعتبارسیز ، اینامسیز ، قورقاق .

سال (۲) : سودا یوّزمک یادا سودان گچمک وش .م . اوّچین بیری بیرینه باغلانان بیرناچه آغاچ .

سالا (صلاح) : سالاسالماق ، بیریندن مصلحت سوراماق ، بیری

بیلن بیرزات حقدا گنگشمک .

سالام (سلام) : بیرینه دوشانگدا دوستلوق مهربانلیق دۆیغوسی حکمینده آیدیلیان آنگلاتما . ۲/ـ خط اوستی بیلن وش .م ایبریلیان ساغلیق آمانلیق .

سالپی : سالانیپ دوران .

سالدام : ال بیلن گوتارلنده دویولیان آغرام ، آغیرلیق .

سالغی : بیر یری سورالاندا بریلیان یادا آلنیان معلومات بیرینی یادا بیرزادی گۆرکزمک اۆچین ادیلیان اشارت ، اوغور ، گۆرکزیش .

سالغیت : دولت طا رافیندن ایلاته سالنیان تولگ ، پول ، مالیات .

سالقیم : اۆزوم وش .م . حاصلی نینگ بیر ساپاقدا یرلشن توپاغی ، خوشه سی .

سالقین : ایسّی ده دال ، ساویق ده دال ، ملایم ، سرگین (هوا حقدا) .

سالاخ لیق : سالاخینگ یاغدایی ، عیال سیزلیق ، ماشغالا سیزلیق .

سالام ـ ساجام : سال ـ سال بولان ، یرتیلیپ سالانشیپ دوران .

سالاماق : یوقاردان آشاق گویبرمک ، یواشلیق بیلن آشا قلیغنه یۆپ وش .م . آرقالی ایندرمک .

سالانچاق : ایچینه چاغاسالینپ اوریلیان آبزال .

سالیق : یوّزی سالیق .

سالیقات : ادب ، صفایی چلیق ، آدمکارچلیک .

سالیم : وقت ، وقت ، فرصت .

ساماچاو : بویوندریق آغاجی نینگ ایکی قاپدالیناحامیت ـ حکمینده سوقولیان کلته آغاچ .

سامان : دولن بوغدایینگ ، آرفانینگ آورانان قابیق وبالداق بوّله جیک لری .

سامراماق : هوشینگی یتیریپ آلاسارمیق سوزلرآیتماق .

سامسیق : عقلی کم ، عقلی گلیپ گیتمه لی ، عقل سیز ،کلّه سانگ نادان .

سامیرداماق : سامراماق .

سان : هر بیر حادثه نینگ وش .م . سانالماقده مقدارینی ترتیبینی گوّرکزیان حساب .

ساناچ : دریدن ایله نیپ ادیلیان حالتا ، قاپ .

ساناغ : سانا ما ، حساب ، حسابلاشیق .

سانا ماق : بیرزادینگ سانینی ، مقدارینی ، جمینی حسابلاماق.

سانجاق : عیال گیمی نینگ قولتوغی نینگ آشاغینا اورولیان بوّله جیک اوچ بوروچ ماتا .

سانجی : کوّپلانج بده نینگ ایچ طارافیندا بیرزات دورتیلیان یالی بولوپ دویولیان یتی آغیری .

سانچ سانچدیرماق : کسلی بجرمک یادا اونونگ اونگونی آلماق مقصدی بیلن درمانلی ایگنه اوردورماق .

" سانچغی : سانجیلیان نارسه .

سان سانداش : سانی برابر ، بیربولان ، دنگ بولان .

سانديراماق : قهاردان ، کسلدن ایسغین سیزلیق دان وش .م .

سونگگونگه تیتراماه اینمک اندیره مک .

سانديراووق : تیتراپ دوران ، سانديراپ دوران .

سانگسار : عقلنه شکست یتن ، کلّه سانگ ، تنتک .

ساو ساوچی : گلین اِدینمک اوّچین قیز ینگ انه آتا سینا سوز آیدیان سوزآیتماغا ایبرلن آدام ، سوزآیدیجی آدام .

ج ساوسانی : الده دوقولیان یاریم یوفک ، آوش غینلی ماتا .

ساو ساوماق : خرچلاب قوتارماق ، صرف اِتمک ، خرچلاماق .

ساو ساویرماق : یلینگ یغنا سینه بریپ حاپادان آراسسه لاماق غله وش .م . حقدا .

ساویق ساویق سالا : پروای سیز ، فرخ سیز .

ساویق ساویق لاما : دم آلیش یوللارینا سوویق دگیپ چیشمه گیندن عمله گلیان کسل .

ساو ساویلماق : خرچلانیپ قوتاریلماق ، صرف اِدیلمک .

ج سای (۱) : چونگ بولمادیق یالپاق (سوحقدا) .

سای (۲) : ساغات ، ساغدین ، دابا و ، سایلاما .

سایخالی : آدمکارچلیکلی ، ادبلی ، یرلیکلی،صالیقاتلی

سایراماق : حوش آوازلی سس اتمک .

سایردینگ : گوُزه‌گوُرنوکلی ، سایلاما ، ایری ، دایاو .

سایغارماق : آیل سایل اتمک ، تاناماق ، گورمک ، بیلمک ، آنگ شرماق .

سایغیچ : یوُنگ سایماق اوُچین ادیلن چیبیق .

سایل : ماتاج (محتاج) گدای ، قافی گزَن .

سایلاماق : سایلاودا سس بریپ وکیل لیگنی تصدیق لاماق .

سایلاو : سایلاب آلیش ، سچیپ آلیش . ۲ ـ سس برمک بیلن وظیفه‌لی آدملاری وکیل لری سایلاما قلیق ، سچگی .

سایماق (۱) : حساب اتمک ، حسابلاماق .

سایماق (۲) : سایغیچ بیله‌اوروپ دیتمک ، (یوُنگ‌پامیق وش .م بارادا) .

ساین : وقت بیلدیریان ، سوزلر ، قوشولیپ دوا ملیق لیقی آنگلادیان سوزسونگی .

سبگیت : بیریلیان یر ، بیرلشیان نوقاط ، بیریکیان چزیق . ۲ ـ آرالیق ، آرا چاک .

سپرجک : قاپرغانینگ ایکی طا رافدان دوُشه‌بیرلشن یرینده ـ آشاق چقیپ دوران کوکردووک .

سپه‌لمک : بیرزادی سپیپ جیقماق ، سپیشدیرمک .

سَپشمک : بیربیرینه بیرلشمک ، بیریگیپ برکشمک ، سپلشمک .

سَتین : یوْزی ییلمانا ق ، سیق دوقالان نخی پارچا ، ماتا .

سَچدیرمک ، سچگی اوقلاتما ق ، سچگی پایلاتما ق . ۲ـ سایلاو ـ اِتدیرمک ، سایلاتما ق .

سَچک : بیر زادینگ قیراسینا یوْپکدن ، یوْپلوکدن ایشیلیپ ادیلیان بزک پورچیک .

سَچگی : چاغا بولانده گلین آلنا ندا وش .م . اوْستنه سچلیان سوْیجی پیشمه ، پول وش .م .

سَچمک : پترادیپ سپمک ، یایراتما ق ، سپه لمک .

سچمه : آوتفنگ لارینی آتما ق اوْچین ، قورشوندان ادیلن ، توغالاجیق آونوق شاریک لر .

سحر : دانگدان ، ایرْارتیر .

سخاوت : خیر ، جوْمارتلیق ، ساخی لیق .

سراِتمک : بیرینه یادا بیرزادا باقما ق ، قاراماق ، گوْزله مک ، آنگ اِتمک ، اسوان اِتمک .

سرانجام : گراکلی انجام ، سونگ ، آخرسونگ ، تمام اِتمک .

سرپای : سیلاغ ، حرمت اوْچین بریلیان حالات ، گییم .

سرپای لاما ق : سرپای حالات برمک ، سرپای بیلن سیلاغلاما ق .

سرپمک : ایزینا اوْورمک ، ایزینا قایتارما ق ، سپیپ گوییرمک .

سرپمه : اِگین اِشیگینگ یاقاسی نینگ ، ینگی نینگ داشینا

ایلیپ تیکیلن نسخه‌سی .

سرچمن : گوّل لرآچلیپ ، سوآقیپ یاتان اوتلوق یر ، گینگ چمن لیک .

سرچمن لیک : گینگ وکوپ چمن لیک .

سرحد ،مرز : آراچاک . SARIT

سرحوش : ایچکی وش .م. ایچیپ ، چکیپ کیپی کوک بولان .

" سرحوش لیق : ایچکی دن وش .م. کیپی کوک لیک .

سرحوض : توراگی باغ باغچه‌لی اولی حوض .

سردار : باش توتانلیق ادیان آدام ، سرکرده ، یولباشچی .

2 سردسته : ساویق یاراغ حکمینده اولانیلیان یوغین تایاق .

۲ـ بردسته نینگ باشی .

2 سررشته : بیرایشی عمله‌آشیرماق اوچین گراکلی آبزار ، انجام .

سررلمک : چینگ آرقان بقیلماق ، آغدارلیپ گیتمک ،یقیلماق.

2 سرکج : کاسه سالنیان قاش قاپ .

2 سرکرده : یولباشچی ، باش توتان .

2 سرکه : بیتینگ تخمی ،اوزومینک شوری سیندن ادیلن سرکه .

سرگردان : بللی مسکن سیز ،ایش سیز آیلانیپ بوران ،چاشغین .

سرگی : سین اتمک اوچین بیریرده حمله نیپ قوشلان زاتلا ریئک توپلوغی واولاربنک یقنالیپ قوشلان یری .

سرکین : سالقین .

سرمشمک : بیرزادی/آغتارشیپ/گوزله شیپ/یورمک . (۲۱)

سرمک : قوریتماق اوچین بیرزادی یازیپ قویماق ، آسیپ قویماق ، یایراتماق .

سرمه/لمک : بیرزادی ال بیلن/آغتاریپ/گوزله مک/،توتوپ/گوروپ/بارلاماق .

سرمه/مک : بیرزادی ال بیلن آغتارماق ، ال بیلن گوزله مک .

سرور : باش توتان . ۲ـ دویا یوک اورلوپ بولینا ندان سونگ ایکی یوکونگ آراسیندا کی بوش یرده قویولیان یوک .

سروی : همیشه گوک اوسیپ دوران آغاچ .

سره (۱) : گول بیکه گول بی بی بیلن سویوم بارماغینگ یادا ـ باشام بارماق بیلن سویوم بارماغینگ گرلن آرالیغی و شونگا برابر بولان اوزینلیق اولچه گی .

سره (۲) : قووی سای ، باش .

سره دیلمک : بیرینه یادا بیرزادا باقیلماق ، آنگ ایدیلمک .

۲ـ بیرینه ، بیرزادا قاراشیق ایدیلمک ، قارالماق ، آنگ ایدیلمک .

سره صاف : احتیاچلی لیق بیلن ، اوصول بیلن ، یواشلیق بیلن آگاه .

سس : هوا بوله جیکلری نینگ یادا باشغا زاتلارین اشیدیلیان ـ چالت ارغیلدیلی حرکتی ، صدا .

سِس سیز : اوینسیز ، هیچ برسِس چیقارمایان ، قیقیلیق سیز ، آوازسیز ، قالماغال سیز .

سِسلندیرمک : سِس اتدیرمک ، سِس چیقارتماق ، قیغیرتماق .

۲ـ جواب بردیرمک .

سِسلنمک : سِس اتمک ، سِس چیقارماق ، آوازلانماق .

سِطیرلمک : سطر دوْزمک ، خطاردوْزمک .

سِکگیز (۸) : سانینگ آدی واونونگ مقداری .

سِکمک : بیریره آیاق باسماق ، بارماق ، گوْرونمک ، گلمک .

سِکیل : کابیرآطینگ گچی نینگ آولاغینگ آیاقلاری نینگ دیزیندن اشاقداکی آق یری .

سِلجرمک : بیرزادی سایغاریپ بیلمک ، بیرزادینگ آصلینا دوْشونمک ، بیرزادی ایکنجی بیرزاتدان فرقلاندیریپ بیلمک ، آییل سایيل ادیپ بیلمک .

سِلچنگ : یوقه ، گوْردال .

سِلچنگ لیک : یوقه لیق .

سِلکی : آلاقچاپ یوران ، بی آغیری ، یالتا ، عاصی .

سِللم (بیرسللم) : آزاجیق وقت ، بیرآزاجیق فرصت ، بیر سالیم .

سِلمه : چال رنگلی ، ایری یاپراقلی هاشال اوت .

سِلنگ : دوملی دوشدان هواچالیپ دوران .

سِئلین : فومدا بیتیان پوریا پراقلی اوت ، اوْسوملیک .

سِمریمک : سمیزبولماق ، اتلی قانلی بولماق .

سِمندر : حاجی جیق . ۲ـ سایراپ ، سایراپ ، اوْزآوازینایانیپ کوییان قوشونگ آدی .

سِمیز : حوروآرریق داْل ، یوغین ، اِتلی ، قانلی .

سِمیزلیک : آرریق داْل لیک ، اِتلی قانلی لیق .

سِنگریک : بورنونگ مانگلایا بیرلشیان یوقاری اینچلیان بوْله گی ، بورنونگ اوْستی .

سِنگگر : اوْیشورلن قوم بیک لیگی، دفه .

سِنگگیلدامک : ایکی باقالونگقولاپ ایلغاماق .

سواد : یازما اوقویما اوقاپ یازیپ بلیش ، اوقالیپ آلنیان ، بیلیم اوقو خط یازماغی اوقویماغی اوْرانمک .

سوارماق (سووارماق) : سوبرمک ، سوایچرمک ، سوا یاقماق (مال حقدا) .

سواشماق : بیرنمه ساواپ باشلاماق .

سواماق : سواغ چکمک ، سواغ اِتمک .

سوبسه : یر ، اوْی وش .م. سوبرلیان نارسا .

سوبوک : اوکجانینگ یوقارسینداکی یوغین داماریںگ دوران یری

سوپپاج : کلّه گیلیان تلپگینگ بیر گوْرنوشی .

سوپورگی : سوبیر گیچ (جارو) .

سوپورمک : اوی دوشه‌گی وش .م. سوبسه‌بیلن آراسبه لاماق ، تمیزلمک .

سوپلوک : سوپورلیپ توپلانان یغنالان چوپ چالام‌قالیندیسی .

سوپله‌مک : سیریپ سوپوریپ بیریره‌اویشورمک توپلاماق ۲ ـ نبسه ورلیک ، بیلن ایمک ، سیریپ سوپوریپ ایمک .

سوتم (ستم) : ظلم ، جبر ، حورلوق .

سوتم‌کش : ستم ، جبر ، ظلم‌ادیجی ، ظالیم .

سوتوک : کابیرحیوانلارینگ چوپوری نینگ دویبونده‌قوشونگ‌یله‌گی دویبونده‌عمله‌گلیان‌میمیجاق یومشاجیق یونگ یادایلک .

سوتون : جایاوش .م. سویه‌اوچین ادیلیان دیک دیراگ .

سوجارتماق : سوویقلیق چیقارماق ، یوزونه‌سویغناتماق (یارا حقدا) .

سوجاماق : یاداماق ، آغلاماق وش .م. چالت ، چالت دم‌آلماق، حاشلاماق .

سوجوق : سوومسیز ، کلچیک ، باتینقسیز ، سووق .

سودا : آلیش‌ساتیش ، آلیش بریش ، سوداساتیق .

سودور : بیری نینگ یابیرزادینگ گورنوشی .

سوداگار : یوریته‌سودابیلن مشغول بولیان آدام ،آلیپ ساتیجی.

سوراشماق : بیریندن یادابیری بیرینگدن بیرزادی سوراغاوستی بیلن بیلمک .

سوراغ : جوغاب ادیلیپ بریلیان سئوال .

سوراغایدک : بیرینی یادا بیرزادی سوراشدیریش ،خبرتوتوش .

سوراغچی : بیریندن بیرزات سورایان آدام .

سوراماق : بیرزادی بیلمک اوچین سوراغ برمک ، سوراغ بیلن بیرینه یوزتوتماق .

سورانجانگ : بیریندن کیمدیگنی اصلینی سوراپ بیلمک ایسلایان نامه دیگنی ناحیلی دیگنی بیلجک بولیان .

سور : قونگغورآلتین رنگک اوسیان قمّت بهالی باغنا و شول گورنوشداکی رنگک .

سورپک : داشراقدان چناپ ، دیکیلگی عاشیق لاری اورماق اوچین اولانیلیان تگلک یلماق داش یاقورشون .

سورپه مک : یردن دوملی سویره مک ، یره دگیریپ یلمه ماق .

سورت : بیرزادینگ بللنن حیل درجه سی ، حیلی ، نوعی .

سورتمک : بیرزادا سویکاپ چالماق ۲ـ بیرزادی ایکنجی بیر زادارگیریپ ، اویقاپ سویکه مگ .

سورتوک : گون دوغار طرافدان اوسیان یاقیمسیز شمال ، یل .

سورتیچ : قاپ چاناق یوویلاندا سورتوپ آراسسه لاماق اوچین اولانیلیان سیمدن یاشولا ریالی زادینگ بوله گی .

سوردورماق : دمینه چکدیرمک ، دمینه یوورتدیرماق .

سورقولداماق : ایرینگلی/اویجوگینگ/باشینگ داماریگویچلی

سوزوپ آغیریماق

سۏرکچی : کرینه مال سوروپ اکیدیان آدام .

سۏرگوچ : اریدیلیپ اۏستوندن دمیره پچات با سیپ برکتمک اۏچین اولانیلیان رنکلی شبیک ماده .

sūr سۏرگون : توسساغ ادیلنلری اوزاق یرلره ایبریپ جزا برمه گینگ بیر گۏرنوشی .

cūr سۏرلنمک : بیریره اۏیشمک ، توپلانماق ، توپا ربولوب اۏیشمک .

sor سورماق : دمینگه چکمک ، دمینگه چکیپ یوۏتماق ، ایچمک

sūr سۏرمک : یوریدیپ حرکته گتزتمک ، (اولاغ ماشین حقدا) .

sūr+mə سۏرمه : ساچی ، کرپیکی وش .م. قارالتماق اۏچین اولانیلیان بویاغ .

sūrən سۏرن : تیلکی شاغال وش .م. حیوانلارینگ یرغازیب یاشایان گینگ هینی .

zir+nay سورنای : میس دن یاسالان توربا گۏرنوشلی قاتی سسلی ساز آبزار .

zor+nuq سورنوقماق : قاتی یادامق ، گۏیچدن قاچماق .

sūr سۏرۏلمک : یۏردیلیپ حرکته گتیریلمک (اولاغ حقدا) .

سۏروم : اِکمک اۏچین توپراغی سۏرمک ، منگزاتمک .

سۏرونمک : بیرینه بیریره طرف/اومزیماق ، حرکت اِتمک ، هجوم اِتمک ، مال لارینگ دفاره یاقازیغه سویکنماگی .

sūr+i سۏری : بیله گزیان ، بیر منگزش حیوانلارینگ توپاری .

سۆز : آیری ـ آیری دوشونجه‌لری آنگلاتماق اۆچین خدمت ادیان گپله‌شیک بیرلیگی .

سۆزآیدیجی : بیری نینگ قیزینی گلین لیگه‌دیله‌ماگه باریان قوداچیلیغا ایبریلیان آدام .

سۆزباشی : بیراثرینگ اۆنگوندن بریلیان قیسغا چاگیریش ـ دۆشوندیریشی .

سۆزسونگی : سۆزسونگی کمک چیلار ، کمک چی .

سۆزگوچ : سولاق زادینگا ایچنداکی سوزوپ آلماق اۆچین گۆزه‌نک گۆزه‌نکه‌شیک آبزال .

سۆزلشمک : کپلشمک .

سۆزلم : قوتاران فکری آنگلادیان یکه‌بیرسۆز ، جمله .

سۆزلوک : دوشوندیریش بیرلن یادا بیردیلدن باشقه‌بیر دیله ترجمه‌ادیلن الف بی ترتیبیندا کی سوزلرینگ یغیندیسی

۲ ـ بیردیلداکی اهلی سوزلرینگ یادا بیراثردا اولانیلیان سۆزلرینگ جمی (جمعی) .

سۆزله‌مک : کپله‌مک .

سۆزما : قاوی وآنکسا تلیق بیلن سوزولیان .

سۆزماق : بیرزادی چکیپ ، ینحیپ سۆیندرمک .

" سۆزۆلماق : چکیلیپ ینجیلیپ سۆیندرمک .

سۆزمک : سولاق زادی آراسسه لاماق اوچین سۆزگۆچدن گچرمک .

سۆزمه : سووی سۆزۆلوپ آیرلان دوزقاریلان قاتیق اۆنومی .

سۆزن : قومدا بیتیان دیک بالداقلی، پورلی چپه اۆسوم لیک قیریمسی آغاچ .

سوساق : سۆووق اۆنوم ، نهاروش .م. قویماق اۆچین اولانیلیان اولی آغاچ ، چمچه .

سوساماق : سوایچه سینگ گلمک ، سوسیزلیق دۆیماق ، تشنه بولماق .

سوست (سست) : ایچکی حال یاغدای ، حال احوال ، روح .

سوست لوق : شهدی آچیق داڵ لیک ، کیپی تۆتۆقلیق ، کونگلی چۆکۆنلیک .

سولپولده مک : اوزین گییم گییپ ، سۆیراپ یورمک ، ساللام ساجام گینمک .

سوسراماق : بیرنمه سوساماق ، سوایچه سینگ گلمک .

سوغات : بیرینه سیلاغ اۆچین بریلیان زات .

سوغشورماق : یرلیکلی سوزآیتماق ، آیدیلان سوزونک اۆستنه ایزیندان سۆزآیتماق ، تیرکه مک .

سوغورماق : دارتیپ قوپارماق ، قوپاریپ آیرماق ، چکیپ چیقارماق .

سوغون : سۆیت امدیریجی لرماشغالاسیندن تولان سیغرا منکرش شاخلی ملمتیل رنکلی بلدامحوان ، دره سغیر .

سوقدورماق : بیرزادینگ ایچینه ایکنجی بیرزادی گیردیرتمک .

سوقماق : بیرزادی بیریره ایته‌لاپ گیرزمک ، دشیپ گچیرمک .

سالماق : تیقماق .

سوقماق : اولی یولدان بیرتوقایلغینگ اوتلیغینگ وش .م.ایچی بیلن آیرلیپ گیدیان یوٗداجیق .

سوقور : گوٗزی قوراپ ، کوٗرقالان .

سوقورلیق : سوقورکوٗرلیک ، سوقورکوٗرونگ یاغدایی .

سوقولماق : بیریره دیکیلیپ ، ایتیلیپ گیرزیلمک ، سالنیپ قویولماق .

سوٗکمک : قوٗروٗلغی زادی بوزماق ، بولک لرینی بیربیریندن آیرماق ، دارقاتماق .

سوٗگونج : سوگولیپ آیدیلیان هاپاسوٗز ، سوٗگمک .

سول : چپ .

سولاق : آنگساتلیق بیلن سولیان ، رنگکی اوچیان ۲ ـ رنگکی اوٗچوگسی رنگکی اوٗچوک .

سولانماق : سوسپمک ، سو سپیلیپ اول ایدیلمک ، سوازمک .

سولپولده مک : بللی بیرایشینگ باشینی توتماق ، بیکارگزمک ، سومپولده مک .

سولبی : بیکارایغیپ یوران ، قاوشاق ، سومپی ، تاقاداسیز ، تاغاشیقسیز .

سولتان (سلطان) : درجه‌سی سروا نلیغه یتن .

سولغون : تاویق لار ماشغالاسیندان بولان میدان قوشی ، یابان تاووق ، قیرغاویل .

سولغون : رنگکی اوچوب باشلان ، اوچوگسی گورونیان ، سولوق یوزی سولغون .

سولماق : رنگکی اوچمک ، رنگکی گیتمک .

سولوق : سویینگ بول یری ، سوویینگ کوپ یری .

سولوک : یاپیشان حیوانلاری نینگ قانینی سوروپ یاشایان سویجی "سوقورچوغی" .

سوله : ایملیک ویارمالیق اوچین اکیان دانه‌لی یازلیق ، اکنی .

سولهگی : آدمینگ وحیوانینگ آغیزبوشلوغیندا عملهگلیان سووقلیق .

سولی : دوزومینده سوکوپ بولان ، تر .

سولیته : ایش اونگارمیان ، باشارنیقسیز آدام .

سومات (سومات بولماق) : بیریانگاگم بولوپ گیتمک ، گورووم جوروم بولماق یوغالماق .

سومپی : سولبی .

سومسوک : همیشه بیرزات خان طمابولوپ سومسونیپ ایسیرغانیپ یوران .

سومسونمک : ایسیرغانیب یورمک ، بیرزات کوزلاپ یورمک .

سۏمک : اگیرمک اوچین دا را قدا ن گچرلن یونگنگ پا ختا نینگ وش .م. و سویومی

سۏملگه : سوموپ گچلیا ن دشیک یا دا آرا لیق .

سۏملمک : سوما لما ق .

سۏمما ق : دپه‌سی دیک ، یوقا رسی چوری .

سونا (صونا) : آوا دا ن اۏوردک ، اۏوردگینگ ماکیا نی .

سونار : گینگ اوتلوق ، سولوق میدا ن ، چمن .

سوندورمک : یا نیپ دورا ن اودی یا دا با شغا بیزا دی اوچورمک

سونگ : سونگرا .

سونگا با قا : سونگقی وقتلاردا ، سونگ سونگ لر ، وقت گچدیکجا ، آخریندا سونگرا ، سونگا با را .

سونگقی : آخرقی .

سونگلاما ق : بیرا یشی آخرینا چنلی آلیپ با رما ق ، قوتا رما ق تما ملاما ق .

سونگلانما ق : آخرینا چنلی آلیپ با ریلما ق ، قوتا ریلما ق ، تما ملانما ق .

سۏنگک : آدا م ، حیوا ن بدنی نینگ آیری ـ آیری اسکلت بولک لری .

سۏننی : (سنی) ، مسلما نلارینگ بیر مذهبی .

سووا ل : سوراغ .

سُوُوت : اینسیزا وزین یا پراقلی اوزین شاخالی آغاچ ، تال .

سوُوَر : سویگولی .

سووش : اوروشدا قوشونینگ یا راغلی چاقینشغی ، جنگ ، اوروش .

سوُوش : گلن میهمانینگ خاطیراسی اوچین سویولیان مال .

سوُوشجنگ : (ساواشجنگ) بیرایش اوغراندا جان آیامان گوروشیان ، سوُوش ادیان .

سوُوشمک (ساواشماق) : سووش آلیپ بارماق ، سووش اتمک ، اوروشماق .

سومسیز : سوجوق .

سوُیت : عیال لارینگ وسوُیت امدیرجی حیوانلارینگ چاغالانـــدن سونگ چاغه لارنی امدیرمک اوُچین گوُوُسی مازلارینـدن چقیان یوقوملی آق سووقلیق .

سوُیت خور : کونه فئودال اوُستنه چکیپ قرض پول بریان بای .

سوُیتدش : بیرآتا ، انه دن دوغالان ، اوُووی داُل ، انه سی بیـر بولان .

سویتلاش : سوُیده بشیرلن ناهار .

سوُیجه مک : سوُیجی قوشماق ، سوُیجیلیگی آرتماق .

سوُیجی : شکر ، چویچک وش .م . اوُنوملارینگ عمومی آدی .

سوُیجی لیک : سوُیجی طغاملی لیق .

سوُیراگ : سویراپ آلیپ گیدیان ، سویره یان مال یا داماشین .

سۆیرالمک : سویری بولوپ اوغراماق ، بیرطرافا اوزالیپ اینچه لیپ سویری طاره ایه بولماق .

سۆیرانجنگ : ایزا قالیان ، آیاغا ییرمیان ، آسغینجانگ بولیان .

سۆیشرمک (۱) : یواشلیق بیلن بیر طرافا حرکت اِتدیرمک بیر یردن ایکنجی بیر یره گچرمک .

سۆیشرمک (۲) : آرتدیریپ قالدیریان ، خارچلانمان قالدیرماق.

سۆیشمک (۱) : یواشلیق بیلن بیر طرافا حرکت اتمک ، قوزغانماق .

سۆیشمک (۲) : آرتیپ قالماق ، خارچلانمان قالماق .

سۆیک : بیرزادی دیراپ ساقلاماق اۆچین سویه لیپ قویولماق ، سویگ ، پایا اِدیلمک .

سۆیکدورمک : سۆیندورمک ، اۆزالتماق .

سویکلمک : بیرزات ایکنجی بیرزادا باسیپ اویقاتماق ،سۆرتمک ، سیخاماق . ۲ـ بیرزادا حاپا یوقدورماق ، حاپادگیرمک

سویکمک : سوگوپ گیتمک ، سوینمک ، اوزاماق .

سۆیکی : قاوی کورمک لبک ، حالاماقلیق دویغوسی عشق .

سۆیکولی : قاوی گورولیان ، عاشق بولنان ،حالانیان،سۆیۆلیان.

سۆیکیت : بیرزادی برک ساقلاماق اۆچین دیرلیان دیرگ ،سوبک ، دایانچ .

سۆیله مک : سوزله مک ،کپله مک ۲ ـ معقول بیلمک ایسله مک ، حالاماق .

سۆینمک (۱) : چکلیپ ، دارتیلیپ ، دارتیلیپ بویونا یادا ـ اینینه اوزالماق .

سۆینمک (۲) : توغالاق بولمادیق ، اوزیناق ، سویری .

سۆیوشمک : بیری بیرنگی سۆیمک ، قاوی گوروشمک .

" سۆیولمک : بیری نینگ سۆیگوسینه مناسیپ بولماق ، قاوی ـ گورولمک ، ایسلگ ، آرزوا دوش بولماق .

سۆیونجی : بوشلوق .

" سۆیونج : دوره یان شادلیق ، قوانج ، بگنج .

سویولماق : داشی نینگ قابیغی وش .م . آیریلماق ،آراسه لانماق.

سۆیه مک : بیرزادی بیریره دایراپ قویماق ، ساقلاماق اوچین سویک ، پایاتمک ، یاپلاماق .

سیاحت : اوزاق یورتلارا اوزاق یرلره گیدیپ گلمک لیک ،گزه لنج.

سیپجاماق : سیپحقلیق ادیب چقیپ ، سپیپ گیتمک .

سیپچیق : بیرزادی ،یرینه یترمکدن بویون قاچیرماق .

سیچان : اینچه جیک تومشوقلی ، مورتلیجا اوزین قوروقلی کیچی جک گمیرجی .

سیچراماق : بیرزات سپه لتمک ، سچیراتغی یایراماق .

سیخ : کۆزینگ اۆستنده چیشلیک بشرمک اۆچین دمیر چیش .

۲ـ اوجی چیش تایاق .

سیخالاماق : کسیان یاراغینگ یتی یوزونی ایکنجی بیرزاداسیخا لاماق .

سیخالماق : کسیان یاراغینگ یتی یوْزی ایکنجی‌بیرزادا سویکه‌مک

سیدیک : پشو .

سیرات : بیری نینگ یادا بیرزادینگ داش گوْرنوشی،داش کشبی ، گوْرکی .

سیراتلی : سیراتی گلشیکلی ، گوْرمه‌گی ، آوادان .

سیران : سیل ، گزه‌لنچ .

سیرت : بیری نینگ یادا بیرزادینگ آرقا طارافی،ایز، طارافی

سیرتارماق : گلشیک سیز ، آچیلیپ دورماق .

سیرتماق : حلقا گوْرنوشلی ، سیریلیپ برکییان دانگی .

سیردام : اوزین وگونی بولوپ اوسن ، سیراتلی .

سیرغین (۱) : غار قاتیشقلی اوسیان یل .

سیرغین (۲) : بیرخطربولوپ اوتوران (جای وش .م.) .

سیرقاو : هایسی دابولسا بیرکسِل بیلن کسِل لان ، ساغدال ناخوش ، حاسسا .

سیر قاوچلیق : سیرقاولیق ، مریض چلیک .

سیرقین : بالداغی سولی ، شوْیرلرده اوسیان بیریللیق اوْسوملیک

سیریقماق : یواشلیق بیلن آشاقلیغینا آقیپ گیتمک (سووقلیق

حقدا) .

سیزا : دیک اوسیان پورلی هاشال اوت .

سیزلاماق : سورقیلداپ یتی آغیرماق .

سیزلاویق : بدنه‌چقیان قاتی یتی آغیرلی دوورتیک .

سیس : آطی چاپیشیغا ، چاپماغاطیارلایان ، آطی سیسلیان اوغرونی بیلیان اوستا .

" سیس لمک : چاپیلیان آطلاری چاپیشیغاطیارلاماق ، ایدتمک .

سیغدیرماق : بیرزادی ایکنجی بیرگورولمی قابینگ ایچنه یرلشدیرمک . ۲ـ اورون برمک .

" سیغماق : بیرگورولمی قابینگ ایچنه یرلشمک .

" سیغیم : بیرزادینگ یرلشیپ بیلیجی لیک اوقیبی .

سیغیر : سۆیت بریان ایری شاخلی اۆی حیوانی ، قارامال .

" سیغدیرماق : توتوپ دوران زادینگی گوییرمک .

" سیق ، ارشی : آرغاجی بیری بیرینه برک یاقینلاشدیریپ دوقالان چال بولمادیق .

" سیقماق : قیسماق .

" سیقیلیق : قیسیلیان بادلی هوا آرقالی آغیزدا دورادیلیان یتی اینچه آواز .

سیکین : آستا ـ آستا باساین می باسماینمی ادیپ یواشلیق بیلن .

سیکی : اوستنده اوتورماق ویا تماق اوچین قومدان ، تختـه دن کرپیچ وش .م. ادیلن بلندیر

سینگرمک : اوزینه چکمک .

سیل : آچیق هوادا ادیلیان گزه لنچ ، گزیم ، سیران .

سیل : گوچلی یا غیشدان یا دا ارانقارلاردان عملـه گلیـان گوچلی سوآقیمی .

سیلاغ : سیرینه ادیلیان ، قویولیان حرمت . ۲ ـ بیری نینگ ـ تقاوتلی زحمتی وش .م. اوچین بریلیان نشان ، قمت ، بهازات .

سیلاغلی : حرمتلی ، سیلاغا مناسیپ بولان .

سیلاشماق : بیربیرینگه سیلاغ حرمت قویماق ، بیربیرینگی ـ حرمتلاماق .

سیلاماق : بیرینه حرمت قویماق ، حرمتلاماق .

سیلترلمک : بادبیلن ایلاک بیلاک چکه لمک ، بادلی ارالماق ، ایتلمک ، سیلتلمک .

سیلته مک : بادبیلن چکیپ گویبرمک سیلکیپ گویبرمک ، بادلی ارامق .

سیلکمه : بویرا ـ بویرا اوسکین توئیلی تلپک لیک دری و شولار یالی تکیلن تلیک .

سیلکنمک : اکین باشینکی قاقنماق ، توزاندان حافادان وش.م.

آراسسالانماق .

سیلکیلدووق : سیلکینیپ دوران ، میدا ماسیلکینیان ،سیلکلیان.

سیلماق : سوپورمک .

سیم : اینچه یوپ گورنوشلی ماتال اونوم .

سیماپ : کوموش رنگلی سووق متال .

سین : بیرینه یادا بیرزادا بولان گوزگچلیک ، گوزدن گچریش .

۲ـ بیرزات باراسیندا یازواوستی بیلن بریلیان بهاء ، بدن .

سیناغ : تجربه اوستی بیلن گچریلیان بارلاغ ، گوروش ،تجربه .

سیناماق : سیناغ اِتمک ، بارلاپ گورمک .

سپینچغاماق : بیرزات بیلن بریری دورجه مک ، دورجه لاپ ـ آراسسه لاماق .

سینچغیلاویق : کاُ وقت کوکرکدن یولنوپ ارکسیزچقیان سس .

سینچی : سین اده گن ، سین ادیپ دگیشلی بهاء بریپ بیلیان ، یتی آدام .

سینگراق : قوشاتوینا قلی حیوانلارینگ توینا غنینگ آراسی و توینا غی وهمده انسانینگ اِل ده وآیاقده بولان بارما ـ غلارینگ آراسی .

سینکک : کوپلانج جاپا یرلرده بولیان قاناتلیجه زیانلی جاندار .

سینگمک : ایمیت آش قازان آرقالی یواش ـ یواش اوزلشمک .

۲ ـ بیرزا دینگ ایچنه کَمْکَمْدن سیزیپ گچمک .

سینگیل : کۇپلانچ اِلینگ آرقا یۇزونه چقیان توقالاجیق قاتی دۇوَرتک .

سینیق : دۇۇک .

ش
***
****

شا (۱) : پادشاه .

شا (۲) : (ش) حرفی نینگ آدی .

شابا ز : قوچاق ، کِرچک .

شابیات : اِلینگ آیاسی .

شابیردی : گۇیچلی یاغیش یاغاندا سوبا دلی سپیلنده ، دوکولنده : وش .م . یاغدا یلار دا دوره یان سسی آنکلادیان سوز .

شاپاق (شفق) : کۇن دوغمازی نینگ اونگ یانیندا هم کۇن یاشاندان سونگ ، کۇن ایزی نینگ قیزارماسی .

شاپالاق : شابات ، (شابیاق) .

شاپشوپ : (شاپشوپ اِتمک) ، بیرزادی چالت لیق بیلن

ایمک : ایپ قوتارماق .

شاتلاماق : شاتدیلدیلی سس چیقارماق ، شاتدیلدیلی سس لنمک .

شاتیرشوتیر : شارپ شورت .

شاخ : کابیرحیوانلارینگ کلّه سونگکی بیلن اوتغاشیپ چقیان سونگک ، بوینوز .

شاخا : آغاجینگ یادا اوسوملیک بالداغي نینگ قاپدالارینداں گوگریان چیبیق اوسونتلی وباشلاریندا کی آونیق چیبیقی .

شاخص (شخص) : آیراتین لیقدا کی آدام ، آدامینگ قاراسی .

شاخصی (شخصی) : خود اوزنگینگ ، خصوصی .

شاخصیت (شخصیت) : شرافت .

شادلیق : آدامینگ گوونی نینگ گوتارلن یاغدایی ، شادیانلیق دوّیغوسی ، قووانچ .

شادمان : شادیان .

شادی خرم : اوران شاد ، قایغی غمسیز ، اوران کیپلی .

شادیان : کیپی کوک ، شهدی آچیق ، شاد .

شاد : کیپی کوک ، شادیان .

شار (۱) (شارقارا) : بوتین لی قارا ، اوران قارا ، چیم قارا قاپ قارا .

شار (۲) : توراکینگ اوزدیا مترنینگ داشیندا آیلانما غیندن عمله کلیان توغالاق شکل .

شارا : اِتی آونیق بۇلۇک لرە بولوپ دۇزلاب کوزونگ اۆستونە آتیب بشیریلیان ناهار ، کباب .

شارپ شورپ : شارق شورق .

شارپا : شابا .

شارت شورت : شارق شورق .

شارقیلداماق : شارقیلدیلی سس چیقارماق ، شارقیلدیلی سس لنمک .

شارلاووق : شاغلاووق .

شاریک : بیری بیلن بیرزادی دنگ حقی ، قوشاندی بولان بیر زاتدادنگ پایی بولان ، اورتاق .

شاغال : ایت لرماشغالاسیندن بولان ماسلیق ایبان پیشرتیجی وحشی حیوان .

شاغالانگ : دابارا ، شاوخین ، شادییائلیق ، توی .

شاغا : بردن ، بادلی .

شاغلاماق : شاغلیدیاماق .

شاغلاووق : یوقاردان گۇیچلی اینیان سوونگ آقیمی ، یوقاردان شاغیلداپ اینیان سووینگ آقیان یری .

شاگرد : اوستادینگ اوقوچیسی ، تعلیم آلیان ، کمک چی سی .

شال : قاپ قاچلیق اۆچین دوقالیان (دوقولیان) ایریم چیک یۇنگ ماتا ، گییم لیک یۇنگدن ماتا پارچا .

شالتاق : کابیرمالینگ قویروق (قوریق) طا رافیندا کی قاتاب قالان ها پا .

شالخا : یرتیق گییم .

شالغام : (شلغم) ، چغندرا منگزش ، سوّیجیمتیک گوک او نوم .

شالمان : کسیلن اولی یوغین آغاچ .

شالی : تووی اکینی ، دولما دیک قابیق لی تووی .

شام : اینگریک قارالان وقتی ، گوّن باتان چاغی ، آغشام .

شامار (شاه مار) : آژدرها ، اولی ئیلان .

شام‌چراغ : آوادان رنگلی یلدیراویق شعله‌سالیان قمّت لی بهالی داش .

شاملاماق : قارانگقیراماق ، شام‌وقتی بولماق .

شان : شهرت ، دابارا ، خاطیرا .

شانا : داراق .

شانگلاماق : شانگگیدلی سس چیقماق ، شانگگیدلی سسلنمک .

شانگلاووق : شانگگیلی .

شانلی : شهراتلی ، دابارالی ، مشهور .

شانیک : اریک شفتالی وش .م. میوه‌لرینگ دانه‌سی .

شاهاندار : سازصحبت سوبیان شاوخونلی .

شاهیر (شاعر) : توشقی یازیان آدام ، شاهیرانا اثرلرینگ یازیجی سی .

شاهیرانا : شاهیرچیلیغادگیشلی بولان .

شاهیرلیق : شاهیرینگ کاری ، قوشقی ، شغیرییازماقلیق کاری.

شاهی : قارا آلاگوک آلاوش .م. دورلی رنگگداکی یوفک ماتا .

شای : داقینماق اوّچین ، قیزیل کوّموّشدان وش .م. ادیلن بزک.

شای سپ : دورموشاچقیان قیزا ـ آتاانه‌سی طا رافینـــدن ـ بریلیان زاتلار.

شایات : بیرواقانی گوزی بیلن گورن آدام ، گواه .

شایلاماق : گراکلی شای بیلن اوّپجون اِتمک ، شاینی توتماق ، بسله مک .

شایلانماق : گراکلی شای بیلن اوّپجون ادیلمک ، شای توتولماق بسلنمک .

شپا (شفا) : بیرزاتدان یتن پیدا ، کمک ، خیر ، یاقیملی‌تاثیر.

شپالی (شفالی) : پیدالی ، جانا یاقیملی ، تاثیرلی .

شپبیک : کابیراوّسوملیک لرده بولیان شبیشیک شیره‌لی جسم .

شپه : دوست ، یولداش ، خلیفه‌دیین معنی دا اولانیلیان سوّز.

شتده : قایش قوشاق .

شتیردی : اودون چوب ، آغاچ وش .م. یواشلیق بیلن دویلنـــده کاغد وش .م. اپله‌ننده‌دوّرایان سس .

شر : قالماغال ، جنجل ، دعوا .

شربت : سوّیجی شیره ، سوّیجی سو.

شرط : بیرزات اوّچین ضروربولان یا غدای . ۲ـ بیرزات اوّچین ادیلن الالشیق ادیلن وعده .

شرط نامه : ایکی طا رافینگ همراضی لیغی بویونچا اساسی خط اوّستی بیلن باغلاشیلیان الالشیق .

شرمنده : شرآرایان ، اوتانچ حیاسی بولمادیق ، مسخره غالما غال چی .

شره به : اوران دوزلی .

شره کت : اورتاق لیق ،بیرایشی اِتمکده شاریک بولماق ، اورتاق لیق .

شریم : اوتانچ ،حیا ، اوتانچلی لیق ، حیالی لیق .

شعار : سیاسی طلبی قیسغافورمادا آنگلدیان یوّزلنمه چا غریش .

شعله : دوشیان یاغتی نینگ اینچه زولاق لاری .

شغله : یاغتی ، یالقیم ، یالپیلدی .

شفاعت : رحم ، خوایش اِتمک اوتنچ دیلمه ، یابیریندن باشقه بیرینه کمک دیلمه .

شک : شوبهه ،منکرچلیک ، گمان ، قارالیق ، گناه ، شک شوبهه .

شکار : آو .

شکایت : بیرارپت لیک نادوغری ایش وش .م. بارادانا راضی لیق بیلدیرلیپ ادیلیان عرض .

شکس (شکست) : یتن ضربا ، تاثیرسببلی بیرینده یادابیر ـ

زا تدا قا لان کم چلیک زیا ن .

شکل : بیرزا دینگ دا شقی گؤرنوشی ، صفا تی .

شل : بدنینگ بیریری معمولی حرکتدن محروم ا دیان کسل، ا یسما ز .

شلپه (۱) : ترکمن عیا ل قیزلاری نینگ کا بیرشا یلاری نینگ حلقلـ
برکیدیلن آشا قی بؤلـه گی .

شلپه (۲) : حا لا سطرسا لنیا ن پیشمه گورنوشلی قیرا نا غش .

شلاین : یا لینجا نگ ، جوگی .

شما ل : هوا آقیمی ، هوا نینگ حرکتی ، چا لا جه ا وسیا ن یل .

شمشا د : اورا ن برک ، همیشه گوک آغا چ (شمشا دیا لـی) اورا ن
قا وی ، گلشیکلی .

شممی : دمله نن چا نه گینگ دویبنه چوکیا ن چا ی یا پرا قلاری .

شو (۱) : ا یشینگ قا وی نتیجه سی ، ا ؤستونلیک ، اونگات ، اوغرونا

شو (۲) : گونی ، دوز ، تکیز .

شو (۳) : دگیرمن لری نینگ یا بی نینگ بیگلیا ن بریندا کی سووی
سا وما ق ا ؤچین کسا سا ولیا ن یا ب .

شؤبهه : بیرزات حقدا دورا یا ن بدگما نلیک ، شک ، مُنکرلیک .

شوخ : شوخین ، آچیق یوراک ، شا د ، گؤزل .

شوخین : جوشغنلی سس ، زلزله .

شؤدوگاُر : اِکین یغنا لاندا ن سؤنگ ، سورلیپ یا دا آغدا رلیـــپ
قویلان بیرگویزسورومی .

شور : طغامی دوزلی بولان ، دوزی آرتیقماچ دوشن .

شورتا : دگیشاگن ، شاوخین .

شورلاماق : بیرزادینگ شوری یادا دوزی یوزونه‌چیقماق ، شور عمله‌گلمک .

شوغول (۱) : بیرینی یامانلاپ ادیلن گورورونگ .

شوغول (۲) : (شاغول) گونالشیکده جاینگ دو ارلرینی بورچ لرینی گونی چیقارماق اوچین اوجینه‌آغیرزاتدا قیلیپ: یوقاردان آشاق سالانیان اریش ، کریش .

شوغوندیر (چغندر) : ایمیت اوچین اولانیلیان کوکی میوه لی گوک اکین .

شوکت : شان ، شهرت ، دابارا .

شوکور (شکر) : ماقوللیق ، ساغلیق آمانلیق ، قناعت‌بیلدیرلیپ آیدیلیان سوز .

شولی : شوونادوشن ، اوغرونابولان ، اونگایلی (ایش میل وش .م. حقدا) .

شوم : اربت ، یاقیم‌سیز ، یامان .

شومحارماق : سس سیزآغلامجیراماق ، آغله‌جاق ، آغله‌جاق‌بولماق.

شوملوق : یامان یاغدای ، شومحال ، اربت‌لیک ، یارامازلیق

شونجا : شونینگ یالی کوپ ، اوران کوپ .

شونکقار : قیرقیلار ماشغالاسیندان بولان آو آولانیان ئیرتیجی

قوش .

شونلیقده : شونینگ بیلن ، بیرلیکده ، شیله‌لیکده .

شوْور : (شوْورچکمک) ، گیجه‌لیکده یول گچمک ، ایلکی آغشام‌دان اِرتیره‌چنلی یول یوّریمک .

شهدآچیق : کیپی کوک ، شادیان ، شاد .

شهرت : چکیلن زحمت ، گوُرکزلن دوشینجه نتیجه‌سینده کوّپچلیک آراسیندا آدی بللی لیک ، مشهورلیق .

شیخ : آق ساقغال ، یولباشچی . ۲ـ آنگیرلری چهاریارلرینگ بیرینه‌یتیار .

شیدا : عشقادوشن ، عشقادوشیپ عقلنی آلدیران ، دیوانا .

شیر : آرسلان ، یولبارس .

شیر : دوّپ دوُز ، تاپ تاقیر ، تکیز ، تاقیر .

شیرداق : قولاق جین ، دپه‌سینه ماتاتوتولوپ تیکلیان تلفک ، یادا شونونگ یالی تلفگینگ اوُستی .

شیرمایا : پیل سونگکوندن ادیلن .

شیرین : سوّیجی ، طغاملی .

شیطان : آدملاری آلدایان ، آزدیریپ ترس یولا سالیان ملغون ابلیس .

شیطانلیق : حیله‌گارلیک ، مکرلیک ، ملغونلیق .

شیغیر (شعر) : قوشقی .

شیلخا : یئرتیق کیرلی گییم .

شیله : شونونگ یالی ، شونگا منگزش دیین یالی معنی نی آنگ لادیان سوز .

شیندی : شووقتا دگینچ ، شوچاقا چنلی ، حاضرلیکچا ،انتک ،هنیز.

شینه (۱) : آغاجا ، پیلینگ ، پالتا نینگ صافینا برکلیک اوچین قاقیلیان بیراوجی اینچلدیپ یاسیجا آغاچ بوله‌گی یادا دمیر .

شینه (۲) : اوسوملیگینگ تخمیندان یانگی اوسوپ باشلاجاق - بولیان بالداغی نینگ ایلکنجی باشلانغیجی .

شیوه : عمومی خلق دیلی نینگ بیر پوداغی بولان یرلی‌کپلشیک ، شیوه ، یول ، یورالگه .

ص
***
****

صادق : تویس یوّراکدن برلن اوّزونی قربان صاداقاتماگه‌طاین ادن ، وفالی .

صبر : بیری نینگ بیرزادا جیدام اتماگه‌بولان اوقیبی ، قرار ، هاولیقما زلیق ، قیسانما زلیق .

صبرطاقت : صبرقرار .

صحبت : ملایم گورونگ .

صحبت دش : گوررونگدش .

صحرا : آچیق یر ، میدان ، دوّز .

صحنه : تأتراوینی آلیپ باریلیان یوّریتهٔ میدانچا وعموما "تأتر ، تأترایشی .

صحیفا : کتابینگ وش .م . کاغذلرینگ بیریوّزی ، بیر طارافی .

صدف : بزک اوّچین اولانیلیان دورلی اوّیشن غینلی قمّت بهالی زات .

صرف : سیریغیپ آقماق ، سیریقماق .

صرفه‌لی : خاطیرالی ، حرمتلی ، آبرایلی ، پیدالی ، خیرلی .

صفا : عیش ، عشرت ، کیپ ، لذت .

صفالی : گؤون گوتریان ، عشرتلی ، کیپ لی .

صفایی : ادبلی ، ملایم ، اصل لی ساده ، یؤنه کی .

صفت (۱) : بیری نینگ یادا بیرزادینگ داش گؤرنوشی .

صفت (۲) : ناحیلی ، ناتویسلی ، ننگسی ، دیّین سوراغلارا — جواب بولوپ حاصیتنی ودگیشلی لیگنی گورکزیب صفتلاند یریپ گلیان سوز توپاری .

صنعت : ایش ، پیشه و هنر .

صنف : بولک ، حیل .

صنفی : صنفادگیشلی بولان .

صورات : بیری نینگ یادا بیرزادینگ چکلیپ آلنیان شکلی ، — گؤرنوشی .

صورتلاندیرماق : شکللندیرمک ، بیرزاد باراداد یازواؤستی بیلن یادا دیلدن بیان اِتمک .

صوفی : ایشانا ، آخونا ، پیرهٔ دینی طا رافدن قول برن آدام .

صوفی لیق : طریقتی ایزارلیان آدام .

ط

***

****

طاقت (طاقت چکمک) : عبادت وش .م. عشقنا دوشوب گیجه لری اوقی سیزلیقده گچرمک ، صبر ، جیدام .

طالیب : دینی مدرسه لرده اوقییان اوقوچی .

طاووس : سولگونلر ماشغالاسیندن بولان اوران آوادان یلکلی قوش .

طایفا : قاریندا شلیق بیرلیگی ، اوروغ ، تیره .

طبله : یابی نینگ ، اِشاگینگ باغی نینگ اوجینا برکیدیلیان اوجی حلقالیجه دمیردن ادیلن کیجیچک قازیق .

طبله میخ : طبله ده قاقلیان چوّی .

طرز : اوغور ، یاغدای ، بولوش .

طرف : بیراوغور ، یان ، تای .

طرفدار : بیرقارایشی تعلیماتی دوام اتدیریجی ، شونونگ طارافینی چالیجی .

طرف کش : طرف چکمه ، طرف چکیجی لیک .

طغام : ناهارا ، ایمیته مخصوص بولان آیراتین لیقلاری دوّیان آغیزیادا دیل دوّیغوسی .

طغاملی : طغامی قاوی بولان ، سوّیجی طغامی بولان ، داتلی .

طلب لی : زحمت چکیب ایش ادیب یترلیکلی قازانج ادیان ، قازانچلی .

طلسم : بیرزادینگ چیلشریملی قورلوش تاری ، یولی .

طماکین : طما ادیان ، خان طماع ، امیدگار .

طناب : یوّب ، باغ .

طیار : حاضر ، تاین . تعین

طیارلاماق : بیرزادی یا دا بیرینی طیارادیب قویماق ، تاین لاماق ، حاضرلمک .

طیارلیق : بیرایشی عملهٔ آشیرماق اوّچین اُونگوندن گورولیان تاین لیق .

غ

***

****

غابات : بیرزادینگ گوّنی اونگنده قارشیسیندا دوران ، قارشی داش بولان .

غاباحت : قاتی یاراماز ، عیب ، اربت ، یازغاریلیان ایش .

غابارمق : گورومی اولالماق ، پوککرمک ، چیشمک .

غاباق : گوُزونگ اوُستندن گلیان کرپیکلی خام اورتوگی آشاقی و هم یوقارقی .

غابامق : توراک داشینی قورشاپ آلماق ، تواراگنه حلقه لاین ، آیلانماق .

غابا : گورومی اولی ، قاراسی اولاقان ، داش گوُرنوشی اولی بولان .

غابا و : غالانینگ یادا قوشونینگ داشینا دوشمانینگ قوراسی حلقه سی .

غابزاماق : بولیان حرکتنگ ، یاغداینگ اونگونی آلماق ، پاسگل برمک .

غابشیرماق : ایکی زادینگ بیربیرینه سویاپ قویماق ، یاناشیق قویماق ، مشکل اِتمک ، قابیشدیرماق .

غابیرداماق : قابیرقوبوراتمک .

غاپاق : غازانینگ یا غاپچانا غینگ آغیزیا پیسی .

غاپان (۱) : اوّستنه باسان حیوانلاری غاپچاپ توتیان دمیر آبزار .

غاپان (۲) : آغیروا ولی زاتلاری اولچلیان چکیم‌قورالی، اولی ترازی .

غاپاج : غاپغاچ .

غاپغارانگقی : جودا غارانگقی ، غاتی غارانگقی اوران ـ غارانگقی

غاپجیق : ایچینه‌پول سالینیان کچی جک غایش غاپ .

غاپدال : بوویر، یان .

غاپغارماق : غابینگ ایچینه‌سالماق ، زادی غابایرلشدیرمک .

غاپلانگ : پیشک لر ماشغالاسینه‌گیریان آلادریلی یئرتیجی وحشی حیوان ، پلنگ .

غاپماق : اوقلانان زادی یره‌دوشورمان هوادا توتماق،دیشلمک .

غاپماغارشی : بیربیرینه‌بوّس بوّتیرقارشی ، ترس .

غاپیرجاق : تخته‌دن ، دمیردن یاداکارتن دن یاسالان یاشیک قوطی .

غاپیرغا : اونگورغاسونگکی بیلن دوشی بیرلشدیریان یاسسی اوزین سونگک ، (دنده) .

غاتانچ : اوّستنی بتیرمک اوّچین قوشمازات ، غوشانت .

غاتانگگیر : کوک یری توغالاق آونیق بر آلما منگزش اوت .

غاتلاق : یرینگ وش .م. بللی بیرقالینگ لیقداکی قاتی .

غاتماق : غوشماق . ← gušmag

غاتناشماق : غاتناشیق اِتمک ، آرا غاتناشیق دا بولماق ، دوست لوقلی باریش گلیش اِتمک .

غاتناماق : بللی بیریره یوره مک ، حرکت اِتمک .

غاتناو : آرالیغا قاتناماق اوّچین ادیلیان حرکت .

غاتیق : سوّیدونگ ایچینه گونزلیک آتیلیپ باسسیرلیپ طیارلانیان اوْنوم .

غاتیم غاریم : بیربیرینه غاتیشان ، غاریشان ، بولام بوجار .

غاچغاق : بللی بیرسببه گورایاشایان یریندن یوردوندان قاچیپ یوران .

غادیردان : قدر ، سیلاغ ادیان ، اوران یاقین آدام .

غازانچ : آلنیان گیرده جی ، حق ، دوْشاوینت .

غازغاناق : یولدایادا یرینگ اوّستنده عمله گلیان چوقورجیق لر چاقاناق .

غازغیچ : یر غازاماق اوّچین اوجی چیش آبزار .

غارابا ، غارابا : اوْنگده باریانی گوْزدن یتیرمان ایزیانی بیلن

غارابا ش : دانه لی اِکن لرینگ باشیندا عمله گلیان قارارنگلی

کومه‌لک کسلی .

غاراش : باقیش ، سرادیش .

غاراشماق : بیری نینگ یا بیرزادینگ گلن وقتی بویونچا ساغینماق دورماق .

غاراغاج : آونیق یا پراقلی یا یراب اوسیان بیک آغاج .

غاراغان : شوریرلرده بیتیان فندق یالی توغالاق توغالاق دوینلیجه قاتی بالداقلی کوپلیک اؤسوملیک .

غاراغورت : یاغی آلینان قویون سؤیدونینگ آیرانینا بویان قوشولیپ قاینادیلماغیندن عمله‌گلیان تورشو متیق سؤیجی اؤنوم .

غاراغوش : لاچینلار ماشغالاسیندن بولوپ داغلیق وچوللیک یرلرده یاشایان ات ایپیان یئرتیجی گؤیچلی چونتی اگری غوش .

غاراغولاق : پیشک لرماشغالاسیندن بولان ، اوجی قاراديک‌قولاقلی یئرتیجی حیوان .

غاراق (۱) : گؤز .

غاراق (۲) : پوری بوغون بولوپ دوران شوریرلرده بیتیان قیریم سی اؤسوملیک .

غاراقچی : ایلینگ زادینی مالینی تالاماق بیلن مشغول بولیان یول اوریان ، تالانگچی .

غارا+کول غاراکول : قاراکولی قویونونگ قوزی سنینگ باغانه‌سی .

غارا+سوّرنوّم غاراگوّرنوّم : غاراسینی گورمک ممکن بولان ،آرالیق ، اوزاقلیق

غارال+اتمک غارالاماق : رنگینی قارا ـ اِتمک ، قارارنگه‌اُوویرمک .

غارا+لاتمک غارا ما ـ غارا : غارابه غارا .

غارا ما ق : سراِتمک ، باقمق ، آنگ اِتمک .

غارا+احمد+لیق غارامایاق : یوّنه‌کی فقرا غریپ کوپچلیک وکیلی (آدام حقدا) .

غارا+ما+یاق غارامیق (۱) : ایت اوزمه منگزش قاراجا میوه‌گتیریان آغاچ و اونونگ میوه‌سی .

غارا+میق غارامیق (۲) : چاغانینگ اندامینه‌اوریان آوینجاق قارادووير تیک لی کَسل .

غارانماق : تووارگینگه‌قاراماق ، ایلانگه‌بیلانگه‌سراتمک .

غارا+او غاراو: قایتاویل ، قارشیلیق ، جوغاپ .

غاراویل : بیرزادی قوراماق ، ساقلاماق اوّچین یادا بیوقت بارما غاقدغن ادیلن یره‌قویولیان ساقچی .

غارا+یاغیز غارایاغیز: رنگی قارابولان ، بوغدای رنگدن هم‌قارارق .

غارا+اش غارایش : بیرزاده‌بولان فکرلانیش .

؟ غارپز : کادی لرماشغالاسیندن بولان بوستان اِکینی و اونونگ اُولاقان توغالاق سوّیجی حاصلی .

غارتانگ : غارریپ باشلان ، یاشی بیرچنه‌یتن .

غارجاشماق : غاریلماق ، غاریشیپ گیتمک ، غوشولماق .

غارچیغای : آواسالنیان ال قوشونگ بیر گورنوشی .

غارچین : گیم گجیم سالنیان چوالینگ بیر گورنوشی .

غارداش : ارکک دوغان .

غاررری : غارریلیق یاشینه یتن ، غارریپ یاشی خاص هم‌کونلشان

غاررری غارتانگ : غاررری غوررری .

غاررری غیز : داشی بوّدورسوّدورکسین کسین پاچا غی غالینگ گیچلی غیشاساقلانیان غاوی نینگ بیرسورتی .

غارساق : غیزلارینگ باش سانی توقالاجیق داشی اوقلاپ هم‌غاپیپ اوینایان اوینی .

غارشی : بیری نینگ یادا بیرزادینگ گونی اونگ طارافی‌مانگلای طارافی .

غارغا : یالپیلداویق غارایلک لی غاقیلداپ سسلنیپ وآلارنگده بولیان اولی قوش .

غارغاماق : بیرینه غارغامق ، غارغیش ادیپ اوتورماق، لعنت اِتمک .

غارغی : سیردام اوسیان بوغون بوغون ، اوزین یوغین غامیش .

غارغیش : پایش سوز ، بیرینه اِربت زادی آرزوادیلیپ آیدیلیان ترس دیلگ .

غارلاواچ : سرچه‌لر بولاگیندن بولان اینچه‌اوزین چوولی قانات لی قوروغنینگ اورتاسی گادیک چالت اوچیان پته کسی

آقچه‌کچی جک قاراجه قوش .

غاریشماق : بیربیری نینگ ایچنه‌قاریلماق ، قاتیشماق ، ـ قوشولماق .

غارینچا : یوقاجیق قاناتلی یاداقانت سیز ، توپاربولوپ ـ یاشایان کپه‌له‌جیک آوینجاق موجه‌جیک .

غاریندا ش : یاقین حوسسار ، اصلی بیرانه‌آتادان‌اونیپ اوسن آدملار .

غاریندا ش : خط یازیلیان قلم ، (مداد) .

غاریندسا : مالینگ غارنی نینگ آشاغینا توتولیان یاسسی ماتا .

غاریندلاق : غارنی یاسسی ، اولاقان ، غاریندلی .

غاریم‌غاتیم : بیربیرینه غاتیشان ، قاریشیپ گیدن ، بولام‌بوجار

غاسماق : اپیپ تیکدیرمک .

غاطی قوطی : غالان غاچان ، بولک پوچک ، ایپلمان غالان(چوڑک بوله‌گی) .

غاطیر : ارکک ایشک بیلن بایتالینگ چاقیشماغیندن عمله گلن حیوان .

غاطیرغانماق : قهارلی کأینمک ، قهارلی کپله‌مک .

غاقشامق : غیزدرماق ، قورقماق یادا اوشینمک .

غالاغوپ : بی اینجالیق ، اینجالیق سیز ، باشاغای .

غلایی : قورشونا منگزش چالیمتیل ، آق رنگلی یومشاق ماتا .

غالاق قاچاق : بیرزاتدان غالیان غالیندی ، آزآولاق غالان زات.

غلّاچ : یالانگاچ ، غریب .

غالبانگ : تومّمریپ دوران ، غالیپ دوران .

غالبیر : دانه الّنیان ایری گوُز ـ اِلک .

غالپ : حقیقی دال ، (سندحقنده) ۲ ـ ینگش .

غالپاق : یاش چاغانینگ هنیزسیریلمادیق ساچی .

غالپیلدی : اوشیمک ، قورقماق ، یاداوشیتمک ، ساندیراما ، قاقشاما .

غالتاق : اوّستی یاشیگه منگزش ، اَل بیلن ایتیلیپ سوّروّلیان یکه تَگَرلی کچی جک ارابه .

غالتامان : غریب فقیر .

غالتامان : اولدوریپ کسمک ، تالاماق یالی جنایت ادیان آدام قراقچی تالانگچی .

غالتغا : توریادا چفگگ سوا باتمازلیق اوّچین داقیلیان ـ ینگلجک آغاچ .

غالجانگ : غالداو .

غالداو : اینجالیق سیز ،هاولیغاغن ، چالاسین ، غالجانگ .

غالغان : تیکنلیجه یاسسی یافراقلی اوت .

غالقان : ساواشده تیغ ضربیندن غوریمق اوّچین تگه لک غاپاق گوُرنیشلی اِلده گوتاریلیان ماتالدن ادیلیان قدیمی

آبزار ، (سپر) .

غالما غال : واغیرداپ چقیان غیقلیق ، واغیردیلی سس ، غیق چیق .

غالمیق لار : غالمیق ، شهرنینگ یرلی خلقی .

غالیندی : توتوش زادینگ اوجیندن آرتیپ غالان بولک ،آرتیپ سؤیشن آرتیق زات .

غالینگ (۱) : یوقه‌دأل ، کوُتی .

غالینگ (۲) : گلین ادینلَنْده غیزاوُچین سالنیان سالغیت .

غالینگ (۳) : هربیر ، بیرناچه‌کا بیربولار بولماز .

غاَماَ : ایکی یوُزلی اوزین یاسسی تیغ ، خنجر .

غاماشیق : غاماشیپ دوران ، اونگینی گورمیان ، آچیق دال .

غاماق : غالغانینگ غورانی .

غامغیل : اورکیچی قاپدالینا غیشاران دوّیه .

غانا ـ غانا : پاغتاغانیپ ، دویا ـ دویا .

غاناو : سوآقدیرماق اوُچین ادیلیان اولاقان یاپ .

غان اوجاق : اوروش سوویشدن قایتمایان ، یاقیمسیز ، جنگ پرست .

غانت : غوشلارینگ وکابیرمورموجکلرینگ ایکی قاپدالاریندا کی اوچ ماق اوُچین خذمت ادیان اورگانی .

غانجارماق : سهلچه غان چیقماق غان گورونمک .

غانجیغا : ایيرينگ ينگسه سينه بوكديرگی برکتمک اوچين يورِيتهَ ادیلن يوپ .

غانجيق : اورقاچی ايت .

غاندار : آدام اولديريان آدام ، غانينا غالان .

غاندال : توسسا غينگ الينه يا دا آيا غينا سالينيان آغيرزنجير .

غانديز : ايتينگ آطنگ وش .م. آرت آيا غنينگ ايچ يوزی ياميز.

غانديم : قوملیق يرلرينده بيتيان اينچه اوزين کوکلی بوغون بوغون تکنلی آغاچ .

غان قوق : سيچران غان ، غانلی هاپا .

غانگتارماق : آطينگ اويانينی ايرينگ غاشيندان گيديريب بوينونا غايشاريديپ غويمق .

غانگراق : آولاق غوزی توتاريالی اوجی قانگغيرچاقلی تاياق .

غانگگا : مونمک يا دا يوک يوکلامک اوچين اِشه گينگ آرقاسينا سالنيان آغاچدن ادیلن ايير .

غانگيرماق : بريان يوزونه اِگمک ، بير طارافا اِگرلتمک .

غانماق : سوسيزليغينگ قنا عتلاندير ماق ، بولیانچا نگ ايچمک .

غانيم : دوشمان ، ياويز ، ظالیم .

غاواچا : پاغتا حاصلنی بريان اُوسوملیک .

غاواق : داغينگ ، دفانينگ وش .م. يوزونداکی دويبنداکی ايچنداکی اُولاقان چُوقوُر اُولی کوواُک .

غاوزاماق : غابینگ وش .م. ایچنداکی زات آزالماق ،اکسیلمک .

غاوقی : بیرآز اگری ، یای بریپ دوران .

غاویرداق : غاویریلان غویروق (غوریق) بالیق .

غاویرغا : غاویریلان بوغدای ، تووی .

غاویرما : آونیق دوغرالان اتی یا غاویریپ آلینیان طیار ایمیت .

غایا : داغینگ ، یا اولی آقارسوویینگ یا پغیت دال ده گونی دیک چقیان یری اوچیت .

غایتا : غایتام ایکیلاپ ، ایکی یولا ، غایتا غایتا ، ناچه یولا ، ناچه گزک .

غایتغین : پس لیش ، آزالما ، پسه دوشمه (سوحقدا) .

غایرا : دمیرغازیق ، ایلارینگ غارشی سینداکی طاراف .

غایراط : ایش باشارجنگ لیق ، اوقیبلی ، بیر ایشینگ هوتدا سیندان گلیپ بیلجک لیک باتیرلیق .

غایزا : یوزی غالینگ ، اوتانچ سیز ، حیاسیز ، شرمسیز .

غایغی : آدملاردا دوره یان آلادالی اونجولی فکر ، غم ، غصه .

غایق : سودا کورک بیلن سوروليان کامی نینگ بیر گورنوشی .

غایقی : غایشاریپ یوریبان ، غایشاق .

غایلاماق : غای دوشمک ، هواساویماق ، ساواماق .

غایم : یوغتا (پخته) ، ماکام ، برک .

غایماق : سۆیت بیشرلنده یۆزونده عمله گلیان یوقاجیق یا غلی غا تلاق .

غایماق : بوغازبولماق ، (دۆیه حقدا) .

غایماق : غانات یازیپ هوادا اوچماق .

غاین : گلنینگ یادا اونونگ آدمسی نینگ آتا انه لرنینگ و اۆزلرینڈن اولی دوغان قارینداشلاری نینگ قارینداشلیق آراقاتناشیق آنگلادیان سوز .

غایناغ : چیگ دال ، غاینان (سوحقدا) .

غایناغ : آغزینگ ایچنده بورنینگده وش .م... یرلرینگده ـ یارادوره مک بیلن یۆزه چقیان کسل .

غریب غاسار : غریب فقیر ، حورحومسی .

غصه : قایغی ، غم ، فکر ، آلادا .

غوپبا : غیزلارینگ تاپخاسینگ دپه سینه دا قینیان آشاغی گوبرچک یوقارسی چوره لیپ گیدیان شلپه لی کۆمیش بزک شایی .

غوپغین : گۆیچلی قالماغال ، غیقیلیق .

غوت (۱) : باغت (بخت) .

غوت (۲) : غولاغینگ ایچنده عمله گلیان کیر .

غوتاپ : ایچینه اِت ، گوک اوت وش .م. سالینیپ بشیریلیان چورَک .

غوتان : آلقیمی هولتوملی ، اوزین چونتلی سولی یرلرده یاشا

یان اولی آق قوش .

غوتلاق : ایشداکی اوستونلیکی، شادلیقلی خبری، غوتلاپ آیدیلیان سوزلر .

غوتلوق : تازه گییم آیاق غاپ گیین چاغاسیلاغ حوکمینده بریلیان پای ، زات .

غوتور : یوزی ماما دیشان ، یوزونده ماماکسلی نینگ ایزی غالان .

غوتولماق : کسلدن ، سرقا ولیقدن آچیلماق ، ساغالماق .

غوتی : آغاچدن غایش دن وش .م. زاتدان ادیلیان غاپ، غابیر چاجیق .

غوجا : یاش اولی ، قاری .

غوجاق : ایکی الینگی آیلاب آلانینگدا کوکرک بیلن الینگ آرالیغندا عمله گلیان گینگشلیک (آغوش) .

غوجور : گویچ ، قوات .

غوچ : (قوچ) بیچیلمادیک اولی قویون .

غوچاق : اولی .

غوچاق : ادرمن ، باتیر ، قایراتلی .

غوچغار : کچیراک قوچ ، قوچینگ بالاسی .

غوچماق : باغرینگا باسماق ، قوچاغینگا غیسماق ، غوجاقلاماق.

غودا : غیزچیقارانماشغالابیلن شول غیزی گلین ادینن ماشغالا آراسینداکی یاقینلیق آراغاتناشیغی آنگلادیان سوز .

غودوز : هار ، یوقانچ کسل .

غور : اوتدن غالان آونوق کُوز .

غور : آغارانلی دوّیه‌چالی نینگ کویزه‌داکی غالیندیسی ، کونزلیک .

غورا ق : یاغیش سیز ، یاغمیرسیز ، ایغال سیزبیل وش.م.بارادا .

غورال : زات یاساماق بجرمک ایشلمک اوچین اولانیلیان انجام شای یاراغ .

غورا ماق : بیرزادی بیرایشی دوزمک ، اساسینی توتماق .

غورایجی : گوزگچلیک ادیان ، غوراپ ساقلایان آدام ، غورایجی

غوربت : گوّیچ ، قوات ، غوجور .

غورپ : گوّیچ ، قوات ، غوربت .

غورپ : کوّویلان یر ، چونگ گینگ چوقور .

غوُرت : توقالانیپ غوریدیلیان سوّزمه .

غوُرت : موجک ، بوّری .

غوُرت : سینگینگ تخمیندان عمله‌گلیان آیاق سیز ، گوره‌سی‌بیلن سویشیان سونگ سیز موجه‌جیک .

غورجاماق : دورجالمک ، اوُلچرمک ، غورجالاماق .

غورجان کل : اوُزین اگُری بوُیوُنلی دوّشی آق ، گرشی قاراسودا یاشاین یوّزیجی قوش .

غورشاو : چله‌گینگ ، تگرینگ وش .م.داُ شیناگیدیریلیان دمیرطقا

غورشون : آغیمتیل ، چال رنکلی یومشاق آغیرمتال .

غورقاق : باتیردال ، تاوشان یوزک ، غورقوپ یوران .

غورلوشیق : جای ، زاوود ، کارخاناوش .م.سالماق ایشی .

غورماق : بنا اِتمک ، سالماق ، دیکمک .

غوزغالانگ : کوپچلیک لین یاراغلی چقیش ، باش غالدیریش .

غوزغولاق : یاز آیلاریندا بتیان غوزی اوتی .

غوزی : قویونینگ چاغاسی .

غوش : بوّتین بدنی یلک بیلن اورتیلن ـ غوشاغاناتلی،اونگغیر غالی اوچیان حیوان .

غوش : ایچری زات لار .

غوشار : بیلاگینگ آشاقی بوّلهگی .

غوشاق : قایشدن ، یوّپدن یادا دوقالان ماتادان بیلهباغلاماق دانگماق اوّچین یوریتهادیلن باغ .

غوشانت : بیرزادینگ اوّستونی یتیرمک اوّچین غوشولیان پای ، بولک یتنهزات .

غوشغون : دوّیانینگ هوودنینگ اِشهگینگ غانگگهسنینگ آطینگ ایرنینگ اونگهسوّیشمازلیگی اوّچین غویروغنینگ ـ آشاغیندن گچریلیان یوّپ .

غوشغی : شعربیلن یازیلان شاعرانه اثر .

غوشگوزی : پسسهجیک بویلی چال رنکلی گوّل گتریان بیر یئل

لیق اۆسوملیک .

غوشلوق : گۆنونگ یانگی یوقاری سایلانیپ باشلان وقتلـــری ، غوشینگ قوش اوچوم بلئدلیگنه غالیان وقتی .

غوشماچا : اونکی نینگ اۆستەسینه ، اونکیدن داشاری .

غوغا : داغوا ، غیقیلیق ، غالماغال .

غول (۱) : بدنینگ اِگنینگدن تا اِلینگ بارماغلارینا چنلی بولان بولاگی .

غول (۲) : قوم یرینده ایکی گرشینگ آرالیغنداکی گینگاوی یر گیدن پسلیک .

غولاجین : ایکی یاشی نینگ ایچنداکی اورقاچی گولـه ، تووه ، بایتالچه .

غولاچ : غاپ اِتمک اوچین ایریم چیک دوقالیان اۆنوم .

غولاچ : ایکی غولونگ گینگ گرمینگداکی اوزینلیق .

غولاق : بِس اشدیش اندامی ، عضوی .

غولاق : غولی بولمادیق ، اِلی کسیک ، غول سیز .

غولاق جین : باغانادان ، ستوکلی ، دریدن تیکلیان غولاقلاری یاپیان یلی تلفک .

غولان : غیل یاللارماشغالاسیندان بولان یابانی حیوان .

غولای : داش بولمادیق ، یاقین ، اوزاق دال .

غولپاق : کۆپلانچ یاشاجیق اوغلانلارینگ کلّه سنینگ ایکی قاپدا

لینده قویولیان چوقدام ساچ .

غولتوق : غولونگ اگین بیلن برلشیان یری نینگ آشاغی (بغل)

غولداو : کمک ، غاراشیق ، همت ، یاردام .

غولداماق : آرقاچیقماق ، کمک برمک ، غاراشیق اتمک .

غول چور : اوسوملیگینگ غاپدالیندن چقیان اوسونتگیسی کلتّه شاخا .

غوللانماق : بیرزادی اوز ایشینگده پیدالانماق ،خیرلانماق .

غوللوق : قوللوقچی نینگ ایش وظیفه‌سی ، ایشلایان یری ،اورنی.

غولون : تای ، قولون آتماق ، تای اولی دوغماق ،تای تاشلاماق (بایتال حقدا) .

غولونلاماق : تای غوزلاماق (بایتال حقدا) .

غول یازما : یازیجی نینگ اوزالی بیلن یازان نسخه‌سی .

غوم : گویچلی یل سببلی دنگیز دا عمله‌گلیان اولی تولقون .

غوم : اورکوجینگ غاپدالی ، کوپه آرقا .

غوماق : اورغون چاگه ، قوم قاتیشیق لی قوم سالت .

غومری : کپدرلرماشغالاسیندن بولان، کچیراک، قونگرومتیل، چال قوش .

غوناق : میهمان .

غونان : ایکی ، اوچ یاشلی ارکک تای ، ایکی اوچ یاشی نینگ ایچنداکی یاش آط .

غونت : (غونت یالی) چاقدان آشا ، آغیر ، قاتی آغیر .

غونچه : دولی آچیلمادیق گوّل ، نایچاسی ،گوّلینگ غوزه‌سی .

غونداغ : اوشیمزلیک اوّچین بابک دولانیان ماتا بوُله‌گی (بولک پارچا) .

غونداغ : تفنگنگ نیلی برکیدیلیان آغاچ .

غوندوز : غیرالاری توقا یلیق دریالاردا یاشایان وبالیق ـ اِرلنگگچ ، قوربا غه‌وش .م. بیلن ایمیت‌لنیان قمّت بهالی دریلی کچی جک حیوان .

غونگاق : ساچینگ دوّیبونده عمله‌گلیان کپه‌گه منگزس آونیق توزغا

غونگراس : غونگرایاقین غونگری اوُوسیان غونگراس اِرنگ .

غونگرسی : غونگرساپ‌چقیان یانیق ایس .

غونگشی : بیری بیلن یاناشیق یاشایان ماشغالا ، همسایه .

غونماق : یرده‌اوتورماق ، هوادن یره‌دوشمک .

غووالچ : ایچی بوش ، ایچی پاقلاو .

غووالدانگ : دولاق ، دولانماق ، جوراب‌سیز ، گینگ .

غویون (۱) : قوشاتوینا قلی لاردن بولوپ ، سوّیت یوّنگ اِت ـ اوّچین ساقلانیان اوُی حیوانی .

غویون (۲) : قوجاق .

غویی : سو آلماق اوّچین یرینگ سولی قاتلاغینا چنلی غازیلان چونگ چوقور .

غها رجنگ : غا تی غیزغین ، سهلچه زا دا غها ری گلیپ دوریا ن .

غهرما ن : اۆزونینگ با شا رجا نگ لیغی، اِدرمن چلیگی، بیلن غهرمان چلیق ایش اِدن آدا م ، پهلوا ن ، اِدرمن .

غیپ غیزیل : رنگکی جودا غیزیل ، چیم غیزیل .

غیپجنما ق : بدنینگ بیر یری آغرا م دوشیپ آغیرما ق .

غیت : بول دأل ، سهلچه تا پیلیا ن ، آز .

غیجا ق : غا پا ق درا گنه کأ دی سنینگ یۆزونه یا ری چیگلن پرده سیز اۆچ کریشلی سیخا لیپ چا لنیا ن سا ز .

غیجت : خجا لت .

غیچا ق : دا شی دۆزدا ل ، چونک چونک ، غیا ق .

غیچین : دنگیزده قبله دا ن اوسیا ن یل .

غیر (۱) : کا یری نا قیروکوپ یری هم دپه لیک بولوپ گیدیا ن دا شلیق یر .

غیر (۲) : چا لیمتیق آط رنگکی .

غیرا : بیرباشی اِرنگک ، چت ، یا قا .

غیرا دنگ : با ریسی نینگ بویی درجه سی وش .م . دنگ بیر .

غیرا ق بوجا ق : بیرزا دینگ چتی ، غیرا سی ، بۆله گی .

غیرا ن : قیرغین (غیرا ن دگمک) مرگی غَراخسته چلیق یا لی.

غیرا ن : تۆما نینگ اوندن بیری بولان پول .

غیرا ن جیرا ن : (غیرا ن جیرا ن اِتمک) دیرپیترا ق اِتمک ،

غورقیزیپ همه‌سینی دارغاتماق ، پیرپیتیرإتمک .

غیراو : هوا نینگ سووقلیغیندن یره‌دوشیان آوینجاق چیغلی اورتوک چیغلی غارسپیندیسی یالی نم .

غیرتیچ : یازآیلارنینگ باشیندا گوگریان ، غیرتیق بویلی‌هاشال اوت ، دۆزاوت .

غیرغی : ملەراک رنکلی ،آو آولایان کچیراجیک ییرتیجی غوش .

غیرقماق : مالینگ یۆنگونی قیرقیلیق بیلن آلماق ، کسمک .

غیرلیم : بیرزادینگ اۆستنده‌بویان باساباس دیقینشیق .

غیرناق : باغ یۆب دانگیلانده‌دوون سالیشینینگ بیر گۆرنوشی، دانگیلماسی .

غیزا ـ غیزا : (غیزا غیزا گلمک) غیزغالانگلی فرصاته‌گلمک .

غیزامیق : یوقاری قیزغینلی بدنینگ دوورتیک اورمک بیلن یۆزه‌چقیان یوقانچ چاغه‌کسل .

غیزغالانگ : قیزغین هوس ، غیزغین ، جوشغون ، دپه‌گن‌گوچگون

غیزغیلت : قیزیل اۆوسیان چالاقیزیل .

غیزیقلی : غیزیغی بار بولان شادلیق لی ، هوس دورادیان، هوس لنرلیک .

غیزیقماق : یوقاراق کسلیپ غایلیپ آلنان قاوون بۆله‌گی .

غیزیل جا : بورجاق .

غیزیل جاقورت : شاغالاگورا کچیراک ایکی اونگ آیاقلاری بیلن

یرپشیان چول موٚجه‌گی ، ییرتیجی حیوان .

غیزیل غران (غیزیل غران بولماق) : گوٚلوپ کسه یقیلماق ، کوپ گوٚلمک ، گوٚلوپ کیپدن چیقماق .

غیسراق : اورقاچی تایچاناق .

غیسغانچ : جومارت دال ، حسود ، قیسیق .

غیش : ییلینگ دوردینجی فصلی (زمستان) .

غیشلاغ : غیشینا غیشلاماق ، اوٚچین ماللی قارالی گوچولیب باریلیان یر .

غیشیق : دوروش یا غدایی گونی دال ، اِگری .

غیلاو : غوی نینگ اِتی نینگ یوٚزی ، اوٚستکی غیلاولاپ دوران یری

غیلچیق : آرپا نینگ بوغداینگ وش .م. دانه لرینگ داشیندا کی دورتشیپ دوران غیلدیرغانلی غابیغی .

غیلدیرغان : کابیرها شال اوتلارینگ بالدا غینا غیلچیقدا بولیان زوردان گوٚزه‌گورونیان غیل یالی تیکن جیک ، تیکنلی اوزین اوت .

غیل غویروق (غیل غوریق) : موسم لیین اوچوب گچیان غویروغی اینچه ، کچیراک آوغوشی .

غیل یال : آطینگ اهلی جنسینی اوٚزایچنه آلیان عمومی آط .

غیلیق : دورموشدا ـ اوٚزینگی آیاپ باریش ، حاصیت ، اخلاق .

غیممت : نرخ ، بهاء حقیقی بها سیندان آرتیق بولان ، ارزان

بولما دیق .

غیمیرسی : کوپچلیک لین (یورلنده) ادیلیان حرکت ، باشلی بارات غیمیلدی ، اوْست اوْستنه .

غیمیز : بایتال سوْیدوندن ادیلیان چال اوْنوم .

غیمیلدی : بیرزات اِرانا ندا غوزغانانده عمله گلیان حرکت اِرغیلدی .

غین : پچا غینگ وقیلیجنگ تیغنا لایق ادیپ قایشدن وش .م . - تیکلیان غاپ .

غینا ماق : ستم اِتمک ، زورلیق اِتمک ، قین چیلیغه اوْویرمک ، هورلاماق .

غینانچ : آغیریتگی سببلی عمله گلیان غم ، غصه لی دوْیغی .

غینگاچ : دورموشا چیقان عیال ماشغالالاری نینگ باشنا اورانیان یا غلیغی .

ف

***

****

فابریک : چیگ مال لاری ماشین بیلن ایشلاب بجریان صناعت کارخانه سی .

فارغ : آسوده ، بیکار ایشدن ال چکن .

فولکلور : یاتدان آیدیلیان حلق دورادیجیلیگی . duradıcılığı

فوند : پول مایاسی . ۲ـ بیرزادینگ یغنالیپ قویلان زاپاسی .

فورمالاشماق : بللی بیرفورماگلمک ، بللی بیرفورمانی قبول اِتمک .

فوندامنت : جاینگ دیواری نینگ اساسی ، بنائی ، دوْیبی .

فورغون : یوْک داشالیان دورت تگرلی آرابا وهمده ایکی تگرلی ال عرابه‌سی .

ق

***

****

قاپاس (قفس) : دم آلماغی قین بولان ، ایس، قوقلی دمیق غابسال .

قادا (قاعده) : دوزگون ، قانون .

قاشق : قلم ، چمچه .

قاضی : شریعت یولی بیلن ایش کسیان .

قاق : دیلینیپ غوریدیلان غاوون .

قاق : چول یرلرده اوی یره یغنانیان یاغیش سووی .

قاقا : ماشغالا آرا قاتناشیقدا چاغانینگ ، اینک یاقین حوسساری بولان ارکک آدام ، آتا ، دادہ .

قاقاباش : بورونلیغی باشینا اورالیپ یادا بوینینا آتیلیپ - باشینا گویبرلن مال ، هرزه اوغلن .

قاقما : قلیچ دارا ق بیلن قاقیلیپ دوقالیان کابیرماتا پالاس اؤنوم لر حقدا .

قاقماچ : یوقاجیق دیلنن ات ، ایرگسیلن ات بؤله گی .

قاقماق : اؤستوندن اوروپ گیریزمک ، اؤستوندن اورماق .

قاقین : توتغای کسلی ، غش .

قاقین لی : توتغایلی

قاقینماق : گیم گجمینگی قایشدیرماق ، سیلکینچدیرمک .

قاپیچماق برجیلی قورقماق .

قامت : بوی ، سیرات ، قد .

قاناو : گوزه نکلری بویونچا کشده چکمک ، ناغیش سالماق اوچین اولانیلیان نخی ماتا .

قانون : حقیقت حادثه لری نینگ بللی بیر ترتیب دوزگون بویونچا بیری بیرینه باغلی لیق .

قانونچی : حقوقی مسئله لری بویونچا همه قانونلاری بیلیان آدام .

قاوالاماق : یتجک یادا توتجاق بولوپ ، بیری نینگ یادا بیر زادینگ ایزیندان ایلغاماق .

قاوچوم : اوزاق داشقی دوغان قاریندا ش ، قوم ۲ ـ توپار ، بولک .

قاوغی : قاووپ گلیان آدام ، یادا آدملار توپاری .

قاییل : راضی ، معقول .

قدی قامت : بوی سیرات ، داش صفت .

قرار : کوپچلیک لین قبول ادیلن بویروق

قرار : صبر ، جیدام ، طاقت .

قرض : قایتاریپ برمک شرطی بیلن آلانیان ، پول ، زات .

قسمت : اقبال یازغیت ، نصیبه .

قصد : بدفعل لیق بیلن ادیلیان حرکت ، اونگوندن اویلانیلان بدنیت حرکت . ۲ـ اورتا یوریش .

قصه : گورورونگ بیلن یازیلان اثر ، روایتلی اثر .

قضا : (قضا دولماق) آجالینگ یتمک ، اولمک .

قلب : یورک ، گوون .

قناعت : صبر ، جیدام ، طاقت .

قناعتلی : قناعت ادیان ، صبرلی ، جیدا ملی ، طاقتلی .

قوقاماق : (قوقمیق) ایس کلمک ، یا قیمسیز ایس برمک ـ آنگقاماق ، آنگقیماق .

قوم : آتا بابا نسل بویونچا بیربیرلرینه یاقین آدام ،قاربنداش

قووات : گوچ ، قوجور ، زور .

قیرق : سان حسابندن (۴۰) آدی .

قیرق آیاق : کوپ آیاقلی لار ماشغالاسیغندن بولان قورچیغا منگزش اوزین زهرلی موجه جیک .

قیلماق : اتمک .

قین : آنکسات دال ، مشکل ، چتین .

ک

***

****

کاُبیر : همه‌سی داُل ، کیم‌دا بولسا ، ها یسی دا بولسا بیری ،آیری- آیری .

کاُپیر (کافر) : مسلمانديننيندن باشقا دينده بولان ، بی دين .

کاُتمن : يربجرمک کاتمن لمک اوُچين اولانيليان تايخانلارينگ آبزاری .

کاُته : کاوقت ، وقتال ، کاته ـ کاته ، کاماحال ، کايارم .

کاُخدا : کدخدا .

کاُدی : غاوون پازيلينا گورا اوليراق پازيللی باغچه اکينی و اوُنونگ هرحيللی گورومداکی حاصلی .

کاُردری : اينردن غايان ، آروانادان بولان اينن دوُيه ، (ديه)

کاُريز : يرآستی سولاری اکرانچيليقدا پيدالانماق اوُچين غازيلبان قويی لارينگ برناچه‌سی .

کاُسی : کابيری .

کاُشير : کوکی ميوه‌لی باغچا اکينی وشول اکينينگ سويری ،ايليان حاصلی .

کاُکيل : مانگلای ساچی ، ساچ .

کأکیلیک : تاووق لار ماشغالاسیندن بولان میدان غوشی ، غیل غویروغا منگزش آوادان آو غوشی .

کأل : طبیعی اوی یر ، اولی بولمادیق ، اوزین چای ،جار .

کأن (۱) : کوپ .

کأن (۲) : طبیعی یرآستی بایلیغی بولان یر ، قمّت بهاء داشلار ، متال لار بولان یر .

کأنئلمک : کوپئلمک .

کأماحال : کاوقت .

کأوقت : وقتال ـ وقتال ، کابیریاغدایدا ، کاماحال ،کایاریم

کأینچ : ۱ـ نادوغری یادا یاراماز دیلن ایش اوُچین بریلیان جزا ، تممی ، یازغارما . ۲ـ بیرزاتدان ناراضی بولوپ ادیلیان زیرانچ .

کأییمک : نادوغری ایش اوُچین یازغارماق ، یازیقلی آدامـــا اوُویت نصیحت اِتمک .

کپچه : کپچه جیک پیل ، پیلچه ، کچی جَک پیل .

کپَک : اوُویلن دانانینگ اَلَه نَنْدن سونگقی غالیان بوُله جیک لری ، غابیق لاری ، اون الهنده اِلَک ده قالیان بوغداینگ غابیق لری .

کئتده : اولی . ۲ـ اولی غوللوقدا ایشله یان یاشولی ، یولباشچی .

کئتک : تاووق ایت وش .م. اۆچین سالنان جای .

کئته نی : عیال کوینک لیگی .

کجه به : (کوجاوه) گلین آلینا ندا گلینی دۆیا ، آرابا ، ماشینه مۆندوروپ آلیپ قایتماق اۆچین یوریته آغاچدان یاسالان اۆستی دورت طارافلی یاپغیت آبزار ، انجام .

کِئچه : غویون یۆنگوندن باسیلیپ ادیلیان دوشئک .

کدخدا : مصلحت بریجی ، باش توتانلیق ادیجی ، یاش اولی لیق ادیان ، آق ساقغاللیق ادیان ، گنگشدار ، کاخدا .

کرَت : داغینگ یادا کنارینگ اِنگگت غیراسی ، اِرنگه گی .

کرت : غومدا بتیان چالیمتیل رنگلی بیریللیق اۆسوملیک اوت .

کرتیک : کرتیک اِتمک ، کرتیک عمله گتیرمک ، پچاق بیلن کسیپ بللک اِتمک .

کرشمه : یاقیملی ، ملایم ، غارایش ، ناز .

کرکاو : داغدا بیتیان یاسسی یافراقلی بیک قاتی آغاچ .

کرکی : یرغازیلاندا ایکی یۆزی بیلن ایشلنیان چکش گۆرنوشلی آبزارکرکی ، آغاچ ، تخته چاپیلیان انجام ، آبزار .

کرَم : مرحمت ، رحم ، جوانمردلیک ، اولی لیق .

کرۆن : اۆستی یۆکلی باریان تیرکشدیریلن خطردۆیه ، ماشین وش .م .

کریم : کرملی ، رحم دار .

کئسانا : (کسانا سینا توتماق) بللی بیر مجبردا نرخ کسیپ حق بریپ ایشلتمک ، حقینا توتماق .

کئسر : حالی دوقالاندا چیتلیان یوّپی کسمک اوّچین اولانیلیان کچیراک پیچاق .

کئسرمک : کسه لیگنه اوزالیب گیتمک ، اوزالیپ یاتماق .

کئسک : توغالانیپ غاتان ، قوم .

کئسگیت : بللی بیر نتیجه ، قرار .

کئسگیر : قاتی یتی ، پاکی یالی ، اوتگیر .

کئسل : اورغانیزمینگ (اندامینگ) قاعدالی ایشله مگنیگ بوزولماغی ، درد ، مریض چلیک .

کئسل خانا : کئسلی لرینگ یاتیریلیپ بجرلیان جایی (مریض خانا)

کئسه کی : باشغا یردن ، یورتدان گلن یاد ، بیگانه .

کئسه وی : اودغورساماق ، دوُرمک اوّچین توتونیلیان تایاق .

کئسیک : کسیلیپ آیریلان ، پچغی یا دا پچاق بیلن کسیلن بولونن.

کئسیندی (۱) : کئسیلیپ آیریلان زات ، غیقین دی .

کئسیندی (۲) : بیراوجی یانیپ دوران آغاچ بوُله گی .

کئشپ : یوّزصفتی ، شکلی ، داش گوُرنوشی .

کئشت : (گشت) گزه لنج ، سیاحت .

کئشم : کئشپ .

ککج : کابیر غوشلارینگ وسوّیرانجی حیوانلارینگ کلّه سینه چقیان

اۇسونتگی .

ککج : ساقینیپ کپله یان ، ساقاو .

ککره : آجی هاشال اوت .

کلاسیک : ۱ـ اۇزونینگ اثرلرنینگ قمّت لیلیغی بیللن همه لر طارافیندن اقرارادیلن علم ، صنغت وادبیات ایشگاری

۲ـ یونانینگ وروم‌ینگ ادبیاتیندن تقلیدادیلن ادبی شیوه‌سی ویاشول شیوه‌نینگ طارافداری .

کلام : سوز ، سوزلم .

کلایی : باشاآتیلیان اۇیمه (یاغلیق) گینگاچ .

کلپ : بللی بیردرجه‌ده‌کولترلنن حالی یوّپی یادایوّپلوک .

کلته : غیسغا ، کوله .

کلجیک : کلپنگ ، ینگل کله ، سوجوق ، غایزا .

کلک باز : اویونچی ، پیرریلاقچی ، آلداوچی .

کلم : اولی یاسسی یاپراقلی ویاپراق یاپراق توغالاق حاصل کتریان باغچه اکینی همداشونینگ حاصلی .

کلو : تنتک ، سامسیق لیق ، اوغورسیزلیق ، ینگل لیک .

کلّه‌کی : آطینک یادا اِشه‌کینگ کلّه‌سینه‌سالماق اۇچین یوّریتیله دیلیان قایش نوغتا .

کمال لی : اونگلی ، مازالی ، اونگات .

کمان : یای .

کمپیر : قاتی قاررى عیال .

کم چلیک : ایشده بولان ناسازلیق ، یتمزچلیک .

کمر : قایش قوشاق ، قایشدن ادیلن بیل باغ .

کمزول : اوزین سینلی اوستکی گییم ، یکتای دون .

کمسیتمک : کم لیک دویدورماق ، حقیرتوتماق ، کیچی توتماق.

کمسیک : ناگیله ادیلن ، کم توتولان .

کمشرمک : کمیش ـ کمیش اتمک ، آغلامجیراماق .

کم کاس : یتریتمز ، کم چلیک ، یتمزچلیک .

کملیک : سان ، مقدارتایدان یتمزدرجه ده بولماقلیق ، آزلیق یتمزلیک .

کنار : سوویینگ یربیلن چاقلشان یری ، دنگیزینگ دریانینگ ارنگه‌گی ، یاقابویی .

کوپ : مقداری بویونجا کان بولان ، آز دال ، کان ، بول .

کوپری : دریانینگ آقارسوویینگ دمیریولونگ اوستوندان گچیپ گیتمک اوچین غورولیان دستگاه .

کوپک : ارککایت .

کوپلانچ : کوپ وقتلاردا ، همیشه دیین یالی ، غلاپین .

کوپلوک : مقدارتایندن کوپ بولماقلیق ، کانلیک ،آغدیقلیق، آرتیقلیق ، بول لیق .

کوپوک : سویت وش .م. زاتلاری بشیرلنده ، یوزونده عمله‌گلیان

کوپورجیک .

کوُپوّک : بیرتوما نینگ یوزدن بیر بولاگیندن عبارت .

کوُپه : آرقا ، یاغرین .

کوُت‌کوت : قات ، قات ، توپ ، توپ .

کوُتک : اوُرغی ، یومروق .

کوُتئک : (کوتدک) کسگیردال ، کسمه‌زک ، اوُتمه‌زک .

کوتئلمک : کوتئک بولماق ، کسمه‌زک بولماق ، اوُتمه‌زک‌بولماق

کوُتل : یولونگ یوقاری غالیپ گیدیان یری ، یاپی یوقاری .

کوُتی : یوقادال ، غالینگ .

کوُجه‌لدمک : دوقماکوجی اتمک .

کوُجه‌مک (کوجیمک) : چوالینگ یادا حورجونینگ کوجوگینی گوزه مک گوزاب آغزینی دانگماق .

کوُچه : شهر یاداوبا یرلرینده ایکی گیدن خطرحیاطینگ جاینگ آراسینداکی یول یورالگه .

کود (کد) : تلفن تلگراف رادیواوُستی بیلن بللی معلوماتلاری برمک اوُچین اولانیلیان شرطلی بللیک لر .

کوُر : گوُرجدان غالان ، کوُرمک اوقیبیندان محروم بولان ، گوُزی هیچ زات کورمیان ، گوُزی باطل .

کوُراکن : کیو ، داماد .

کوُرپه (۱) : اینک کیچی ، اینک سونکقی .

کۆرپه (۲) : اوتورلاندا یا غیشاریپ یاتیلاندا آشاغا دوشلیان یومشاق کچیراک دوشئک .

کۆرپچ : آولاغ ـ غوزی سالماق اۆچین آغاچدان کیپسه ادیلیپ یادا یردن غازیلیپ طیارلانیلیان یۆرپته یاتاق .

کۆرته : عیال لارینگ باشینا آتنیان بجرگیلی اوستکی گیمی .

کۆررە : هنیز مینماگه یارامایان یاش اشئک .

کۆرسی (کرسی) : اوتورغیچ و عهده فارس دیلیندن آیدا مزده قیشده اوتو رقیچ فوریم اۆستنه یورغان آتیلیپ آیاق قیزدیریلیان نارسا .

کۆرشرمک : یۆزونگی تورشاتماق (تورشیتماق) ناراضی لیق بیلدیرمک ، یۆزونگی سورترماق .

کۆرک : بوغدای ساویرماق وینگل زاتلاری آردیپ آراسسه لاماق، اۆیشرمک اۆچین تخته دن پیل .

کۆروشکه : سویادا سوووق لیق قویماق اۆچین ساپلی غاپ ، چلک ماردا ق جونگگیل .

کۆروم : سیچان، آلاقا، یالی گمیرجیلرینگ، غازیان هینی و داشینا اۆیشرن غومی .

کۆره : کرپیچ بیشیریلیان یۆرپته چ .

کۆز : یانان آغاچدان یادا کومیردن غالان اود، چوغ .

کۆسسک : یابینگ یادا اشه گینگ بیراۆنگ وبیرآرت آیاغلارینی

دانگماق اۆچین دوشاقدان اوزین راق یۆپ .

کۆسنمک : عذاب چکمک، هورلانماق ، اۆرتنمک ، جبر نمک .

کو ـ کو : (کو ـ سوا تمک) آیلانگ چایلانگ اتمک ،آیلانیپ گورمک .

کۆسه : اصلینده ساقغال مورت چیقمادیق یادا سلچنگ ساقغال مورتلی .

کۆشئک : دۆیا نینگ بیر یاشا پتمه دیک بالاسی .

کۆشک : دولت حاکم نینگ بولیان اۆلی جایی ، قصری .

کوشیتمک : راحت لاندیرماق ، اینجالتماق ، یواشیتماق .

کۆک (۱) : اۆسوملیک یرآستیندا کی یوقوملی ایمیت لر آلیان بۆله گی ، داماری (ریشه) .

کۆک (۲) : وقتی خوش ، غورغون ، کیپلی ، شادیان ، مس .

کۆکرک : آدامینگ یادا حیوانینگ بوقیردا غینگ چقیان یریندن دۆشونگ قوتاریان یرینه چنلی ، اۆنگ طرفی ، دۆش .

کۆکرمک : کوکن دانگماق ، کوکنه باغلاماق ، دانگیپ قویماق .

کۆکلامک (۱) : کۆک آتماق ، کۆک چکمک .

کۆکلامک (۲) : وقتینگی حوش اتمک ، کیپینگی قاوی لاندیرماق، کیپدن چیقماق .

کۆکورت : یانیان ساری جسم .

کۆکه : چاغه جیق لار اۆچین کیچی جک کولچه یالی ادیلیپ ـ بیشیریلیان چوڑک .

کۆل : یانان زاتدان غالان چال رنگلی اون یالی غالیندی .

کۆل : کنارلاری قوری بیلن چاکلنیان اولی بولمادیق سولی یر اولی هاودان .

کۆل پیکون : دیرپترا ق بولوپ دویلن ، کۆل اوشاق ، مایدا ، مایدا بولان .

کۆل تالخان : کۆل آورام .

کۆلچه : یاغ یمورتغا وشکر غوشولوپ ، سویده یوغورلیپ بشیریلیان تگه لک کۆله چوڑک .

کۆلچه : سوتوپلانان کچی جک کۆل ، کیچی جک کۆل .

کۆلکه : بیرزادینگ اونتیغی ، مایدا بوله گی ، آونیق .

کۆله : قویروغی (قوروغی) جونتوق ، قویروغی کسیک ، قیسغه کلته .

کۆله گه : بیرزادینگ کۆن دوشمیان طارافی نینگ غارشیلیقلی طارافینا سالیان سایاسی .

کۆمسوک : یوراگی آق دال ، اِلی اِگری ، اوغری .

کۆمک (کُمک) : بریلیان حمایت ، یاردام ، غولداو .

کۆموش : چالیتمیق آق رنگلی یالپیلداویق قمّت بهاء متال (نقره)

کۆمه : توموس آیلارینداياشاماق ، غوش غولام یادامال سالماق اوچین چیبیقدان ادیلن جای .

کۆمه لک : یرینگ آستیندا بیتیان اوسوملیک .

کۆنجارا : یاغی آلنان پاغتاچگیدی نینگ کۆنجی و کنپ یالی اۆسوملیک دانه‌لرینگ گمره‌سی .

کۆنجی : آوینجاق دانه‌لریندن یاغ آلینیان بیریللیق اۆسوملیک .

کۆنچ : کۆنجک .

کۆنده (۱) : یرسورولیان سادا غورلوشلی آزالینگ یری آغدار یان بۆله‌گی ، یره‌گیریان بۆله‌گی ، بورنی .

کۆنده (۲) : آغیرجنایت ادنلرینگ الینه یادا آیاغینا سالنی یان زنجیر ، غاندال .

کۆندیک : سوغویلوپ ال ، یۆزیوماق اۆچین اولانیلیان تونگچا منگزش چورنوکلی چویون یادامیس .

کۆنکل : کۆون .

کۆنلمک : کۆنه بولماق ، کییلیپ ساری گیتمک .

کۆنه : کوپ وقت گچن یادا کوپ اولانیلیپ سانداغالان ، ـ ضایالانان .

کۆو : سوکیدن گینک اوی یر ، اویتاق یر ، کۆولان یر .

کۆوزه‌مک : سوروپ یادأسیلکیپ ها پاسینی آیرماق ، ساویرماق (بوغدای تووی وش .م. حقدا) .

کۆوش : تئله‌تن دن تیکلیان آپغیرتلی بیبک اوکجالی آیاق غابینک بیرکۆرنوشی .

کۆوک : بیرز ادینگ اوی یری ، چوقوریر ، اولی دشیک غاواق .

کۆوک (۱) : اوللاقان میدان پیشیگی ، پیشگه منگزش ئیرتیجی حیوان .

کۆوک (۲) : کۆوک بولوپ دوران ، اویولان ، غازیلان .

کۆومک : غازیپ چوقورا تمک ، اویماق ، غازماق (کوپلانچ بیرزاد ینگ دوییبنی غازماق) .

کۆی : فکرآلادافکر ، خیال ، اوی .

کۆی : خیال ، فکر ، اوی .

کۆیدورمک : آشا بیشیریپ یاقماق ، یاقیپ ضایالاماق .

کۆیزه : ایکی یادادورت غولوپلی پالچیق دن بیشیریلیپ یاسالیان یاییانگ بیللی بوقورداقلی غاپ .

کۆیسه مک : آرزوا تمک ، ایسله مک .

کۆیکرمک : غارریپ بیلینک بوکولمک ، آشاق اگیلیپ یوره مک .

کۆیکی : بیلی بوکوک ، بیلی اکره لن ، بوکور .

کۆیلانمک : ببرزادینگ فکرینی اِتمک ، اویلانماق ، فکرلانمک .

کۆیلی : کۆیلانیپ یوران ، یوراکینه کۆی دوشن ، خیال لی .

۲ ـ عقل تایدان ناساغ ، یتمزچلیک لی .

کۆیمت : پیشمه ، چاپاتی ، سیزمیق (پوسسیق) غاتلاما یالی زات لرپیشیریلیبلیت یاالتلیان سوغات ، ساچاق ،غاپ.

کیچی : اولی دال ، اولی بولمادیق ، چاقلانکجا بولان .

کیتیردووک : کیتیرداپ دوران ، آورانیپ باریان ، پیپتراپ

باریان .

کیر : ها پا ، چرک ، کیرکمیر .

کیرای کش : اوزمالی بیلن کیرای ادیان ، کراینه یوک - داشایان ، ایش ادیان آدام .

کیرلان : کیریوقوشان ، ها پالان .

کیرپیک : گوزونگ غاباقلاری نینگ غیراسینا چیقیان غیل .

کیرجیکمک : سهلچه کیرله مک ، کیریکمک .

کیرشن : تورچ ادیلن یولداکی توپراقدان یادا توپورغومدان عملهگلیان ینگلجک توزان چانگ .

کیرلی : ها پا بولان ، کیرلان ، کیریوقوشان ، ها پالان .

کیریش : ساز آبزارلارینگ تاری ، سیمی ، اوسته لرینگ نخی دن سارقی دن جاینگ دیوارلارینی دوغری چیقارماق - مقصدی بیلن توتونیان سارغیسی .

کیشده : قورودیلان اریک .

کیشی : آدام .

کیشی لیک : مردلیک ، ادرمن لیک ، قایراتلی لیق ، باتیرلیق ، کیشی لیک ساتماق .

کیشمیر : اوزین آیاقلی ، توغالاق کلّهلی موجهچیک .

کیشنگه مک : سازلاشیقلی چیرکین ، سس چیقارماق (آط حقدا) .

کیلوان : دگیرمنده بوغدای اوویمکلیک ایشنده ایشلیان ایشچی .

کیلوگرم : ۱۰۰۰ گرا ما دنگ بولان آ غیرلیق اولچا گی .

کیلومتر : ۱۰۰۰ مترەدنگ بولان اوزینلیق اولچەگی .

کیلووات : الکتریک توغونینگ ۱۰۰۰ واتا برابر بولان گۆیجی نینگ اولچاگ بیرلیگی .

کیلیم : حالی یالی یووورديليپ ، ارشی نینگ ایچنده ایکی قت آرغاچ گچريليپ دوقا ليا ن دوشئک .

کیم : آدما دگیشلی لیکده اولانیلیا ن سوراغ چا لیشماسی .

کپچی : گپ گزدریا ن ، غیبت کش ، شوغول .

کپلاشیک : مهم مسئلەنی چوزمک اۆچین آدا ملارآراسیندا ایکی توپار آراسیندا گچریلیا ن گۆررونگ .

گترمک : بیر یردن ایکنجی بیر یره آلیپ گلمک ، آلیپ قایدماق .

گ

***

****

گچریم : دوزما زچلیک ، رحم ، اوّتریم .

گچلگه : آدام مال قاراا ولاغ وش .م. گچریالی یر ،گذر ،اوتولگه.

گچمیش : اوتن ، زمان ، قدیمی زمان ، گچن وقت .

گچی : شاخلی گاوشه یان ، سوّیت و چوپوربریان الداکی دوارا وی حیوانی .

گچی غولاق : پیشمه ، یاغ خمیری یا زنگه بولک بولک ادیپ بشریلیان یا غلی چوراک .

گرچک (۱) : کرامتلی سیلانیان آدام .

گرچک (۲) : آلابها ردا گوگریان اوت .

گرداب : دریا دا دنگیزدا سوویینگ کولانیپ ، آیلانیپ آقیان یری ، بورغی .

گرّک : مهم ، ضرور ، درکار ، لازم .

گرگه نک : قانگراق ، چوپانینگ تایاغنه هم دیلیار .

گرّیم : صحنه ده اوینا لانده یوّزه چالنیان اِرنگ .

گزّرمن : گزنده .

گزّک : قایتا ، سفر ، یولا .

گزک مه‌گزک : گزلی ـ گزاک نه .

گزمه‌له‌مک : آیلانگ چایلانگ اِتمک ، گزه‌لنچ ادیپ آیلانماق .

گزنده : جهان گشته‌لیک ادیب یوران ، یرلاری آیلانیپ گزیپ یوران (آدام) .

گزه‌لنچ : آچیق هواده‌دینچ آلماق اوچین ادیلیان آیلانگ ـ چایلانگ .

گزه‌مک : بیرینه‌یا بیرزاده‌چنه‌مک ، دوغورلاماق .

گزیم : آیلانگ چایلانگ ، ایکی باقا یوراپ ادیلیان حرکت .

گلشیک : گورک ، آوادانلیق ، یاراشیق .

گلمشیک : باشغا بیریردن ایکنجی بیریره‌گوچوب گلن آدام .

گلیم گیدیم : باریش گلیش ، آراغاتناشیق .

گمیرچک : قاتی سونگکه اوزولمه‌دیک بدن بوله‌گی ،کتیردویک .

گنج : خزینا ، بایلیق ، ملک .

گنده : یامان ، یارامان ، اِربت .

گنده‌له : آونیق بالیق توتماق اوچین اولانیلیان تور .

گنگ : حیران قالدیریجی ، تحسین قالدیریجی ،گنگرگندیریجی .

گنگش : بیرمسئله‌یا رادا ادیلیان مصلحت .

گوبک : چاغه‌انه‌قارنیندا قاعاونی انه‌سی بیلن بیرلشدیریان و ایمیت لندیریان ایچه‌گه .

گوپپا : شول بادا ، هسیرهوسیر ، دررو ، بردان .

گۆپپی : پاغتالی ، قیسغاوغالینگ داشقی گییم .

گۆتین : آرقان ، ایزینا .

گۆجنگ لمک : تامشاندیرجاق بولوب ، زادینگی بویسانیپ گۆرکزمک ، گۆجنگ گۆجنگ إتمک .

گۆجورده مک : گۆجورگۆجورادیپ کپله مک .

گۆجوک : ایتینگ وش .م. یاشاجیق چاغاسی .

گۆچ : اۆی اۆزارلرینی ایچری ماشغالاسینی غوش مال ماتاسینی یوکلاب بیریردن باشقه بیریره گوچوب باریان یوللاقچی .

گۆچگون : کیفی بلند ، بادی بلند ، جوشغین لی .

گذر : سوآقیان چاینگ یا بینگ وش .م. مال قارا اینه ریالی یاپغیت یری گچلگه اولوم .

گذران : یاشایش اونگشوغی گۆن گچرمه ، اکلنچ ، دورمیش .

گۆر : اۆلن آدام جایلانیان چوقور ، قبر ، مزار .

گۆرپ : (اورتاگۆروپ) اورتاحال ، اورتادرجه .

گۆرپولدی : یومشاق یادا برک دال زادا اۆریلاندا چقیان سس .

گۆردوم بیلدیم : گۆزلنیان یاداقاراشلیان زادبابتدا آزدان گۆپ دن خبر ، معلومات .

گۆررونک : فکرآلیشماق اۆچین سوزلانیان سوز ، کپ

گۆرژش : بیربیرینگی یقماق اۆچین گچریلیان ورزشینگ بیر گۆرنوشی .

آوادان = آو بسکار - جول
ادان = اِدَن

گوْرْشجنگ : گوْراشه جی ، سَووُشجَنْگْ .

گوْرَک : گوُرنوش ، سیرت ، کشب ، آوادانلیق . kōrak

گوْرکانه : آوادان ، گوْرمه گی . kōrkana

گوْرگی : چکلیان هورلیق ، درد ، جبر ، جفا ، قین چیلیق .

گوْرلیک : آراسی یاقینلیق . kārlik

گوْرلیک : قانگغانینگ یان آغاچلارینی بیرلشدیریان اِکری آغاچ ایبرینگ ایز طارافی .

گوْرمه گورش : بیر بیرینگا باریپ گوْروشمه ، بیر بیرینکی گورمک مقصدی بیلن ادیلیان باریش کلیش .

گوُرنوش : بیرزادینگ داش صفاتی ، داش شکلی ، داش کشبی .

گوْرنوم : قارا گوْرنوم ، قاراسی گوُرونیان آرالیق .

گوُریب : کیشی نینگ اوْستونلیکی کوُروب بیلمایان ، بخیل ، ایجی قارا .

گوُز : گوْراج اورگانی وگوْراجنگ اوْزی ، قاراق .

گوُزاب : آغیرقین چیلیق ، جبر ، ستم .

گوُزباش : سوویینگ چقیان یری ، چشمه نینگ آقیب باش لایان یری ، گوْزباش بولماق خبردار بولماق .

گوُزغینی : قاتی قین چیلیقلی ، ناهنجار .

گوُزقولاق (گوْزقولاق بولماق) : خبردار بولماق ، اسوان اِتمک سراِتمک .

گۆزگ ، چووال : حورجین یالی غابینگ آغیزینی گۆزه مک .

گۆزگ : (گۆزگ سالماق) سرِتمک ، باقماق .

گۆزل : آوادان ، یاراشیقلی ، گلشیکلی ، گۆرمه‌گی .

گۆزله مک : تاپماق مقصدی بیلن آغتارماق ، بارلاماق،آنگتاماق ایزارلاماق .

گۆزوکمک : ایشه‌بیرنمه‌اورنیشمک ، هونارله‌آلیپ باشلاماق .

گۆزه مک : چووالینگ ، خورجینینگ وش .م. غابینگ ایچنیدن زات دوکما زیالی کوچک لریندن ایلاک بیلاک‌یوپ گچریب دانگماق .

گۆس گونی : دوس دوغری ، قاتی دوغری ، دوغری .

گۆک : آسمانینگ قویی رنگکینه ، دنگیزرنگکنه منگزش‌ِرنگ .

گۆک بوغما : گۆپلانچ یاش چاغه‌لارا دگیان دینغی سیز اوسگیر دیان یوقانچ کسل .

گۆگَرمک : یره‌تاشلانان تخم‌شینه‌یاریب یرینگ یۆزونه چیقماق .

گۆگرچین : گۆگیم تیل چال رنگلی میدان کپدری .

گۆگیین : ایگنسی بیلن حیوانلاری چاقیان واۆنونگ غانینی ـ سوریان گۆک سینکک گه منگزش موجه‌جیک .

گۆل : کابیراۆسوم‌لیک لرینگ آچیلیان ایسلی غنچه‌سی .

گۆلالک : یازینا میداندا بیتیان یوغایاپراقلی قیزیل گۆل .

گۆلعذار : گلزار ، لاله زار ، گۆل لی یر .

گۆلکی : گووین حوشلیق ، آچیق قووانچ ، شادلیق سببلی ایزلی ایزنه چقیان سس .

گۆلوم یالیم : یالاندن گولوم جیران بولماق ، یارانجانگلیق اتمک .

گۆل یاقا : ترکمن گلین قیزلارنینگ یاقالارینا داقینیان تگه لک یوزی قاشلی بزک شایی .

گوممک : زادینگ اۆستونی قوم وش .م. بیلن اۆرتمک .

گۆمورتیک : قاتی دوشنوکلی بولمادیق ، آچیق بولمادیق ، ناتحقیق اینا مسیزشوپه لی .

گۆمیریامیر : اوزآارا ادیلیان گوررونگ .

گۆن : آیاق قاب وش .م. تیکمک اۆچین ایشلانن خام ، دری .

گۆن اورتا : عالمینگ دورت دن بیر طارافی دمیر قازیغینگ غابات قارشیسی وشول اوغور ، ایله ری .

گۆناه کار (گناه کار) : جنایت ایشادن یازیقلی ، شریعت یولیندان چیقان ، عاصی .

گۆندارمک : یولاسالماق ، اوغراتماق ، ایبرمک .

گۆنده لیک : هرگۆنکی ، گۆنده کی .

گۆندیز : گۆن دوغانیندن تاگون یاشاناچنلی بولان آرالیقدا کی وقت .

گۆنزلیک : بیشن سۆیدی قاتیق اِتمک اۆچین سۆیده قوشولیان

تورشی قاتیق .

گۆن سایین : گۆن گۆندن .

گۆنش : گۆن دوشیان یر ، گۆن دوشیان طرف ، گۆنینگ شعله سی دوشیان یر .

گۆنِلمک : دوغرالماق ، گونی بولماق ، یازیلماق .

گۆننمک : جانینگ لذت تاپماق ، هزیلِاتمک ، بگنمک (ایمیت ایش بارادا) .

گۆنه غارغان : حاججی غینگ بیرجنسی ، کلفزه گوگدا ماق ، گۆنه قارشی .

گۆنی : اگری دال ، اوق یالی ، دوغری .

گُونی : داغینگ دفه نینگ وش .م. گۆن دوشیان طارافی .

گۆنیکدیرمک : باریلمالی یره گونی اوغوربیلن ایبرمک ، گونی یولاسالماق ، دوغری یول بیلن ایبرمک .

گۆنین : بیرگۆنونگ ایچنده ، شول گۆنینگ ایچنده .

گُووره لی : آیاغی آغیر ، ایکی قت ، گۆورسینده چاغالاقالان ، حامله .

گووس : کوکرک ، دوش ، قورساق .

کوون : داغلیق یرلرده بتیان وساقغیراۆنومی آلنیان اۆسوملیک

کوون : ایچکی دونیا ، یوراک ، ایچ ، ایسلک .

کوونه مک : راضی بولماق ، قایل بولماق ، ایسلمک .

گۆوینجنگ : خاص گۆونلی ، میل لی ، هوس جنگ .

گۆهرت : اینردن غایان آروانادان بولان ارکک دۆیه .

گۆیا : همانا ، ادیل .

گۆیچ : غورپ ، اوقیب ، قوات ، غایرات .

گۆیچلانمک : گۆیچلی بولماق ، گۆیجی کوپالمک ، قواتلانماق .

گۆیز : ئیلینگ اۆچونجی فصلی نینگ آدی .

گۆیزه مک : اۆزوم قاوون وش .م. اۆسوملیک لرینگ بیشماگه بتشمیان گیچکی دویان حاصلی .

گۆیمه مک : دورلی سبب بهانا وش .م. زاتلاری اگله مک ، وقتینی گچرمک .

گۆییلمک : قیرقماق ، ویا اولدورمک مقصدی بیلن مالی یاتیریب آیاغینی هم بیریره گتریب دانگماق .

گیدرمن : گیتماگه میل لی ، گیتماگه خیال لی ، گیتماگه گونگل جنگ .

گیرده جی : چگیلن زحمت اۆچین هرحیلی چشمه لردن گیریان دوشاوینت پیدا ، قازانچ .

گیریش : علمی ایشینگ یاداا اثرینگ باشلانغیچ بولومی .

گیزلین : دویدورمازلیق بیلن اوغرین ، یاشرین .

گیله : اۆیکه ، کینه ، ناراضی لیق .

گینگ : داردال ، گورمی یایرانگ ، اینلی .

گییو : دورمیشاچیقان قیزینگ آدمسی ، کور اکن .

ل

***

****

لابز : یا قیملی اُهنگ بیلن چقیان سس یا داآواز (آیدیم قوشغی وش .م. آیدیلاندا) .

لابیر : دنگیزده یا دا دریا داگا مینی بیریرده ساقلاماق اوّچین سووا تاشلانیان زنجیرلی اولی آران .

لابیک : بولاماق یالی سووق پالچیق ، لایلی سو، اوران بولانچاق سو .

لاپبا : قاتی ، برک ، بیردن ، تیز .

لاتینچا : دیلینده لاتین الیب بینده ، لاتین دیلینده .

لام ـ جیم : (لام جیم بولماق) کپله مان دورماق ، دیلینگی یارمان اوتورماق ، سسیزاوّینسیزبولماق .

لاچین : آو آولاماق اوّچین ساقلانیلیان یئرتیجی آلغیرال قوش.

لازم : گئرک ، درکار .

لاغار : قاررییب ساندان قالان ، ایسغین مداردان دوشن آرریق، هور دوشن .

لاغشاماق : کونلمک ، اوغری قاچماق سیبلی بوزولماق ، ساندان چیقماق .

لاغنت : قارغیش ، لعنت .

لاغیرداماق : لاغیرداپ سس إتمک ، باغیرماق (مال حقدا) .

لاق (۱) : ضایه لانان یاداجویچه چیقمان قالان (یومورتغا) .

لاق (۲) : یالپیلداویق إتمک اوْچین بیرزادینگ یوْزونه چالنیان یلمانماق ، یادا یاغدا اریدلن زات .

لاق : (لاق آتماق) خبرغاتماق ، گوْررونگ آچماق ، دگمک .

لاقغا : بولغوسیز گورلاپ یوران ، یانگیر ، اوغورسیز .

لاقغا : سوْیجی سوده یاشایان یاسسی کلّه لی اولی بالیق .

لاقیردی : غاینایان ، سوویقلیقدان چقیان سس .

لاله : قیزلارینگ اوْیشوب یادایکه لیکده آیدیان آیدیمی .

لاله زار : اوتلوق وگوْللزارلیق یر .

لالیک : عزیزگوْرلوپ آینادیلان ، اینجیق تربیه لنن .

لانگ : لانگ بولماق ، حالیص یادا ماق ، قاتی یادا ماق .

لانگگرا : طبلینگ بیرگوْرنوشی (لانگگرا قاقماق) إل آیاغینگ حرکتی بیلن شادلانماق ، بگنمک .

لاور : گوْن اورتایورتلرده بیتیان ، یاپراقلی اونگات ایسلی همیشه گوک آغاچ .

لای : کرپیچ قویماق ، حیاط سالماق یادا سوواغ اوْچین یوریته طیارلانیلان پالچیق .

لای : (بیرلای) (گییم) بالاق ، کوینگ (بوتین گییم حقدا) .

لایق : بیچلشی دوغری گلیان شاپلاشیپ دوران ، برابر بولان گلیشیپ دوران .

لبیز : بیرزادی اده رین دییب بریلن سوز .

لتده : کونه سونه اسگی ، کونه گییم گجیم یئرتیغی .

لچک : گینگاچ .

لذت : قاوی ایمیت دن آلنیان مازا (مزه) .

لرزان : (لرزاناگلمک) گویچلی قهارغضب حکم ، ضربا سببلی تترامک ، الندمک ، قورقوپ ساندیرا ماق .

لقمه : بیربولک ، بیرآغیزیودوم (چوراک ناهار) .

لگزان (لگزان اورماق) : حارس اوروپ آیلانماق ، چیرپینیپ یورمک .

لنگچ : سکگزسانی اوزین آیاقلی ، قیسغیچ آغیزلی اوزین مورتلی سودا یاشایان جاندار .

لنگکیلدی : آغساقلاپ ینگل یورمگینگ بیرگورنوشی .

لنگگر : قویودان سو چیقارماق یادابیک لیگه سو ، چیقارماق اوّچین ادیلیان آبزار ، قاتی بیجای بیک یوّکلانان یوّک .

لورد : آنگلیاده اینگ یوقاری دووربا یلیق ، اولی بای .

لورس : سودا یاشایان زهرسیزیوغین یئلان .

لوطی : ایش گوّیچ اِتمکده هایال توروپ غالیان حاصلنی ، دنک دوشلاری بیلن اوتوروپ توروپ بارزادینی قیسغانمایان

جومارت .

لوغالا : دۆیابریلیان خمیر ، توکغاتوکغاتوغالاناق ایم .

لوم : بیرایشنده بیرزادی آوراتماق ، یرغازماق ، قوپارماق

اۆچین اولانیلیان اوجی چیش اوزین دمیر .

لومای : کوپ مقداردا ، تۆتوشلاین ، تۆتوش ،بیته‌وی .

لونگقیلدی : آطینگ ، اِشه‌گینگ اونگ هم‌آرت آیاقلارینی‌گزه‌گینه

آتیب‌گیدیان لونگق ، لونگق ادیب یوریشینگ ،

ایلغالشینگ بیرگۆرنوشی .

لیریکی : دگیشلی بولان لیریکا خاص بولان عشقی شغیر .

م
***
****

ماتا : گییم اوْچین دوقالیان اوْنوم .

مأتاچ : (محتاج) غریب غاسارمادی تایدان هور .

ماتال : ترکمن خلق دورادیجیلیگنده دورموش اوْی قوشلاری وش.

م. دگیشلی معنی سینی اویلاپ تاپمالی سوراغ ،تاپماجا

ماتام (ماتم) : اوْلوم‌یتیم‌بیلن باغلانشیقلی غینانچلی یاغدای یاس .

مأتل : (معطل) صبرسیزلیق بیلن قاراشیق ، گوْزدیگیش ، اگله نیپ دوران بندوان .

مأجوم :(معجوم) آورادیلیب قاتیشدیرلان قاریم قاتیم ادیلن ازیلن .

مأحروم : (محروم) بیرزاداارکی ، اختیاری ، حقوقی‌بولمادیق بهره‌سیز ، ناامید .

ماخلوق : (مخلوق) جاندار خلق ادیلن ، یارادیلان .

مادن : (معدن) دوزومینده متال لار ، غازیلیپ آلنیان داغ جسم لری .

ماده : فیزیکی جسم لردن عبارت بولان زات .

ماده : کابیرقانون یغیندیلارنینگ آیراتین شاخه‌سی ، بۇلومی

ماده : (معده) آش غازان .

مادی : یاشایشادگیپشلی بولان مال .

مادیرداماق : اۇزنکسیزبیدرک کپله‌مک ، یانگراب اوتورماق .

مأرف : (معارف) آنگ بیلیم‌بریجی لیک ، آنگ بیلمک

مأرفچی : (معارفچی) مارف ایشی بیلن مشغول لانیان ایشگار حلقا آنگ بیلیم‌برمک اوغروندا ایشلایان آدام .

مارال : کۇپلانچ اینه‌کییگه یاداتاوشانابریلیان آد .

مأره‌که : کۇپچولیگینگ اۇیشومی ، کۇپ آدام یغنانان یر،جمعیت جمنده .

مازا : بیرزاتدان آلینیان لذت ، هزیل لیک ، شفا ، عشرت .

مازالی : مازابریان ، لذت‌لی ، شفالی .

مازار : اۇلن آدمینگ میتی گومیلن یر ، قبر .

مازلوم : (مظلوم) ظلم‌چکیان ، ازیلن ، ظلم‌ادیلن .

مازمون : (مضمون) حقیقت حادثه‌لرنینگ کۇپ دوزلیگینی گۇرکزیان ، بیرزادینگ اساسینی دوزیان فکر ، معنی .

ماسخاره : (مسخره) بی آبرای بولان ، آبرایی قاچان ، دۇزگۇندان چیقان .

ماسلیق : اۇلن حیوانینگ ، آدامینگ وش .م. لاشی ، میتی .

ماش : سچما منگزش توقالاجیق دانه‌لی حاصل بریان کوسوکلی اکن

و اُونونگ ایپلیان دانه‌سی .

مأشریک : دوقمایوُورتمک اوّچین یوریته بوکدوریلن اریشدن ساریلان سویری یوماق .

ماشغالا : بیراوُی اچرا دگیشلی چاغه‌لاروانه‌آتالار .

مأشه : تفنگنگ قولاغی ، چاقماق . ۲ـ اودینگ کوُزینی وش .م. توتولیان آبزار .

ماصلاحت : (مصلحت) بیرزات حقدا بللی نتیجا گلمک، فکر آلیشماق اوّچین اوز آرا گچریلیان گورورونگ ، گنگش صلاح .

ماطلاب : (مطلب) مقصد ، آرزو .

ماغتاماق : قاوی ادیپ طارافی آیتماق ، اومک ، تعریف لاماق.

ماغتانماق : اوُز اوُزینگی اومک ، اوُزینگی ماغتاماق ، اوونمک

ماغشوق : یگیدینگ سوییان قیزی ، یگیدینگ سویگولیسی ، عاشق قیز .

ماغلومات : (معلومات) بیرزات حقدا خبر ، بیلیم لر .

ماقالا : (مقاله) یغیندی دا و روزنامه‌دا چاپ ادیلیان اولی بولمادیق علمی یادا سیاسی خبر ، دوّزمه .

ماقصاد : (مقصد) بیرایشی عمله آشیرماقلیغا بولان میل نیت ، مطلب ، مراد، آرزو .

ماقول : (معقول) مقصده لایق ، ایسلگه دوغری گلیان ، یرلیک لی ، دوغری .

مأکام : پوغتا ، قایم ، برک .

مأکیان : اورقاچی جنسلی تاووق قوش وش .م.

مال باش : مال قاراوماشغالا .

مال قارا : آونیق لی وایری لی مال لارینگ همه‌سی .

مال لی : مال قاراسی باربولان ، مالدار .

مأله‌مز : آلتی یاشان غویون .

مأله‌مک : ((ما)) ادیب سسلنمک (گچی وغویون وش .م.حقدا) .

مأ‌لیم : (معلوم) عیان بولوپ دوران ، آیدینگ بولان ، آشکار بولان .

ماما : اجه‌نگینگ اجه‌سی .

ماما : بده‌نینگ ایرینگلی دوورتیک اورمک بیلن یوزه چیقیان آغیری یوقانچلی کسل .

مأمه : عیال لاردا سوّیت مازی ، گوّوس .

مانگ : دورت یاشیندا کی غویون .

مانگرا ماز : باش یاشیندا کی غویون .

مانگقا : بوروندان آقیان سووق لیق ، بورون سووی .

مانگقا : حیوانلاردا بولیان یوقانچلی کسل .

مانی : (معنی) بیرزادینگ عقل یتریب بولیان ایچکی مضمونی پایخاسلانماق آرقالی بیرزاتدان چیقیان نتیجه .

مانگیز : حوز ، پسته ، فندق ، بادامااریک وش .م. شانیکی یالی

قاتی قابیق لی میوه لرینگ ایچیندا کی طاغ ملی - یا غجیماق مالدا .

ماولاماق : ماو - ماو ادیب قیغیرماق ، قیغیریب سسلنمک (پشیک حقدا) .

ماووت : سیق دوقالان یوزی تکیزیونگ ماتا .

ماوی : آچیق یتی گوک رنگ .

مای : بللی مقدار داوقت ، سالیم فرصت .

مایا (۱) : بوغرا بیلن آروانادان دوغان اینن دیه .

مایا (۲) : درک توتاریالی ینه اوستونه قوشاریالی باشدا قویولیان پول ، مال .

مایا (۳) : تاویق لار قوزلاریالی کته گینده قویولیان یومورتغا .

مایدا : کیچی ، آونوق ، اوشاق .

مایدا - چویده : آونوق اوشاق ، اوجوق بوجوق .

مایریق : آغیرزحمتدن یادا باشغا زاتدان آیاغینا بیلینه شکست یتن .

مایریلان : (آدام ایش مالی و آط حقیندا) .

مایسا : گوگریب اوتوران یاش آرپا بوغدای .

مایل (۱) : ساویق دال ، ئیلی (هوا حقیندا) .

مایل (۲) : بیرزادینگ تاثیرینه برلن ، بیرزادا اونسی چکیلن، بیرزادینگ ارکینه گیدلن بیرزادینگ یسیری ، میلی .

مایمون : (میمون) بدنی نینگ قورلوشی بویونچا آدما یاقین بولان سؤیت امدیریجی حیوان .

مایيب : کسلی لیک یادا سینا سینا شکست یتمک سببلی یاراوسیز بولان شکست لی .

مایيب موجریب : مایيب .

مجابت : ناحق تهمت ، یالان شیلتاق ، عرامت .

مجال : گؤیچ ، قوات ، حال ، غورپ ، رغبت ، ایش اتماگه ـ فرصت .

مجبور : بی علاچ ، چاره‌سیز .

مجلس : بیرادارانینگ یادا قورامانینگ بیرمسئله‌نی آرا آلیب مصلحت لاشماق مقصدی بیلن گچریان یغناغی ، مصلحتی میلس ، دورلی خلق لارینگ طارافیندن بللانیلن وکیل لرینگ یوردونگ ایشلرنی آرا آلیپ مصلحت‌لشیان‌جایی .

مجنون : دالی ، دیوانه ، جینلی . ۲ ـ عشق یولنادوشن .

مچبر : بیرزادینگ اولیلیق اُولچه‌گی ، گؤرمی .

مچو : (مچوبرمک) بیرینه غیلاوبرمک ، بیرینی گوترگیلاب کوشگورمک .

محراب : مسجدینگ دیوارینده‌کعبه‌طرف اوغری گورکزیان قاپی یالی اولی کوو ، پیش امامینگ نمازه‌دوریان یری .

مدد : کمک ، قولداو ، قوات .

مدنیت : آدا مزادینگ اؤونومچلیک ، جمعیت چلیک واؤنگ دوشین چه لیک بیلن قازانان اؤستونلیک لرنینگ جمعی .

مذهب : اسلام دینینگ ایچیندا کی ، شاخا ، اوغوریول ،یورالگه .

مرتبه : آبرای خاطیر ، درجه .

مرجن : دنگیزدریا دویبی نینگ شرط لرینده اؤیشمک بولوپ یاشایان حرکت سیزحیوان .

مرحمت : رحم ، شفاعت ، مهر ، مهربانلیق .

مرحوم : آرادان چیقان ، اؤلن آدام .

مرد : دوغوملی ، قایراتلی ، باتیر ، ادرمن ، جیدا ملی .

مردانا : مرد ، باتیر ، ادرمن ، قایدوسیز .

مرگن : تفنگ آتماغه اوستا آدام .

مردلیک : غایراتلی لیق ، دوغوملی لیق ، باتیرلیق ، ادرمن لیک .

مزیل : اورتا حساب بیلن یاریم گؤنلیک یولا برابر بولان آرالیق ، اولچاگی یؤک یازدیرما آرالیغی ، گچیم منزیل .

مس : شهدی آچیق ، کیپی کوک ، غورغون .

مئسانگا : مسه مالیم .

مسجد : نمازاوقیپ عبادت ادیلیان جای ، سجده جایی .

مسسرگمک : مسلیک ایتمک ، مس بولماق .

مسگن : اؤی اؤزار ، جای ، مکان . ۲ـ بیرزادینگ کؤپ بولیان

یری ، یاشایان یری .

مسگه : سۆیتدان یا داقاتیق دان یا ییلیب آلنیان یاغ،کره .

مسه مأ لیم : آپ عیان ، گورنوپ دوران ، آچیق ، آیدینگ ، أشکار .

مسگین : غریب ، فقیر ، مأتاج آدام .

مشغول : بیرایش بیلن گویمنیان ، بیرزادا وقت صرف ادیان ، (آدام) .

مشهور : ایل ایچنده آدی بللی ، شهرت غازانان ، شهراتلی .

مشیک : سوویق زادلار قویماق اوچین گچی نینگ دریسیندن ایلنمان ادیلیان قاپ. گچی نینگ دریسیندن ادیلن سوقاب .

مکان : یاشالیان یر ، منزل مکان ، یورت ، وطن .

مکه جین : رانه دونگغوز ، اورقاچی دونگغوز .

ملاقت : حوشا مایلیق ، ملایملیق .

ملال : شک ، شوبهه ، گمان ، غم غصه .

ملامت : تهمت ، موجابت ، قارالیق ، غرامت .

ملغون : (ملعون) شیطان ، آرابوزار ، حیله گار ، مکر ،یگرانجی آدام ، لعنت لنن آدام .

ملک : فرشته .

ملول : ناساغ گورنوشده بولان بیریری آغریماق سببلی کیپ سیز بولان توتوق آدام .

ملہ : سارغیلت آچیق رنگ ، اوچوگسی ساری رنگ .

ملهم (مرهم) : یارا یا دا بدن آغیرسینا یا پماق اوچین دورلی زاتلار قاریلیپ ، ایلده طیارلانان یاپی درمان .

ملی : ملت لرینگ سیاسی دورموشینا دگیشلی بولان .

ممکن : (رخصت ، بولار) ، یالی سوزلرینگ معنی سینی بریان مدام سوز ، آنگسات ، میسر .

مملکت : یورت ، اولکه ، وطن .

منت دار : بیرزات اوچین بیریندن خوشحال بولان ، قدرینی بیلیان ، بوچدار .

منزیل : مزیل .

منئک : بیرزادینگ یوزونه دوشیان نوقاط هاپا ، غاراچیق .

منگ (۱) : آدامینگ اندامینده یوزونده بولیان قارارنگ لی طبیعی دوورتیک .

منگ (۲) : یاپراغی ودانه سی قوریدیلیپ چکلیان اوسوملیک .

منگ (۳) : کابیرحیوانلاری آلداپ توتماق اوچین غاپانا چنگه گینگ اوجونا دا قیلیان ات ، چوزک .

منگزش : بیربیرینه اوغشایان ، بیربیرینه چالیم ادیان .

منگزه مک : باشغا بیرزادا اوغشاماق ، منگزش بولماق ، چالیم اتمک .

منگیز : آدملارینگ یوزی ، یوزگورنوشی ، کشبی .

موافق : یاراشیپ دوران ، لایق ، مناسیب ، دگیشلی .

مؤبتلا : (مبتلا) دردەسر ، قایغی غم ، حسرت ، اسیر ، باشاغای .

موجرد : (مجرد) یکه ، یالنگیز ، ماشغالاسیز ، تک ، تنها .

مؤجک : ایته منگزش یئرتیجی وحشی حیوان ، بؤری ، قورت .

مؤجەور : اولیانی ، مازارچیلیغی غوراماق اؤچین شول یرده یاشایان آدام .

مؤچه (۱) : بیری نینگ یادا بیرزادینگ داش غابا راسی ، گؤ رومی

مؤچه (۲) : قدیمی ئیل حسابی بویونچا دورلی حیوانلارینگ آدی بیلن بللنیان اون ایکی ئیللیق .

مؤچەنک : ساقغال مورت وش .م . یولماق اؤچین اولانیلیان آبزار

موحاببت : (مُحبت) بیرینه یادا بیرزادابولان سویگی ، عشق .

موخاممس (مُخمس) : باش سطرلی شعر .

موخاننس (مُخنث) : نامارد ، بی غیرات .

مُدیر : بیرادارانگ یا مدرسه نینگ ویاکارخانانینگ وش .م . - یولباشچیسی ، بیرایشی دولاندیریجی .

مؤتِدت (مدت) : وقت ، فرصت .

مؤر (۱) : قیزیلمتیل قونگورروِنگ .

مؤر (۲) : جایلارینگ دیواری نینگ ایچ یؤزوندان یاسالیان اوجاق .

مورت : ارکک آدملارینگ یوقارقی دودا قلاری نینگ اؤستوندان

اوسیان ایریم چیل غیل .

مورتلاق : اولی مورتلی ، اوزین مورتلی .

موراد : (مراد) یوراکده بسله نن آرزو ، ایسلگ ، نیت ، مقصد .

موردار : پیس ، یگرانجی ، یامان ، اربت .

موّرریک : قاعده لی اوسما زلیک سببلی دولی بویونی آلما دیق ، آزاوسن ، سوساب موررهلن .

مو رزه : بیر دکانینگ یاکارخانانینگ یازوایشلرینی آلیب باریان ایشکار .

مورشک : یوّزی یغیرت یغیرت بولان ، غاسین آتیب یغیرلان .

موّرهحت : بیرزادی هودورلاپ ادیلیان تکلیف ، چاغیریش .

موّریت : (مرید) پیرینگ شاگردی ، صوفی بیرصوفا ویا باشقه پیره ارادهواخلاص تاپان آدام .

موزد : (مزد) ادیلن ایش اوّچین بریلیان پول ، ایش حقی ، کرایی .

موسافر : (مسافر) باشغا یورتدن گلن چت یورتلی ، سیاحت چی ، یوللاقچی .

موسالّات : (مسلّط) باشه دوشان بلا ، بلابتر ، درد ، گوّرکی ، غرامت ، باشغا گوّره معنیسی ، ایشنه اوّستم بولان .

موّسلمان : (مسلمان) ، اسلام دینی نینگ طرفداری ، اسلام دینینه اویان ، قبول ادن .

موّسوم : (موسم) بللی بیرفصل ،وقت آرالیغی ، دوور ، مناسب زمان .

موشّاغت : (مشقّت) قین ، عذاب گوُرگی ، آزار .

موّشتری : (مُشتری) ساتین آلیجی ، ایش بیلن گلیب گیدیان ، دوریان .

موشداق (مشتاق) گوُیچلی سوییان ، انتظار ، عاشق .

موّشدک : اوجیپ سیزجا ، آزیق زاپاسی ، بوغداق ، (اون غله حقدا) .

موّشکل : (مشکل) ، قین چیلقلی ، آغیرچیلشریملی .

موطیع : (مطیع) تابین ، وفالی .

موعجزه : (معجزه) عجایب حال ، گنگ زات ، قدرت .

موغت : (مفت) ، هیچ حیلی چیقداجی سیز ،پول سیز ، پشکش .

موغت خور : بیری نینگ قازانجی بیلن یاشایان ، کسه کی نینگ زحمتی بیلن گوُن گوُریان آدام .

موّفلس : (مفلس) ، غریب دوشان ، اِزه نگی آغان ، یوغسول .

موقام : (مقام) سازاثری ، ساز ، هنگ ، آوازوهمده درجه ،پایه . اورون .

موقدار : (مقدار) سان ، مچیبر ، گوروم .

موقدّس : (مقدّس) اهمیتی بویونچا اوران اولی وحرمتلی ، اینک قمّتلی .

موقیم : (مقیم) ایشینه برک ، ایشنه جوره ایشنه پوغتا ، ساق ، ـ ماکام ، بللی بیریرده یاشایان .

مؤلک : (ملک) املاک ، یر ، بایلیق .

موم : بال آری نینگ اویجوگینده بالینگ دؤیبوندہ غالیان شبشیک مالدا .

مون : دوغوملی دال ، آلا قاوشاق ، آنقاو ، ترک ، اینانجانگ ساده .

مؤنگ : سان حسیبی ۱۰۰۰ ـ آدی .

مؤنگ باشی : قدیم لرده مونگ سربازه یولباشچلیق ادیان آدام .

مونجوق : قمّت لی داش جاغازلاردن جاجک لردن سویشه دن وش .م .

یاسالان یؤپه دؤزولیپ بوینا ساچا دا قیلیان بزک .

مؤندورمک : اولاغینگ اؤستنده اوتوردماق .

مؤنکور : (منکیر) بیرزادا یادا بیرینه دولی اینام اتمه یان شوبهه لنیپ یوران گؤونی ایکلی ، بدگمان .

مؤوریت : دوور ، زمان ، وقت مدت .

موهلت : (مهلت) ، بللی بیروقت آرالیغی ، وقت ، فرصت ،مدت

موهم : (مهم) قایرا قوبولماسیز ، ضرور ، گراکلی ، اهمیت لی، واجب .

موهر : (مهر) ، پتجت .

مؤی : کؤپلانچ کرپده یاشایان بوغنا یا قلی زهرلی موجه جیک .

موّین : ادیلن اتمیش سببلی دوره یان اوتانچ ، عیب یازیق .

مهربان : مهرلی ، ملاقتلی ، رحملی ، محرم .

میثال : (مثال) ، منگزش چالیمداش بویروق .

میت : اُولن آدمینگ گوُره سی ، اُولن آدام ، جسد ، اولی .

میخ : چوی .

میخلاماق : میخ قاقیب برکیتمک ، چویلامک .

میخمان : قوناق .

میخمان پرست : میخمان سوییر .

میخمان سوییر : میخمان سوییان ، میخمانا قاوی عزت و حرمت ادیان ، میخمان سیلایان .

میدان : گیدیپ یاتان دوزیر ، چول یر ، گینگش لیک .

میراب : اِکرانچلیق یرده یاب لارَه سوپایلاماق ایشلرینه — یولباشچلیق اِدیان آدام .

میراث : نسل دن نسله گچیان مال ملک .

میزان : گیجه بیلن گوُندیزینگ دنگلشن وقتی ، کونه حسابدان هریئلینگ آذرآینگ اوتوزنه .

میزه مز : سارسماز ، قاوشاماز ، قوشاماز ، ضایه لانمایان کملمز

میس : قیزغیلت رنگلی بومشاق متال .

میسارماق : مسسیق بولماق ، ترلیکی قاچماق ، یومشاق — (ایر ایمیش حقدا) .

میل : بیرزادا بولان هوس ، ایسلگ .

میلس : دوستلوقلی ، شادیان یا غدایداگچریان گوچیلیک لین دوشیشیق .

ملقیلدی : میلقیق یومشاق زاتلارینگ چایقانماغی نتیجه‌سینده عمله‌گلیان حرکت‌سس .

میمیرمک : بللی بیرزادینگ تاثیری نتیجه‌سینده امیز غانماق ایرکیلمک .

میناسیب : لایق بولان ، تای گلیان ، برابربولان .

ن
***
****

نا : سوزونگ اونگوندان قوشولوپ یوقلوقی آنگلادیان قوشولما

ناامید : امیدسیز ، امیدی بولمادیق .

نابسه‌ور (نفسه‌ور) : نفسه‌جنک .

نابللی : بللی بولمادیق ، آچیق دال ، نامالم .

ناتحقیق : تحقیق دال ، تحقیق ادیلمادیک ، آنیقلانمادیق ،

گومورتیک .

ناچار : عجیز ، بیچاره ، بدبخت ، ارکسیز ، گورگیلی .

ناحق : دوغری دال ، نادوغری .

ناحوش : ناساغ ، مریض ، خسته ، سرقاو .

ناحیلی : ننگسی ، ناتویسلی ، نیچیک .

ناداره : حاییار ، شرمنده ، قیقیلیق چی .

نادان : مدنیت دن ایزه قالان ، دوشونجه سی آز بولان ، آقمق .

نادوغری : حقیقتا دوغری گلمه دیک ، دوغری دال .

نار : انار آغاچده بیتیان ایچی سویجی دانه لی قالینگ قابیق بیلن اورتیلن میوه .

ناراحت : راحت دال ، اینجالیق سیز .

ناراضی : بیرزات بارادا بیریندن راضی بولمادیق ، بیرزاتدان یادا بیریندن گونی غالان .

نارپیز : قدیم ده درمان اوچین پیدالانیلیان اوت .

ناز : یاقیملی ، نفیس ، دویغی بیلدیریش ، اویون کریشمه گوزقاش اویناديش .

نازنین : یاقیملی گورنوشلی ، قلیق حاصیت لی یاش عیال ماشغالا .

نازیک : اینچه اینچه دن ادیلن نفیس . ۲ ـ یاشاجیق ، ترجه تازه جه .

نازیرگمک : نازلتمک ، نازلی بولماق .

ناساز : آراسی بوزوق ، آغیزآلا ، اونگشوق سیز .

ناشاد : توقات گؤرنوشلی ، شاددال ، کیپ سیز .

ناظم : (نظم) سازلاشیقلی آوازبیلن چقیان سس .

ناعره : یاراغدن قالان ایزی ، نعره‌چکمک ، آه‌چکمک ، آرمان چکمک .

ناغنت : (لعنت) یگرانچ ، قارقیش ، یؤزی قارالیق .

ناغمه : (نغمه) شعرآیدیم .

ناقص : ایش باشارمیان ، عمل سیز ، بی هپبه ، بولغی سیز ، کم‌چلیک لی ، ناعلاج اده‌ین . ۲ـ آز ، قوتارمادیق .

ناقل : (نقل) ، اویت ، نصیحت ، تألیم‌بریان قیسغا معنی لی حلق آنگلاتماسی .

ناقیش : (نقش) ماتانینگ ، حالی نینگ ، کاغدینگ وش .م .ـ زاتلارینگ یؤزونه‌سالنیان بزک .

ناگیله : گؤونی قالان ، ناراضی بولان ، کینه‌لی .

نالا : زارین ، زیرانچ ، نالیش .

نالاچ : (ناعلاچ) چاره‌سیز ، علاچ تاپمایان ، علاج سیز .

نالیش : زارین زیرانچ ، زارین سس .

ناما : خط ، یازغی .

نامارد : بی غایرات ، قورقاق ، بولغوسیز .

نا مألیم : (نا معلوم) مألیم دال ، بللی دال، آنیقنا یتیلمه دیک .

نا محرم : یاد آدام ، کسه کی .

نا معقول : قبول ادیب بولماجاق ، معقول دال ، ترس .

نامه : هایسی زات ، وش .م. حقندا .

نا میس : عمومی حرمتا لایق بولان ، اخلاقلی لیق یوقاری مرتبه ایه بولان ، وجدان .شرف .

نا میس جانگ : سهلچه زادی نا میس بیلیان اوزمرتبه سینی یوقاری توتیان .

نا میس عار : عارنا میس .

ناو : کسلیب قویلان یوغین گونی آغاچ .

ناو : نووا گورنوشلی قایق .

ناوقت : هاچان ، هایسی وقت .

ناهال : (نهال) یاش آغاچ .

نپ : (نفع) ، پیدا .

نتیجه : بیرزات بارادا ـ ادیلیان اینک سونگقی جم ، معنی .

نجاست : آدمینگ حیوانینگ وش .م. اچه گه لری آرقالی داشا چیقیان جسم ، تزک .

نرخ : بهاء ، قیمت .

نررسّه : کامل لیک یاشینه یتمه دیک ، یاشاجیق ، (نارسیده) .

نسخه : تجربه یا داگورا لده اؤچین اؤنوم .

نسل : آتا ـ بابا بیرماشغالادان بولان قوم قاریندا شلار ، آرقه به آرقه .

نشان : بیریا غدایی یا دا بیرزادی بیلدیریان علامت ، بللیک .

نشانا : بللک ، تفنگ آتیانینگ گزایان یری ، اورجاق بولیان یری .

نشر : مطبوعاتدا چاپ ادیلیان اثر یا یراتمه دیرالتمه .

نشریات : مطبوعات اثرلرینی کتابوش .م. چاپ ادیب چقاریان جای .

نصیب : نصیبه .

نصیحت : بیرمسئله ایش بارادا بریلیان اووت ، مصلحت

نغما : آوازلی آیدیم ، هنگ (نغمه) .

نغمت : ایمیت .

نفس : دم .

نفیس : اینچه دن ادیلن چپر ، نازک آوادان ، قشنگ .

نقاپ : پرده ، توتی .

نم : چیغ لیق ، ایزغار ، چیغ .

نمونه : نسخه .

ننگ ؟ : ناحیلی ؟ ، ناتویسلی؟ ، یالی معنی آنگلادیار .

نوبت : بیرزادینگ گیدیش اوغرونینگ ترتیبی ، گزک .

نوبتداکی : ایلکنجی ، ایندیکی نوبتدا دوریان ،یاقین گلجکده .

نوبور : تازه غازیلان اولی یاپ .

نوبهار : بهار ، یازفصلی نینگ باشلانان دوری ، تازه بهار .

نوربت : هیر ، ۲ـ هیرلی چوی ، هارای ، آمان دادوبیداد .

نورمال : نورمالایق ، یاغدایا ، دوزگونه باب گلیان ، قادالی.

نوقصان : (نُقصان) کم‌چلیک ، زیان ، ضرر .

نوقطه : (نقطه) کوپلانچ ،اشئک وش .م. مال لارینگ کلّه سینه سالنیان ، باغلانیان دوونلی یوّپ .

نوقل : (نُقل) ، نبات ، دورلی سوّیجی لرینگ عمومی آدی .

نیت : بیرزادا ، ایشه اوّنگوندن دوره یان ایسلگ ،خیال ،مقصد .

نیچیک ؟ : ناحیلی ؟، نننگسی ؟، ناتویسلی ؟

نیچیکسی : نیچیک .

نیچه‌زار : هاچاناچنلی ، هاچانادیگنج .

نیغتاماق : آیراتین بللمک .

نیغتق : آیراتین بللنمک ، آیراتین بللانیپ گیچیلمک ، (تاکید)

نیل (۱) : یوّپلوک ماتابویاماق اوّچین گوُک رنگ .

نیل (۲) : اون آتیلیان یاراغینگ (تفنگ ، لگان توپ وش.م.

اوقونینگ گچیان توُربا پسندبوّله‌گی .

و
***
****

واجب : ضرور ، ادیلماگی لازم وترک اِتمک گناه .

واخ آرمان : سارالیپ بیشیان داشی تورلی سوّیجی غاوی نینگ بیرسوّرتی ، بیرحیلی سی . ۲ـدادآرمان .

وارساقی : بیدرک بوش سوزلر ، بولغی سیز ، بولغی سیزگوّررونگ لاقغیلدی وصف .

واررِیق : کپی نینگ گوررونگنینگ اوغری بولمادیق ، اوغری سیز، قورقاق .

واس واسا : یئلدیرگان یالی بولوپ یوران اوغیرسیز .

واعظ : وعظ اتگوجی ، نصیحت بریجی .

واقا : (واقعه) بولوپ گچن یادا بولوپ دوران حادثه ،یاغدای.

واقتال واقتال : کایاریم ، کاتهکاته ، کاوقت .

واقتلاین : بللی بیروقت دوامینده بولان .

وام : قرض ، برگی بورچ .

وجدان : نفس وایچگی دوُیغی وشول بیلن یخشی یامان عمل لره ویولیار .

وچ : تار ، یاغدای ، علاج ، یول .

ورزش : بیرزادا بولان اِندیک .

وس ویران : بوتین لی ویران بولان ، خراب .

وصل : یتشمک ، بیریکمک .

وطن : یورت ، اولکه ، آدامینگ اونیپ اوسن ویاشایان یری .

وظیفه : بللی بیربورجی یرینه یترمک بیلن باغلانشیقللی گونلوک

وفا : بیرینه یادا بیرزادا توٚیس یوٚراکدن بولمه .

وفات : (وفات بولما ق) اوٚلمک ، آرادان چیقماق .

وفالی : بیرینه یادا بیرزادا توٚیس یوٚراکدن برلن ، پیدالی خیرلی ، وفادار ، اینامدار .

وقال : آیدیمادگیشلی بولان ، آیتما قلیغانیت لنن .

ولی : قارشیلیقللی گوٚرکزیان باغلایجی ، کمک چی .

ولین : ولی .

وهیم : بیرزادینگ سالیان قورقوسی ، خوف ، خطر .

وهیملی : خوفلی ، قورقیلی ، خطرلی .

ه

***

****

هاپا : آراسسا دال ، تمیزدال بولام‌بوجیر ، نجیس ، کِرلی .

هاپبا : بیردن ، دستنه ، شول بادا .

هاپالی : آراسسالیغی بیلمیان ، آراسسا چلیق ساقلامیان .

هاچان : نأوقت ؟ نأماحال دیین معنی نی آنگلادیار سوراغ چالشماسی .

هاچجا : شاخالارینگ توینوق گؤرنوشلی آیریلیب گیدن یری .

هادا : اوزین سیردام ، آغاچ ، بابا .

هاژیق : حاججیق ، کلفزه .

هاسیرحوسیر : چالتلیق بیلن ، هایدان های ، بادابات .

هاسیرداماق : چالاسین لیق بیلن هاولیقماچ حرکت اِتمک .

هاسیردقلاماق .

هاشال : اوت ، مال قارا ایرلی دورلی گؤرنوشداکی قیریمسی اوت ، چوب یابانی اؤسوملیک .

هاشلاماق : هاشیلدیلی سس چیقماق ، حاش حاش اِتمک ،هاشیلدیلی سسلنمک .

هالی : شووقت دال ، بیرایام ، اونگراک ، اونگ .

هالی شوندی : قایتا ـ قایتا ، ایزینی اوزمان ، بیر سیخللی ایزلی ایزینا ، مداما .

هانگراماق : هانگلاماق .

هانگقارماق : ایچی زادسیزکوولیپ دورماق ، آغیزی آچیلیپ بوش دورماق .

هاو (۱) : آیدیلیان فکرخاص تحقیقلاماق اینا ندیرماق اوْچین اولانیلیان سوز سونگی ، کمک چی .

هاو (۲) : ایت اوْیرندا یادا ایت اوْیران یالی ادیلیب بیرینه گوْرکوْزیلجک بولنانده چقیان سس .

هاوا : کپلشیکدا آیدیلیان زادی تصدیقلاماقلیغا یادا اوْنونک بیلن راضی لاشماقلیغی بیلدیرمک اوْچین اولانیلیان جواب سوزی .

هاولاماق : هاویلدیلی سس اِتمک ، ایت حقدا .

هاولیقماچ : عجله بیله دپرانمک ، هاولیقماق ،قسساقلی یاغدایا دوشمک .

هایبات : بیرینه یادا بیرزادا ادیلیان آبای ، سیاست .

هایباتلی : داش گوْرنوشی بویونچا گوْزی دوقوندیریان ،اونگات تاثیرقالدیریان .

هایدان های : اورتوت ، تیزلیق بیلن ، چالت ، باسیم .

هایداماق : چالاسین حرکت اِتمک ، چالت گیتمک ،چالت ایش اِتمک

هایقرماق : قالماغال اتمک ، زلزله‌توروزماق ، بادلی‌آغلاماق ۲ـ کاٴینپ قیغیرماق ، قاتی کاینمک ، قیغیرماق .

های هایلی : قیزغالانگلی ، شوخونلی .

هبیک : قوش توتماق اوٴچین آغاچدن یاسالیان عمللی دوزاق .

هجوم : دوشمانی یوٴق اِتمک ، اونی باسماق مقصدی بیلن ـ قوشونینگ چالت چوزیشی ، اونگه‌ادیان حرکتی .

هدر : (هدراِتمک) چکنمک ، قورقماق .

هررلمک : قهارلانیپ کپله‌مک ، عزم‌اوروشماق ، دازاِلشماق .

هرسی : هرهایسی ، هربیری .

هرگیز : هیچ هاچان ، اصلا، دوٴیبوندان ، بوٴتین لی .

هزیل : اوران اونگات ، دیسنگ قاوی ، قیزیقلی ، شادلیقلی شاغالانگلی ، کیپلی ، مازالی .

هسل : بال ، عسل .

هشدک : ایکی اوٴرکوچلی ارکک دوٴیه ، بوغرا .

هکگال : بیرسره‌بویلی ایکی اوجی اینچلدیلن آغاجی ، اوزین آغاچ بیلن قاقیب اٴیونالیان اویون .

هکگرمک : دوغومسران بولوپ دیکگرمک ، اوٴزینکی هوندان‌اوندن بارسی توتماق ، قیافه‌توتماق .

هلاک : (هلاک بولماق) قربان بولماق ، اولمک .

هلی : عیال ، زنانا ، خاتین .

همای : قدیمی دوشینجه‌لره‌گورا ، اول کمینگ اوُستنه‌سایه‌سالسه شول آدام اولی مقامه‌یتردیلیان قوش . ۲ـ اوران آوادان : گلشیکلی ، گوُرمه‌گی .

همت : گوُیچ ، قووات .

همت‌لی : گوُیچلی ، قواتلی ، خیرلی ، برکتلی .

همراه : یولداش .

همراق : اوُز چاغاسینی ، بالاسینی اوران قاوی گوریان ، ـ اوُستنده قانت‌گریان ، یوقایوُراک ، محرم .

همسایا : قونگشی ، یانتاشیق .

همیشه : هروقت ، المداما ، مداما ، زول .

همیشه‌لیک : آز وقتلیق چادال ، مدامی لیق ، مداما لیق .

هممه : باری ، جمی ، اهلی ، بوُتین .

هنگ (۱) : بللی بیرسازآوازینی عمله‌گتریان سازلاشیقلی‌چقیان سس .

هنگ (۲) : ضایه‌لنیپ ، چوران ، نملی زادینگ یوُزونده عمله گلیان پوس .

هنگگام : دوران ، دوور ، دورموش .

هنگله‌مک : هنگ عمله‌گلمک ، هنگ باغلاماق ، هنگ باسماق .

هنیز : حاضره‌چنلی شوچاقادگیچ ، انتک ، شوندی ، حالی .

هوالانماق : هوالاماق ، هیجولانماق ، خیالانماق .

هوایی : بیدرک ، بوش ، نتیجه‌سیز ، معنی سیز ، یالان (کپ گوررونگ وش .م. حقدا) .

هؤدور : مرحمت ، حرمت ، عزت .

هؤدورلمک : (آل ،ای) دییپ ناهار ایمه‌گی سوراماق ، هودور اِتمک ، حرمت ، عزت اتمک .

هوّدی : یاش چاغانی اوقلاتماق اوچین یواشراق آیدیلیان آیدیم جیق .

هوّدی لمک : یاش چاغانی هودی بیلن آللالاپ یاتیرماق .

هوراز : ماکیان دال ، اِرکک جنسلی اوی قوشی ، تاویغینگ اِرکه‌گی .

هورخومسی : غورپلی یاغدایی بولمادیق ، یتریتمز یاغدایدا یاشایان ، هورلوق چکیان ، محتاج .

هوررق : هوررولدی .

هورلاماق (۱) : هوررولدیلی سسلنمک ، اوقلاب هورچکمک .

هورلاماق (۲) : آرریقلانماق ، یغلتمق . ۲ـ جبر ، ستم اِتمک : گؤرکی ، گؤرکزمک ، اذیت برمک .

هوموردی : اوزآرا یواش سس بیلن ادیلیان گؤررونگ .

هومور سومور : هومی سومی .

هونجی : ساپاغه دوّزولیپ بوینا داقیلیان دورلی‌رنگلی مونجیق

هوّنار (هنر) : علمینگ صنغاتیننگ وش .م. آیراتین پودا قلاری

بویونچا ادیلیان کار ، بیرکاره بولان استادلیق،صنعت .

هۆنارمنت : (هنرمند) بیرهونار ، کارصنعت بیلن مشغوللنیان آدام .

هۆنگگار : حکومدار ، پادشاه .

هووت : دویانینگ آرقاسیناسالنیان خطاب لی آبزار .

هوور : بیرقیزغینلیق بریان جسمینگ ، یانان زادینگ تواراگنه تاثیرادیان گۆیچلی اسسی لیق .

هۆور (۱) : همراه یولداش ، یاران ، بیله‌گزیان ، دنگدوش .

هۆور (۲) : اوندریجی ، ارکک (اساسا "آط ، دۆیه یالی مال لار بارادا) .

هوورتگه : قوشلارینگ یومورتغالایان وچاغاچیقاریان یری .

هۆوس : بیرزادا بولان ایسلگ ، آرزو ، سویگی ، میل .

هۆوسجنگ : بیرزادا قیزیقلانیان اِسله‌گی ، آرزوی بار بولان هووسی لی ، میل لی .

هوول : (یوراگه‌هوول دوشمک) حوصله‌دوشمک ، آلجراماق .

هوول حالت : هوول هارا ، آلجرانگ لیق حالت ، هاویلقما ـ چلیق .

هیجان : (هیجانه‌سالماق) قالاقوپلی یاغدایارسالماق دویغی دوراتمک .

هیجر : آیرالیق ، جدالیق ، جفا ، جبر .

هیجران : آیرالیق .

هیجو : ایشه‌وش .م. بولان گویچلی آرزو ، ایسلگ ، جوشغون گۆچگون .

هیجولی : گۆیچلی ، آرزولی ، ایسلگی بولان ، جوشغونلی .

هیراوا : اورلان بوغدا ینگ ، آرفا نینگ وش .م. دوکیلن دانه سیندن یا دا باشقه اۆسوملیک لرینگ تخمیندن گۆگریپ چقیان اۆسونتگیلر .

هیکل (۱) : چپرچلیک بیلن چکیلن گورولی شکل سوقولیپ ـ دوران ، یادگارلیک ، مجسمه .

هیکل (۲) : قارتاشان عیال لارینگ گردنلرینیدن آشریپ یانین داقنیان قایش قاپچیغی .

هین : مورموجاگینگ ، سۆیرانجی لرینگ وش .م. یاتیان یاشایان دشیکی ، اۆیی .

هینگلنمک : آیدیمینگ سوزلرینی اشیدیلرا شیدیلمز آیدیپ چالاجا هنگرِاتمک ، یواشجا دان آیدیم آیتماق .

هیوره (۱) : جدا ، اوران حالیص ، چاقدان آشا .

هیوره (۲) : اِربت ، یوقانچ کسل ، پیس .

ی
***
****

یا با : گییم گجبم وش .م. زا تلاری آسیب قویما ق اوْچین و همده اوت وسا مان توتما ق اوْچین پیدا لانیلیا ن حا ججالی آ غا چ ، دمیریا با نگ یرینه پیدا لانیلیا ن نا ُرسه .

یا با غا ن : بده ادیلیا ن تیکَنلی اوت ، اوْسوملیک .

یا بانی : وحشی ، چول لیک . ۲ ـ میدا ندا بیتیا ن اوسیا ن .

یا بشینما ق : ایزیندن قالما ن اویرمک ، دوپولیپ اویرمک (ایت حقدا) .

یا بی : ایش ما لی حکمینده اولانیلیا ن یکه تویینا قلی ایری اوی حیوا نی ـ غیل یا ل .

یا بی غورلی : پیس ، قوشا ق ، یا را ما ز .

یا ب آشا ق : یا پغیت یر ، آشا قلیغنا آنگگیت یر .

یا پرا ق : اوْسوملیک لرینگ هوا دا ن ایمیت لنما گه هم دا گاز چا لشیغی اوْچین خذمت ادیا ن یوقا جیق گوْک اورگا نی .

یا پی : دپا نینگ یا دا دپا منگزش بیک لیگینگ کم کمدن آشا ق اینیا ن پسه لیپ گیدیا ن یری .

یا پیرما ق : آشا ق با سما ق ، چومورمک ، یا تیرما ق .

یاپ+اُن+جا یاپینجا : اگنه یادا مالینگ اوْستونه آتماق اوْچین کچه دن ادیلیان داشقی گییم .

یات+آق یاتاق (۱) : مال لارینگ گیجه سینه یاتیان ، ساقلانیان یری آغیل

یاتاق (۲) : یاتاغان . یات+آ+غان

یاتاقغا یاتالغا : یاتیب گیتمک اوْچین یر ، یاتمان اوْچین اورون .

یات+آق+غا

یات+ماق یاتماق : بیریرده یادا بیرزادینگ اوْستونده کسه ریب غیشارماق سوینمک .

یات

یاد+اوْرگه تانشق+او یاداو : ایشلمک ، حرکت اِتمک سببلی گوْیچ قووا تی قاچان ، آرغین .

یاد+او+لیق یاداولیق : کوْپ ایشلمک حرکتده بولماق سببلی گوْیچ قووا تینگ قاچماقلیق یادا وحالده بولماقلیق ، آرغینلیق .

یاد+یر+غاماق یادیرغاماق : ناتانیش یره ، یادآدا ملارینگ آراسینا دوشنگده اوتانماق : چکینجنگ لیک اتمک ، قاچادورماق .

یاد+یگار یادیگار : یادیگارلیک ، اوْزونگدن اثرونشان قویمه .

یاد+گال یاد+گالیک یادیگارلیک : یادیگار .

یارا : بدن اعضالرینه یتیان شکست .

یاراتماق : عمله گتیرمک ، دوراتمک .

یار+آ+شماق یارادان : خدای ، الله ، تانگری .

یار=بار

یار+اشماق یاراشماق (۱) : ترسلشن آدامینگ بیلن باریشماق .

یارا+شماق یاراشماق (۲) : قاوی گلمک ، گلشیکللی بولماق ، گوْرک برمک ،

گلیشمک .

یارا شیق (۱) : آغزی برلیک ، ترسلشن آدملارینگ آراسیندا ـ گچریلیان بارلیشیق .

یاراشیق (۲) : گلشیک .

یاراشیقلی : گلشیکلی ، یاراشیب دوران .

یاراغ : قورانماق ، آو اِتمک ، اوّچین اولانیلیان اسباب .

یارالاماق : یاراسالماق ، یارالی اِتمک .

یاراماز : یامان ، اِربت ، پیس .

یاران : یاقین یولداش ، وفالی یولداش ، طرافینگی توتیان آدام .

یاراو : تابی بار بولان ، کیپی کوک ، ساغ .

یارپا : یارپاسینا ، اورتاغینا .

یارپاسینا : دنگ پایلاشماق شرطی بیلن ، یاریسینی آلماق شرطی بیلن ، یارپا .

یاردام : بیرینه ادیلن روحی یادامادی کمک ، ادیلیان حمایت قولداو .

یارلیق : تاتارمغول حانلیق لاری دورینده خط اوّستی بیلن بریلیان فرمان .

یارلیقلی : یارلیقی باربولان ، یارلیق داقیلان .

یارما : ایری اوّیلن دانه (بوغدای ،جوون ،وش .م. حقدا) .

یاری (۱) : الده ایله نن دری .

یاری (۲) : (یاریم) سوزونینگ کونکرت زادی دگیشلیکده اولانیلیان قیسغالان فورماسی ، یاریمی قیسغالدیب آیتمه .

یاریش : گؤراش ، ایش اصولی .

یاریشماق : یاریشاقاتناشماق .

یاریلماق : جایریق ـ جایریق بولماق ، جایریلماق ،اوزینلیغنا بؤلونمک ، آیریق ، آیریق بولماق .

یازغارماق : نادوغری ادیلن ایش اوچین کائینمک ،گناکارلمک ، عجب لاماق .

یازغیت : تقدیر ، طالی ، اقبال ، قسمت ، باغت .

یازلاماق : یارلاغا گوچوب بارماق ، یازلاغ یرلرده یاشاماق .

یازماق (۱) : بیرزادینگ یوزونه گرافیکی بللیک لری علامتلاری شکلندیرمک ، خط یازماق .

یازماق (۲) : دوشاب قویماق ، دوشک آتماق ، دوشه مک ،یازیب قویماق .

یازماق (۳) : بیرزات یریندن سپماق .

یازو : خط یازماق هوناری ، یازغی ، خط .

یازو : بوزو ، یازو .

یازوقبش : هم یازو هم قیس .

یازیجی : چپر اثر یازیان آدام ، ادبی اثر یازماق ایشی بیلن مشغول بولیان آدام .

یازیق : گناه . ۲ـ نادوغری ادیلن حرکتنگ ، ایشینگ نتیجه سینده یوزه چقیان عیب ، موین .

یازیقلی : گناه‌لی .

یازینماق : اوزونگ اوچین دوشک دوشه مک ، اوزونگ اوچین دوشک آتماق ، دوشنمک .

یاس : آرادان چیقانا قینانچ بیلدیرلیپ توتولیان ماتم .

یاساماق : بجه ریب طیارلتمک ، بجه ریب حاضرلتمک .

یاساوول : آرچی نینگ بویروق لارینی ، فرمانلارینی ایلاتایتریان آدام .

یاسسانماق : بیرزادی یادا یاسسیغی کلانگنگ یادا تیرسه گنگ آشاغینا قویوب غیشاریب یاتماق .

یاسسی : قارانگقی قاتیشاندان گیچ آغشاما چنلی بولان وقت ، گون یاشاندن بیرساعت یاریم گچنده .

یاسسیق : یاتلاندا کلانگ آشاغیندا قویماق یاسسانماق اوچین اولانیلیان دورت بوچ ، ایچی پر یادا پاغتا (پامیق) بیلن دولدورلان یومشاق اوی قوشی .

یاسغینجاق : ینگینی ینگلنمک ، یلپه‌گی .

یاش (۱) : آدامینک ، حیوانینک اوسوملیگینگ وش .م . اوسوش

درجه‌سی ، هربیرئیل آرالیغنداکی عمرسوروشی دوور .

یاش (۲) : بیرزادا عادتدان ذاشاری بگه‌ننگده یادا غینانانگده گؤزونگدن دوکولیان دامجه دامجه نم ، سو .

یاش (۳) : سوغانینگ کرتوپینگ ، کاشیرینگ وش .م. بالداغی ویاپراغی .

یاشاماق : عمر سؤرمک .

یاشایش : عمر سوروش ، دورموش ، گذران .

یاشداش : یاشی بیربولان ، یاشیت .

یاشماق (۱) : گؤزیتمدن آنگریق اینمک ، باتماق ، (گؤن حقدا)

یاشماق (۲) : غینگاجینگ آغزینگ اوستی بیلن آیلانیان بؤله گی ، یوزینگی دولاماق .

یاشولی : یاشی دورغوشان یادا قارتاشان آدام .

یاشیت : بیر یاشداکی ، منگزش یاشلی ، یاشداش .

یاشیرماق : گیزلین لیکده ساقلانماق ، یاشیرین ساقلاماق ، گیزلمک .

یاشیرین : ایله بیلدیرمان ، اوغرین ، گیزلین .

یاشیل : اوتونگ ، یاپراغینگ رنگینده بولان .

یاشیل باش : قاناتلاری نینگ اوستی بویونلاری نینگ یوزی یاشیل اوسوپ دوران اؤردک .

یاغتی : گؤزونگ قبول ادیان وداش تواراگی غاباب آلیان عالمی

گورمکلیگه ممکن چلیک بریان ایشیق .

یاغتی گؤزین : قارانگقی قاتیشامانقا ، قارانگقی دؤشمانکا ، گؤن پاشمانقا ، ایر گؤزین .

یاغت یاغتیلماق : آچیلیپ باشلاماق ، دورلانماق .

یاغ یاغجارماق : یاغلی لیق سببلی یالپیلداب دورماق ، یاغی یؤزونه چیقیب دورماق .

یاغ یاغجیماق : یاغجاریب دوران ، یاغی چقیب دوران ،یاغسینگن.

یاغ+دای یاغدای : بیری نینگ بیرزادینگ بولوش درجه‌سی ، کیپ ، حال احوال .امکان-ارلاغان

یاغ+دان یاغدان : یاغ قویماق اوچین غاپ ، یاغ سالنیان غاپ .

یاغ+دیر یاغدیرماق : یاغمانا باشلاتماق . ۲ـکوپ مقداردا بیر یردن ایکنجی بیریره ایزنی اوزمان گتیرمک ، بیریره ایزینی اوزمان ایبریب دورماق . ۳ـبیریردن ایکنجی بیریره ایزلی ایزینا زینگماق وآتماق .

یاغشی یاغشی : گؤنه یاقیملی ، اونگات ، قاوی .

یاغشیلیق : آق یوراکلی لیک بیلن ادیلیان یاردام‌رحملی لیک جومارتلیق بیلن ادیلیان قاتناشیق اونگات ایش .

یاغ+ یاغلاو : پیچاغینگ ساپ طارافینا برکیدیلیان یاسسی دمیر یادا بورنیچ ، ساپلی ینگل ایمیت بیشرلیان قاپ .

یاغلیق یاغلیق : کؤپلانچ کلّه‌دانگماق یادا باشاآتماق اوچین اولانیلیان

دورت بۆرچ ماتا .

یاغمیر یا غمیر : یا غیش ، یا غین .

یا غنی : (یعنی) ، اۆزیندن او نگ گلیا ن سوزلمی یا سوزی آنیق لاماق یا دا اونگ آیدیلانلاری دۆشنوکلی اِتمک ، آیدینگ لاش دیرماق اۆچین اولانیلیا ن یا غلایجی .

یا غی : دوشمان ، یو .

یا غیر : (هاووت ، قانگگه ، ایییروش .م. دگمه‌گی نتیجه سینده دۆیه آط اِشئک یالی ایش مالی نینگ آرقاسیندا عمله گلیا ن یارا .

یا غیش : یا غین ، یا غمیر .

یا غین : یا غیش ، یا غمیر .

یاقالاشماق : بیری بیرینگ یاقاسیندان آنماق ، اورشماق .

یاقدیرماق(۱) : بیرینی بیرزات یاقماغا سزاوار اِتمک ، اوت بردیرمک اوتلاتماق .

یاقدیرماق(۲) : سوبردیرمک ، سوایچرتمک ، سودان قاندیرتماق

یاقوت : گۆک یادا یاشیل رنگلی قمّت بها داش .

یاقیملی : کۆونه‌حوش یوقیان (یاقیان) مازالی ، لذتلی ، هوزیرلی .

یاقین : اوزاق بولمادیق ، داش بولمادیق ، قولای .

یال (۱) : ایت اۆچین اۆندن ، کِپکدن ، یارمه دن وش . م .

یوریته طیارلانیلیان ایمیت .

یال (۲) : کابیرحیوانلارینگ بوینونینگ اوّستنده اوسیان سچه لنیپ دوران اوسگون غیل .

یالازی : تکیز ، دوزبوش ، آچیق (گیدن گینگش لیک بوش میدان حقدا) .

یالاق : ایته یال ، سوبریلیان غاپ .

یالاق : قومدا بیتیان چیلقام ـ چیلقام بالداقلی یومشاق یاز اوتی .

یالاما : تکیز ، یاغیر .

یالاماق : بیرزادینگ یوّزوندان دیلینگه سورتمک ، بیرزادی ـ دیلینگ بیلن سیرماق .

یالان : چین دال ، آلداوی ، باربولان ، غلپ ، نادوغری .

یالانچی (۱) : یالان سوزلیان آدام ، ایلی آلداب یوران آدام ، ایکی دیللی ، آلداوچ .

یالانچی (۲) : شودونیا ، دنیا .

یالان یاشریق : حقیقتا دوغری گلمیان ، نادوغری .

یالانگ (۱) : همیشه المداما ، میدام ، کوّپلانچ .

یالانگ (۲) : یالانگاچ .

یالانگاچ : اِگنی کییم سیز ، کییم کیمه دیک ، اِشیک نیز ، جول سیز ، آیاق غاپ سیز .

یالپارماق : بیرزات حقدا خوایش ادیب بیرینه یوّز توتماق ، بیریندن بیرزات سوراپ خوایش اِتمک .

یالپاق : چونگ بولمادیق ، سای (یاپ ، دریاوش .م.حقدا) .

یالپیلدی : اوشن آتیپ دوران ، شعله ، آچیق ، یتی .

یالتانماق : یالتالیق اِتمک ، ارینمک .

یالچی (۱) : امگنمگی ایشله مگی سویمیان ، یال یاغیسی، موغت ییان .

یالچی (۲) : داغینگ کم کمدن بیگه لیپ گیدیان ، اوت چوب بیتمه دیک ایلماناق (یلماناق) ، یئلچریوزی .

یالدیراق : توّموس بیلن گوّیزینگ سپگیدینده دوغیان پالپیلداووق یئلدیز .

یالقاماق : بلادان خلاص اِتمک ، قاراشیق اِتمک ، گناسینی گچمک .

یالقیم : اوشن آتیان یاغتیلیق شعله سی ، شعله .

یالنگش : ایشده ، بیرحرکتده ، فکر ده بیلمازلیکدن گویبریلیان نادوغری لیق .

یالنگیز : دینگه بیر ، یکه ، تاک ، یکه جه .

یالیم یولیم : (یالیم یولیم اِتمک) لاق لوق اِتمک ، اوراَن چالت ایمک (ناهارحقدا) .

یالین : یتی هاویرلی چابراب دوران اوت ، اوت یانداچابراب

چقیان یاغتی بریجی الو .

یالینجا : یالینجالیق ادیان ، یارانجاقلیق ادیب یوران یارانیب گوّن گوّرجک بولیان .

یالینجانگ : یالینجالیق ادیان ، یارانیب گوّن گوّرجک بولیان.

یاما : گیمینگ آیاق غابینگ وش .م. یئرتیق یرینه تگیلیان ماتا قایش بوّله جیگی ، یاماق .

یاماشغاندان : ینه بیرگزّک ، تازه دن ، قایتادان ، یانگادان یاماشغان .

یاماق : یاما .

یاماقچی : آیاق غاپ یاماماق بیلن مشغول لانیان آدام ،اوستا.

یامالی : یاماسالنان ، یاما ـ یامالان .

یامان (۱) : ایسلنیان طالابی اوده مه یان ، قناعتلانارلی ـ بولمادیق ، قاوی دال ، اِربت ، پیس .

یامان (۲) : دوّیانینگ حامی نینگ یوقاریلری نینگ چیشمه کسلی .

یامانلیق : بیرینه زیان یترمک اوّچین قصدلی ادیلیان حرکت ، خیانت چیلیق لی ادیلیان ایش .

یامیز : حیوانلاری نینگ ایکی آرت آیاغی نینگ ایچ یوّزی ، ئیلینی نینگ قابدال لاری .

یاناشماق : یاناشیق دورماق ، قاپدالیندا قولای دورماق ،

قالتاشماق .

یاناشیق : بیری بیرینه قولای ، بیربیرینه یاقین بولان ،همسایا

یاناتلماق : قاپدالیناگتیریلمک یاناشدیرلیپ قویولماق .

۲ـ ناحق یردن گناه یوکلنمک ، ناحق تهمت آتیلیپ آزار برمک . ۳ـ منگزه دیلمک .

یانداق : بالداغی تیکنلی وآونوق قیزیل گل لی مال ایمیتی همدا یالانگی اودون حکمینده پیدالانیلیان اوسوملیک .

یاندیریجی : اوت بریجی ، یانغین دوره دیجی .

یانغینلی : اوران ایسسی ، قاتی ایسسی ، جوزالی .

یانغیچ : نفت ، بنزین وش .م.

یانگ : یانگلانیپ چقیان سس .

یانگاداق : قایتاداق ، یاماشغان .

یانگاق : ایکی یان چگگه سونگگینگ آشاق اِته گی .

یانگرا : معنی سیزگپله یان ، بوش سوزلی ، بیدرک گوررونگ ادیب یوران لاقغا کوپ گورله یان .

یانگراماق : بیدرک گپله یان ، بوش سوزآیدیان ، بیهوده گورله یان .

یانگسی : گووین یتمزلیک اِتمک ، یادا اوستوندن گولمک مقصدی بیلن بیری نینگ آیدان سوزی کسا چکیلیپ ادیلیان گوررونگ ، آیدیلیان سوز .

یانگسیلاماق : مسخره لماق

یانگقی : بیر آز وقت موندان اونگکی ، آز وقت موندان اوزالقی آزوقت اونگ .

یانگلانماق : گویچلی چیقیان سس ، یایراب گیتمک ، سس دوشوب آواز لنیپ گیتمک .

یان یانگی : موندان بیر آزاجیق اونگ ، یانگیجا ، یاپ یانگی .

" یانیگجا : یانگی .

" یانین : بیرقاپدالینا ، بیریانینا ، بیرطارافینا .

یای یایبانگ : گینگ ، اولی .

" یایدانماق : بیرایشی اِتجه گینگی یا اِتماجگینگی بیلمان ـ یورمک ، اکیرجنگلمک ایکی کونگلی .

یای یایراماق : داغالماق پتیراماق .

" یایرانگ : داغینیق ، پترانگ . ۲ ـ گینگ یازغین .

" یایغین : یازغین .

" یایقاماق : ایلاک ، بیلاک یایقاماق ، بیرناچه گزک یایقاماق.

" یایلاغ : یایلا .

" یایلیم : سوری آغیم بررییالی اوری میدانی ، چیغیراوری .

یایماق (۱) : قاتیغینگ یاغینی آلماق اوچین یانلیغی (دورانی) ایزینی اوزمان پیشک بیلن بولاپ دورماق .

یایماق (۲) : خمیری اوقلاو بیلن ایکی طارافا توغالاپ یوقالتماق

خمیری یا زغین فورما برمک .

یایماق (۳) : گینگدان یازماق ، گرمک ، مألم اِتمک ، عیان اِتمک ، یایراتماق .

یایماق : بیراِتجک بولیان ایشینگی اتماسیزبولماق ، بیر یوراگینگه آلان زادینگی اتماسیزبولماق .

یاینا ماق : بولچیلیقدا یاشلاماق ، اِرکین یاشاماق (یایلاماق).

یاین : سوّیجی سودا یاشایان تنگگه سیزمورتلی بالیق ،لاقفا .

یایق : یانلیق .

یئتمک : قاچیب یوغالماق ، قاچیپ غالماق ، گوروم جوروم بولماق .

یتشمک (۱) : اُوسیپ کمالا گلمک ، حاصلا دورماق ، بیشمک .

یتشمک (۲) : گچریلیان سافاقلاری یتَرلیکلی اُوزلشدیرمک ، یتشمک قازانماق .

یتگی : یتیریلن زات ، اسریف ، ضایا .

یتی : کوتدک دال ، کسگیر ، اوتگیر .

یتیریم : (یتیریم بولماق) گوروم جوروم بولماق ،یتیپ گیتمک ، گم بولماق .

یتیک : بیرزات بارادا خبری بار بولان ، بیرزادینگ آنیقنه یتن بیرزادا بلد بولان ، خبرلی .

یدی گن : دمیرقازیق طارافداگورونیان آیراتین یلدیزلار ـ

توپاری .

یربه یرلیک : یرلی یرینده‌لیک ، جای به‌جای لیق ، ترتیبلی لیک .

یرلشمک : بیرزادینگ ایچینه جایلاشماق ، سیغماق .

یرلومک : تازه یرده یاشامقلیغا اوُرانیشمک ، اوُیغونلاشماق .

یرلیکلی : گرُاک یرینده اوُزیرینده جایی ، اوُز وقتیندا .

یغالماق : آراسی یاقینلاشماق ، بیری بیرینه قولای بولماق ، یغی بولماق .

یغریقماق : اوتانجانگ لیق اِتمک ، اوتانجیراماق ، چکینمک ، اویالماق .

یغشیرماق : بیرزادی یغناب قویماق ، هیچ کیم آلمازیالی بیر یرده یاشیریب قویماق .

یغناق : بیرمسئله‌نی آرا آلیپ مصلحت لاشماق اوُچین قورامانینگ یغنانشیقی ، جمع .

یغناماق : حاصلی نی یغیپ آلماق ، حاصلی نی توپلاماق .

یغنانشیق : بیرمسئله‌وش .م. حقدا کوُپچولیک بولوپ ادیلیان مصلحت ، مجلس .

یغی : آرالاری قولای ، آرالاری یاقین بولان .

یقان یومران : (یقان یومران اِتمک) وس ویران اِتمک ، داغین اِتمک .

یقماق : ویران اِتمک ، بربادِ اِتمک ، یومورماق .

یقیق : یومریق ، یقیق یومروق ، ویران بولوپ قالان .

یکتای : یکه‌قت یادا یوقاجیق ایچلیک لی تیکیلن دون .

یکریکمک : بیرینی یامان گؤریلمک ، یگرانیلمک .

یکه‌قاپان : یابانی اِرکک دونگغوز ، چؤل دونگغوزینگ اِرکه‌گی.

یکه‌لْمک : گؤرگوگران اِکن لرینگ کآ بیرلریندن قوپاریپ سلچنگ لاتمک ، سلچنگ اِتمک .

یکه‌لیک : بیرلیک ، تاک لیک .

یک یاریم : یک توک ، بیریاریم .

یگرانچ : بیرینه‌یادا بیرزات باراسینده‌دوره‌یان اوُران اِربت یاراماز دویغی .

یگرانمک : یگرانجی بولماقلیق ، یگرانجی گورینمک لیک ، اوران اِربت لیک

یگشرمک : قارری لیق سببلی بیل بوکرلمک ، اِگیلمک .

یگن : عیال دوقانینگدن یادا اوُنونگ اوغول قیزلارینندن بولان چاغا بریلیان آد .

یگیت : یگیت لیک چاغینایتن ، جاهیل چیقان ، اویلنمه دیک اوغلن ، جوان .

یلباغی : قارا ـ اوُیونگ اوزیک نینگ دانگلیان باغلاری .

یلپه‌مک : یلپه‌وجی ، شماللاندیرماق ، یلیکدیرمک .

یلدیرگمگ : بیرنمه عقلینگ اویتگه مک ، عقلینگ دان آزاشماق .

یلکن (۱) : یل دوشیپ چیشنده گامینی یوراتمک اوچین خذمت ادیان بوغالدیغا برکیدیلن اولی قالینگ ماتا .

یلکن (۲) : دینگه دا بانینگی اورتیان وآیاغینگا دانگاریالی هریرینده یوپ (قایش) گچریلن تله تندن ، اوزیندن ادیلیان هم آیاق یالانگاچ گیلیان تومیس آیاق قابی .

یلگین : بیرزادینگ بادی نینگ ، ضربی نینگ دوردیان یلی .

یل مایا : قدیمی ارته کیلرده، روایت لارده، حکایالارده، دوش گلیان ، یورانده (یورانده آیاغی یره دگمیان) یئلدام مایا .

یلمشیک : بیرزادا یلمانیپ قالماق ، بیرزادا یلمنمک ، بیربیرینه برک یابیشماق .

یلمیک : یره یاپراپ یازغین اوسیان ، ایلیان اوت .

یلیم : بیرزادی ، زادینگ بولک لرینی ایلامک، بیری بیرینه جبیس توتدورماق اوچین اولانیلیان ایلماشه گن، ماده، چریش .

یلین : انه جنسلی سویت امدیریجی لارینگ سویت ایشلابچیقاریان امزیکلی اورغانی .

یلین لمک : یلنی قوزغاماق ، یلیننه سویت اینمک ، قوزلاجاق وقتی یاقین لاشماق .

یمشرمک : ایچنه اپیلمک ، ایچنه ، ایچ طر افنه چوکمک ، یمریک بولماق .

ینگدیرمک : ینگش قازاندیرماق ، اوْستون چیقدیرماق .

ینگش : اوروشدا ، سووا شده دوشماندان اوْستون چیقیپ قازانیلان اوْستونلیک .

ینگلس : آغرامی برآزکمه‌لن ، آغرامی ینگلراک بولان .

یوْپ : یوْنگدان چوْپردَن وش .م. ایشیلیپ ، یوْک ، مال قارا داغلاق داخلی دانگماق اوْچین اولانیلیان باغ ، طناپ .

یوْپک : یوریته ساقلانیان قورچوغینگ پیله‌سیندن عمله گلیان اوْنوم .حاصل

یوْپلوک : ماتا ، حالی وش .م. دوقاماق (دوقیماق) ، بیرزات تیکمک اوْچین پامیقدان ، اِریشدن اِگریلیپ طیارلانان اونوم .

یوخا : هرحیلی بولوپ دوران ، سووسیز ، سوجوق .

یوْراک : حالتا شکیلّی مرکزی غان آیلانیش اورگانی (قلب) .

یوْراک : ایچنده اوتورا ریالّی پلاسدان کچه‌دن یورغاندان وش.م. دوْیانینگ هوودی نینگ اوْستنده‌ادیلیان آیلاو .

یورتدش : بیری بیلن یوردی ، بولیان یری بیر ، عمومی بولان آدام .

یوْراکدش : بیری بیرینه‌یوغتا اینانیان بیری بیلن مهرلی

آرا قاتنا شیقدا بولان .

یۇرالغه : کۇنه‌دن دا پ قالان دستور ، قاعده ، قانـــون ،

۲ـ یولبا شچلیق گۇرکزمه‌سینی بریان اوغور .

یوردۇرماق : طالی قاراتماق ، دویشینگ وش .م. معنـــی سینی دوشوندیرتمک .

یورغا : اساسا" آطینگ بیروقتدا ـ اونگ وایزقی ساغ آیاقی‌لارینی همدا اونگ وایزقی چپ آیاقلارینی آتیپ یوریشی نینگ بیرگۇرنوشی ، یورغالاپ چاپیان آط .

یورغان دوشک : یاتیلانده اوسته‌یاپینماق ، آشاغا دوشه مک اۇچین گراکلی یورغانلار ودوشک لر .

یورغوت : دویشینگ وش .م. معنی سینی دوشوندیرمه سی .

یۇرگۇر : تیز ، چالت یوریان ، گیت گیر ، چیس .

یۇرگونلی : کوپ توتولیان ، کوپ اولانیلیان ، کوپ آغزالیان.

یۇروک : ئیلدام .

یۇریته : بیرزات اۇچین آیراتین نیت لنن .

یۇریش : آیاق باسیش ، یوره مک تاری ، آدیم آردیش .

یۇز : آدمی نینگ کلّه‌سینینگ اۇنگ طرافقی بۇله‌گی .

یۇز : ۱۰۰ سانینگ آدی .

یۇزباشی : یۇزآدمدن عبارت بولان قوشون بولومی نینگ یولبا‌شچیسی .

یوّزبه یوّز : قارشیما قارشی ـ یوّزلری بیری بیرینه غابات بولان، قارشی داش .

یوّزلشمک : دعوا گارینگ بیلن یوّزبه یوّزبولوپ مسئله نی چوزمک یوّزبه یوّزبولوب دعوانی چوزمک .

یوّزلنمک : بیرطارافا اوغرامق ، بیراوغرا یوّنلمک ، بیر ـ طارافا گیتمک بیراوغرا حرکت اِتمک .

یوّزلی : بیری نینگ یانیندا سیلاغی حرمتی بار بولان ، سوزی دینگلنیان ، آبرایلی .

یوّزمک : باتمان ساقلانیپ بیلمک ، اِلینگ آیاغینگ وش.م.گمگی بیلن سووینگ یوّزونده حرکت اِتمک .

یوّزمک : مالینگ دریسینی، الینگی سوقوپ سویوب آیرماق، سویماق خامینی سیپرماق .

یوّزوجی : یوّزگور . ۲ ـ سووینگ یوّزونده غاییپ یوّرّان ، سووینگ یوّزونده حرکت ادیان .

یوّزی قارا : عمومی عادتی یورالگانی بوزان گناه ایش ادن ، عیبلی اتمیش لی ، عاصی .

یوشان : آونیق گُلْ لی ، یتی ایسلی مال ایان ویا یاقماق ـ اوّچین پیدالانیلیان پورلی اوّسوملیک .

یوغناماق : یوغین بولماق ، دوّیبی ، کورومی اولالماق .

یوغرولماق : باسیلیپ ، قیسیلیپ ، قارجاشدیریلیپ ، ایله نیپ

یومشاق ماسسا اوورمک .

یوغورماق : بیرزادی باسیپ قیسیپ قارجاشدیرماق ، آو قالاپ یومشاق اِتمک .

یوغین : اینی اولی بولان ، اینچه بولمادیق .

یوق : یوقوپ غالان ، قالیندی ، یوقوندی .

یوْق : بیرزات انکارادیلیپ جوغاب برن دا آیدیلیان سوز .

یوقا : قالینگ بولمادیق .

یوقاری : یردن آسمانا طاراف بولان اوغور ، بیلک لیک ، آسمان .

یوقالماق : یوْقبولماق ، یوقالیق گوْرنوشه اوْورولمک .

یوقانچ : میکرب لار آرقالی یایراپ ، کسل دورادیان .

یوقسول : بارلی بولمادیق ، غریب ، ماْتاج (محتاج) .

یوقلاماق : بیرینی یادا بیرزادی یاذاِتمک ، یادلاماق ، کویسه مک .

یوْقوْش : اِربت ، یامان ، ترس ادیان (یوقوش گوْرمک) گوْونینگ قالماق ، قاتی گورمک .

یوْقوْملی : جانایارلی ، پیدالی (ایمیت حقدا) .

یوْک : یوْکلامک اوْچین اولاغاِشاگه ، دوْیا اورماق اوْچین طایان ادیلیپ قویلان زات (بار) .

یول : قاتناو ، حرکت اِتمک اوْچین کوْپچلیک لین یوریلیان - اوغور .

یولاقچی : بیریره اوغران ، یولاً دوشن ، گیدیب باریان آدام ، مسافر .

یولبارس : پیشک لرماشغالاسیندان بولان اوران گوّیچلی یئرپنجی اولی حیوان ، شیر ، پلنگ .

یولباشچی : بیرایشینگ باشیندا دوران بیرزادی دولاندیریان باشلیق .

یولداش : دورموش شرط لارده وش .م. بویونچا یاقین آراقتناشیق ادیان آدام .

یولتا : همیشه گوک بولوپ دوران آرچا منگزش پوّرلی آغاچ .

یوللاماق : بیرینی یادا بیرزادی بیریره ایبرمک ، اوغراتماق.

یولوق : یولنوپ آیریلان ، اوّزیک ، قیریق .

یولوقماق : دوچاربولماق ، ساتاشماق ، دویشماق ،اوچراماق.

یولونماق : سوغروليپ یادا اوزولیپ آیریلماق .

یول یودا : اولی یول یا ـدا مایدا یودالار .

یوماق : ساپاغی یوّپلوگی اریشی توغالاق ادیلیب ساریلان گورنوشی

یوماق : یتی سوزلی دگیشمه ، یتی سوزلی آیدیشیق شورته سوز .

یومروق : ایلینگ بارماقلاریوملوپ یوغلنیان یری ، گورنوشی ، بارماقلاری یوملان پنجه .

یومرولماق : دوّوّلوپ یقیلماق ، آشاقلیغنا چوکن ،ویران بولماق ، بوزولماق .

یومری : یوغنا قراق گۆرنوشده یومرولبراک دوران زات .

یومشاتماق : یومشاق اِتمک .

یومشاق : ینگلّیک بیلن قیسیلیان ، باسیلیان سوینگیچ ،قاتی بولمادیق .

یوملوقماق ، بیرطارافا گیتمک ، اوغراماق ، یۆزونگ اوغرنا گیتمک بیر طارافا اِنْگمک .حملهاللهمک

یوممماق : آچیق بیرزادی یاپماق ، سبشیرمک ، اُپمک .اۆمک

یومورتغا : تاویغینگ ، قوشلارینگ قوزلایان داشی قابیقلی زادی ، توخومی .

یۆموش : بیرینه تابشیریلان ایش ، یرینه یترمکلیگنه ،اینانیلان ایش .

یومولماق : یۆموق گۆرنوشده بولماق ، یاپیلماق ، قیسیلماق.

یۆنا : قانگگانینگ،یاداء ایرینگ آشاغینا قویماق ، اوچین قات قات ادیلیب تیکلیان کچه ، تله تن .

یونغوچ : بیرزادی یونماق اوچین خذمت ادیان آبزار (رنده) .

یۆنگ : حیوانینگ دریسی نینگ اوسسۆنداکی یومشاق توی اۆر تیگسی ، پشم .

یونگسیز : کۆپ، اولی . کان .

یونگقه ماق : قارالیق ، یابماق . تهمت اِتمک .

یۆنلمک : بیرطارافا اوغراماق ، بیراوغراکیتمک ، بیر اوغرا

یوّره مک .

یوُنه : موغت ، پول سیز ، پشکش .

یوُنه کی : دوشونمه گی قین بولما دیق ، آنگسات ، ساده .

یووار : (یاور) بیری نینگ کمگنه بارماق ، کوّپچلیک بولوپ ایشینی یرینه یترمک ، (کوُپلانچ بیرگوّنلیک) .

یوواش : سسی قاتی بولما دیق ، پس سسلی ، پس سس بیلن ، سسی گوّیچلی بولما دیق .

یوُوان : دوُزی آز ، آزدوزآتیلان ، دوُزی چنک دن کم بولان .

یوّوتماق : بوقیردا قدان گچرمک .

یوّودوم : یودولاندا بوقیرداق سلول لاری نینگ بیر گزاکللی حرکتی ، بیرگزُک یوّدماغه بولان .

یوّورجی : گلین ماشغالانینگ اوزآدمسی نینگ کیچنی اِرکک - دوقانینا قاریندا شلیق تایدان بریان آدی .

یوّوردیلمک : دوقیمق اوّچین دوقمانینگ اِریشنی گریب طایان ادیب قویماق .

یوّورمک : ایلغاماق .

یووسغا : اوّستونده میت قویولیپ یوولیان زات ، شهیدوشونینگ یالی یاش یگیت اولاندا قان قوقی اگین باشی گومولیپ قومدن ادیلن دفه .

یووسل : قاوشاق ، اوقیب سیز ، کیینگ .

یوُوْلوُق : آتا اِنه نینگ چولوغینگ چاغاسی .

یووندی : بیرزات (قاب چاناق یوولاندان سونگقی قالیان هاپا سو) .

یوونماق : اوُزونگی سوبیلن یووماق ، آراسسه لاماق .

یئرتماق : یئرتیق حالا گترمک ، دیلمک ، جیرماق .

یئرتیجی : کابیریابانی حیوانلارینگ وحشی لیق حاصیتی وحشی.

یئرتیق : یئرتیلیپ بولْکْ لرَه بوُلوّنن ، پاره ، پاره بولان - یئرتیلن .

یئل بائیل : هرئیل ، ئیلینگ یئلینا ، ئیل گلدیکچه .

یئلپیلدی : چالایانیپ گوُرونیان ، ایشیق ، شعله .

یئلچر : یوّزی تپ تکیزئیلدایراب دوران ، یئلماناق بولان ، یئلپیلداووق .

یئلدام : چالت چاپیان ، چالت ایلغایان ، چاپغیر ،یوّوروک .

یئلدیراووق : ئیلدیر ، یئلدیرادیان ، ئیلپیلدی اوّشوّن آتیب دوران ، یئلپیلداووق .

یئلدیراماق : یئلدیر - یئلدیراتمک ، یئلپیدیلی ،شعله سالماق

یئلدیریم : الکتریک لرنینگ توپلانماعیندان هوادا بردن یوّزه چقیان یاغتیلیق ، (رعدوبرق) .

یئلدیز : یونه کی کوّزبیلن کورمک ممکن بولیان وش .م. اوُزبندن یاغتی لانیان آسمان جسمی (ستاره) .

يئلغيرماق : سس سيزگۈلمک ، گۈلومسيره مک .

يئلغين : سيرديم سيرديم شاخالی قابيغی قيزيل قيريمسی آغاچ .

يئلقی : غيل يال سوروسی ، غيل يال .

يئلماماق : زادينگ يۈزونينگ بۇدۇر ـ سۇدۇر، يرينی غيرداب ، يۇنۇپ يىلمانا ق اِتمک .

((سونگی))

****
****
*****
*